

การศึกษาเชิงวิเคราะห์นวนิยายเขมร เรื่อง “กุหลาบ-สุบิน”

โดย

นางสาว สุภธิดา แสงนาค

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาเขมรศึกษา

ภาควิชาภาษาตะวันออก

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2548

ISBN 974-11-6468-8

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

AN ANALYTICAL STUDY OF KHMER NOVEL “KULAP-SUBIN”

By

Supathida Saengnak

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

A Master's Report Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree

MASTER OF ARTS

Department of Oriental Languages

Graduate School

SILPAKORN UNIVERSITY

2005

ISBN 974-11-6468-8

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร อนุมัติให้สารนิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาเชิงวิเคราะห์
นวนิยายเขมรเรื่อง “กุหลาบ-สุบิน” เสนอโดย นางสาว สุภธิดา แสงนาค เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเขมรศึกษา

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร. วิสาข์ จิตวิวัฒน์)
รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ รักษาราชการแทน
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ผู้ควบคุมสารนิพนธ์

อาจารย์ อัญชนา จิตสุทธิญาณ

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์
คณะกรรมการตรวจสอบสารนิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(อาจารย์ กังวล คัชชิมา)
...../...../.....

..... กรรมการ
(อาจารย์ อัญชนา จิตสุทธิญาณ)
...../...../.....

K 44106207 : สาขาวิชาเขมรศึกษา

คำสำคัญ : ศึกษาวិเคราะห์/ นวนิยายเขมร/ กุหลาบ-สุบิน

นางสาวศุภธิดา แสงนาค : การศึกษาเชิงวิเคราะห์นวนิยายเขมร เรื่อง “กุหลาบ-สุบิน”
(AN ANALYTICAL STUDY OF KHMER NOVEL “KULAP-SUBIN”) อาจารย์ผู้ควบคุมสาร
นิพนธ์ : อ.อัญชญา จิตสุทธิญาณ 137 หน้า . ISBN 974- 11-6468-8

สารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นการศึกษาเชิงวิเคราะห์ นวนิยายเขมรเรื่อง “กุหลาบ-สุบิน” ซึ่งได้รับ
รางวัล อันดับที่ 1 ของรางวัล อักษรศิลป์ “พระสิหนุราช” ในปี ค.ศ. 2001 โดยศึกษาวิเคราะห์ในด้าน
องค์ประกอบต่าง ๆ คือเนื้อหาสาระ โครงเรื่อง ตัวละคร บทบาทตัวละคร ฉากประกอบเรื่อง กลวิธีและ
ท่วงทำนองในการประพันธ์ ตลอดจนศึกษาวิเคราะห์สภาพสังคม วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี
วิถีชีวิตความเป็นอยู่ แนวคิดและความเชื่อ ของชาวเขมรในชนบทที่ปรากฏในเรื่อง

สารนิพนธ์ฉบับนี้ แบ่งออกเป็น 4 บท คือ บทที่ 1 กล่าวถึงความสำคัญของนวนิยายเรื่อง
“กุหลาบ-สุบิน” บทที่ 2 เป็นการศึกษาวิเคราะห์องค์ประกอบต่าง ๆ ของนวนิยาย บทที่ 3 การศึกษา
วิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมขนบธรรมเนียมประเพณีและความเชื่อของชาวเขมร บทที่ 4 เป็นบทสรุป
และข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาวิเคราะห์ พบว่า นวนิยายเรื่อง “กุหลาบ-สุบิน” มีโครงเรื่องและสำนวนของเรื่อง
ที่ดี คือให้ข้อคิดในการพัฒนาบ้านเมือง ปลุกฝังและกระตุ้นผู้อ่านให้มีความรู้สึกรักชาติ และคิดพัฒนา
บ้านเมืองของตนเอง นอกจากความสมบูรณ์ในองค์ประกอบต่าง ๆ ของนวนิยายแล้ว นวนิยายเรื่อง
“กุหลาบ-สุบิน” ยังสะท้อนให้เห็นถึงสภาพสังคมความเป็นอยู่ ขนบธรรมเนียมประเพณี ตลอดจนความ
เชื่อของชาวเขมรในชนบทอีกด้วย

ภาควิชาภาษาตะวันออก

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2548

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ผู้ควบคุมสารนิพนธ์.....

K 44106207 : MAJOR : KHMER STUDIES

KEYWORD : AN ANALYTICAL STUDY/ KHMER NOVEL/ KULAP-SUBIN

SUPATHIDA SAENGNACK : AN ANALYTICAL STUDY OF KHMER NOVEL :
“KULAP-SUBIN”. MASTER’S REPORT ADVISOR : ANCHANA CHITSUTHIYAN. 137 pp.
ISBN 974-11-6468-8

This master’s report is an analytical study of Khmer novel entitled “Kulap – Subin” which won Phra Sihanurach Award of 2001 in several factors, i.e., structure, theme, characters, dialogues, scenes, techniques of the composition, including the reflection of society, customs and belief of the rural Khmer people appearing in this novel.

This research consists of four chapters. The first chapter showed that the importance and the value of “Kulap-Subin”. The second chapter deals with an analytical study of the component factors. The third chapter is an analytical study of the reflection of rural Khmer society, customs and belief. The last chapter is the conclusion and recommendation.

The result of this research can be summarized that “Kulap-Subin” contains a good structure and theme due to its idea to instill and encourage reader to love their country, maintain and improve it. Besides the complete value in all component factors, “Kulap – Subin” also reflects the rural Khmer society, customs and belief.

Department of Oriental Languages Graduate School , Silpakorn University Academic Year 2005

Student’s signature

Master’s Report Advisor’s signature

กิตติกรรมประกาศ

งานสารนิพนธ์นี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลือจากหลายท่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อาจารย์อัญชญา จิตสุทธิญาณ ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ขอขอบพระคุณที่อาจารย์กรุณาให้ความรู้ โอกาส รวมทั้งความช่วยเหลือต่าง ๆ ขอขอบพระคุณ อาจารย์กังวล คัชชिมา ประธานกรรมการ ตลอดจนคณาจารย์ คณะโบราณคดีทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้

ขอขอบคุณทุกคนในครอบครัวที่ทำให้กำลังใจและเข้าใจ ตลอดจนสนับสนุนการศึกษาในสาขาวิชานี้ ขอขอบพระคุณคุณพ่อ สำหรับทุนในการศึกษา และกำลังใจจากคุณแม่และน้องสาวที่ช่วยให้ผ่านพ้นอุปสรรคต่าง ๆ จนประสบความสำเร็จ

ขอขอบคุณเพื่อน ๆ เขมรศึกษาทุกคนที่ให้ความช่วยเหลือ งานสารนิพนธ์นี้สำเร็จ ขอขอบคุณ อาจารย์ทรงธรรม ปานสกุณ สำหรับคำแนะนำและความช่วยเหลือต่าง ๆ คุณหงษ์ลดา กล้าหาญ สำหรับต้นฉบับนวนิยายเรื่องกุหลาบ-สุบิน คุณนพวรรณ ภัทรมูลและคุณมนตรี ชมจินุช สำหรับความช่วยเหลือเรื่องงานพิมพ์และเรียบเรียง ตรวจสอบรูปแบบ คุณณัฐชญา อัครขรรยง สำหรับคำปรึกษาแนะนำ คุณวรรณวิทย์ เหลืองประภัสร์ และคุณสุธีรัตน์ คิวเงิน เพื่อนที่เป็นกำลังใจตลอดการศึกษา และสุดท้าย ขอขอบคุณ คุณเรืองศักดิ์ หาญวงศ์ สำหรับความเข้าใจ และความพยายามในการแก้ไขเชิญ จนกระทั่งสารนิพนธ์นี้สำเร็จเป็นรูปเล่มที่สมบูรณ์

ด้วยอำนาจคุณพระศรีรัตนตรัย ขออุทิศคุณความดีและประโยชน์ของสารนิพนธ์นี้ แต่บิดามารดา เหล่าคณาจารย์ ตลอดจนผู้มีอุปการคุณและมีตรสหายทุกท่าน

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและสำคัญของปัญหา.....	1
ความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	2
ขอบเขตการศึกษา.....	3
ขั้นตอนของการศึกษา.....	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	3
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	4
ข้อตกลงเบื้องต้น.....	4
2 การวิเคราะห์องค์ประกอบต่างๆของนวนิยาย.....	5
การศึกษาองค์ประกอบของนวนิยาย.....	5
เนื้อเรื่องย่อ.....	5
โครงเรื่อง.....	6
สารัตถะหรือแก่นเรื่อง.....	7
ฉาก.....	11
ตัวละคร.....	13
บทสนทนา.....	22
กลวิธีและเทคนิคในการแต่ง.....	22
ท่วงทำนองในการแต่ง.....	24
3 ภาพสะท้อนชีวิตความเป็นอยู่และขนบธรรมเนียมประเพณีเขมร.....	33
สภาพสังคมและชีวิตความเป็นอยู่.....	33
การรักษาพยาบาล.....	35
ขนบธรรมเนียมประเพณี.....	35
การหมั้นหมาย.....	36
การแต่งงาน.....	36

บทที่	หน้า
ประเพณีวันปีใหม่.....	37
การนับถือศาสนา.....	38
การจงรักภักดีต่อชาติบ้านเมือง.....	38
ความเชื่อ.....	39
ความเชื่อในเรื่องเหนือธรรมชาติ.....	39
ความเชื่อในเรื่องความฝัน.....	40
ความเชื่อทางพุทธศาสนา.....	40
4 สรุปล.....	42
สรุปผลการวิจัย.....	42
ข้อเสนอแนะ.....	44
บรรณานุกรม.....	45
ภาคผนวก.....	47
ประวัติผู้วิจัย.....	137

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

นวนิยาย เป็นวรรณกรรม ที่ใช้ภาษาร้อยแก้ว ในการเขียน เพื่อบรรยายถึงความเป็นอยู่ของมนุษย์ การกระทำ ผลของความคิด และการกระทำที่มีต่อความเป็นไปของชีวิต¹

กุหลาบ-สุบิน เป็นวรรณกรรมบันเทิงคดีประเภทนวนิยาย ประพันธ์โดย ส. บุปผา ซึ่งได้รับรางวัลที่ 1 ของรางวัลอักษรศิลป์ “พระสีหนุราช” ในปี ค.ศ. 2001 โดยเกณฑ์การตัดสินนั้น Mr. Chey Chap ได้กล่าวไว้ว่า “นวนิยายที่จะส่งเข้าประกวดจะต้องมีเนื้อหาเกี่ยวกับสันติภาพ ความเมตตาธรรม และความสามัคคีในการพัฒนาประเทศ”²

นวนิยายเรื่อง “กุหลาบ-สุบิน” เป็นนวนิยายที่แสดงถึงความคิด ทักษะ ในการพัฒนา การประกอบอาชีพของชาวชนบท และการพัฒนาชนบทให้มีความเจริญ การกระจายความรู้สู่ประชาชน ตามนโยบายรัฐ ที่นำไปสู่การกำจัดปัญหา ความยากจน ตามคำขวัญ “ความทุกข์ลำบาก และขาดแคลนของประชาชน คือ ทุกข์ลำบาก และความกังวลของรัฐบาล” ในสมัยสังคมนิยม ของสมเด็จพระโรตมสีหนุ ดังที่มีกล่าวไว้ว่า

ในปี ค.ศ. 1955 พระบาทสมเด็จพระโรตมสีหนุทรงตัดสินพระทัยที่จะยุติวิกฤตการณ์สืบราชสมบัติ โดยการให้มรดกตำแหน่งประมุขแห่งรัฐขึ้นมาแทนที่กษัตริย์ พระองค์ทรงดำรงประมุขแห่งรัฐนั้น หากแต่สถาบันกษัตริย์ก็ยังคงอยู่ โดยมีสมเด็จพระวรวงศาชนนี้เป็นสัญลักษณ์ของสถาบัน ในทางการเมืองทรงตั้งพรรคการเมืองที่พระองค์ไม่ประสงค์จะให้เรียกว่าพรรคการเมืองคือ สังคมนิยม เพื่อลงเลือกตั้งในเดือนสิงหาคมปีเดียวกัน

สมเด็จพระนโรตมสีหนุใช้พระองค์เองและกลไกของรัฐสลายพรรคการเมืองคู่แข่งของพระองค์จนสิ้นกำลัง และพระองค์ทรงดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ในยุคการปกครองของสมเด็จพระ

¹สิทธา พิณีภูวคณ และนิตยา กาญจนวรรณ, ความรู้ทั่วไปทางวรรณกรรมไทย (กรุงเทพมหานคร : ดวงกมล, 2520), 21.

²ไกลี่รุ่ง อามระดิษ, “The Cambodian Novel : A Study of Its Emergence and Development”, อ้างถึงใน พรณศิริ เชมมณเฑียร, “การศึกษาเชิงวิเคราะห์วรรณกรรมเขมรเรื่อง “คลื่นซัดทราย” (รลโกโบก ขุสาจ)” (สารนิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาเขมรศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2542), 15.

พระนโรดมสีหนุและสังคมราชฎ์นิคมนี้ สำหรับประชาชนกัมพูชาจำนวนไม่น้อยเห็นว่าช่วงเวลา
ดังกล่าวเป็นยุคทองยุคหนึ่งของประวัติศาสตร์กัมพูชา³

การดำเนินเรื่องนวนิยาย “กุหลาบ-สุบิน” ได้กล่าวถึงการพัฒนาของชนบทในสมัยสังคม
ราชฎ์นิคม ของสมเด็จพระนโรดมสีหนุ โดยผู้แต่งได้ใช้ตัวเอก คือ สุบิน ชายหนุ่มผู้มีการศึกษาดีจาก
เมืองกรุงได้ประสบอุบัติเหตุเครื่องบินตก จนต้องมาอยู่ที่หมู่บ้านเล็ก ๆ แห่งหนึ่ง ชื่อ หมู่บ้านนิมิต ซึ่งอยู่
ในเมืองแถบ จังหวัดพระวิหาร สุบินได้มาอยู่และพัฒนาหมู่บ้านชนบทแห่งนี้ให้มีความเจริญรุ่งเรืองขึ้น
โดยใช้ความรู้ความสามารถ ที่ได้ร่ำเรียนมาของเขา ผู้ประพันธ์ได้ผูกเรื่องราวต่าง ๆ ผ่านเขาและกุหลาบ
หญิงสาวชาวบ้านในหมู่บ้านแห่งนี้ ซึ่งเป็นตัวละครเอกอีกคนหนึ่ง ผู้ประพันธ์ได้สะท้อนให้เห็นถึง
สภาพชีวิตในชนบท ความเป็นอยู่ วิถีชีวิต ตลอดจนความเชื่อของชาวเขมรในชนบทสมัยนั้น พร้อมทั้ง
ผู้ประพันธ์ได้แสดงให้เห็นถึงจิตใจที่รักชาติมาตุภูมิ รวมทั้งความสามัคคีในการช่วยพัฒนาชนบทให้
เจริญก้าวหน้า

การที่ผู้ประพันธ์ได้พยายามนำเสนอเรื่องราว พร้อมสอดแทรกข้อคิด ให้ผู้อ่านเกิดความรัก
ชาติบ้านเมือง แสดงให้เห็นถึงพลังแห่งความสามัคคี รู้จักร่วมมือร่วมใจกันช่วยเหลือตนเอง ตลอดจน
การพยายามอ้างถึงแนวทางการพัฒนาบ้านเมืองของสมเด็จพระนโรดมสีหนุ ทำให้นวนิยายเรื่องนี้ มี
คุณค่าสำหรับผู้่าน จึงเหมาะสมแล้วที่นวนิยายเรื่องนี้ได้รับการคัดเลือก ให้ได้รางวัลที่ 1 ของรางวัล
อักษรศิลป์ “พระสีหนุราชา” ในปี ค.ศ. 2001 และจากการที่นวนิยายเรื่องกุหลาบ-สุบิน ได้รับรางวัลที่ 1
ของรางวัล อักษรศิลป์ “พระสีหนุราชา” นี้ ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษา วิเคราะห์ คุณค่าของวรรณกรรม
เรื่องนี้ตามหลักการวิเคราะห์องค์ประกอบของนวนิยาย ตลอดจนศึกษาถึงสภาพสังคม วัฒนธรรม และ
ความเป็นอยู่ของชาวกัมพูชาในสมัยนั้น

ความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษานวนิยายเขมรเรื่อง กุหลาบ-สุบิน ว่ามีเนื้อหาสาระ โครงเรื่อง ตัวละคร บทบาท
ตัวละคร ฉากประกอบเรื่อง การดำเนินเรื่อง อย่างไร
2. เพื่อศึกษาวิเคราะห์สภาพสังคม วัฒนธรรม ความเป็นอยู่ ตลอดจนแนวคิด ของชาวเขมร
ในชนบท ขณะที่อยู่ในระบอบการปกครองแบบสังคมนิยม

³ ธิบตี บัวคำศรี, ประวัติศาสตร์กัมพูชา (กรุงเทพมหานคร : เมืองโบราณ, 2547), 96-97.

ขอบเขตของการศึกษา

1. การวิจัยนี้เป็นการศึกษาวิเคราะห์นวนิยาย เขมรเรื่อง กุหลาบ-สุบิน ของ ส. บุปผา โดยศึกษาวิเคราะห์คุณค่าโดยใช้หลักเกณฑ์การวิเคราะห์ คุณค่าของนวนิยาย ดังต่อไปนี้
 - โครงเรื่อง และเหตุการณ์ในเรื่อง
 - สาระต้อะ หรือแก่นเรื่อง
 - เวลาและสถานที่
 - ตัวละครในเรื่องและบทสนทนา
 - กลวิธีหรือเทคนิคในการแต่ง
 - ท่วงทำนองหรือสไตล์การแต่ง
2. ศึกษาสภาพสังคม วัฒนธรรม ความเป็นอยู่ ของชาวเขมร ที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง กุหลาบ-สุบิน

ขั้นตอนของการศึกษา

1. แปลนวนิยายเรื่อง “กุหลาบ-สุบิน” จากต้นฉบับภาษาเขมร เป็นภาษาไทย
2. วิเคราะห์องค์ประกอบและคุณค่าของนวนิยาย
3. วิเคราะห์ ภาพสะท้อนสังคม ขนบธรรมเนียมประเพณีและความเชื่อของชาวเขมรจาก นวนิยายเรื่อง “กุหลาบ สุบิน”
4. สรุปผลการวิเคราะห์

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบถึงองค์ประกอบของนวนิยายเขมรซึ่งได้รับรางวัลอันดับที่ 1 ของรางวัลอักษรศิลป์ “พระสีหนุราช” ในปี ค.ศ. 2001 ว่ามีเนื้อเรื่อง โครงเรื่อง แก่นของเรื่อง ตัวละคร บทสนทนา กลวิธีและเทคนิคในการแต่ง ว่าเป็นอย่างไร
2. ได้ทราบถึง สภาพสังคมวัฒนธรรม ประเพณี ของชาวเขมรที่สะท้อนจากนวนิยายเรื่องนี้
3. ได้ใช้ความรู้ภาษาเขมรที่ได้ศึกษามาแปลนวนิยายเพื่อเผยแพร่ผลงานประพันธ์นวนิยายเขมร

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. สารนิพนธ์ระดับปริญญาโท ของ นางสาวพรรณศิริ เดชมณเฑียร คือ การศึกษาเชิงวิเคราะห์วรรณกรรมเขมรเรื่อง “คลื่นซัดทราย” ซึ่งได้ศึกษาเชิงวิเคราะห์วรรณกรรมเขมร โดยวิเคราะห์องค์ประกอบของนวนิยาย

2. สารนิพนธ์ระดับปริญญาโท ของ นางสาวดวงสมร สิงห์ปรีชา คือ พระอาทิตย์ดวงใหม่ขึ้นเหนือแผ่นดินเก่า : การศึกษาวิเคราะห์คุณค่าของนวนิยาย ซึ่งได้ศึกษาเชิงวิเคราะห์วรรณกรรมเขมร โดยวิเคราะห์องค์ประกอบของนวนิยาย ตามแนวทางการประเมินคุณค่านวนิยาย

3. สารนิพนธ์ระดับปริญญาโท ของ นางสาวณัฐชญา อัครยรรยง คือ การศึกษาเชิงวิเคราะห์วรรณกรรมเขมรปัจจุบัน “วาสนานางมารีณา” ซึ่งได้ศึกษาเชิงวิเคราะห์วรรณกรรมเขมร โดยวิเคราะห์องค์ประกอบของนวนิยาย ตามแนวทางการประเมินคุณค่านวนิยาย

4. สารนิพนธ์ระดับปริญญาโท ของ พระมหาบุญญิติ สาลี คือ การศึกษาเชิงวิเคราะห์วรรณกรรมเขมรเรื่อง “เรน-แอนด์” ซึ่งได้ศึกษาเชิงวิเคราะห์วรรณกรรมเขมร โดยวิเคราะห์องค์ประกอบของนวนิยาย ตามแนวทางการประเมินคุณค่านวนิยาย

5. สารนิพนธ์ระดับปริญญาโท ของ พระมหาศักดิ์ เพชรประโคน คือ “ผกาสรโพน : การศึกษาวิเคราะห์สังคมประเพณี-ความเชื่อของชาวเขมร” ซึ่งได้ศึกษาเชิงวิเคราะห์วรรณกรรมเขมร โดยวิเคราะห์สังคมประเพณี-ความเชื่อของชาวเขมร

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. การแปลนวนิยายเรื่องกุหลาบ-สุบินจากต้นฉบับภาษาเขมรมาเป็นภาษาไทยในภาคผนวกนั้น ใช้หลักการแปลโดยยึดความหมายเป็นหลัก มิได้แปลคำต่อคำ เพื่อให้ผู้อ่านจะได้เข้าใจและรู้สึกเหมือนอ่านนวนิยายทั่วไป

2. การอ้างอิงข้อความตัวอย่าง จากนวนิยายเรื่องกุหลาบ-สุบิน จะอ้างตามเลขหน้าที่ปรากฏในคำแปลในภาคผนวก เช่น

“การทำงานสอนคน นี่เป็นความจริง การงานอะไรอย่างหนึ่งที่เราทำอยู่เสมอทุกวันเป็นประจำ ทำให้เรามีความรู้ความเข้าใจ มีประสบการณ์และมีความชำนาญในการทำงานอย่างแน่นอน”

(น. 51)

หมายความว่า ข้อความตัวอย่างนี้ ยกมาจากหน้า 51 ในภาคผนวก ส่วนเลขหน้าที่ปรากฏเป็นระยะ ๆ ในวงเล็บที่ภาคผนวก คือเลขหน้าในต้นฉบับภาษาเขมร

บทที่ 2

การศึกษาวิเคราะห์คุณค่าและองค์ประกอบของนวนิยาย

นวนิยาย เป็นบันเทิงคดีประเภทหนึ่งซึ่งมีการผูกเรื่องให้สมจริง แสดงเหตุการณ์ พฤติกรรมของตัวละครจำลองจากชีวิตจริงของมนุษย์ในสังคม แต่ใช้กลวิธีการแต่งให้ผู้อ่านเห็นว่า สมมุติขึ้น โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ความบันเทิงแก่ผู้อ่านเป็นประการสำคัญ การเสนอเรื่องราว ของนวนิยายประกอบด้วยองค์ประกอบหลายส่วน ซึ่งได้มีผู้วิเคราะห์องค์ประกอบของนวนิยายไว้ ต่างกัน¹ ในการศึกษาวิเคราะห์คุณค่าและองค์ประกอบของนวนิยายเรื่อง กุหลาบ-สุบินนี้ ใช้หลักการ วิเคราะห์ของอาจารย์ลีทธา พินิจภูวดล เนื่องจากเป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายในหมู่นักวิชาการ

1. การศึกษาด้านองค์ประกอบของนวนิยาย

ในการศึกษาวิเคราะห์คุณค่าและองค์ประกอบของนวนิยายเขมรเรื่องกุหลาบ- สุบินนี้ ได้ ศึกษาวิเคราะห์ โครงเรื่อง เนื้อเรื่อง แก่นของเรื่อง ฉาก ตัวละคร บทสนทนา เทคนิคในการเสนอ เรื่อง ท่วงทำนองในการแต่ง และทัศนระของผู้แต่ง ทั้งนี้จะเริ่มจากการนำเสนอเนื้อเรื่องย่อ ก่อน เพื่อความเข้าใจขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1.1 เนื้อเรื่องย่อ

สุบิน บัณฑิตใหม่ จากคณะวิศวกรรม ผู้ที่ได้รับการอุปการะ เลี้ยงดูและสงเสีย ให้ การศึกษาอบรมจากหลวงตา ผู้ซึ่งเก็บเขามาเลี้ยงตั้งแต่เป็นทารก ได้ประสบอุบัติเหตุเฮลิคอปเตอร์ ตก ที่หมู่บ้านนิมิต จังหวัดพระวิหาร ขณะเดินทางไปเยี่ยมเยียน กับสำนาง เพื่อนรักของเขา

สุบินและเพื่อนอีก 3 คน ได้รับการช่วยเหลือ ช่วยชีวิต และดูแลรักษาจาก น้าเรื่อง (หัวหน้าคุ้มนิมิต) และชาวบ้านจนกระทั่งหายดี

ด้วยความสำนึกในบุญคุณของผู้ช่วยชีวิตตนและความต้องการใช้ความรู้ความสามารถ ของตนเพื่อทำประโยชน์แก่ชาติบ้านเมือง สุบินและเพื่อนจึงได้เสนอ โครงการพัฒนาหมู่บ้านแก่ หัวหน้าคุ้มและชาวบ้านทั้งหมด ด้วยความเห็นชอบและความร่วมมือของชาวบ้าน สุบินและเพื่อน

¹ลีทธา พินิจภูวดล, ภาษาไทย 7 (วรรณคดีวิจารณ์สำหรับครู) หน่วยที่ 9-15, พิมพ์ครั้งที่ 3 (นนทบุรี : สุโขทัยธรรมาราช, 2538), 638.

พร้อมด้วยชาวบ้านได้ร่วมกันพลิกฟื้นหมู่บ้านนิมิตใหม่และ ณ ที่หมู่บ้านนิมิตนี้ สุบินได้พบกับ กุหลาบ สาวสวยลูกสาวของน้ำเรื่อง (หัวหน้าคุ้มนิมิต) ซึ่งเขาก็รู้สึกชอบกุหลาบทันที แต่กุหลาบนั้นได้หมั้นหมายด้วยความเห็นชอบของผู้ใหญ่แล้วกับนายแดน ผู้ซึ่งรักกุหลาบอย่างหมดใจ จนตัดสินใจใช้อุบายหลอกกุหลาบไปเพื่อที่จะทำให้กุหลาบเป็นของตัวเอง แต่แผนการนี้ถูกทำลายเพราะสุบินได้มาช่วยกุหลาบทัน กุหลาบถอนหมั้นกับแดน และในเวลาต่อมากุหลาบและสุบินก็ได้หมั้นหมายกัน

ในที่สุด ภายในระยะเวลาไม่ถึงห้าปี ตามที่ตั้งไว้ โครงการของสุบินก็เปลี่ยนเป็นร่างและสำเร็จในที่สุดจนมีหมู่บ้านใกล้เคียงมาขอให้สุบินไปช่วยเตรียม โครงการพัฒนาหมู่บ้านของพวกเขา เมืองการค้าเอกชนและสถาบันของรัฐจำนวนหนึ่ง เข้ามาดูแลการพัฒนาของหมู่บ้านนิมิตนี้และแสดงความชมเชยว่าจัดการ โครงการ ได้ดี

1.2 โครงเรื่อง (Plot)

โครงเรื่อง คือ การผูกเรื่องหรือการสร้างเรื่องราวต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินเรื่อง โดยกำหนดพฤติกรรม เหตุการณ์ หรือความเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้น ตลอดระยะเวลาที่ดำเนินเรื่อง ให้มีความเกี่ยวเนื่องกัน โครงเรื่องของนวนิยายมี 2 ประเภทคือ โครงเรื่องใหญ่ (Main Plot) และโครงเรื่องย่อย (Sub Plot)

1. โครงเรื่องใหญ่ (Main Plot) คือแนวเรื่องสำคัญที่ผู้แต่งต้องการให้เรื่องดำเนินไป โดยการผูกปมเรื่องให้ซับซ้อนและคลี่คลายลงในตอนจบ
2. โครงเรื่องย่อย (Sub Plot) คือแนวเรื่องที่แทรกอยู่ในโครงเรื่องใหญ่เพื่อให้เรื่องซับซ้อนและสนุกสนานยิ่งขึ้น นวนิยายเรื่องหนึ่งอาจมีโครงเรื่องย่อยหลายเรื่อง โครงเรื่องที่ดีต้องมีความสัมพันธ์กันทั้งโครงเรื่องใหญ่และโครงเรื่องย่อยในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน หรือตรงกันข้าม

โครงเรื่องและตัวละครเป็นสิ่งที่สัมพันธ์กันเพราะตัวละครเป็นผู้กำหนดเหตุการณ์และเหตุการณ์เป็นสิ่งที่เสนอตัวละคร โครงเรื่องที่ดีจะต้องมีเอกภาพของบทบาท หรือนาฏการ (unity of action) คือมีโครงสร้างของบทบาทเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน สมบูรณ์และจัดลำดับไว้อย่างดี²

สำหรับโครงเรื่องของนวนิยายเรื่อง กุหลาบ-สุบิน มีดังนี้

1.2.1 โครงเรื่องใหญ่ การพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่และการพัฒนาหมู่บ้าน ของชาวบ้านในชนบท ของสุบินซึ่งได้ประสบอุบัติเหตุเฮลิคอปเตอร์ตกและได้รับการช่วยเหลือจากหัวหน้าคุ้มนิมิต จังหวัดพระวิหาร เนื่องจากหมู่บ้านนี้ เป็นหมู่บ้านชนบท ห่างไกลความเจริญ ชาวบ้านมีความ

²เรื่องเดียวกัน.

เป็นอยู่ไม่มั่นคง เขาจึงได้ผลักดันให้เกิดโครงการพัฒนาหมู่บ้านขึ้น ด้วยความช่วยเหลือจากเพื่อนอีก 3 คนและความร่วมมือของชาวบ้าน โครงการจึงสำเร็จ และหมู่บ้านนิมิตก็ได้รับการพัฒนา ชาวบ้านมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

1.2.2 โครงเรื่องย่อย ในเรื่องกุหลาบ- สุนัข มีโครงเรื่องย่อยอยู่หลายเรื่อง โดยแต่ละเรื่อง ล้วนสัมพันธ์และสอดคล้องซึ่งกันและกัน ตัวอย่างเช่น

1.2.2.1 เพื่อนอีก 3 คนของสุนัข ซึ่งคือ ตำรวจ สาธุ และสารัต ต้องการที่จะกลับบ้าน แต่ในที่สุดทั้ง 3 คนก็เปลี่ยนใจกลับมาช่วยสุนัข ทำโครงการพัฒนาหมู่บ้านต่อ

1.2.2.2 เรื่องราวความรักของกุหลาบ และสุนัข ที่ในตอนแรกกุหลาบนั้นไม่ชอบสุนัขเลยเพราะความเข้าใจผิด แต่เมื่อได้รู้และเข้าใจว่าสุนัขเป็นคนดี ทั้งคู่ก็ลงเอยกันไปในที่สุด

1.2.2.3 เรื่องราวความขัดแย้งระหว่างสุนัขและแดน ซึ่งในที่สุดแดนก็กลับตัวกลับใจหันมาช่วยงานพัฒนาหมู่บ้าน

1.3 สารัตถะ หรือแก่นเรื่อง

สารัตถะหรือแก่นเรื่อง คือทศนะที่ผู้แต่งแสดงให้เห็นถึงธรรมชาติของความเป็นไปอย่างหนึ่ง (หรือหลายอย่าง) ของมนุษย์ (ชีวิตทัศน์) หรือทศนะที่ผู้แต่งมองดูความเป็นไปในโลกมนุษย์ (โลกทัศน์) แล้วนำมาแสดงให้ประจักษ์แก่ผู้อ่าน โดยใช้เนื้อเรื่องเป็นเครื่องสื่อสาร สารัตถะจึงเป็นจุดมุ่งหมายอันเป็นแก่นกลางของเรื่องหรือเป็นความคิดสำคัญในเรื่อง โดยที่ขณะที่เรื่องดำเนินไปนั้น สารัตถะของเรื่องก็จะปรากฏขึ้นอย่างสม่ำเสมอเพื่อยืนยันว่า นั่นคือความมุ่งหมายที่ผู้แต่งมีเจตนาจะเปิดเผยถึงธรรมชาติของลักษณะของชีวิตมนุษย์³

1.3.1 สารัตถะสำคัญ

สารัตถะสำคัญของเรื่องกุหลาบ สุนัข คือการทำประโยชน์เพื่อบ้านเมือง การพัฒนาชนบทท้องถิ่นห่างไกล การสร้างความสามัคคีร่วมแรงร่วมใจกัน ซึ่งผู้แต่งได้สะท้อนให้เห็นถึงความรู้สึกน้อยเนื้อต่ำใจของชาวเขมร ต่อโชคชะตาของบ้านเมืองตนเอง สิ่งสำคัญที่ผู้แต่งมุ่งหวังจากผู้อ่านคือการปลุกเร้า กระตุ้น ให้ผู้อ่านได้เกิดความรู้สึกรัก ศรัทธา สามัคคีและคิดทำประโยชน์เพื่อพัฒนาท้องถิ่น แผ่นดินเกิด

ตัวอย่างเช่น ตอนที่สุนัขได้เสนอความคิดเรื่องโครงการพัฒนาหมู่บ้านของเขาแก่ ตำรวจ สาธุและสารัต ผู้แต่งได้พยายามส่งสารถึงผู้อ่านให้คิดคล้อยตามและหันกลับไปพิจารณาด้วยตนเองว่า

³กุหลาบ มัลลิกะมาส, วรรณคดีวิจารณ์, พิมพ์ครั้งที่ 6 (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2529), 107.

.....ในการพัฒนาดินแดนยากไร้ที่ห่างไกลนี้ ผมได้แต่คิดว่า : “ในหนึ่งชีวิตของคุณคนเราแต่ละคนหากสามารถทำได้ ควรทำอะไรอย่างหนึ่งให้มีประโยชน์ต่อสังคมในชาติ” ฟ้าจบ แต่ละคนพิจารณาคำพูดของสุบิน คนเราแต่ละคนเกิดมา ในชีวิตหนึ่งของตนจำเป็นต้องทำงานเพื่อตนเองและครอบครัว นอกจากนี้ ถ้าสามารถทำได้ ก็ควรทำ อะไรอย่างหนึ่งเพื่อประโยชน์ต่อสังคมด้วยเหมือนกัน...

(น. 91-92)

หรือตัวอย่าง จากตอนที่เมื่อแดนได้ถามสุบินในที่ประชุมหมู่บ้านว่าทำไมจึงไม่ขอให้ทางการมาช่วยพัฒนาหมู่บ้าน และสุบินได้อธิบายให้แดนและชาวบ้านเข้าใจว่าเราต้องพยายามทำอะไรให้ปรากฏออกมาเป็นรูปเป็นร่างด้วยตนเองก่อนจึงขอให้ผู้อื่นมาช่วยดังคำสอนในพระพุทธศาสนาว่า “ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน”

..... แม้ในธรรมคำสอนของพระก็ได้บอกว่า “อิตตาหิ อิตตโนนาโถ” แปลว่า “ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน” มีความหมายว่า “เราต้องช่วยตัวเองก่อน ก่อนจะอยาก让别人มาช่วยเรา” ดังนี้ ขอพ่อแม่พี่น้องร่วมมือกันเพื่อหมู่บ้านและคุ้มของเรา

(น.102)

1.3.2 สารัตถะย่อ

สารัตถะย่อของเรื่องกุหลาบ-สุบิน มีสารัตถะเกี่ยวกับความรัก และสารัตถะเกี่ยวกับการดำเนินชีวิต ซึ่งล้วนมีประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต

1.3.2.1 สารัตถะเกี่ยวกับความรัก

สารัตถะเกี่ยวกับความรัก จากนวนิยายเรื่องกุหลาบ- สุบิน สามารถแบ่งเป็น สารัตถะเกี่ยวกับความรักระหว่างพ่อ-ลูก, ความรักระหว่างชาย-หญิง, ความรักต่อชาติบ้านเมือง

1.3.2.1.1 สารัตถะเกี่ยวกับความรักระหว่างพ่อ-ลูก

ความรักคือการเข้าใจ คือการเสียสละ ตัวอย่างเช่นน้ำเรื่องที่รักกุหลาบจึงเสียสละไม่แต่งงานใหม่กับน้ำรุ่ง โดยอยู่เป็น โสคนตลอดเพราะกุหลาบไม่เห็นด้วยกับการแต่งงานใหม่ ของพ่อ

ตัวอย่างจากเรื่อง คือตอนที่น้ำรุ่งได้เล่าถึงเรื่องราวของตนกับพ่อของกุหลาบให้สุบินฟังว่า

ภายหลังมา น้ำกับพี่เรื่องเตรียมที่จะแต่งงาน แต่กุหลาบไม่เห็นพร้อมที่จะให้พ่อตนมีเมียใหม่โดยเห็นว่าเป็นการทรยศต่อแม่ตน ด้วยความรักลูก พี่เรื่องก็พอใจเป็นฝ่ายตลอดมา

(น.74)

และตัวอย่างจากตอนที่สุบิน ได้พูดถึงพ่อของกุหลาบ ให้กุหลาบฟังเมื่ออยู่ด้วยกันสองคนในป่าว่า

“..... เพราะรักและสงสารลูก แกล้ได้ละทิ้งอะไรทุกอย่าง พอใจเป็น พ่อมามาเป็นระยะเวลาว่าสิบปี.....”

(น. 83)

ตัวอย่างอีกตอนหนึ่ง เมื่อหลังจากที่กุหลาบได้ฟังสุบินอธิบายถึงเรื่องของพ่อตัวเองกับน้ำรุ้งแล้ว กุหลาบก็เข้าใจและได้ทำตัวเป็นแม่สื่อ ให้พ่อตัวเอง เพื่อเป็นการแสดงความรัก ความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ

วันถัดมา น้ำรุ้งได้มาแสดงความขอบคุณต่อชายหนุ่มเราด้วย แกล้ บอกเขาว่า :
“กุหลาบเป็นคนพูดเรื่องราวทั้งหมดนี้ แล้วทำตัวเป็นแม่สื่อ ให้พ่อตัวเอง”

(น. 89)

1.3.2.1.2 สารัตถะเกี่ยวกับความรักระหว่างชาย-หญิง

ความรักคือการเข้าใจ คือการเสียสละ แม้ไม่สมหวังก็ไม่โกรธหรืออิจฉาริษยา ตัวอย่างเช่น ความรักที่น้ำรุ้งและน้ำเรื่องมีต่อกัน อย่างจริงใจ จึงเข้าใจและเสียสละ น้ำรุ้งเข้าใจและเสียสละ ไม่ได้โกรธหรืออิจฉาริษยา

ตัวอย่างจากเรื่องตอนที่น้ำรุ้งเล่าถึงเรื่องของแกล้กับพ่อของกุหลาบให้สุบิน ได้ฟังว่าน้ำรุ้งได้เสียสละความรักของตนมาตลอด

..... “ตอนที่เรื่องได้มาหมู่บ้านนี้แรกๆ น้ำกับแม่ของกุหลาบเป็นผู้ดูแลรักษาโรคให้แกล้ น้ำและพี่เรื่องมีความสนิทสนมกันกว่าแม่ของกุหลาบ แต่ด้วยความต้องการสนองคุณผู้ที่ได้ช่วยสงเคราะห์ชีวิตตนเอง พี่เรื่องก็หันไปรักแม่ของกุหลาบที่มีพ่อเป็นหมอยา ในตอนที่กุหลาบอายุได้ 2 ขวบ แม่บังก็ตายด้วยความเจ็บป่วย น้ำก็ช่วยรับผิดชอบในครอบครัวแกล้พร้อมทั้งดูแลกุหลาบไว้เหมือนลูก ภายหลังมา น้ำกับพี่เรื่องเตรียมที่จะแต่งงาน แต่กุหลาบไม่เห็นพร้อมที่จะให้พ่อตนมีเมียใหม่โดยเห็นว่าเป็นการทรยศต่อแม่ตน ด้วยความรักลูก พี่เรื่องก็พอใจเป็นพ่อมาตลอดมา ทำให้ความปรารถนาของพวกน้ำถูกขัดขวาง แต่น้ำยังรักและคบหาพี่เรื่องอยู่เป็นนิจ ไม่เคยมีใจถือโกรธหรืออิจฉาริษยาอะไรเลย ทั้งตอนแม่ของกุหลาบยังมีชีวิตอยู่ก็เหมือนกับในตอนนี้ด้วยเหมือนกัน”

(น. 74)

ส่วนนายแดน ผู้เคยเป็นคู่หมั้นและเป็นผู้ซึ่งมีความรักต่อกุหลาบ อย่างรุนแรง และพยายามทำทุกอย่างเพื่อให้ได้กุหลาบมาเป็นของตัวเอง ถึงแม้จะเคยทำผิดแต่ในที่สุดเขาก็กลับใจและเข้าใจ เสียสละ กลับตัวเป็นคนดี หันมาทำงานเพื่อช่วยพัฒนาหมู่บ้าน

นายแดนยื่นเจียบครู่หนึ่ง แล้วพูดขึ้น :

-พี่มานี้ ไม่มีความคิดร้ายหรอก พี่มาขอโทษทั้งสองคนกับการกระทำ ความผิดที่ได้ทำผ่านมา ตั้งแต่วันนี้ต่อไปพี่จะพยายามแก้ตัวขึ้นอีกครั้ง

พูดจบ นายแดนเดินไปใกล้กุหลาบและสุบิน จับมือของคนทั้งสองวางทับกันแล้วพูดขึ้น :

- ผมขอมอบน้องกุหลาบให้พี่แล้ว วันหลังหากพี่กล้าทำร้ายนาง ผมจะไม่โอนอ่อนให้พี่หรอก ผมลาแล้วจบคำพูด เขาเดินออกไป ทิ้งให้สุบินและกุหลาบยืนมองหน้ากันอย่างยินดีในใจ เห็นนายแดนได้แก้ตัวและเข้าใจในความจริง (น.126)

1.3.2.2 สารัตถะเกี่ยวกับการดำเนินชีวิต

1.3.2.2.1 คนเป็นที่พึ่งแห่งตน เราต้องพึ่งตัวเองก่อนที่จะขอความช่วยเหลือจากผู้อื่น ตัวอย่างของสารัตถะนี้เห็นได้อย่างดีจากการที่ชาวคุ้มนิมิตเข้าใจถึงความจริงข้อนี้จึงได้ร่วมมือกันช่วยเหลือตนเองในการพัฒนาหมู่บ้าน โดยไม่ได้รอรับการช่วยเหลือจากทางการ และในที่สุดหมู่บ้านของพวกเขาที่เจริญรุ่งเรือง เพราะความร่วมมือร่วมใจกัน พึ่งพาตนเอง ของชาวบ้านนั่นเอง

จากเรื่องเป็นตอนที่สุบินอธิบายให้ชาวบ้านรู้และเข้าใจเรื่องการพึ่งตนเองเพื่อช่วยกันพัฒนาหมู่บ้าน

-ขอขอบคุณน้องแดน ที่มีความคิดดีๆ และมีข้อสงสัยที่แตกต่างในการประหลาดสำคัญนี้ ผมขอตอบพ่อแม่พี่น้องอีกครั้งว่า หากรูปจำลองปูตา ที่มีแต่หินหรือดินหนึ่งก้อนตั้งอยู่กลางทุ่ง แล้วมีผู้ใดบ้างจตุรปูตา? อย่างน้อยก็ต้องมีสถานที่สำรวม มีกฎ มีระเบียบ เหมาะสม จึงจะมีเขาเข้าไปจตุรปูตา เขาของถวายไปถวายตามพิธี ก่อนจะอยากให้เราช่วย เราก็ต้องทำอะไรรสักอย่างหนึ่งให้ปรากฏออกมาเป็นรูปร่างขึ้นเพื่อให้เรามองเห็นว่าเราได้อุตสาหกรรม พยายาม ช่วยตนเองไปก่อนแล้วนั้น เขาจึงจะช่วยให้เราได้ หากเรายังนอนเฉิบไม่ได้ทำอะไรเลย แล้วรู้จักแต่ร้องเรียกให้เขามาช่วย แล้วมีใครเขามีใจอยากช่วยเรานั้น? แม้ในธรรมคำสอนของพระก็ได้บอกไว้ว่า “อิตตาหิ อิตโนนาโถ” แปลว่า “ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน” มีความหมายว่า “เราต้องช่วยตัวเราก่อน ก่อนจะอยากให้อื่นมาช่วยเรา” ดังนี้ ขอพ่อแม่พี่น้องร่วมมือกันเพื่อหมู่บ้านและคุ้มของเรา

(น. 102)

1.3.2.2.2 การกตัญญูรู้คุณ ต่อผู้มีพระคุณและต่อแผ่นดินเกิด ตัวอย่างที่แสดงให้เห็นสารัตถะนี้ได้อย่างดีนั้น อย่างเช่น ตอนที่สุบินได้ชักชวนเพื่อนอีก 3 คนให้ช่วยกันพัฒนาหมู่บ้านเพื่อเป็นการตอบแทนชาวบ้านที่ช่วยชีวิตพวกเขาและเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาลในการพัฒนาบ้านเมือง ดังตัวอย่าง

- เราทุกคนมีชีวิตรอดขึ้นมาอีกก็เพราะคนหมู่บ้านนี้ ดังนั้นเราควรพากันทำอะไรอย่างหนึ่งช่วยพวกแกคืนเป็นการรู้คุณและตอบแทน อีกอย่างหนึ่งได้ช่วยแบ่งเบางาน ของรัฐบาลอีกด้วย ในการพัฒนาดินแดนยากไร้ที่ห่างไกลนี้ ผมได้แต่คิดว่า : “ในหนึ่งชีวิตของ คุณ คนเราแต่ละคนหากสามารถทำได้ ควรทำอะไรอย่างหนึ่งให้มีประโยชน์ต่อสังคมในชาติ”

(น.91)

1.4 ฉาก

ฉากในนวนิยาย หมายถึง สถานที่ และเวลาที่เรื่องนั้น ๆ เกิดขึ้น ส่วนสถานที่และเวลา อาจหมายความแคบเฉพาะห้อง ๆ หนึ่ง หรือกว้างขวางทั้งประเทศหรือโลกก็ได้ การสร้างฉากที่ดี ต้องคำนึงถึงความถูกต้องแม่นยำ การใช้ฉากให้สอดคล้องกับการดำเนินเรื่อง ซึ่งจะทำให้เนื้อเรื่อง น่าสนใจยิ่งขึ้น ในบางกรณี ฉาก มีบทบาทเสมือนเป็นตัวละครด้วยตัวหนึ่งในโครงเรื่อง คือมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกับพฤติกรรม ของตัวละครในเรื่อง⁴

ในเรื่องกุหลาบ สุบิน ผู้แต่งได้บรรยายฉากได้อย่างดี มีความชัดเจน และสอดคล้อง มีความเหมาะสม โดยฉากในเรื่องกล่าวถึงหมู่บ้านในชนบท ที่จังหวัดพระวิหาร ที่อยู่ห่างไกลความเจริญของประเทศกัมพูชาปัจจุบัน

ต่อไปนี้เป็นตัวอย่างฉากบางส่วนในนวนิยายเรื่องกุหลาบ-สุบิน ที่ผู้แต่งได้บรรยายไว้อย่างสมจริง ชัดเจน มีความสอดคล้องเหมาะสม และน่าสนใจ ชวนติดตาม

1.4.1 ฉากเหตุการณ์ตอนเกิดอุบัติเหตุเฮลิคอปเตอร์ตก

ฉากเหตุการณ์ตอนเกิดอุบัติเหตุเฮลิคอปเตอร์ตก จากเรื่องผู้แต่งได้บรรยายได้อย่าง ตื่นเต้น สร้างความรู้สึกลุ้น ระทึก สมจริงและยังชวนให้ติดตาม ดังตัวอย่าง

..... นักบินได้บังคับเฮลิคอปเตอร์เลี้ยวจากฝั่งแม่น้ำ ทันใดนั้น ได้มีลมพัดอย่างแรง ทำให้ตัวเครื่องโคลงเคลงและลอยไปตามแรงลม พร้อมกันนั้น ฝนก็เริ่มตกอย่างหนัก ทำให้ทั่วท้องฟ้ามืดสนิทมองหาทิศทางไม่เห็น.....

..... ทันใดนั้น ผู้ช่วยนักบินเรื่องเครื่องยนต์ก็พูดขึ้น: - เครื่องไม่ดีแล้ว ทุกคนระวัง ! สุบินและส่าณากำลังวิตก เมื่อได้ยินเสียงร้องนี้ ก็มองหน้ากันล่อกล่.....

เวลานี้เฮลิคอปเตอร์กำลังทิ่มหัวลงทีละนิด ๆ อยู่สูงประมาณสี่สิบเมตรจากพื้นดิน สาวุก็ร้องขึ้น : - กระโดด !

(น.48)

⁴เรื่องเดียวกัน, 110-111.

1.4.2 ฉากเหตุการณ์หลังอุบัติเหตุเฮลิคอปเตอร์ตก

ฉากที่เป็นผลลัพธ์จากเหตุการณ์เฮลิคอปเตอร์ตก คือฉากที่บ้านของน้ำเรื่องหัวหน้าคุ่ม ที่สุบินนอนรักษาตัวอยู่ ฉากนี้เป็นฉากต่อจากเหตุการณ์เฮลิคอปเตอร์ตก มีความสมจริงผู้แต่งได้สร้างฉากได้อย่างน่าสนใจ ดังตัวอย่าง

บนบ้านหลังใหญ่พอสมควรหลังหนึ่ง สร้างสูงจากดิน มีหลังคามุงด้วยหญ้าแฝก เขาทำจากต้นสัก ผนังและไม้ระแนงขัดแตะทำจากไม้ไผ่ ชายหนุ่มคนหนึ่งกำลังนอนไม่เคลื่อนไหวอยู่บนเตียง ร่างกายเขามีบาดแผลอยู่ ชายหนุ่มคนนี้เป็นสุบิน

ครู่หนึ่งผ่านมา สุบินได้ขยับตัวและเปล่งเสียงแหบห้าว :

- น้ำ...น้ำ...

ชายคนหนึ่งอายุประมาณห้าสิบปี ผิวสีน้ำตาล พุงออกมาจากห้องครัวข้างหลัง สีหน้าแกยิดด้วยเห็นคนเจ็บได้รู้สึกตัวขึ้นมา

- น้ำ...

คนเจ็บส่งเสียงทั้งหลับตา แก่ประคองคนเจ็บขึ้นให้ดื่มน้ำแล้วให้นอนลงไปอีกครั้ง แล้วนั่งข้างๆ นั้นด้วยความดีใจ สุบินลืมตาช้าๆ มองเห็นอะไรๆ อยู่รอบๆ สีจางๆ เขาหลับตาไปคืน ครู่หนึ่ง เขาลืมตาขึ้นมาอีกครั้งหนึ่ง เห็นชายสูงวัยผู้หนึ่งยิ้มให้เขาก็เริ่มถาม :

- ผมอยู่ที่ไหน?

- อยู่บ้านน้ำ

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์
(น. 55)

1.4.3 ฉากถ้าในป่าที่สุบินและกุหลาบไปติดฝนอยู่

ฉากนี้ผู้แต่งสร้างขึ้นมาเพื่อจะคลี่คลายปมที่ได้สร้างไว้ในตอนแรกให้กุหลาบเข้าใจสุบินผิดว่าเป็นคนไม่ดี ฉากนี้เหมือนให้ทั้งสุบิน และกุหลาบได้เปิดใจรับกันและกัน โดยกำหนดให้กุหลาบทำเพลง ฝนตกกลับบ้านไม่ได้ เหตุการณ์แต่ละเหตุการณ์รับกันอย่างสอดคล้องดังตัวอย่าง เป็นตอนที่ผู้แต่งได้พรรณนาถึงความคิดของทั้งคู่เมื่อสบตากันว่า

กุหลาบจ้องมองหน้าสุบิน ตาต่อตาประทะกันได้เกิดเป็นกระแสรุนแรงอย่างหนึ่ง ภายได้แสงสว่างจากกองไฟ สุบินจ้องมองหน้ากุหลาบไม่วางตา เพิ่งตอนนี้แหละ ที่เขามีโอกาสมองดวงหน้าสวยงามจับใจของกุหลาบ นางมีผมยาวหยักเป็นคลื่นดำเหมือนถ่านดิน ดวงหน้ารูปไข่ คิ้วเล็กดำสนิทโค้งเหมือนคันศร แก้วตาดำเหมือนนิลกลม จมูกเล็กแหลมริมฝีปากสีแดงก่ำ เต็มไปด้วยมนต์เสน่ห์ แก้มทั้งสองเต็มอิมเปล่งปลั่งงามเหมือนพระจันทร์ เวลาอิมแต่ละครั้งปรากฏอิมทั้งสองข้าง ส่วนกุหลาบ เมื่อมองตรงแก้วตาคมใสของสุบิน หญิงสาวเหมือนมีความรู้สึกแปลก ๆ บอกไม่ถูก ไม่สามารถจ้องมองต่อไปได้อีก คนทั้งสองต่างก็ก้มหน้า

(น. 81)

1.4.4 ฉากการต่อสู้ระหว่างสุบินและแดน

ฉากการต่อสู้ที่ผู้แต่งกำหนดให้เป็นฉากจบความขัดแย้งระหว่างสุบินและแดน ผู้แต่งได้ใช้การต่อสู้ซึ่งก็สอดคล้องกับลักษณะนิสัยแดนซึ่งเป็นคนชอบใช้กำลัง จึงคิดตัดสินใจปัญหาด้วยกำลัง แต่ในที่สุดแดนก็เพลี่ยงพล้ำและได้รับการช่วยเหลือจากสุบิน ดังตัวอย่าง

- ไม่ต้องพูดอะไรมากหรอก ตอนนี้มีคนหนึ่ง ต้องไม่มีอีกคนหนึ่ง เข้ามา ยังยืนทำอะไรอีก พูดแล้วนายแดนเดินไปหาสุบิน สุบินเดินถอยหลังพร้อมคำพูด :

- ฟังพี่พูดก่อน พี่....

ไม่ทันได้จบคำพูดของตน นายแดนโผล่เข้าต่อสุบินทั้งอ่อนเปลี้ย เตะด้วย ถีบด้วย เห็นโอกาสดี นายกระโดดมาถีบสุบินด้วยวัตถุประสงค์ให้เขาตกเหวตายแต่ทีเดียว แต่สุบินหลบอย่างรวดเร็วทำให้นายแดนเสียหลัก ร่างตกลงไปในซอกเขา ร้องเสียงหลง “อ้อ ! ช่วยด้วย!”.....

..... ตัดใจไม่ได้ที่จะเห็นเขาตายและไม่ช่วย สุบินไปหาเถาว์วัลย์มาโยนให้นายแดน โหนขึ้นมา ขึ้นมาถึงปากเหวนายแดนก็หมดแรง เขาของเรายื่นมือให้นายแดนจับแล้วพยายามดึงขึ้น สุบินยื่นคูดูรูหนึ่ง แล้วก้าวเท้าออกจากที่นั่น ทิ้งให้นายแดนนั่งหอบแต่ลำพัง ทั้งกำลังคิดถึงเรื่องราวทั้งหมดที่ตนได้ทำผ่านมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกระทำครั้งสุดท้ายเมื่อคืน

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์ (น. 118)

1.5 ตัวละคร

ตัวละคร คือ ผู้มีบทบาทในเรื่อง จะเป็นคนหรือเทียบเท่าคนก็ได้ โดยคิดและมีพฤติกรรมอย่างคน ผู้แต่งจะเป็น “ผู้สร้าง” ตัวละครโดยการกำหนดชื่อ รูปร่าง หน้าตา เพศ วัย นิสัย ใจคอ บุคลิกภาพ บทบาท ความคิดอ่าน การศึกษา ประสบการณ์และ กำหนดโชคชะตาตัวละครนั้น ๆ ให้เหมือนมนุษย์ หรือใกล้เคียงที่สุด ให้สอดคล้องกับโครงเรื่องและเนื้อเรื่องที่แต่งขึ้น แต่จะต้องไม่ใช่มนุษย์จริงคนใดคนหนึ่ง มิฉะนั้นจะกลายเป็นบุคคลจริงในจดหมายเหตุ ในชีวประวัติ หรือในประวัติพงศาวดาร⁵

การพิจารณาตัวละครนั้น แนวทางที่พิจารณาคือลักษณะนิสัยตัวละครว่า ตัวละครใดบ้างเป็นตัวสำคัญทำให้เนื้อเรื่องมีรสชาติขึ้นจนเรียกได้ว่าเป็น “ตัวเอก” ของเรื่อง ผู้เขียนสร้างตัวละครให้มีลักษณะนิสัยเช่นไร มีลักษณะนิสัยแบบคงที่หรือเปลี่ยนแปลง นอกจากนั้น การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตัวละครเป็นไปอย่างสมเหตุสมผลหรือไม่ ข้อสำคัญคือตัวละครทุกตัวต้องมีลักษณะสมจริงในด้านบุคลิกภาพ บทสนทนา ชื่อ และสภาพจิตใจ⁶

⁵เรื่องเดียวกัน, 111-112.

⁶สิทธา พินิจภูวดล, ภาษาไทย 7 (วรรณคดีวิจารณ์สำหรับครู) หน่วยที่ 9-15, 649.

ตัวละครในเรื่องกุหลาบ สุบินแบ่งเป็น 3 ประเภท คือตัวละครเอก ตัวละครร้าย และตัวประกอบ

1.5.1 ตัวละครเอก

1.5.1.1 สุบิน

เป็นตัวละครเอกของเรื่อง ได้รับการอุปการะเลี้ยงดู จากหลวงตา ตั้งแต่ยังเด็ก โดยชื่อของเขานี้ หลวงตาเป็นผู้ตั้งให้โดยสืบเนื่องมาจากความฝันของท่าน เป็นชายหนุ่ม หน้าตาดี อายุประมาณสามสิบปี ร่างสูงโปร่ง ผิวคล้ำ มีความขยันหมั่นเพียร มีความกตัญญูทวดเวที มีความรักชาติ บ้านเมือง มีใจอดทน สู้งานทุกอย่าง รู้จักดีชั่ว ประพฤติดี มีคุณธรรม รู้จักช่วยผู้อื่นที่ด้อยกว่า รักเพื่อนพ้อง ไม่มีจิตคิดแค้น มีความเป็นผู้นำสูง เรียนจบการศึกษาและได้รับปริญญาบัตรด้านวิศวกรรม และเป็นผู้นำในการทำโครงการพัฒนาหมู่บ้านนิคมจัดหมู่บ้านเจริญรุ่งเรือง

ตัวอย่างตอนที่ผู้แต่งได้บรรยายถึงลักษณะของสุบินในวันจบการศึกษาคือ

นักศึกษาหนุ่มคนหนึ่ง มีอายุประมาณสามสิบปี ร่างสูงโปร่ง ผิวคล้ำ ได้เดินออกจากห้องประชุมนักศึกษาที่ได้รับปริญญาบัตร มายืนอยู่ที่สนาม มองไปที่นักศึกษาพร้อมรุ่นเดียวกันที่มีพี่น้องมารับ ผิดกับคนที่ไม่มีใครเข้ามาร่วมยินดี

..... เมื่อได้อินคำถามนี้ เราจึงรู้ว่านักศึกษาหนุ่มคนนี้ชื่อสุบิน ชื่อนี้ เป็นชื่อที่พระสงฆ์รูปนี้ได้ตั้งให้เขา

(น.50-51)

ตัวอย่างตอนที่ผู้แต่งได้บรรยายถึงลักษณะนิสัยของสุบินว่าเป็นผู้ที่ถูกเลี้ยงดูมาอย่างดี เป็นคนมีธรรมจริยธรรมดีงาม อดทน สู้งานทุกอย่าง

ในระยะเวลาสามสิบปีในการดำเนินชีวิต เขาได้รับการสั่งสอนอบรม ฝึกหัด ตักเตือนจากท่านสม้าเสมอ ทุกเวลา ด้วยเหตุนี้แล้วทำให้สุบินเป็นเด็กมีคุณธรรมจริยธรรมดีงาม มีใจอดทนพยายามต่อสู้ในการศึกษาและการทำงานทุกอย่างจนกระทั่งได้รับความสำเร็จในการดำเนิน

ชีวิตของตน ท่านได้แต่สอน ฝึกหัดให้สุบินรู้จักรักชาติบ้านเกิด รู้จักดีชั่ว ประพฤติดี มีคุณธรรม รู้จักช่วยคนยากจนและคนอ่อนแอ รู้จักอยู่รอดด้วยการต่อสู้กับชีวิต อุตสาหพยายามและรักการทำงาน ชีวิตคือการต่อสู้ มีแต่การต่อสู้และอดทนพยายามเท่านั้นจึงจะสามารถสำเร็จทุกงานได้

(น. 50)

สุบินเป็นคนกตัญญูรู้คุณ ทั้งต่อผู้มีพระคุณต่อตนและทั้งต่อประเทศชาติบ้านเมือง ดังตัวอย่างบทสนทนาในเรื่องตอนที่สุบิน กล่าวกับหลวงตา และน้ำเรื่อง คือ

“อะไร ๆ ที่กระผมได้รับความเมตตามาถึงวันนี้ ก็เนื่องจากความช่วยเหลือเมตตาของหลวงตายุ่ช่วยเหมือนกัน นี่เป็นบุญคุณอันยิ่งใหญ่มหาศาลที่กระผมไม่อาจลืมได้เลย”

(น.49)

หลังจากได้รู้ว่า นายเจ้าของบ้านเป็นผู้ช่วยเหลือชีวิตคน สุบินยกมือไหว้พร้อมกล่าว
วาจา :

- ผมขอขอบคุณคุณน้ำ ที่ได้ช่วยชีวิตผม

(น. 56)

หรือจากตอนหนึ่งที่กล่าวถึงความคิดของสุบินที่จะร่วมมือกับเพื่อนทั้งสามคนที่จะทำให้
ความสะอาดชุมชน และสร้างห้องน้ำ ให้ชาวบ้านเพื่อตอบแทนที่พวกเขาได้ช่วยชีวิตสุบินและเพื่อน
ให้พ้นจากความตาย ก็แสดงให้เห็นถึงความเป็นคนกตัญญูของสุบินดังตัวอย่าง

..... ทุกคนพอใจกับความคิดสุบิน สาธุกับสารัตได้ตกลงว่าจะช่วยเขาในงานนี้ เป็น
การตอบแทนชาวบ้านที่ได้ช่วยสงเคราะห์ชีวิตพวกเขาให้รอดพ้นจากความตาย ให้มีชีวิตใหม่
รอดอยู่บนแผ่นดินใหม่นี้

(น. 63)

และอีกตัวอย่างที่แสดงให้เห็นว่าสุบินเป็นผู้มีความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณและต่อชาติ
บ้านเมืองคือจากตอนที่สุบินได้บอกถึงโครงการพัฒนาหมู่บ้านแก่เพื่อนทั้งสามของเขาดังนี้

- เราทุกคนมีชีวิตรอดขึ้นมาอีกก็เพราะคนหมู่บ้านนี้ ดังนั้นเราควรพากันทำอะไร
อย่างหนึ่งช่วยพวกแกคืนเป็นการรู้คุณและตอบแทน อีกอย่างหนึ่งได้ช่วยแบ่งเบางาน ของ
รัฐบาลอีกด้วย ในการพัฒนาดินแดนยากไร้ที่ห่างไกลนี้ ผมได้แต่คิดว่า : “ในหนึ่งชีวิตของ
ตนคนเราแต่ละคนหากสามารถทำได้ ควรทำอะไรอย่างหนึ่งให้มีประโยชน์ต่อสังคมใน
ชาติ”

(น. 91)

สุบินเป็นคนที่มีจิตใจดีไม่คิดร้ายต่อใคร แม้จะถูกทำร้ายและฝ่ายตรงข้ามประกาศเป็น
ศัตรูแต่เมื่อเห็นเขตกที่นั้งลำบาก สุบินก็ช่วยเหลือ จากตัวอย่างในเรื่องตอนที่แดนนัดสุบินไปเพื่อ
ตัดสินปัญหา แดนนั้นใช้กำลังทำร้ายขณะที่สุบินได้แต่ปกป้อง จนเมื่อแดนพลาดตกลงไปในชอก
เขา สุบินก็ช่วยแดนขึ้นมา ดังตัวอย่าง

ตั้งใจไม่ได้ที่จะเห็นเขตายและไม่ช่วย สุบินโผไปหาเถวัลย์มาโยนให้นายแดน
โหนขึ้นมา ขึ้นมาบนปากเหวนายแดนก็หมดแรง เขาของเราขึ้นมือให้นายแดนจับแล้วพยายาม
ดึงขึ้น สุบินยื่นตุครูหนึ่ง แล้วก้าวเท้าออกจากที่นั่น.....

(น.124)

1.5.1.2 กุหลาบ

เป็นลูกสาวของน้ำเรื่อง หัวหน้าผู้ซึ่งได้ช่วยชีวิตสุบินไว้จากเหตุการณ์
เฮลิคอปเตอร์ตก กุหลาบเป็นหญิงสาวชาวบ้าน อายุ 17 ปี มีผมยาวหยักเป็นคลื่นดำเหมือนถ่านดิน
ดวงหน้ารูปไข่ คิ้วเล็กดำสนิท โคงเหมือนคันศร แก้วตาดำเหมือนนิลกลม จมูกเล็กแหลม ริมฝีปากสี
ดอกบัว แก้มเต็มปลั่งเหมือนพระจันทร์ เวลายิ้มมีลักยิ้ม สูงประมาณหนึ่งเมตรครึ่ง ผิวคล้ำสวยสด

ร่างเล็ก สวยงาม มีท่าเดินนวยนาดชวนมอง และมีความงดงามทั้งกริยามารยาท เป็นกำพริ้วแม่ตั้งแต่ยังเล็ก มีคู่หมั้นที่พ่อแม่ของทั้งสองฝ่ายได้หมั้นหมายไว้ ชื่อแดน ในตอนแรก ด้วยความเข้าใจผิด กุหลาบจึงไม่ค่อยชอบสุบินนัก เพราะคิดว่าเขาเป็นคนไม่ดี แต่ต่อมาเมื่อรู้ว่าเข้าใจผิด และได้ใกล้ชิดกัน กุหลาบและสุบินก็ได้ชอบพอกัน จนทั้งคู่ได้หมั้นหมายกัน

ตัวอย่างที่ผู้แต่งได้บอกลักษณะของกุหลาบโดยทางอ้อมคือพรรณนาผ่านตัวละครอื่นซึ่งคือสุบิน ในตอนที่ทั้งคู่สบตากันในถ้ำเมื่อหลบฝนอยู่ในป่า ดังนี้

..... เพิ่งตอนนี้แหละ ที่เขามีโอกาสมองดวงหน้าสวยงามจับใจของกุหลาบ นางมีผมยาวหยักเป็นคลื่นดำเหมือนถ่านดิน ดวงหน้ารูปไข่ กล้วยเล็กดำสนิทโค้งเหมือนคันศร แก้วตาดำเหมือนนิลกลม จมูกเล็กแหลม ริมฝีปากสีดอกบัว เต็มไปด้วยมन्द์เสน่ห์ แก้มทั้งสองเต็มอิมเปล่งปลั่งงามเหมือนพระจันทร์ เวลายิ้มแต่ละครั้งปรากฏลักยิ้มทั้งสองข้าง

(น. 81)

หรืออีกตัวอย่างหนึ่งที่ผู้แต่งได้กล่าวถึงลักษณะของกุหลาบว่าเป็นผู้มีใบหน้าสดสวยทางอ้อมโดยผ่านความคิดของสุบิน เมื่อตอนที่สุบินไปพบกุหลาบและเพื่อน ๆ เล่นน้ำในคลองอย่างบังเอิญว่า

..... ในหมู่หญิงสาวทั้งสี่ สุบินคิดใจกว่าคนอื่นที่หญิงสาวคนหนึ่งที่อยู่ตรงกลาง มีใบหน้าสดสวยพร้อมทั้งอิมแก้มปริ ทำให้เขามองดูลิ้มตัวลิ้มหายใจ เขาคิดในใจว่า : “อยู่กลางป่าเขา ไฉนมีหญิงสาวที่รูปสวยสดงดงามอย่างนี้หรือ ไม่ก็เป็นเทพอัปสรลงมาจากเบื้องบนมาเล่นน้ำอยู่ในถ้ำกันดารเหมือนในตำนานเรื่องเล่า ?”

(น. 66)

กุหลาบมีคู่หมั้นแล้ว คือแดน ซึ่งเป็นคู่หมั้นที่พ่อแม่ของทั้งสองฝ่ายได้สัญญากันไว้ ตัวอย่างจากเรื่อง ในบทสนทนาของสุบินกับสำนางตอนที่สำนางเห็นกุหลาบในครั้งแรกคือ

- กันก็ไ้รู้ไม่นานเท่าไรเหมือนกัน แต่นางมีคู่หมั้นแล้ว
- พุทโธ ! คู่หมั้นยังงั ?
- พ่อแม่ของทั้งสองฝ่ายได้สัญญากัน

(น. 75)

หรือจากการบรรยายของผู้แต่งในตอนสุบินเดินกลับบ้านกับน้ำรุ่งก็ทำให้ทราบว่ากุหลาบนั้นเป็นคู่หมั้นกับแดน ซึ่งพ่อแม่ของทั้งสองฝ่ายได้สัญญาแก่กัน ดังตัวอย่าง

..... สุบินเพิ่งไ้รู้ว่านายแดนกับกุหลาบเป็นคู่รักที่พ่อแม่ของทั้งสองฝ่ายได้สัญญาแก่กัน

(น. 74)

1.5.2 ตัวละครร้าย

1.5.2.1 แคน

เป็นคู่หมั้นของกุหลาบ รักกุหลาบมาก มีความอิจฉาริษยา อารมณ์รุนแรง ชอบใช้กำลัง มุทะลุ ใจร้อน จี๋โมโห จี๋โม้ ไม่มีเหตุผล พุดจาไม่เพราะ เป็นคนแข็งขันในการทำงาน กินเยอะ เป็นคนมีรูปร่างดี แข็งแรง อ้วนล่ำ อายุประมาณสิบเก้าปี หน้าคำสนิท สูงประมาณหนึ่งเมตรหกสิบเซนติเมตร แคนไม่ชอบสุบินเพราะคิดว่าเขาจะมาแย่งกุหลาบไป เมื่อเห็นว่าตนและด้อยกว่าสุบินบวกกับแรงยุจากเพื่อน ทำให้แคนหลอกกุหลาบไปเพื่อจะทำให้กุหลาบตกเป็นของตน แต่แผนการณ์ไม่สำเร็จเพราะสุบินมาช่วยกุหลาบไว้ทัน หลังจากนั้นกุหลาบได้ถอนหมั้นกับเขา แคนจึงนัดสุบินไปพบเพื่อต่อสู้กัน เขาพ่ายแพ้และยังถูกสุบินช่วยเหลือไว้อีก ทำให้แคนกลับใจ หันมาเป็นคนดี ช่วยเหลืองานพัฒนาหมู่บ้าน

ตัวอย่าง จากเรื่องตอนที่แคนเห็นกุหลาบอยู่บนหลังสุบิน แคนก็ไม่ถามอะไรแต่ใช้กำลังกับสุบินเลย ทำให้เห็นว่าแคนเป็นคนไม่มีเหตุผล และใจร้อน ชอบใช้กำลัง

สุบินพยายามเดินตัดไปหาที่มาของเสียงตะโกน เสียงดังได้อินยิ่งใกล้ ไม่นานเท่าไร ทั้งสองฝ่ายก็สามารถมองเห็น ครั้นเมื่อเหลือบเห็นกุหลาบอยู่บนหลังสุบิน นายแคนพุ่งมาอย่างรวดเร็ว ขย่มคอเสื้อทั้งที่ไม่ได้ถามอะไรก่อนเลย สุบินไม่ได้เตรียมตัวไว้ก่อนก็ถูกกำปั้นหนึ่งของนายแคนล้มไปบนดิน ลูกที่สะพายตกจากไหล่กระจายเต็มดิน กุหลาบควบคุมการทรงตัวไม่ได้ก็ล้มไปบนดินร้อง “โอย!” ไม่ทันไร นายแคนโผล่ไปจับขอกสุบิน ขึ้นพยายามจะถ่มอีกหนึ่งกำปั้น แต่มีสาวรุฟงมาจับมือไว้

(น. 85)

ตัวอย่าง จากเรื่อง ตอนที่แคนกำลังจะหอมแก้มกุหลาบ แล้วสุบินมาเห็นโดยบังเอิญจะเห็นได้ว่าแคนเป็นคนใจร้อน พุดจาไม่เพราะ ระวังอารมณ์ไม่อยู่

สุบินไม่มีความประสงค์จะรบกวนคู่หมั้นนี้หรอก แต่เขาได้เข้ามาเห็นโดยบังเอิญ ตอนก้าวเท้าออกไปคืนก็ชนกับก้อนหินจนจะล้ม พอดีนายแคนหันมาเห็น สุบินก็หยุดอยู่เฉยๆ กับที่ พุดขึ้น :

- ขอโทษ พี่ไม่ได้ตั้งใจหรอก

นายแคนกำลังโกรธพอดีด้วย พุดทั้งที่โกรธ :

- ไอ้คนจิ้งไร ไอ้คนก่อกวน ไอ้.....

- พี่แคน!

กุหลาบร้องขัดจังหวะคำพุดนายแคน เพราะนางไม่พอใจและได้ยินคำพุดที่ไม่เหมาะสมเหล่านี้ทั้งหมด

(น. 87)

และอีกหนึ่งตัวอย่างจากเรื่องที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นคนใจร้อนและมทะลุของแดน ขณะที่เขาแพ้การแข่งขันคันสากในวันเฉลิมฉลองปีใหม่

นายแดนโกรธด้วยอายุด้วย ลูกขึ้นยืนทั้งตัวเป็นดิน จ้องมองสุบิน หน้าเกือบเป็นสี เลือด แล้วโผล่เข้ามา ทั้งร้องขึ้น :

-ไอ้ชั่ว (ไอ้ระยำ) ! แก่ใช้กลโกง

(น.121)

1.5.3 ตัวประกอบ

1.5.3.1 หลวงตา

เป็นพระสงฆ์มีอายุประมาณหกสิบพรรษาเศษ เป็นผู้อุปการะเลี้ยงดู ส่งเสีย ให้การอบรมสุบิน ตั้งแต่ยังเป็นทารก ท่านได้อบรมเลี้ยงดูให้สุบินเป็นผู้มีจริยธรรมดีงาม เป็นคนดี

ตัวอย่างในเรื่องกล่าวถึงหลวงตามีอายุประมาณหกสิบพรรษาเศษ กำลังฉันอยู่ ตอนที่สุบินกลับมาจากพิธีรับประกาศนียบัตร

บนกุฏิ พระสงฆ์รูปหนึ่งมีอายุประมาณหกสิบพรรษาเศษ กำลังฉันอยู่ แต่สนทนา ด้วยกันกับพระอาจารย์รูปหนึ่งที่นั่งใกล้ๆ นั้น เมื่อเห็นนักศึกษาหนุ่มเดินเข้ามา ท่านก็ได้

กล่าว :

-อ้อ! กลับมาแล้วหรือ สุบิน

(น. 49)

หลวงตาเป็นผู้สั่งสอนอบรม ตักเตือนสุบินให้เป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรมดีงาม ดังตัวอย่าง

ในระยะเวลาสามสิบปีในการดำเนินชีวิต เขาได้รับการสั่งสอนอบรม ฝึกหัด ตักเตือนจากท่านสม่ำเสมอ ครบทุกเวลา ด้วยเหตุนี้แล้วทำให้สุบินเป็นเด็กมีคุณธรรม จริยธรรมดีงาม มีใจอดทน.....

(น. 50)

1.5.3.2 สำนัก

เป็นชายหนุ่มรูปร่างงามสง่า เป็นเพื่อนสนิทของสุบิน อยู่ในครอบครัวนักธุรกิจที่ร่ำรวย เขาได้เป็นคนมีการศึกษาสูงได้ไปเรียนวิชาแพทย์ที่ประเทศฝรั่งเศส คู่ไปกับการเรียนสาขา เศรษฐศาสตร์ด้วย สำนักเป็นผู้พาสุบินขึ้นเฮลิคอปเตอร์เพื่อจะไปเที่ยวเสียมเรียบ แต่เกิดอุบัติเหตุ ตกเสียก่อน เขาได้รับบาดเจ็บมากกว่าเพื่อนคือขาหัก บวม ต้องรับการรักษาประมาณ 4-5 เดือน

สำหรับสำนักผู้แต่งกำหนดให้เขามีบุคลิกลักษณะที่ขัดแย้งกัน คือเขาได้เรียนรู้วิชาแพทย์ ถึงฝรั่งเศส แต่เมื่อตัวเองได้รับบาดเจ็บ สำนักกลับพุ่มพวย อย่างไร้สติคิดตรึงตรอง โดยไม่ได้ใช้

ความรู้ที่ได้ร่ำเรียนมา วิเคราะห์อาการของตัวเองเลย สำนางแสดงออกอย่างชัดเจนว่าชอบกุหลาบ แต่ก็ไม่ได้มีจิตริษยาสุบินเลย

ตัวอย่างจากเรื่องตอนที่กล่าวถึงสำนางว่าเป็นเพื่อนสนิทกับสุบินและเป็นคนที่อยู่ในตระกูลร่ำรวย ไปเรียนวิชาแพทย์และเศรษฐศาสตร์ที่ฝรั่งเศส

หนุ่มสำนางเป็นเพื่อนสนิทกับสุบินที่เรียนอยู่วิทยาลัยด้วยกัน เขาทั้งสองรักใคร่ผูกพันกันเหมือนพี่น้อง และช่วยเหลือกันไปมาอยู่เสมอในการเรียน จริงอยู่ที่สำนางมีชีวิตอยู่ในตระกูลคนรวย เป็นครอบครัวนักธุรกิจ แต่สำนางไม่เคยดูถูกดูแคลนสุบินที่เป็นเด็กเติบโตด้วยข้าววัดเลย

หลังจากเรียนจบมัธยมศึกษา เขาทั้งสองก็ได้เรียนแยกกัน โดยสุบินเลือกเอาสาขาเกษตรกรรมและเทคโนโลยี เป็นวิศวกรชำนาญด้านชนบทที่เป็นความตั้งใจของเขา ส่วนสำนาง ได้ออกไปเรียนวิชาแพทย์ในประเทศฝรั่งเศสตามความต้องการของพ่อแม่เขา อยู่ที่นั่น สำนางก็ได้เรียนสาขาเศรษฐศาสตร์เพิ่มเติมอีกด้วย แม้ว่าเขาทั้งสองเรียนวิทยาลัยต่างแยกไกลจากกันและเรียนสาขาวิชาเอกไม่เหมือนกัน แต่เขาได้ติดต่อกันอย่างสม่ำเสมอจนกระทั่งได้เรียนจบทุกคน

(น. 51)

สำนางเป็นคนที่มีความคลั่งไคล้ในตัว ผู้แต่งกำหนดให้สำนางเรียนวิชาแพทย์แต่เมื่อตอนตกอยู่ในสภาพผู้ป่วย สำนางกลับตีโพยตีพาย โดยที่ไม่ได้ใช้วิชาความรู้ที่มีคิดไตร่ตรองหรือวิเคราะห์อาการของตนเองเลย ดังตัวอย่างบทสนทนาของสำนางเมื่อเห็นสุบินครั้งแรกหลังจากประสบอุบัติเหตุเฮลิคอปเตอร์ตก

..... ครั้นเมื่อเห็นสุบิน สำนางร้องไห้เหมือนเด็กน้อย :

- ไอ้บิน ขากันหักแล้ว ชาตินี้ก็กลายเป็นคนพิการแล้ว ฮือ...ฮือ... ไอ้บิน ช่วยกันด้วยกัน ไม่อยากมีชีวิตอยู่หรอก ฮือ..... ฮือ.....

(น. 59)

สำนางเป็นชายหนุ่มนักเรียนนอก สังกัดได้จากบทสนทนาและคำที่สำนางใช้พูด ตัวอย่างเช่น ตอนที่สำนางชวนสุบินไปเสียมเรียบและได้บอกแก่สุบินว่าจะเดินทางโดย “เฮลิคอป” ซึ่งมาจากคำภาษาฝรั่งเศสว่า he’licopte’ere (เฮลิคอปเตอร์) ซึ่งเป็นการย่ำถึงความเป็นนักเรียนนอกและเป็นผู้มีการศึกษาของเขา จากตัวอย่างบทสนทนายระหว่างสำนางและสุบินจะเห็นได้ว่า สุบินเองไม่ได้ใช้คำทับศัพท์อย่างสำนาง ดังตัวอย่าง

- ดีเหมือนกัน แล้วเราจะไปยังไงละ
- เฮลิค (เฮลิคอปเตอร์)
- เฮลิคอปเตอร์ ?

(น.52)

1.5.3.3 สาธุ และสารัต

มีอายุประมาณสี่สิบปี ทั้งสองคนเป็นผู้ช่วยนักบิน และนักบินที่ขับเฮลิคอปเตอร์ของกองทัพ ที่สำนางและสุบิน ขอโดยสารไปด้วย แต่เมื่อมีอุบัติเหตุ สาธุและสารัตก็ได้รับการช่วยเหลือจากชาวบ้านนิมิต เขาทั้งสองได้ช่วยสุบิน และชาวบ้านพัฒนาหมู่บ้านด้วย

เฮลิคอปเตอร์ได้อุ่นเครื่องชั่วคราว เสร็จแล้วยกตัวช้าๆ ขึ้นไปบนอากาศบินมุ่งไปทิศเหนือ อยู่บนอากาศ ยานบินกำลังพุ่งไปข้างหน้า ในนั้นบรรทุกคนสี่คน : สุบิน สำนาง และนักบินสองคน คือคนขับกับผู้ช่วยเรื่องเครื่องยนต์ นักบินทั้งสอง มีอายุประมาณสี่สิบปี

.....
ผู้ช่วยนักบินมองมาที่ทั้งสอง แล้วตอบ :

- ผมชื่อสาธุ และนักบินคนขับเพื่อนผมนี้ชื่อสารัต

(น. 53)

1.5.3.4 น้ำเรื่อง

เป็นหัวหน้าคุ้มนิมิต และเป็นพ่อของกุหลาบ เป็นหม้าย อายุประมาณห้าสิบปี ผิวสีน้ำตาล ชอบช่วยเหลือคน เป็นหมอประจำหมู่บ้าน เป็นผู้ช่วยเหลือสุบิน จากอุบัติเหตุเฮลิคอปเตอร์ตก น้ำเรื่องเคยรับราชการทหาร มีความรู้วิชาแพทย์แผนโบราณ รู้จักการเดินป่า น้ำเรื่องสนับสนุนและชื่นชมสุบินอย่างเต็มที่ในการพัฒนาหมู่บ้าน น้ำเรื่องและน้ำรุ่งชอบพอกัน แต่ไม่ได้ครองคู่กัน เพราะกุหลาบไม่เห็นด้วย ครั้นสุบินช่วยคุณให้ น้ำเรื่องจึงได้แต่งงานกับน้ำรุ่ง

ตัวอย่างบทสนทนาระหว่างน้ำเรื่องและสุบิน ทำให้ทราบว่าน้ำเรื่องเคยเป็นทหาร และได้หลงทางในป่าจนได้ชาวบ้านช่วยเหลือชีวิตไว้ จนได้แต่งงานกับลูกสาวของคนในหมู่บ้านนี้

พร้อมกันนี้ นายเจ้าของบ้านก็ได้เล่าเรื่องของตนดังต่อไปนี้ : “เมื่อก่อนครอบครัวนี้เป็นครอบครัวยากจน เมื่ออายุสิบแปดปี น้ำได้รับราชการทหาร แล้วได้มาเฝ้าป้องกันปราสาทพระวิหาร ต่อสู้กับการรุกรานของพวกไทย แต่ด้วยกำลังทัพเราน้อยมาก ไม่สามารถชนะพวกไทยที่มารุกราน ก็ถูกพวกมันโจมตีให้ทัพเรานี้กระจัดกระจายกันหมด ตัวน้ำมีบาดแผลแล้วก็หลงทางในป่า ขาดข้าวขาดน้ำตลอดหลายวันจนสลบไม่รู้สติตัว หลังจากนั้นมา น้ำได้ถูกชาวบ้านช่วยเหลือให้รอดมีชีวิตขึ้นมาใหม่อีกครั้งและได้มีชีวิตอยู่ในหมู่บ้านแถบนี้เป็นการชั่วคราว ทีแรก น้ำไม่รู้จักดำเนินชีวิตอยู่ในแถบนี้เลย แต่อยู่นานๆ ไปก็เคยชินเหมือนเขาเหมือนเรา อีกอย่างหนึ่ง น้ำได้ถูกใจรักใคร่ลูกสาวของคนหมู่บ้านนี้ หลังจากได้แต่งงาน น้ำก็ใช้ชีวิตอยู่ที่นั่นกระทั่งถึงทุกวันนี้ มีระยะเวลาว่าสามสิบปีแล้ว”

(น. 57)

น้ำเรื่องเป็นผู้มีความรู้เรื่องวิชาแพทย์แผนโบราณ และชำนาญการเดินป่า จากตัวอย่างตอนที่น้ำเรื่องสัญญาต่อหน้าทุกคน ว่าถ้าขาของสำนางไม่ดีขึ้นเขาจะหยุดเป็นหมอ

- ถูกแล้ว น้ำได้บอกหลายหลายครั้งแล้วว่า ขาหลานจะสามารถเดินได้เหมือนปกติอย่างแน่นอน ให้แต่หลานทำใจให้สงบทำอารมณ์ให้ดี พักผ่อนให้ได้มาก โดยเฉพาะทนดื่มยา แต่หลานยังไม่ยอมฟังคำพูดน้ำ

นำหัวหน้าค้อนหยุดเล็กน้อย แล้วทุบรอรอง :

- บัดนี้ข้าขอสัญญาต่อหน้าคนที่อยู่ที่นี่ ถ้าขาลานไม่ดีขึ้นน้ำจะหยุดเป็นหมอลอย
ที่นี้หลานพอใจหรือยัง ?

(น. 59)

หรือในตอนทีกล่าวถึงว่าน้ำเรือได้พาสุบินออกไปหาขุดยาในป่า ก็ได้แสดงให้เห็นถึง
ความเป็นผู้เชี่ยวชาญในการเดินป่า และรู้จักยาสมุนไพรเป็นอย่างดี คือ

อยู่ตรงที่ที่น้ำเรือเข้าไปหาต้นยา แกได้แต่ตัดกิ่งไม้หรือทำอะไรอย่างหนึ่งให้จำได้
งายสะดวกในเวลาออกมาไม่ให้หลงทาง แกได้บอกสุบินให้เรียนทำสิ่งช่วยจำด้วยเหมือนกัน
ยบบางชนิดแกขุดเอาราก บ้างฟันเอาลำต้นหรือกิ่ง บ้างเอาแต่เปลือก แล้วแกก็บอกเกี่ยวกับชื่อ
ต้นยาให้สุบินได้รู้จัก แต่เขาไม่สามารถจำและรู้จักได้ทั้งหมดหรอก...

(น. 61)

1.5.3.5 น้ำรุง

มีอายุประมาณสี่สิบเศษ เป็นคนรักของน้ำเรือ มีจิตใจซื่อตรงขาวสะอาด ไม่มีใจ
อิจฉาริษยา ดังตอนที่สุบินและน้ำรุงเดินกลับจากนามาด้วยกันและน้ำรุงได้เล่าเรื่องของแกให้สุบิน
ฟัง จนสุบินแอบยกย่องแกอยู่ในใจ ดังตัวอย่าง

อยู่ตามทางที่กำลังเดิน คนทั้งสอง พูดคุยกันอย่างสนิทสนม

..... สุบินแอบยกย่องน้ำรุง ที่มีจิตใจซื่อตรงขาวสะอาดกล้าพูดเรื่องจริงของตน
บอกเขาโดยไม่มีปิดบัง คิดว่า ถ้าเขาสามารถทำอะไรอย่างหนึ่งได้ในเรื่องนี้ เขาจะช่วยแกทันที

(น. 74)

น้ำรุงมีอายุประมาณสี่สิบเศษ เป็นผู้ปรุงอาหาร สำหรับพวกที่ช่วยกันทำนา
ตัวอย่างจากเรื่อง

น้ำคนหนึ่งมีอายุประมาณสี่สิบเศษ กำลังทำอาหาร เมื่อเห็นมีคนเข้ามาใหม่มาถึงก็
เดินมาใกล้ๆ หลาบพร้อมถามด้วยความอยากรู้ :

- คนนี้คือ

- แยกพิเศษของพ่อ

(น. 69)

1.6 บทสนทนา

บทสนทนา หมายถึงถ้อยคำในการพูดคุยกันระหว่างตัวละครในนวนิยายบทสนทนาจะเป็นส่วนที่ทำให้ผู้อ่านได้เข้าใจรายละเอียดปลีกย่อยต่าง ๆ เกี่ยวกับตัวละคร การดำเนินเรื่อง และฉากเป็นอันมาก รวมทั้งจะช่วยให้การดำเนินเรื่องไม่ซ้ำซากน่าเบื่อหน่ายอีกด้วย⁷

ส่วนการวิเคราะห์บทสนทนา ทำได้จากการพิจารณา บทสนทนานั้นว่าช่วยในการดำเนินเรื่อง ช่วยให้ผู้รู้จักลักษณะนิสัยตัวละคร ตลอดจนความรู้สึกและอารมณ์ของตัวละคร และมีความสมจริง หรือให้คิด ข้อคิด หรือไม่ โดย บทสนทนาในนวนิยายเรื่องกุหลาบ สุบินเป็นบทสนทนาที่แสดงลักษณะนิสัยใจคอของตัวละครและใช้ในการดำเนินเรื่องอย่างต่อเนื่องซึ่งได้ยกตัวอย่างไว้ในหัวข้อตัวละครแล้ว

1.7 กลวิธีและเทคนิคในการแต่ง

กลวิธีและเทคนิคในการแต่งเป็นความสามารถและเป็นฝีมือของผู้แต่ง ซึ่งถือเป็นองค์ประกอบสำคัญส่วนหนึ่งของนวนิยาย เพราะนวนิยายจะน่าสนใจและสร้างความประทับใจให้กับผู้อ่านได้เพียงใด ก็ขึ้นอยู่กับกลวิธีและเทคนิคของผู้แต่ง

ในการศึกษาวิเคราะห์กลวิธีและเทคนิคในการแต่งเรื่องกุหลาบ สุบิน แบ่งออกเป็น การศึกษา กลวิธีเกี่ยวกับผู้เล่าเรื่อง การดำเนินเรื่อง การสร้างตัวละครในเรื่อง

1.7.1 กลวิธีเกี่ยวกับผู้เล่าเรื่อง

ผู้เล่าเรื่อง ซึ่งมีความหมายเท่ากับว่า “เรื่องนี้เล่าตามทัศนะของใคร”⁸ สำหรับเรื่องกุหลาบ สุบินนี้ ผู้แต่งใช้กลวิธีเกี่ยวกับผู้เล่าเรื่อง คือ ผู้แต่งเป็นผู้เล่าเรื่องเอง เพราะผู้แต่งไม่แสดงว่าตัวละครตัวใดเป็นผู้เล่าเรื่อง แต่จะบรรยายไปตามเรื่องที่มีตัวละครมีบทบาทต่าง ๆ ทั้งที่เป็นเหตุการณ์และความรู้สึกนึกคิดภายในใจของตัวละครแต่ละตัว เป็นผู้รู้แจ้งเห็นจริงทุกอย่างเกี่ยวกับตัวละคร และนำมาบรรยายได้ตามเนื้อเรื่อง

ตัวอย่างเช่น ตอนที่ผู้แต่งบรรยายถึงประวัติของสุบินว่าพระสงฆ์ได้พบสุบินระหว่างเดินบิณฑบาต โดยที่ก่อนนั้นพระสงฆ์รูปนี้ท่านเคยได้ฝันเห็นมณีก้อนเล็กเหมือนเพชร แต่หาไม่เห็นเข้าของจึงได้เก็บไว้ ท่านจึงได้เลี้ยงดูสุบินไว้โดยได้ตั้งชื่อตามที่ท่านฝันคือ เพชร สุบิน ดังนี้

ตอนนี้ เราขอรำลึกถึงการดำเนินชีวิตของหนุ่มสุบินคนนี้ เพื่อให้มิตรนักอ่านรู้เกี่ยวกับประวัติของเขา ณ คั่นหนึ่ง พระสงฆ์องค์นี้ได้ฝันเห็น ในการเดินบิณฑบาตด้วยกับลูกศิษย์ ได้พบเห็นสิ่งเล็กๆ สิ่งหนึ่งอยู่บนทางสว่างวาววับไล่กับแสงสว่างของกลางวัน ท่านก็ก้มไปหยิบขึ้นมาดู เป็นก้อนมณีเล็กนิดเดียวสีสว่างใสเหมือนเพชร ท่านได้มองดูทุกหน

⁷ประทีป เหมือนนิล, วรรณกรรมไทยปัจจุบัน (กรุงเทพมหานคร : สารสยาม, 2519), 85.

⁸กุหลาบ มัลลิกะมาส, วรรณคดีวิจารณ์, 116.

แห่ง เกรงมีใครสักคนที่ทำหล่นจะร้องเรียกให้มอบให้เจ้าของเขาคืน แต่รอบๆ ไม่มีคนเลย ก็เอามาเก็บไว้

ตั้งแต่ได้ฝืนเห็นมา ท่านได้แต่คิดในใจว่า นี่เป็นกลางดีปรากฏให้พบกับอะไรอย่างหนึ่งเป็นแน่ เป็นจริงดังในความฝัน ณ วันหนึ่ง หลังจากไปบิณฑบาตด้วยกันกับลูกศิษย์ ในการเดินกลับมาวัด ตามทาง ท่านก็ได้ยินเสียงร้องให้เหมือนที่ได้บอกไว้ในบทนำด้านเรื่องไปแล้ว

ตั้งแต่ครั้งนั้นมา ท่านก็ได้เลี้ยงดูอุ้มชูทารกนี้ และตั้งชื่อตามที่ฝืนเห็น คือ เพชร สุบิน มีอุปาสกจำนวนหนึ่งได้มาทำบุญทำทานในวัด เห็นเด็กชายนี้น่ารักก็ขอเอาไปเลี้ยงทำเป็นลูก แต่ท่านไม่เห็นด้วย เพราะเริ่มตั้งแต่เก็บเอามาเลี้ยง ทารกนี้สุขสบายในการเลี้ยงดูไม่เจ็บป่วยอะไรเลย แล้วก็เป็นเด็กอารมณ์ดีหน้าระรื่น โปรยอ้มให้เราให้เราทั่วทุกคนกัน เป็นเหตุทำให้คนทั่วไปรักชอบใจมัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ท่านมีนิสัยเหมือนกันกับทารกนี้ จึงตั้งใจไม่ขาดที่จะให้ไปอยู่กับคนขอ

(น. 50)

1.7.2 กลวิธีการดำเนินเรื่อง

ในเรื่องกุหลาบ สุบิน ผู้แต่งได้ใช้กลวิธีในการดำเนินเรื่อง โดยการเล่าเรื่องตามลำดับ เริ่มตั้งแต่จุดเริ่มต้นของสุบิน การจบการศึกษา และอุบัติเหตุที่ทำให้ต้องมาอยู่ที่หมู่บ้านนิมิต และพัฒนาหมู่บ้านจนเจริญ ผู้แต่ง ได้สร้างความขัดแย้งในการดำเนินเรื่องคือ ความขัดแย้งระหว่างสุบินและแดน ที่รัก กุหลาบเหมือนกัน จนในที่สุดผู้แต่งก็ได้กำหนดให้เกิดเหตุการณ์ยุติความขัดแย้งนี้ คือตอนที่สุบินได้ช่วยแดนไว้หลังจากที่ต่อสู้กัน ดังตัวอย่าง

ตั้งใจไม่ได้ที่จะเห็นเขาตายและไม่ช่วย สุบินโผล่ไปหาเถาว์วัลย์มาโยนให้นายแดน โหนขึ้นมาถึงปากเหวนายแดนก็หมดแรง เขาของเรา ขึ้นมือให้นายแดนจับแล้วพยายามดึงขึ้น สุบินยื่นคู่อูหนึ่ง แล้วก้าวเท้าออกจากที่นั่น ทิ้งให้นายแดนนั่งหอบแต่ลำพัง ทั้งกำลังคิดถึงเรื่องราวทั้งหมดที่ตนได้ทำผ่านมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกระทำครั้งสุดท้ายเมื่อกี้

(น. 124)

ในเรื่องมีการใช้เหตุบังเอิญ อย่างเช่น ตอนที่กุหลาบและสุบินเข้าไปในป่าเพื่อหาเก็บสมุนไพร ก็มีเหตุให้กุหลาบเท้าแพลง และยังมีฝนตกให้ทั้งสองต้องค้างคืนในถ้ำด้วยกันจนเช้า ซึ่งผู้แต่งได้สร้างเหตุบังเอิญนี้เพื่อให้สุบินและกุหลาบ ได้มีโอกาสพูดคุย ปรับความเข้าใจกัน

กุหลาบยังอวดดี พยายามลิกขึ้นเดินไปข้างหน้าทั้งเจ็บปวด ได้สามสี่ก้าวก็ล้ม สุบินไม่สามารถยื่นคู่อูไปได้อีกก็ถลาไปยกขึ้น แล้วจับมีอนางไว้บนไหล่อุ้มเดินไปทิ้งฝนโดยเดินช้า ๆ เพราะฟ้ามืดไม่สามารถมองทางเห็นชัดได้เลย เดินไปข้างหน้า ไม่มีทิศทางใดเป็นเครื่องหมายให้สังเกตได้ พวกเขาทั้งสองได้พบถ้ำใหญ่แห่งหนึ่ง กุหลาบก็บอกให้ชายหนุ่มเราหยุดพักอยู่ที่นี้ก่อน หากยังเดินไปอีกอาจจะยิ่งแต่ไกลเป็นแน่

(น. 80)

การสื่อความคิดตามทัศนะของผู้แต่งนั้น ในเรื่องกุหลาบ สุบิน ผู้แต่งได้สื่อผ่านตัวเอกคือสุบิน ผ่านความคิด และคำพูด ของตัวละครเอกตัวนี้ ซึ่งการคลี่คลายปัญหาสามารถสื่อความคิดตามสาระสำคัญของเรื่อง ให้ผู้อ่านรับทราบข้อคิดตามที่ผู้แต่งมีเจตนาธรรมณ์

ผู้แต่งได้ใช้กลวิธีการจบเรื่องด้วยการที่ปัญหาทุกอย่างได้รับการแก้ไขและจบลงด้วยความสุข สุบินสามารถนำการพัฒนาไปสู่หมู่บ้านนิมิตให้เจริญขึ้นด้วยความร่วมมือ ด้วยความสามัคคีของคนในหมู่บ้าน เขาและกุหลาบได้ครองคู่กัน ส่วนแดนก็กลับตัวเป็นคนดี

1.7.3 กลวิธีเกี่ยวกับการสร้างตัวละครในเรื่อง

สำหรับนวนิยายเรื่องกุหลาบ สุบิน ผู้แต่งได้ใช้กลวิธีการสร้างตัวละครในเรื่องให้สมจริง โดยใช้แนวคิดวิทยาและความเป็นจริงในชีวิต สร้างตัวละครให้มีลักษณะนิสัยหลายอย่าง และเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์

1.8 ท่วงทำนองหรือสไตล์การแต่ง

ท่วงทำนองในการแต่งของผู้แต่งหรือสไตล์ของผู้แต่ง คือท่วงทำนองในการแต่งวรรณกรรมของผู้แต่งแต่ละคน ซึ่งต่างก็มีลักษณะเด่นเฉพาะตัวไม่ซ้ำแบบกัน ทั้งนี้เป็นเพราะผู้แต่งแต่ละคนต่างก็มีแบบแผนในการเลือกสรรคำ การเลือกใช้สำนวน โวหารและวิธีการเรียบเรียงประโยคแตกต่างกัน นอกจากนี้ผู้แต่งแต่ละคนยังมีทัศนคติหรือท่าที (Tone) ต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดแตกต่างกันอีกด้วย ดังนั้นการที่ผู้อ่านหลายคนสามารถรู้ได้ว่า ตนกำลังอ่านวรรณกรรมของผู้แต่งคนใด โดยที่ไม่ต้องดูชื่อผู้แต่งนั้น เป็นเพราะผู้อ่านเหล่านั้นรู้จักและสังเกตสไตล์ในการเขียนของผู้แต่งผู้นั้นได้นั่นเอง⁹

1.8.1 การใช้โวหารในการแต่ง

โวหาร หมายถึงถ้อยคำชั้นเชิง หรือกระบวนการแต่งหนังสือ หรือพูดถ้อยคำเกินเหตุผล ดังนั้นโวหารในการเขียนจึงได้แก่ ชั้นเชิง หรือกระบวนการในการแต่ง ซึ่งประกอบด้วย การเลือกใช้ถ้อยคำอย่างไรเพราะและประณีต มีการเรียบเรียงอย่างดี เพื่อให้ได้เนื้อเรื่องที่กระทัดรัดเหมาะสม ช่วยให้ผู้อ่านเกิดภาพพจน์และเกิดจินตนาการ¹⁰ โวหารในการแต่งเรื่องกุหลาบ สุบิน มีดังนี้

1.8.1.1 พรรณนาโวหาร

เป็นการรำพึงรำพันถึงอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด ถึงสิ่งต่าง ๆ โดยการสอดแทรกอารมณ์เพื่อโน้มน้าวให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์ เกิดจินตนาการคล้ายตาม มักใช้คำที่เป็นภาษาประณีต เพื่อสื่อความรู้สึกตามที่ผู้แต่งต้องการ

⁹สายทิพย์ นุกุลกิจ, วรรณกรรมไทยปัจจุบัน (กรุงเทพมหานคร : เอส. อาร์. พรินติ้ง, 2543),139.

¹⁰สิทธา พินิจภูวดล, ภาษาไทย 7 (วรรณคดีวิจารณ์สำหรับครู) หน้าที่ 1-8, 228.

ตัวอย่าง พรรณนาโวหารจากเรื่องกุหลาบ สุบิน อย่างเช่นตอนที่สุบินได้เจอกับสำนางครั้งแรกหลังจากประสบอุบัติเหตุ

สุบินขึ้นไปบนบ้าน ภาพที่เขาได้เห็นก่อนใครทั้งหมด คือ สำนางกำลังนอนบนเตียง ร้องไห้คร่ำครวญอย่างน่าสงสาร ร่างกายมีรอยบาดแผลหลายแห่ง โดยเฉพาะต้นขาข้างหนึ่งบวมขึ้นอย่างน่ากลัวพันด้วยผ้าและฝือกไม้ไผ่ คนนอนใกล้สำนางคือสาวรุ มีบาดแผลที่ร่างกายและศรีษะและชาวบ้านอีกสองคน คนหนึ่งคือเจ้าของบ้านกับอีกคนหนึ่งเป็นคนใกล้ชิดนั่งใกล้ ๆ นั้น ครั้นเมื่อเห็นสุบิน สำนางร้องไห้เหมือนเด็กน้อย :

-ไอบิน ขากันหักแล้ว ซาตินี่กันกลายเป็นคนพิการแล้ว อือ... อือ ... ไอบิน ช่วยกันด้วย กันไม่ยอมมีชีวิตอยู่หรอก อือ ... อือ ...

สุบินไปนั่งใกล้สำนาง ทั้งตกใจ สงสารหมดยใจ อ้าปากพูดไม่ไหว เมื่อเห็นเพื่อนรักอยู่ในสภาพสาหัสแบบนี้

(น.59)

หรือตัวอย่างตอนที่เพื่อนทั้งสามของสุบินมีความคิดจะกลับบ้านผู้แต่งได้พรรณนาว่า

... สุบินรู้ว่าพวกเขามาพบตนด้วยเรื่องอะไรแล้ว เขาใจไม่ดีตั้งแต่เมื่อได้เห็นรถยนต์เข้ามาถึงในหมู่บ้านเช่นนี้ แต่เขาเห็นว่าตนเองคิดเหลวไหล และขอไม่ให้มีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้นเลย

เมื่อได้พบกัน ทุกคนเปลี่ยนเป็นเจียบสงัด ไม่มีใครอ้าปากถาม หรือพูดหากัน ไม่เป็นได้เต็มองหน้ากันปริบๆ ในที่สุดสุบินได้คิดใจถามด้วยเสียงเจียบปวดและสีหน้าเศร้าหมอง :

(น. 115)

หรือตอนที่ผู้แต่งได้ใช้พรรณนาโวหารบรรยายถึงความงามของกุหลาบตอนที่กุหลาบและสุบินได้ไปติดอยู่ในถ้ำด้วยกัน ดังตัวอย่าง

กุหลาบจ้องมองหน้าสุบินตาต่อตาประทะกันได้เกิดเป็นกระแสรุนแรงอย่างหนึ่ง ภายใต้อสงสว่างจากกองไฟ สุบินจ้องมองหน้ากุหลาบไม่วางตา เพิ่งตอนนี้แหละ ที่เขามีโอกาสมองดวงหน้าสวยงามจับใจของกุหลาบ นางมีผมยาวหยักเป็นคลื่นดำเหมือนถ่านดิน ดวงหน้ารูปไข่ คิ้วเล็กค้ำสนิทโค้งเหมือนคันศร แก้วตาดำเหมือนนิลกลม จมูกเล็กแหลม ริมฝีปากสีดอกบัว เต็มไปด้วยมนต์เสน่ห์ แก้มทั้งสองเต็มอิมเปล่งปลั่งงามเหมือนพระจันทร์เวลายิ้มแต่ละครั้งปรากฏลักยิ้มทั้งสองข้าง ส่วนกุหลาบ เมื่อมองตรงแก้วตาคมใสของสุบินหญิงสาวเหมือนมีความรู้สึกแปลก ๆ บอกไม่ถูก ไม่สามารถจ้องมองต่อไปได้อีก คนทั้งสองต่างก็ก้มหน้า

(น. 81)

1.8.1.2 บรรยายโวหาร

คือ โวหารที่ใช้ในการอธิบายเรื่องราวต่างๆตามลำดับเหตุการณ์หรือใช้บอกเล่าเล่าเรื่องประสบการณ์ความรู้ต่างๆ การเขียนบรรยายโวหารจะใช้ภาษาตรงไปตรงมาชัดเจน รวบรัด

ตัวอย่างการใช้บรรยายโวหาร จากเรื่องกุหลาบ สุบิน เช่น ตอนที่ผู้แต่งได้บรรยายถึง เรื่องปราสาทพระวิหารว่าเขมรได้กรรมสิทธิ์ จากการตัดสินของศาลโลก ในปี ค.ศ. 1962

ส่วนเรื่องปราสาทพระวิหารที่ได้ถูกพวกไทยแย่งชิงอยู่นั้น หลังจากนั้นมาก็ได้มาเป็นของเขมรเรากัน ภายใต้พระราชกฤษฎีกาอำนาจการของสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าสุทนต์มณี ได้ทำการฟ้องร้องตามแนวทางกฎหมายศาลโลกอยู่ในกรุงเทพฯ ประเทศออสเตรเลีย ในวันที่ 15 เดือนมิถุนายน ปี ค.ศ. 1962 ศาลโลกก็ได้ให้ความยุติธรรม ตัดสินคดีให้เขมรเราชนะ โดยตัดสินให้ไทยมอบปราสาทพระวิหารให้เขมรเรากัน

(น. 58)

ตัวอย่าง ที่ผู้แต่งบรรยายถึงเหตุการณ์ก่อนเฮลิคอปเตอร์จะประสบอุบัติเหตุตก ที่กลางป่า ผู้แต่งได้บรรยายเรื่องตามลำดับ ดังนี้

ทุกคนมองไปที่ท้องฟ้า เห็นเมฆดำจำนวนมากอยู่ข้างหน้า ไม่นานเท่าไร เมฆดำได้ปกคลุมซีกหนึ่งของท้องฟ้า นักบินได้บังคับยานเลี้ยวจากฝั่งเมฆดำ ทันใดนั้น ได้มีลมพัดอย่างแรง ทำให้ตัวยานโคลงเคลงและลอยไปตามแรงลม พร้อมกับนั้น ฝนก็เริ่มตกอย่างหนัก ทำให้ทั่วท้องฟ้ามืดสนิทมองหาทิศทางไม่เห็น เฮลิคอปเตอร์ได้ลดเครื่องลงให้ระดับความสูงเป็นอย่างต่ำ เพื่อทำการลงจอดในกรณีฉุกเฉิน แต่ว่า ด้วยเหตุที่ลมฝนหนักมาก ทำให้นักบินของเราลำบากในการหาทิศทางไป พร้อมกับลมฝน ฟ้าแลบและเสียงฟ้าคำรามดังลั่นได้สว่างวาบพาดแสงจันดังสนั่นน่ากลัว อยู่ในสถานการณ์นี้ คนขับของเราพยายามหาพื้นที่เพื่อทำการลงจอด แต่ไม่สำเร็จ

(น.54)

1.8.2 การใช้สำนวนเปรียบเทียบให้เกิดภาพพจน์

ภาพพจน์ คือ ถ้อยคำที่เรียบเรียงอย่างใช้โวหาร ไม่กล่าวอย่างตรงไปตรงมา ทั้งนี้โดยมีเจตนาให้มีประสิทธิผลต่อความเข้าใจ และต่อความรู้สึกยิ่งขึ้นกว่าการใช้ถ้อยคำบอกเล่าตามธรรมดา¹¹ จากเรื่องกุหลาบ และสุบิน มีการใช้สำนวนเปรียบเทียบให้เกิดภาพพจน์แบบอุปมา แบบสัญลักษณ์ และแบบการกล่าวท้าวความหรือสาธก

1.8.2.1 การอุปมา

เป็นโวหารที่เปรียบเทียบสิ่งหนึ่งว่าเหมือนอีกสิ่งหนึ่ง มีค่าแสดงความหมายว่าเหมือน คำใดคำหนึ่งปรากฏอยู่¹²

ตัวอย่างบางตอนที่พบในเรื่องคือตอนที่สุบินมองมาที่พื้นดินตามช่องกระจกขณะโดยสารเฮลิคอปเตอร์ ผู้แต่งได้เปรียบเทียบโดยการอุปมาว่า ถนนหนทางนั้นตัดกันเหมือนเชือกพันกัน, ยาน

¹¹ กุหลาบ มัตติกะมาส, วรรณคดีวิจารณ์, 126.

¹² เรื่องเดียวกัน, 127.

ย่นต้นถนนที่กำลังแล่นอยู่เหมือนฝูงมดกำลังคลาน, บ้านเล็ก ๆ เหมือนก้อนอิฐ, ทุ่งนาเหมือนตารางสี่เหลี่ยม และทางน้ำไหลวกเวียนขึ้นลงเหมือนงูเลื้อย และมีสีขาวเหมือนเงิน ดังนี้

สุบินมองจากบนอากาศ มองมาที่พื้นดินตามช่องกระจก ด้วยความรู้สึกตื่นเต้นเบิกบาน โดยเห็นถนนหนทางเล็ก ๆ ยาวบ้างสั้นบ้างตัดกันเหมือนเชือกพันกัน ยานยนต์กำลังแล่นบนถนนหนทางเหมือนฝูงมดกำลังคลาน บ้านเล็ก ๆ เหมือนก้อนอิฐ ทุ่งนาเล็กใหญ่ทั่วพื้นดินมีสีเขียวสดเรียงเรียบต่อดิด ๆ กัน รูปร่างเหมือนตารางสี่เหลี่ยม ทางน้ำไหลวกเวียนขึ้นลงเหมือนงูเลื้อย และมีสีขาวเหมือนเงิน ไหลรินสว่างกระจ่างระยิบระยับด้วยต้องแสงสว่างของดวงอาทิตย์เบื้องบน ป่าเขาเล็กใหญ่มีสีน้ำเงินเข้ม ธรรมชาติที่สดใสแปลกใหม่นี้ ทำให้สุบินจ้องมองอย่างดื่มด่ำใจเพราะไม่เคยได้เห็นทัศนียภาพงดงามปราณีตแบบนี้เลย

(น. 53)

หรือในตอนที่ถูกแต่งได้เปรียบเทียบกับตำนานนั้นร้องไห้เหมือนเด็กน้อยในตอนที่กำลังจะได้เจอสุบินหลังจากประสบอุบัติเหตุเฮลิคอปเตอร์ตก และนอนรักษาตัวอยู่

.....ครั้นเมื่อเห็นสุบิน ตำนานร้องไห้เหมือนเด็กน้อย (น.59)

1.8.2.2 สัญลักษณ์

หมายถึงสิ่งหนึ่งซึ่งใช้แทนอีกสิ่งหนึ่ง สัญลักษณ์อาจเป็นคำ ๆ เดียว เป็นข้อความ เป็นเรื่องเฉพาะตอน หรืออาจเป็นเรื่องทั้งเรื่องก็ได้ และสัญลักษณ์ในลักษณะของภาพพจน์นั้น อาจเป็น การเปรียบเทียบ ก็ได้ด้วย หรือและอาจเป็นภาพพจน์แบบอื่นอีกก็ได้ด้วย สุดแต่วิธีการนำมาใช้¹³

ในเรื่องกุหลาบ สุบิน พบการใช้สำนวนเปรียบเทียบให้เกิดภาพพจน์ แบบสัญลักษณ์ ตัวอย่างเช่นตอนที่สุบินจ้องมองหน้ากุหลาบนั้นเขาได้พูด โดยใช้ดอกไม้เป็นสัญลักษณ์ของหญิงสาว ดังนี้

บินจ้องมองหน้ากุหลาบ ด้วยสายตาอ่อนโยนพร้อมด้วยกล่าววาจา :

- มีดอกไม้ดอกหนึ่งที่เป็นคนดึงหัวใจของพี่ให้ฝากตัวอยู่บนแผ่นดินนี้ แต่ไม่รู้ว่ากุหลาบจะเมตตาต่อพี่บ้างไหม?

(น.128)

หรืออีกตอนหนึ่งที่ นายแดนพยายามยุยงชาวบ้านไม่ให้เชื่อสุบินและได้ใช้กาฝากเป็นสัญลักษณ์แทนพวกที่มาอาศัยเขาอยู่

พวกชาวบ้านพากันพูดคุยกันเกี่ยวกับปัญหาเหล่านี้ ส่วนมากพอใจและเห็นด้วย บางคนก็ยังไล่ ในส่วนของการกระจายข่าวนี้ ทำให้นายแดนได้แต่มองเห็นความแตกต่างกันระหว่างตนกับสุบิน แล้วความคิดหัวนวิตก ก็เกิดขึ้น พวกเขา พากันเดินยุยงพวกชาวบ้านไม่ให้เห็นด้วยกับโครงการนี้ โดยพูดว่าพวกชาวกรุงทั้งสี่คนนี้เป็นพวกกาฝาก ไม่มีประวัติดีเด่นนัก ไม่ควรไว้ใจเลย

(น. 95)

¹³เรื่องเดียวกัน, 128.

1.8.2.3 การกล่าวหาความ หรือสาชก

เป็นการกล่าวอ้างถึง บุคคล สถานที่ เหตุการณ์ที่สำคัญ ๆ เป็นที่รู้จักกันดีทั่วไป ยกมาประกอบข้อความ เมื่อเอ่ยขึ้นมาก็เป็นที่รู้จักและเข้าใจทันที¹⁴

จากเรื่องกุหลาบ-สุบินมีการกล่าวอ้างถึงบุคคลสำคัญ ที่รู้จักกันดีทั่วไปคือ พระเจ้าโนเลียน โบนาปาด เป็นกษัตริย์ประเทศฝรั่งเศส ผู้ยิ่งใหญ่ มีอำนาจมาก เนื่องจากประเทศเขมรเป็นอาณานิคมของฝรั่งเศส การกล่าวอ้างถึงกษัตริย์ฝรั่งเศส จึงเป็นที่รู้จักและเข้าใจทันทีในตอนที่สำคัญ ได้พูดกับสุบิน ดังนี้

- เพราะกันสงสัยว่า นายเป็นพระเจ้าโนเลียน กลับชาติหรืออย่างไร? ทำไมนายถึงเก่งทุกอย่าง ทำอะไรก็เป็นอย่างนี้?

สุบินยิ้มตอบขึ้นว่า :

- ไม่ใช่หรอก กันแค่เดินตามแนวพระราชดำรัสของพระเจ้าโนเลียน

(น. 131)

1.8.2.4 การใช้สำนวนสุภาษิต คำพังเพย

เป็นคำพูดสั้น ๆ ที่มีความหมายลึกซึ้ง ทำให้เข้าใจได้ชัดเจนขึ้น เพราะเป็นคำที่คนทั่วไปรู้ที่อยู่แล้ว จากในเรื่อง ผู้แต่งยกข้อความมาเปรียบได้เหมาะสมกับเนื้อเรื่องในแต่ละตอน ทำให้เข้าใจง่าย และเพิ่มความสุนทรีย์ในการใช้ภาษาได้อย่างดี เช่น

1.8.2.4.1 เดินให้มีสาม พุดให้มีสี่

เดินให้มีสาม พุดให้มีสี่ หมายความว่า ถึงเวลาจะไปไหน หรือพูดอะไร ทำอะไรให้มีพวกไว้ก่อนเพื่อความปลอดภัย จากตอนที่สำนางพูดกับสุบินเพราะห่วงความปลอดภัยของเขา

ถัดจากสำนางได้รำจบ สุบินก็อยากไปบ้าน แม้สำนางหรือกุหลาบอยากห้ามก็ไม่ได้ ด้วยไม่สามารถยับยั้งได้ สำนางก็ตกลง :

- นายอยากกลับก็กลับเถอะ แต่จะให้ดีให้พวกเราส่งนายไป เพราะกันสงสัยกลัวจะไม่ปลอดภัยตามทาง

- ไม่เป็นไรหรอก นายอย่าห่วงให้มากเลย

- ไม่หรอก ต้องห่วง เดินให้มีสาม พุดให้มีสี่ นา

(น. 120)

1.8.2.4.2 ชีวิตคือการต่อสู้

ชีวิตคือการต่อสู้ คือ หลักความจริงที่มนุษย์ทุกคนควรยึดปฏิบัติเพราะในโลกแห่งความเป็นจริง ไม่มีอะไรได้มาง่าย ๆ ไม่มีความสำเร็จใด หรืองานใด ที่จะสำเร็จได้ โดยปราศจากความอดทน

¹⁴เรื่องเดียวกัน, 131.

ในระยะเวลาสามสิบปีในการดำเนินชีวิต เขาได้รับการสั่งสอนอบรม ฝึกหัด ตักเตือนจากท่านสมเ้าเสมอ ครอบคลุมเวลา ด้วยเหตุนี้แล้วทำให้สุบินเป็นเด็กมีคุณธรรม จริยธรรมดีงาม มีใจอดทนพยายามต่อสู้ในการศึกษาและการทำงานทุกอย่างจนกระทั่งได้รับความสำเร็จในการดำเนินชีวิตของตน ท่านได้แต่สอน ฝึกหัดให้สุบินรู้จักรักชาติบ้านเกิด รู้จักดีชั่ว ประพฤติดี มีคุณธรรม รู้จักช่วยคนยากจนและคนอ่อนแอ รู้จักเอาตัวรอดด้วยการต่อสู้กับชีวิต อดสาหะพยายามและรักการทำงาน **ชีวิตคือการต่อสู้** มีแต่การต่อสู้และอดทน พยายามเท่านั้นจึงจะสามารถสำเร็จทุกงานได้

(น. 53)

1.8.2.4.3 การงานสอนคน

การงานสอนคน หมายถึงเมื่อเราทำงานอะไรอย่างเป็นประจำ ก็จะทำให้เรามีความรู้ความเข้าใจ ลึกซึ้ง มีความเชี่ยวชาญ เพราะมีประสบการณ์ในงานนั้น ๆ

การงานสอนคน นี้เป็นความจริง การงานอะไรอย่างหนึ่งที่เราทำอยู่เสมอทุกวันเป็นประจำ ทำให้เรามีความรู้ความเข้าใจ มีประสบการณ์และมีความชำนาญในการงานอย่างแน่นอน

(น. 54)

1.8.2.4.4 มีน้ำมีปลา

มีน้ำมีปลา หมายถึงความอุดมสมบูรณ์ เมื่อมีน้ำก็ย่อมมีปลา

ตัวอย่างเช่นตอนที่สุบินพูดถึงโครงการพัฒนาหมู่บ้านว่า ถ้าหากมีอ่างเก็บน้ำก็จะสามารถทำนาได้สองครั้งต่อปี และยังมีปลามีผักไว้กิน

..... หากเรามีอ่างเก็บน้ำเราสามารถทำนาได้สองครั้งหนึ่งปี ไม่เพียงแต่สามารถทำนาได้เท่านั้น แลมีทั้งมีน้ำใช้สำหรับงานอื่น ๆ มีปลาสำหรับกิน มีบัวและผักนึ่งทำเป็นผัก ดังคำเขาว่า “มีน้ำมีปลา”.....

(น. 99)

1.8.3 การบรรยายโดยใช้เชิงอรรถ

ในการบรรยายและพรรณนาความ ให้กระจ่างแจ่มแจ้ง ผู้แต่ง ร้อยแก้ว สารคดี บางท่านชี้แจงละเอียด ยกตัวอย่างประกอบชัดเจน มีเชิงอรรถขยายความรู้กว้างขวาง แต่บางท่านจะพูดแต่เพียงสั้น ๆ เฉพาะที่จำเป็น¹⁵ จากเรื่องกุหลาบ สุบิน พบการอธิบายโดยใช้เชิงอรรถเพื่อขยายความ ถึงพระเจ้านโปเลียน คือตอนที่สำนางพูดกับสุบินว่า

สำนางหัวเราะพร้อมด้วยคำพูด :

- เพราะกันสงสัยว่า นายเป็นพระเจ้านโปเลียน¹ กลับชาติหรืออย่างไร? ทำไมนาย
- ถึงเก่งทุกอย่าง ทำอะไรก็เป็น อย่างนี้?

สุบินยิ้มตอบขึ้นว่า :

¹⁵เรื่องเดียวกัน, 135.

¹(๑)....นโปเลียน โบนาปาด เป็นกษัตริย์ประเทศฝรั่งเศส เสด็จราชย์ตั้งแต่ปี 1804 ถึงปี 1815

(น. 131)

1.8.4 การบรรยายโดยใช้วงเล็บ (.....)

การบรรยายโดยใช้วงเล็บ (.....) ผู้แต่งใช้ในการอธิบายขยายความคำพูด ตัวอย่างจากบทสนทนาของน้ำเรื่อง และศุบิณ ที่ศุบิณได้ถามน้ำเรื่องถึงความเจ็บป่วยของชาวบ้านและน้ำเรื่องได้ตอบเขาว่า

- โอ! ขยันป่วยนัก (ป่วยหนัก) (น. 93)

หรือตอนที่ผู้แต่งได้บรรยายในตอนเริ่มเรื่องถึงสถานที่คือ ที่วิทยาลัยเทคโนโลยี กัมพูชา โดยได้ขยายความโดยใช้วงเล็บ ว่าเป็นอดีตโรงเรียนสอนเทคโนโลยีชั้นสูงมิตรภาพ กัมพูชา – โซเวียต ดังตัวอย่าง

วันนี้ ณ วิทยาลัยเทคโนโลยีกัมพูชา (อดีตโรงเรียนสอนเทคโนโลยีชั้นสูง มิตรภาพ กัมพูชา – โซเวียต)

(น. 49)

ตัวอย่างตอนที่สำนางได้ตอบศุบิณถึงยานพาหนะที่พวกเขาจะใช้เดินทางไปท่องเที่ยว สำนางได้ตอบว่าเฮลิคอปเตอร์ ซึ่งเป็นคำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศ ผู้แต่งจึงได้ขยายความ โดยใช้วงเล็บว่า เฮลิคอปเตอร์ดังตัวอย่าง

- ดีเหมือนกัน เราจะซื้ออะไรไป?
- เฮลิคอปเตอร์ (เฮลิคอปเตอร์)

(น. 56)

1.8.5 การบรรยายโดยใช้เครื่องหมายอุเตียนสัญญา “ ! ”

เครื่องหมายอุเตียนสัญญา พบเป็นจำนวนมากในนวนิยายเรื่องนี้ เนื่องจากเป็นความนิยมในงานเขียนของเขมร แต่สำหรับคนไทย เมื่ออ่านแล้วพบว่ามีการใช้เครื่องหมายอุเตียนสัญญามากเกินไป จึงได้พิจารณาหลักการใช้ เครื่องหมายอุเตียนสัญญา ของเขมร กล่าวคือ เครื่องหมายอุเตียนสัญญา “! ” ใช้ในการเน้นข้อความที่เกี่ยวข้องกับความทุกข์ วิตกกังวลคำขบขัน เหตุอัศจรรย์ ความสงบ การตื่นตกใจ น่าเกรงขาม น่าสรรเสริญ ความกลัว ความสงสัย โกรธ ความสังเวชสลดใจ การรำพึงถึงความทุกข์ยาก ความรู้สึกนึกสังเวชผู้ที่ได้รับทุกข์ คำบ่น การบ่นรำพัน การตกตะลึง การตกใจ ใจหาย ความเจ็บปวดอย่างมาก การเข้าใจแจ่มแจ้ง

เครื่องหมาย “อุเตียนสัญญา !” มีชื่อเรียก 3 อย่างคือ

1. อัศจรรย์สัญญา ใช้เน้นคำที่ต้องการเน้นเรื่องความเกรงขาม อัศจรรย์
2. วิมหสัญญา ใช้เน้นคำที่ต้องการสรรเสริญ ความรัก ความพอใจกับสิ่งใด สิ่งหนึ่ง

3. สำนวนสัญญา ใช้เน้นคำเกี่ยวกับความทุกข์ ความสังเวชสลดใจ ทั้งอัศจรรย์สัญญา วิมหยสัญญา และสำนวนสัญญานี้ ใช้เรียกว่า อุเตยนสัญญา เพียงอย่างเดียวก็ได้ เพราะใช้เครื่องหมาย “!” เหมือนกัน¹⁶

ตัวอย่างการใช้เครื่องหมาย “!” อัศจรรย์สัญญา ใช้ในการเน้นเรื่องความอัศจรรย์ คำอุทาน จากบทสนทนาระหว่างสุบินกับกุหลาบ

- พี่ย่าล้อฉันนะ

กุหลาบพูดด้วยใบหน้าแดงเหมือนดอกไม้กำลังบาน สุบินอุทานขึ้น :

- พุท ไร้ ! ไม่กล้าหрок ที่พูดนี้คือความจริง

(น. 82)

หรือจากตอนที่สุบินถามเรื่องกุหลาบจากสำนาง

เวลาหนึ่ง สุบินได้พบสำนาง เขาก็ถามถึงเรื่องกุหลาบ :

- แน่! สำนาง นายทำอะไรกุหลาบ เธอถึงได้ไม่ยอมไปเรียนกับนาย?

สำนางหัวเราะ ตอบขึ้น :

- โอ้! กันแค่แห่เธอเล่น ไม่มีอะไรจริงจัง

- นายคิดว่าผู้หญิงล้วนแต่สามารถแห่ได้ทุกคนอย่างนั้นหรือ? กันขอร้องนายอย่าทำ

แบบนี้อีกได้ไหม?

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์ (น. 106)

ตัวอย่างการใช้ เครื่องหมาย ! เพื่อเน้น อารมณ์ตื่นตกใจของกุหลาบและสุบินที่หลงทาง

กันอยู่ในป่าและกำลังเรียกหากัน

ในตอนนั้น ท้องฟ้ามีเมฆดำคราดาย ไม่นานเท่าไรฝนก็พร่างพรมอย่างหนัก พร้อมด้วยลมพัดกระหน่ำเหมือนพายุ ทำให้ลูกสาวน้ำหัวหน้าคุ่มยิ่งแตกแล้วหนักขึ้น คิดในใจ : “ผิดมาจากฉัน ถึงได้เป็นอย่างนี้! พี่สุบิน พี่ย่าเป็นอะไรเลยนะ! ถ้าพี่เป็นอะไรไป พ่อต้องโทษฉันตายแน่” ตอนนี้ไม่รู้จะทำอย่างไรก็ร้องไห้ :

- พี่สุบิน! พี่ได้ยินฉันเรียกไหม! ทำไมไม่ออกมา!

ถัดกันนั้น เสียงอ่อนๆ เสียงหนึ่งได้ดังขึ้นด้วย :

- กุหลาบ! กุหลาบอยู่ที่ไหน!

ได้ยินเสียงนี้ สาวสวยรู้สึกเบิกบานยินดีอีกครั้ง ตอบทันที :

- จำ! ฉันอยู่ที่นี้! พี่สุบินใช่ไหม?

(น.89)

¹⁶พรพนศิริ เดชมนเชิธร, “การศึกษาเชิงวิเคราะห์วรรณกรรมเขมรเรื่อง “คลื่นซัดทราย” (รลคโปก ขุสาจ)” (สารนิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต สาขาวิชาเขมรศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2542), 62, อ้างจาก นวน ปุต, วิธีเบรวิญญตฺตฺนึ่ง ขณตสณญญา, เบาะพุมพเล็กที่4 (กมุพฐา, 2505), 89-91.

ตัวอย่างการใช้เครื่องหมาย ! วิมหยสัญญา เพื่อใช้เน้นความพอใจกับสิ่งใด สิ่งหนึ่ง
 อย่างเช่นตอนที่นำเรื่องกับสุบินคุยกันเรื่องถามความคิดเห็นจากชาวบ้านเรื่องโครงการพัฒนา
 หมู่บ้าน

นำเรื่องพอใจกับความคิดประชาติปไตยของสุบินมาก แกดอบทันใด :

- ดี ! นี้จะเรียกหัวหน้าหมู่บ้านและสมาชิกคุ้มมาประชุมทันที

(น. 94)

ในการวิเคราะห์หลักการใช้เครื่องหมายอุเตียนสัญญาตามหลักการใช้ของเขมรทำให้
 ทราบว่าผู้แต่งไม่ได้ใช้เครื่องหมาย “!” อย่างพร่าเพรีอ แต่เป็นไปตามหลักเกณฑ์การเขียนอย่างเขมร
 เพื่อเน้นอารมณ์ ความรู้สึกของตัวละคร ดังนั้นการใช้เครื่องหมาย “!” เป็นจำนวนมากในเรื่องจึงถือ
 ว่าเหมาะสมตามหลักการใช้ของเขมรแล้ว

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

บทที่ 3

การศึกษาวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมชนบทธรรมเนียมประเพณีและความเชื่อของชาวเขมร จากนวนิยายเรื่อง“กุหลาบสุบิน”

วรรณกรรมเป็นงานที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้น โดยมีความสัมพันธ์สอดคล้องกับสังคมและสิ่งแวดล้อมที่ผู้เขียนวรรณกรรมนั้นๆ เกี่ยวข้องอยู่ โดยไม่ได้สอดแทรกแต่เพียงความเพติดเพติดใจให้แก่ผู้อ่านเท่านั้น แต่ยังสะท้อนให้เห็นถึงสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของสังคมนั้นๆ วรรณกรรมย่อมหนียุคสมัยไปไม่พ้น เพราะนักเขียนเป็นสมาชิกคนหนึ่ง ของสังคมสภาพของยุคสมัยจึงปรากฏในวรรณกรรมเหล่านั้น¹

สำหรับนวนิยายเรื่องกุหลาบสุบินผู้แต่งได้สะท้อนสภาพสังคมชีวิตความเป็นอยู่ตลอดชนบทธรรมเนียมประเพณีตลอดจนความเชื่อต่างๆ ของชาวเขมรในชนบทปัจจุบันให้ผู้อ่านได้ทราบ ดังนี้

บทกวีทฤษฎาลักษณ์ศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

1. สภาพสังคมและชีวิตความเป็นอยู่

สภาพสังคมและชีวิตความเป็นอยู่ของชาวเขมรในชนบทปัจจุบันเป็นสังคมเกษตรกรรม ประชาชนประกอบอาชีพเพาะปลูกทำนาเลี้ยงสัตว์หาของป่าชาวบ้านในชนบทยังไม่มีการศึกษาและระบบสุขอนามัยในครัวเรือนที่ดีลักษณะบ้านเรือนเป็นบ้าน ไม้หลังคามุงแฝกผนังและไม้ระแนงขัดแตะทำจากไม้ไผ่นอนบนเสื่อกก

ตัวอย่างที่ผู้แต่งได้บรรยายให้เห็นถึงสภาพบ้านเรือนของชาวชนบทว่าเป็นบ้าน ไม้หลังคามุงแฝกผนังและไม้ระแนงขัดแตะทำจากไม้ไผ่มีเสื่อกกไว้ปูรองนอน

บนบ้านหลังใหญ่พอสมควรหลังหนึ่งสร้างสูงจากดินมีหลังคามุงด้วยหญ้าแฝกเสาทำจากต้นสักผนังและไม้ระแนงขัดแตะทำจากไม้ไผ่ชายหนุ่มคนหนึ่งกำลังนอนไม่เคลื่อนไหวอยู่บนเสื่อกร่างกายเขามีบาดแผลอยู่ชายหนุ่มคนนี้คือสุบิน

(น.61)

¹ สุวินัยกรมกรพันธ์, แง่คิดจากวรรณคดีและวรรณกรรม(กรุงเทพมหานคร:แพรวพิตยา,2525),140.

สภาพสังคมในชนบทเขมรยังเป็นสังคมเกษตรกรรมมีการทำนาเป็นส่วนใหญ่ลักษณะการทำนาของชาวบ้านในชนบทก็จะช่วยกันทำนาที่นาส่วนใหญ่อยู่ไกลจากหมู่บ้านชาวบ้านจึงไปพักอยู่ที่นั่นนานๆก็จะเข้าหมู่บ้านส่วนที่นาใกล้หมู่บ้านจะมีแต่พวกคนแก่ๆเป็นคนทำชาวบ้านสามัคคีกันจะช่วยกันทำนาแลกเปลี่ยนแรงงานกันคือช่วยกันไปมาจากเรื่องกุหลาบสุบินผู้แต่งได้บรรยายถึงการทำนาไว้หลายตอนเช่น

ฤดูเก็บเกี่ยวได้มาถึงชาวบ้านได้หยุดจากการงานอื่นๆแรงงานทั้งหมดได้ไปยังถิ่นฐานของแต่ละคนภายใต้แสงแดดร้อนแฉ่งผู้เก็บเกี่ยวทั้งหมดทำงานอย่างรวดเร็วเกี่ยวข้าวด้วยร้องเพลงด้วยอย่างมีความสุขกับผลผลิตที่เขาอุตสาหะทำในระยะเวลาหนึ่งปีผ่านไปนี้ทุ่งนาทั่วไปมีสีเหลืองสุกมองจากที่ไกลๆเหมือนปูด้วยพรมสีทองผืนใหญ่ผืนหนึ่งปูบนดินเพื่อนเราทั้งสี่ไม่มีความถนัดในการเกี่ยวข้าวได้แต่อยู่ข้างหลังชาวบ้านเป็นประจำโดยเฉพาะสาวงามได้แต่พิมพ์ทำกับแสงแดดส่วนเพื่อนเราทั้งสามได้แต่เตือนให้เขามีความอดทนและสอนให้เขาได้รู้จักเกี่ยวกับงานของชาวนาที่ไม่มีความง่ายคายกว่าจะได้รับผลผลิตเช่นตอนนี้นั้น

หนึ่งเดือนเต็มได้ผ่านพ้นไปด้วยการร่วมแรงสามัคคีช่วยกันไปมาการเก็บเกี่ยวก็ได้เสร็จสิ้นการนวดข้าวก็ทำลำดับต่อไปครอบครัวที่มีข้าวน้อยเขาก็ทำการนวดเองครอบครัวที่มีข้าวมากเขาทำการนวดโดยวัวควายเพื่อนเราทั้งสี่ก็ได้เข้าร่วมงานนวดข้าวกับเหยียบข้าวด้วยโดยไปช่วยทางนี้ทีหนึ่งไปช่วยทางนั้นทีหนึ่งจนกระทั่งเสร็จหมดถึงแม้จะมีการหอบเหนื่อยบ้างก็ตามแต่ก็มีอารมณ์เบิกบานเพราะเป็นงานใหม่อย่างหนึ่งที่พวกเขากรุงเรา ได้รู้จักถักดุนการรวบรวมผลผลิตทำไปตามครอบครัวแต่ละครอบครัวจนใส่ยุ้งของแต่ละครอบครัว

(น.112)

บทสนทนาระหว่างสุบินและน้ำเรื่องทำให้ผู้อ่านได้ทราบว่าชาวบ้านหมู่บ้านนี้มีอาชีพทำนาและหาปลาล่าสัตว์หาผักเพื่อดำรงชีพ

“คูนี่มีหมู่บ้านกับประชาชนเท่าไรครับ?”

“มีหมู่บ้านห้าหมู่บ้านคือหมู่บ้านนิมิตหมู่บ้านบานหมู่บ้านสำเร็จหมู่บ้านตวล (ตะตวล) และหมู่บ้าน โชคชัยมีประชาชนทั้งหมดกว่าหนึ่งพันคนคิดเป็นครัวเรือนมีสองร้อยห้าสิบเอ็ดครัวเรือน”

“ที่นามีเท่าไรครับ?”

“ทั้งหมดมีกว่าร้อยเฮกเตอร์ที่นาเหล่านี้แบ่งส่วนไปตามจำนวนสมาชิกครอบครัวแล้วหมู่บ้านแต่ละหมู่บ้านบ้างก็มีที่นาส่วนรวมของครอบครัวบ้างก็มีที่นาส่วนตัวอีกด้วย”

“คูนน้ำแล้วชาวบ้านหาปลาและเนื้อด้วยวิธีไหนครับ?”

“เหมือนที่หลานรู้หมดแล้วการกินอยู่ของคูนเรามีความขาดแคลนเวลาขาดแคลนอาหารแต่ละครั้งเราพากันออกไปยิงสัตว์ป่ามาทำอาหารในเดือนห้าชาวบ้านพากันเดินหาปลาตามบ่อโคลนและไปที่ไกลๆโดยใช้คูนแล้วหาพืชด้วยเปลือกไม้ผลไม้ป่าห้วยและเถาวัลย์

ป่าเป็นต้นส่วนผักก็มักมีแต่ผักป่าด้วยเช่นเห็ด, กากุก, หน่อไม้, ต้นจามจุย, ผักตรีศวา, ผักหวาน เป็นต้น”

(น.93)

2.การรักษาพยาบาล

สำหรับการรักษาพยาบาลเมื่อยามเจ็บป่วยของชาวเขมรในชนบทนั้นยังคงใช้การรักษาแบบเขมรโบราณด้วยวิธีพื้นบ้าน โดยการใช้น้ำสมุนไพรที่หาได้ตามป่าจากตัวอย่างในเรื่องเช่นตอนที่น้ำเรื่องหัวน้ำคุ่มได้ใส่ยาและเข้าเฟือกให้ตำนางหรือตอนที่กุหลาบไปเอายามาตำแล้วทาบาดแผลที่ได้ล้างด้วยน้ำอุ่นผสมมะขามให้สุบิินจะเห็นได้ว่าเป็นวิธีการรักษาแบบเขมรโบราณ

น้ำหัวน้ำคุ่มได้ถอดเฟือกไม้ไผ่และผ้าพันแผลออกจากต้นขาตำนางแล้วแกะเอาขาเก่าออก ตอนนี้นต้นขาตำนางดูเหมือนจะยังไม่ทันหายแต่เหมือนบวมน้อยลงกว่าแต่ก่อน ถัดจากเอาขาเก่าออกแล้วแก้ใส่ยาใหม่แทนที่แล้วพันผ้าและผูกเฟือกไม้ไผ่ไปคืนเหมือนเดิม

(น.62)

กุหลาบไปหลังบ้านเมื่อได้ยินเสียงร้องของน้ำรุ่งก็โหมรีบหายามาตำแล้วทาบาดแผลหลังจากได้ล้างด้วยน้ำอุ่นผสมมะขามแล้ว หญิงสาวพยายามจ้องมองหน้าสุบิินพร้อมคำถาม: “ที่จริงๆเดินตกคลองจริงหรือ?”

(น.125)

3.ขนบธรรมเนียมประเพณี

ขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวเขมรที่ผู้แต่งได้สะท้อนให้เห็นจากนวนิยายเรื่องกุหลาบสุบิินมีความคล้ายคลึงกับขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวไทยเราเช่นการจงรักภักดีต่อชาติบ้านเมืองการนับถือศาสนาการเคารพและกตัญญูต่อผู้มีพระคุณการไหว้การแต่งงาน

สำหรับเรื่องกุหลาบสุบิินนี้สะท้อนให้เห็นถึงขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวเขมรคือการหมั่นหมายการแต่งงานการทำบุญการตัญญูต่อผู้มีพระคุณและการไหว้ดังนี้

3.1 การหมั้นหมาย

การหมั้นจะจัดงานที่บ้านผู้หญิง โดยทางฝ่ายชายจะจัดสิ่งของตามประเพณีมาให้ฝ่ายหญิงเจ้าสาวจะออกมาต้อนรับแขกและญาติผู้ใหญ่ฝ่ายชายแล้วจึงมีพิธีหมั้น โดยทั้งสองฝ่ายจะสวมแหวนให้กันและกันระหว่างคู่สู่อบงตำบลเรียกว่าพิธีสวมแหวนนี้เป็นพิธีเรียกขวัญอย่างหนึ่ง²

จากเรื่องกุหลาบสุบินตอนที่พ่อและแม่ของสำนางต้องการให้ทำตามประเพณีจึงได้จัดให้กุหลาบและสุบินหมั้นหมายกันดังนี้

เพื่อแสดงความนับถือตามขนบธรรมเนียมประเพณีของชาติและหลีกเลี่ยงคำครหาอื่นๆตามความคิดดั้งเดิมของพ่อแม่สำนางพิธีหมั้นหมายของสุบินและกุหลาบก็ได้จัดเตรียมขึ้น โดยมีพ่อแม่ของสำนางทำหน้าที่เป็นผู้ปกครองของฝ่ายชาย แม่ของสำนางได้ให้แหวนเพชรของตนหนึ่งวงแก่สุบินใส่ให้กุหลาบเป็นลูกสาวส่วนน้ำเรื่องและน้ำรุ่งก็ได้ผูกข้อมือสุบินเป็นลูกชายด้วยบ้านหนึ่งหลังพร้อมที่ดินในหมู่บ้านเป็นของขวัญแก่คู่รักทั้งสอง ทุกคนได้ตัดสินใจเตรียมจัดงานมงคลสมรสของคนทั้งสองในเดือนหกปีนี้แต่ในความคิดของสุบินยังไม่อยากแต่งงานตอนนี้หรือในเมื่อโครงการของตนยังไม่เสร็จสิ้นและประสบความสำเร็จส่วนกุหลาบก็มีความคิดเหมือนกันกับชายคนรักด้วย รับทราบความคิดของสุบินทุกคนก็เห็นพ้องพร้อมทั้งสัญญาว่าจะมาร่วมงานมงคลนี้ตอนที่ได้รับจดหมายเชิญ

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์ (น.132)

3.2 การแต่งงาน

พิธีแต่งงานจะจัดงานที่บ้านฝ่ายหญิงเพราะตั้งแต่สมัยโบราณมาเขมรยกย่องให้ผู้หญิงเป็นใหญ่ในครอบครัวแต่ในปัจจุบันสังคมเขมรเปลี่ยนไปเป็นผู้ชายเป็นใหญ่ในบ้านแต่ยังคงธรรมเนียมไว้บ้างคือมีการจัดงานที่บ้านฝ่ายหญิงการแต่งงานสมัยโบราณมีงานแต่งถึง3วันทุกวันนี้มีการดัดแปลงใหม่ทั้งหมดโดยมักจะเลือกเอาแต่พิธีสำคัญๆเท่านั้นเนื่องจากสภาพสังคมเปลี่ยนไปและด้วยสภาพเศรษฐกิจพิธีการแต่งงานจึงทำอย่างรวบรัดพิธีเหลือเพียงวันเดียวหรือเพียงแค่ช่วงเช้าเท่านั้น³

ในเรื่องนี้เป็นการแต่งงานระหว่างน้ำเรื่องและน้ำรุ่งผู้แต่งได้บรรยายถึงประเพณีการแต่งงานของเขมรพอสังเขปคือตอนกลางคืนพี่น้องชาวบ้านพากันร้องรำและเล่นเฉลิมฉลองเช้าวันรุ่งขึ้นมีพิธีแห่ลูกชายไปบ้านลูกสาวถัดมามีพิธีตัดผมอวยพรคู่บ่าวสาวและนิมนต์พระสงฆ์สวดอวยพรชัยแก่คู่สามีภรรยาคู่ใหม่และในตอนเย็นก็ยังมีพิธีตั้งข้อความบรรยายถึงงานแต่งงานต่อไปนี้

²พรณศิริ เดชมณเฑียร, “การศึกษาเชิงวิเคราะห์วรรณกรรมเขมรเรื่อง “คลื่นซัดทราย” (รลกล โบกขุสาจ)” (สารนิพนธ์ปริญญาโทสาขาวิชัยศึกษามหาวิทยาลัยมหิดลวิทยาลัยศิลปากร, 2542), 85.

³เรื่องเดียวกัน, 87.

เดือนหก งานมงคลสมรสของน้ำเรืองและน้ำรุ่งได้ข้อมาถึงชาวบ้านพากันช่วยจัดเตรียมห้องจัดงานและงานอื่นๆ ในงานมงคลสมรสนี้กุหลาบและสุบินเป็นคนเหนือกว่าใครส่วนสำนางปากเขาอยู่ตลอดตั้งแต่ตอนจัดเตรียมงานมาเพราะเขาเป็นคนเดินชิมอาหารคาวหวานทุกชนิดทั้งหมด

ในตอนกลางคืนพี่น้องชาวบ้านพากันร้องรำและละเล่นเฉลิมฉลอง เช้าวันรุ่งขึ้นมีพิธีแห่ลูกชายไปบ้านลูกสาวถัดมามีพิธีตัดผมอวยพรคู่บ่าวสาวและนิมนต์พระสงฆ์สวดอวยพรชัยแก่คู่สามีภรรยาคู่ใหม่ ตอนเย็นแขกได้มาเพิ่มทีหลังเข้าร่วมในพิธีโดยมีการจัดเตรียมอาหารเครื่องดื่มและสุราต้อนรับแขก หลังจากรับประทานอาหารแล้วคนที่อยู่หมู่บ้านไกลๆ ได้กลับไปคืนเหลืแต่คนในหมู่บ้านที่อยู่ร่วมงานถึงกลางคืน

(น.122)

3.3 ประเพณีวันปีใหม่

จากเรื่องกุหลาบสุบินผู้แต่งได้บรรยายให้ผู้่อ่านรู้ถึงประเพณีวันปีใหม่ของชาวเขมรว่ามี การเฉลิมฉลองกันถึง3วันมีการละเล่นครั้นเครงต่างๆเช่น โยนสะบ้ามอญซ่อนผ้าปิดตาตีหม้อรำวง และเกมส์ตันสาก(เป็นการละเล่นพื้นบ้าน โดยมีผู้เล่น2ฝ่ายคนหนึ่งจับสากไว้อีกคนหนึ่งตันสากใครหมดกำลังก่อนเป็นผู้แพ้)มีการจัดเตรียมเครื่องสักการะต้อนรับเทศกาลปีใหม่ชาวบ้านจะสวมใส่เสื้อผ้าไหมหลากสีมีการทำบุญปีใหม่ดังที่ได้บรรยายไว้ในเรื่องดังนี้

เมื่อเข้าปีใหม่ได้มาถึงที่หมู่บ้านต่างๆหนุ่มสาวและเด็กๆพากันละเล่นเฉลิมฉลองอย่าง สนุกสนานขึ้นบานมี: โยนสะบ้า, โยนลูกช่วง, มอญซ่อนผ้า, เกมส์ตัดจอง, ซักเย่อ, เกมส์ปิดตาตีหม้อ, เล่นตากระโดด, และรำวง โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีการละเล่นประจำเขตคือเกมส์ตันสาก การละเล่นประจำปีเหล่านี้เขาเล่นตั้งแต่หนึ่งเดือนก่อนเข้าปีนี้แต่ปีนี้ตามหมู่บ้านไม่ค่อยมีความ คึกคักหรือคึกด้วยแรงงานจำนวนหนึ่งกำลังติดงานยกทำนบจนกระทั่งถึงสี่ห้าวันก่อนเข้าปีใหม่ พวกเขาจึงหยุดพักจากงานนั้น

ทุกบ้านได้จัดเตรียมเครื่องสักการะต้อนรับเทศกาลปีใหม่ พวกเขาบ้านเดินเล่นจากบ้านหนึ่งไป บ้านหนึ่งจากหมู่บ้านหนึ่งไปหมู่บ้านหนึ่งคอยดั้กหากันพบเพื่อนฝูงเดินละเล่นพักผ่อนและ ถามสุขทุกข์กัน พวกเขาสวมเสื้อผ้าไหมหลากสีส่วนชาวกรุงทั้งสี่ก็ได้สวมเสื้อผ้าไหมที่น้ำรุ่ง ได้ให้มายังคนส่วนสุบินสวมเสื้อผ้าที่เย็บด้วยมือของกุหลาบโดยตรง

ในเช้าวันที่1 ชาวบ้านพากันไปวัดเอาอาหารไปประเคนพระสงฆ์อุทิศกุศลแก่บุพการีและผู้มี พระคุณในตอนค่ำหลังจากกินข้าวเย็นเสร็จเสียงกลองรำวงได้ดังขึ้นณที่ลานหน้าที่ทำการคุ่ม พวกเขาบรรเลงจากเพลงหนึ่งสู่เพลงหนึ่งบางเพลงมีเสียงขับร้องบางเพลงมีแต่เสียงกลองดิน เพียงเท่านั้นแล้วเพลงก็มีแต่รำวง, รำกบัจ, สาละวัน, รำลาวและเพลงประจำถิ่น

(น.117)

วันที่ 3 เป็นวันเข้าปีใหม่วันสุดท้ายชาวบ้านพากันละเล่นเฉลิมฉลอง สุบินกำลังอยู่บนบ้านทันใดสำนางขึ้นมาดึงเขาพร้อมพูด:

“มาไปก๊บกัน”

“ไปไหน?”

“ไปปราบไอ้แดนอะไรนั่นไม่ให้มันจองหองนัก มันได้ปราบเขาทั่วหมู่บ้านไปแล้ว แม้แต่พี่สาวและพี่สาวก็แพ้มันเรียบร้อยแล้วด้วยเหมือนกัน”

“พอเถอะ! ไม่อยากแพ้ชนะอะไร”

“ไม่ได้หรอกมันทำให้พี่สาวและพี่สาวขายหน้านายต้องสู้ศึกเอาเกียรติยศของเรากินมา”

พูดแล้วสำนางดึงมือสุบินเดินไปณสถานที่ละเล่นเฉลิมฉลองคนจำนวนมากกำลังยืนดูนายแดนสีแดงฤทธิ์ที่กลางวงนายแดนกำลังนั่งของๆมือทั้งสองกำสาคนอีกข้างหนึ่งจับตรงปลายสาตั้งใจสุดกำลังดันสาไปข้างหน้าทำอะไรให้นายแดนล้มแต่ไร้ประโยชน์ เพราะทำอะไรนายแดนไม่ได้จนกระทั่งหมดกำลังก็ขอยอมแพ้เดินออกแต่ทีเดียว

(น.120)

3.4 การนับถือศาสนา

ชาวเขมรส่วนใหญ่ นับถือศาสนาพุทธเหมือนอย่างชาวไทยมีการไปทำบุญในวันพระอย่างเป็นทางการจากผู้แต่งสะท้อนให้เห็นว่าแม้วัดจะอยู่ไกลถึงกว่าสองกิโลเมตรแต่พวกเขาก็พากันไปทำบุญเพื่อคำจุนศาสนา

หนึ่งเดือนครั้งกว่า ๆ ผ่านมาบาดแผลที่ศีรษะของสาวและบาดแผลที่มือของสาวก็ได้ดีขึ้นแล้วแต่สำนางเพียงแต่สามารถเดินได้เล็กๆโดยมีไม้เท้าช่วยพยุง ไม่นานเท่าไรวันทำบุญได้มาถึงชาวบ้านพากันเตรียมข้าวแกงขนมมมเนยเอาไปวัดถวายพระสงฆ์เพื่ออุทิศกุศลต่อบรรพบุรุษที่ตายไป หลังจากเตรียมเสร็จแล้วน้ำเรื่องลูกสาวและน้ำรวงนายแดนร่วมกับเพื่อนเราทั้งสามคนเว้นแต่สำนางที่ไม่สามารถเดินไกลได้พากันเดินไปวัดประสิทธิ์เป็นวัดเพียงแห่งเดียวของกลุ่มที่ตั้งอยู่ในหมู่บ้าน โชคชัยไกลประมาณกว่าสองกิโลเมตรจากหมู่บ้านนิมิต

(น.76)

3.5 การจงรักภักดีต่อชาติบ้านเมือง

จากเรื่องกุหลาบสุบินผู้แต่งได้พยายามสะท้อนภาพความจงรักภักดีต่อชาติบ้านเมืองและต่อสมเด็จพระเจ้าสุบิน โดยกำหนดให้เขาเป็นตัวแทนถ่ายทอดและนำชาวบ้านให้เดินตามรอยพระราชดำริและแนวทางการบริหารที่ดีของพระองค์ท่านเพราะโครงการที่สุบินจะนำมาพัฒนาหมู่บ้านนั้นส่วนใหญ่เป็นโครงการตามพระราชดำริอย่างเช่นตอนที่สุบินได้เสนอโครงการตั้งสหกรณ์ในหมู่บ้านโดยให้หน้าเรื่องหัวหน้าคุ้มเป็นผู้บอกให้ชาวบ้านรับรู้

น้ำหัวน้ำค้ำหุดเล็กน้อยแล้วบรรยายต่อ:

เราจะตั้งสมาคมคนชราพิการเพื่อช่วยเหลือพวกแก่ที่ไม่มีที่พึ่งและจัดหางานที่เหมาะสมแก่พวกแก่ตั้งสมาพันธ์เยาวชนเพื่อเป็นกำลังสำคัญเต็มอัตราเพื่อช่วยงานอื่นๆของหมู่บ้านและคุ้มตั้งสหกรณ์สำหรับช่วยป้องกันผลประโยชน์ของพี่น้องไม่ให้พ่อค้ามาตริงราคาผลผลิตเกษตร การจัดตั้งให้มีสหกรณ์นี้ขึ้นมาเพื่อที่เราจะเดินตามพระราชดำริและแนวทางการบริหารที่ดีของสมเด็จพระพ่อของเราที่พระองค์ได้ตั้งขึ้นในสมัยสังคมาทรายนิยมมีชื่อว่า“ราชสหกรณ์” ในวันข้างหน้าเราจะตั้งให้มีสหกรณ์เงินทุนสำหรับให้พี่น้องเราขี้เงินไปทำทุนประกอบอาชีพอื่นๆ สมาคมก็ตั้งสมาพันธ์ก็ตั้งสหกรณ์ก็ตั้งพ่อแม่พี่น้องทั้งหมดสามารถมีสิทธิเข้าหรือไม่เข้าเป็นสมาชิกก็ได้ตามความสมัครใจไม่มีการบังคับเลย

(น.97)

4. ความเชื่อ

ความเชื่อหมายถึงการยอมรับนับถือหรือยึดมั่นในสิ่งใดสิ่งหนึ่งทั้งที่มีตัวตนหรือไม่ก็ตามว่าเป็นความจริงหรือมีอยู่จริง⁴ความเชื่อในนวนิยายเรื่องกุหลาบสุบินผู้แต่งได้สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อของชาวเขมรในเรื่องเหนือธรรมชาติเรื่องผีบรรพบุรุษความเชื่อในเรื่องความฝันและความเชื่อทางพุทธศาสนา

4.1 ความเชื่อในเรื่องเหนือธรรมชาติเรื่องผีบรรพบุรุษ

จากกรอธบายของน้ำเรื่องถึงความเชื่อของความฝันว่าเป็นความโกรธของผีบรรพบุรุษเจ้าของน้ำเจ้าของดินที่โกรธชั่วแผ่นดินจึงได้บันดาลให้เกิดมือหิวตกรโรคขึ้นจึงต้องย้ายที่อยู่ไม่อย่างนั้นจะต้องถูกผีบรรพบุรุษฆ่าตาย

คนทั้งสองพร้อมกับสุนัขหนึ่งตัวออกจากหมู่บ้าน ไปถึงสถานที่หนึ่งมีต้นมะม่วงจำนวนมากและต้นมะพร้าวขึ้นตามความยาวของลำคลองแห่งหนึ่ง สุบินเตรียมถามน้ำหัวน้ำค้ำแต่แก่ได้บอกเขาบอกว่า:“ที่นี่เป็นหมู่บ้านเก่าที่ชาวบ้านได้ผลทิ้งตั้งแต่ก่อนน้ำได้มาอาศัยอยู่ที่นี้อีก ในตอนที่เกิดมือหิวตกรโรคแต่ละครั้งชาวบ้านได้แต่คิดว่านี่เป็นความโกรธของผีบรรพบุรุษเจ้าของน้ำเจ้าของดินที่โกรธชั่วแผ่นดินกับเรื่องอะไรเรื่องหนึ่งดังนั้นจึงต้องย้ายที่อยู่จนได้ถ้าไม่ทำอย่างนี้ต่อไปต้องถูกผีบรรพบุรุษฆ่าตายเป็นแน่ นี่เป็นความเชื่อแต่ก่อนตอนนี้ไม่มีเรื่องแบบนี้อีกหรอก”

(น.64)

⁴พระมหาสมปองมุทิโต,คัมภีร์อภิธานวรรณนา(กรุงเทพมหานคร:ชมรมนิรุกติศาสตร์วัฒนธรรมศึกษาวัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎ์,2542. เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา66รอบธันวาคม,2542), 975.

4.2 ความเชื่อในเรื่องความฝัน

ในเรื่องผู้แต่งได้สะท้อนความเชื่อเรื่องความฝันไว้ในตอนที่กล่าวถึงเหตุการณ์ที่หลวงตาฝันเห็นสิ่งเล็กๆ สิ่งหนึ่งอยู่บนทางจึงหยิบดูเห็นเป็นมณีก้อนเล็กสีสว่างเหมือนเพชรมองหาเจ้าของเพื่อจะคืนให้เขาก็ไม่เห็นในฝันท่านจึงเก็บเอาไว้หลังจากฝันท่านก็คิดในใจว่านี่เป็นนางดีให้ได้พบอะไรเป็นแน่และเมื่อได้พบกับทารกน้อยท่านก็นึกถึงความฝันของท่านและกล่าวกับตนเองว่านี่เป็นสิ่งที่ท่านฝันเห็น

ตอนนี้เราขอรำลึกถึงการดำเนินชีวิตของหนุ่มสุบินคนนี้เพื่อให้มีตรรกะอ่านรู้เกี่ยวกับประวัติของเขา ณ ที่หนึ่งพระสงฆ์องค์นี้ได้ฝันเห็นในการเดินบิณฑบาตด้วยกันกับลูกศิษย์ได้พบเห็นสิ่งเล็กๆ สิ่งหนึ่งอยู่บนทางสว่างวาววับไล่กับแสงสว่างของกลางวันท่านก็ก้มไปหยิบขึ้นมาดูเป็นก้อนมณีเล็กนิตเดียวสีสว่างใสเหมือนเพชร ท่านได้มองดูทุกหนแห่งเกรงมีใครสักคนที่ทำหล่นจะร้องเรียกให้มอบให้เจ้าของเขาคืนแต่รอบๆ ไม่มีคนเลยก็เอามาเก็บไว้ตั้งแต่ได้ฝันเห็นมาท่านได้แต่คิดในใจว่านี่เป็นนางดีปรากฏให้พบกับอะไรอย่างหนึ่งเป็นแน่เป็นจริงดังในความฝันวันหนึ่งหลังจากไปบิณฑบาตด้วยกันกับลูกศิษย์ในการเดินกลับมาวัดตามทางท่านก็ได้ยินเสียงร้องไห้เหมือนที่ได้บอกไว้ในบทนำตอนเรื่องไปแล้ว

ตั้งแต่ครั้งนั้นมาท่านก็ได้เลี้ยงดูอุ้มชูทารกนี้และตั้งชื่อตามที่ฝันเห็นคือเพชรสุบิน มีอุปาสกจำนวนหนึ่ง ได้มาทำบุญทำทานในวัดเห็นเด็กชายนี้น่ารักก็ขอเอาไปเลี้ยงทำเป็นลูกแต่ท่านไม่เห็นด้วยเพราะเริ่มตั้งแต่เก็บเอามาเลี้ยงทารกนี้สุขสบายในการเลี้ยงดูไม่เจ็บป่วยอะไรเลยแล้วก็เป็นเด็กอารมณ์ดีหน้าระรื่น โปรยยิ้มให้เขาให้เราทั่วทุกคนกันเป็นเหตุทำให้คนทั่วไปรักชอบใจมัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งท่านมีนิสัยเหมือนกันกับทารกนี้จึงตั้งใจไม่ขาดที่จะให้ไปอยู่กับคนขอ

(น.50)

4.3 ความเชื่อทางพุทธศาสนา

4.3.1 ทำดีได้ดีทำชั่วได้ชั่ว

เนื่องจากชาวเขมรส่วนใหญ่ นับถือศาสนาพุทธจึงยึดหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า และมีความเชื่อในการทำความดีจากเรื่องผู้แต่งได้สะท้อนผ่านบทสนทนาระหว่างน้ำเรื่องกับสุบินที่เมื่อสุบินเล่าให้น้ำเรื่องฟังถึงภูมิหลังของเขาน้ำเรื่องก็ได้บอกเขาว่าเขาเป็นคนดีทำดีต้องได้ดี

ถัดมาสุบินก็เล่าประวัติของตนบอกแก่ชายเจ้าของบ้านจนกระทั่งจบฟังแล้วแกมีความเลื่อมใสอย่างมากต่อชีวิตต่อสุขของเขาที่พูดขึ้นด้วยใจนิยม:

-คนดีจะได้พบแต่โชคดีเป็นแน่เหมือนตอนนี้แหละอันคนลบนั่นกาลไว้เหมือนเป็นวาสนาที่หลานได้พบกับน้ำด้วยความบังเอิญ

(น.57)

4.3.2 คนเป็นที่พึ่งแห่งตน

ผู้แต่งสะท้อนความเชื่อนี้ผ่านสุบินจากตอนที่เขาได้พยายามอธิบายให้ชาวบ้านเข้าใจถึงความจริงที่ทำให้พวกเขาต้องร่วมมือกันพัฒนาหมู่บ้าน โดยยกตัวอย่างคำสอนของพระพุทธเจ้าคือ คนเป็นที่พึ่งแห่งตนมาอธิบายดังตัวอย่าง

สุบินยืมตอบขึ้น:

-ขอขอบคุณน้องแดนที่มีความคิดดีและมีข้อสงสัยที่แตกต่างในการประชุมสำคัญนี้ ผมขอตอบพ่อแม่พี่น้องอีกครั้งว่าหากรูปจำลองปูตาที่มีแต่หินหรือดินหนึ่งก้อนตั้งอยู่กลางทุ่งแล้วมีผู้ใดบังจตุรปูชา? อย่างน้อยก็ต้องมีสถานที่สำรวมมีกฤตวิเศษจึงจะมีเขาเข้าไปจตุรปูชาเอาของถวายไปถวายตามพิธีก่อนจะอยากให้เราช่วยเราก็ต้องทำอะไรสักอย่างหนึ่งให้ปรากฏออกมาเป็นรูปร่างขึ้นเพื่อให้เรามองเห็นว่าเราได้อุตสาหกรรมช่วยตนเองไปก่อนแล้วนั้นเขาจึงจะช่วยเราได้ หากเรายังนอนเฉิบไม่ได้ทำอะไรเลยแล้วรู้จักแต่ร้องเรียกให้เขามาช่วยแล้วมีใครเขามีใจอยากช่วยเรานั้น? แม้ในธรรมคำสอนของพระก็ได้บอกว่า“อิตตาคิอัตตโนนาโต”แปลว่า“ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน”มีความหมายว่า“เราต้องช่วยตัวเองก่อนก่อนจะอยาก让别人มาช่วยเรา” ดังนั้นขอพ่อแม่พี่น้องร่วมมือกันเพื่อหมู่บ้านและคุ้มของเรา

(น.102)

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

บทที่ 4

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

สารนิพนธ์ฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อการศึกษาวิเคราะห์คุณค่าของนวนิยายเขมรเรื่องกุหลาบ สุบิน ตามหลักการวิจารณ์วรรณกรรมและการศึกษาวิเคราะห์ สภาพสังคม ชีวิตความเป็นอยู่และขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวเขมรในชนบทปัจจุบัน ซึ่งประพันธ์โดย ส. บุปผา สรุปได้ดังนี้

โครงเรื่องของนวนิยายเรื่องกุหลาบ สุบิน เป็นเรื่องของสุบิน ชายหนุ่มที่ได้รับการอบรม เลี้ยงดู จากพระสงฆ์ซึ่งเก็บเขามาเลี้ยงตั้งแต่ยังเป็นทารก จนจบปริญญาวิศวกรรม เขาได้ประสบอุบัติเหตุเฮลิคอปเตอร์ตกและได้รับการช่วยเหลือจากหัวหน้าคู่มือนิมิต เขตพระวิหาร เนื่องจากหมู่บ้านนี้เป็นหมู่บ้านชนบท ห่างไกลความเจริญ ชาวบ้านมีความเป็นอยู่ไม่คึกคัก เขาจึงได้ผลักดันให้เกิดโครงการพัฒนาหมู่บ้านขึ้น ด้วยความช่วยเหลือจากเพื่อนอีก 3 คนและความร่วมมือของชาวบ้าน โครงการจึงสำเร็จ และหมู่บ้านนิมิตก็ได้รับการพัฒนา ชาวบ้านมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

ผู้แต่งได้ใช้วิธีการแบบผู้แต่งเล่าเรื่องเอง คือผู้แต่งเป็นผู้รู้หมดทุกสิ่งทุกอย่างเกี่ยวกับตัวละคร ทั้งที่เป็นเหตุการณ์และความรู้สึกนึกคิดของตัวละคร มีการใช้บทสนทนาของตัวละคร เพื่อลดความน่าเบื่อ เพราะผู้แต่งใช้การบรรยายเป็นส่วนใหญ่ ผู้แต่งได้เปิดเรื่องโดยใช้เหตุการณ์การที่พระสงฆ์พบทารกน้อย คือสุบิน ซึ่งชื่อของเขา ได้ถูกกำหนดไว้อย่างสอดคล้องด้วยเหตุที่ก่อนพระสงฆ์รูปนี้จะพบกับสุบิน ท่านได้ฝันว่าขณะที่ท่านเดินบิณฑบาตด้วยกันกับลูกศิษย์ ท่านได้พบเห็นสิ่งเล็กๆ ๑ สีสว่างใสเหมือนเพชร ท่านได้มองหาเจ้าของแต่ไม่มีใครจึงได้เก็บมา เมื่อท่านพบสุบิน จึงตั้งชื่อเขาตามที่ฝันเห็น คือ “เพชร สุบิน” ผู้แต่งใช้เหตุการณ์อุบัติเหตุเฮลิคอปเตอร์ตกเป็นจุดเริ่มของเรื่องราวทั้งหมดต่อมา โครงเรื่องมีความกระชับและความต่อเนื่อง ถือได้ว่ามีเอกภาพดี โครงเรื่องย่อยมีความสัมพันธ์และสนับสนุนโครงเรื่องใหญ่ คือเรื่องราวความรักของกุหลาบและสุบิน

กุหลาบ-สุบิน นับเป็นเรื่องราวที่ดี เพราะสิ่งที่ผู้แต่งเสนอเป็นภาพสะท้อนของความตั้งใจ มุ่งมั่นในการพัฒนาสังคมชนบทในเขมร ที่อยู่ห่างไกล ช่วยปลูกฝังจิตสำนึกให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกรักท้องถิ่นและคิดทำประโยชน์เพื่อชาติบ้านเมือง โดยการพัฒนาท้องถิ่น ชนบท ของตน เป็นเรื่องราวที่ยกย่องคนดี ชยัน และมีความคิดทดแทนบุญคุณ แผ่นดิน แบ่งเบาภาระของรัฐ เพื่อยกระดับความเจริญก้าวหน้าให้กับชนบท

สาระสำคัญของเรื่อง คือการทำประโยชน์เพื่อบ้านเมือง การพัฒนาชนบทท้องถิ่นห่างไกล ความสามัคคีร่วมแรงร่วมใจกัน และยังมีสาระย่อยคือสาระเกี่ยวกับความรัก และสาระเกี่ยวกับการดำเนินชีวิต ซึ่งล้วนมีประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต

ฉากในเรื่อง มีความชัดเจน และสอดคล้อง เหมาะสม กับเนื้อเรื่อง ช่วยในการดำเนินเรื่อง และช่วยให้ผู้อ่านมองเห็นลักษณะของตัวละครได้ชัดเจนยิ่งขึ้น โดย ฉากในเรื่องกล่าวถึงหมู่บ้านนิมิต จังหวัดพระวิหาร ซึ่งเป็นหมู่บ้านในชนบท ที่อยู่ห่างไกลความเจริญของประเทศกัมพูชา

ตัวละครในเรื่องกุหลาบ-สุบิน แบ่งเป็น 3 ประเภท คือตัวละครเอก ตัวละครร้าย และตัวประกอบ จำนวนตัวละครที่ผู้แต่งสร้างขึ้น มีน้อยตามความจำเป็น เพื่อความกระชับของการดำเนินเรื่อง ตัวละครมีลักษณะสมจริง

บทสนทนาในเรื่อง มีความสอดคล้องกับลักษณะนิสัยของตัวละคร ช่วยในการดำเนินเรื่องให้รวดเร็วแทนการบรรยาย และยังช่วยในการบอกบุคลิก ลักษณะนิสัยของตัวละครให้ชัดเจนยิ่งขึ้นอีกด้วย

กลวิธี หรือเทคนิคในการแต่ง มีกลวิธีเกี่ยวกับผู้เล่าเรื่อง คือ ผู้แต่งเป็นผู้เล่าเรื่องเอง โดยจะบรรยายไปตามเรื่องที่มีตัวละครมีบทบาทต่าง ๆ ทั้งที่เป็นเหตุการณ์และความรู้สึกนึกคิดภายในใจของตัวละครแต่ละตัว ผู้แต่งเป็นผู้รู้แจ้งเห็นจริงทุกอย่างเกี่ยวกับตัวละคร ผู้แต่งดำเนินเรื่องด้วยเล่าไปตามลำดับ กลวิธีการจบเรื่องด้วยการที่ปัญหาทุกอย่างได้รับการแก้ไขและจบลงด้วยความสุข

ท่วงทำนองหรือสไตล์การแต่ง มีการใช้ภาษาพูดได้เหมาะสมกับลักษณะนิสัยของตัวละคร และสมจริง การใช้ภาษาต่างประเทศพบน้อยมาก มีการใช้เครื่องหมายอุเตยสนัญญา (!) เพื่อเน้นย้ำข้อความ ความรู้สึกของตัวละคร ซึ่งถ้าวิเคราะห์ตามหลักการใช้เครื่องหมายอุเตยสนัญญานี้ตามหลักของเจมส์ ผู้แต่งก็ใช้ได้เหมาะสมแล้ว ไม่ฟุ่มเฟือยเกินไป นอกจากนี้ ยังมีการใช้ เชนงอรธ เพื่ออธิบายขยายความ

การใช้โวหารมี พรรณนาโวหาร บรรยายโวหาร ส่วน การใช้สำนวนเปรียบเทียบให้เกิดภาพพจน์ คือ การอุปมา การใช้สัญลักษณ์ การกล่าวท้าวความ ผู้แต่งนำมาใช้ได้ถูกต้องและเหมาะสม

ภาพสะท้อนสังคม ขนบธรรมเนียมประเพณีและความเชื่อของชาวเขมรจากเรื่องกุหลาบสุบินนี้ ทำให้ผู้อ่านทราบถึงสภาพสังคม และชีวิตความเป็นอยู่ ของชาวเขมรในชนบทปัจจุบัน ว่าเป็นสังคมเกษตรกรรม ประชาชนประกอบอาชีพเพาะปลูก ทำนา เลี้ยงสัตว์ หาของป่า ชาวบ้านในชนบทยังไม่มีการศึกษาและระบบสุขอนามัยในครัวเรือนที่ดี ลักษณะบ้านเรือนเป็นบ้านไม้หลังคามุงแฝก ผังและไม้ระแนงขัดแตะทำจากไม้ไผ่ นอนบนเสื่อกก เนื่องจากชาวบ้านทำนากันเป็นส่วนใหญ่ ลักษณะการทำนาของชาวบ้านในชนบท จะเป็นแบบช่วยกันทำนา ที่นาส่วนใหญ่อยู่ไกลจากหมู่บ้าน ชาวบ้านจึงไปพักอยู่ที่นั่น นาน ๆ จึงจะเข้าหมู่บ้าน ส่วนที่นาใกล้หมู่บ้านจะมีแต่พวกคนแก่ ๆ เป็นคนทำ ชาวบ้าน

สามัคคีกัน จะช่วยกันทำนาแลกเปลี่ยนแรงงานกันคือช่วยกันไปมา สำหรับการดูแลรักษาเมื่อยามเจ็บป่วยนั้น ยังคงใช้การรักษาแบบเขมรโบราณ ด้วยวิธีพื้นบ้าน โดยการไช้ยาสมุนไพร ที่หาได้ตามป่า

ขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวเขมรที่ผู้แต่งได้สะท้อนให้เห็นจากรื่อง มีความคล้ายคลึงกับขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวไทยเรา คือ การจงรักภักดีต่อชาติบ้านเมือง การนับถือศาสนา การเคารพและกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ การแต่งงาน และประเพณีวันปีใหม่

ความเชื่อของชาวเขมรที่ผู้แต่งสะท้อนให้เห็นในเรื่องคือ ความเชื่อในเรื่องเหนือธรรมชาติ เรื่องผีบรรพบุรุษ ความเชื่อในเรื่องความฝัน และความเชื่อทางพุทธศาสนา

ข้อเสนอแนะ

การนำนวนิยายเขมรมาแปลเป็นภาษาไทย และศึกษาวิเคราะห์ทำให้เข้าใจถึงสภาพสังคม ประเพณี วัฒนธรรม ตลอดจนความเชื่อของชาวเขมร ได้อย่างลึกซึ้งมากขึ้น เพราะนวนิยายได้สะท้อนสภาพความเป็นจริงผ่านทัศนะของผู้ประพันธ์ จึงควรมีการสนับสนุนให้เกิดการนำนวนิยายเขมรมาแปลเป็นภาษาไทยให้มากขึ้น

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

บรรณานุกรม

- กระแสร้ มาลาภรณ์ .วรรณกรรมไทยปัจจุบัน. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, 2530.
- กุหลาบ มัตถิกะมาส. วรรณคดีวิจารณ์. พิมพ์ครั้งที่6. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2529.
- _____ . วรรณกรรมไทย. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2517.
- เจตนา นาควัชร. วรรณคดีวิจารณ์และการศึกษาวรรณคดี. กรุงเทพมหานคร : แพร์พิทยา, 2527.
- _____ . วรรณคดีวิจารณ์และวรรณคดีศึกษา. พิมพ์ครั้งที่2. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2520.
- ธิดี บัวคำศรี .ประวัติศาสตร์กัมพูชา. กรุงเทพมหานคร : เมืองโบราณ, 2527.
- บรรจบ พันธุเมธา. พจนานุกรมเขมร-ไทย. ฉบับทุนพระยาอนุমানราชชน เล่ม1-5. กรุงเทพมหานคร : รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์, 2517-2538.
- ประทีป เหมือนนิล .วรรณกรรมไทยปัจจุบัน. กรุงเทพมหานคร : สารสยาม, 2519.
- พรรณศิริ เชมมเจียร. “การศึกษาเชิงวิเคราะห์วรรณกรรมเขมรเรื่อง “คลื่นซัดทราย” (รณกฤตยูกษ์).”
 สารนิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาเขมรศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2542.
- เพื่อแข ประจันปัจฉิม และ อ้อมเดือน สดมมณี. ค่านิยมของชาวชนบทไทย : ค่านิยมทางวัตถุกับ
 ค่านิยมทางระเบียบประเพณี. กรุงเทพมหานคร : ธรรมศาสตร์, 2530.
- มหาวิทยาลัยศิลปากร.บัณฑิตวิทยาลัย. คู่มือการทำวิทยานิพนธ์ พ.ศ.2543. นครปฐม : โรงพิมพ์
 มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2543.
- สงบ บุญถ้อย. ประวัติวรรณกรรมเขมร. บุรีรัมย์ : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบัน ราชภัฏ
 บุรีรัมย์, 2542.
- สายทิพย์ นฤตกิจ. วรรณคดีเกี่ยวกับชนบประเพณี. กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาภาษาไทยและภาษา
 ตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2533.
- สิทธา พิณีภูวคณ. ภาษาไทย 7 (วรรณคดีวิจารณ์สำหรับครู) หน่วยที่ 1-8 . พิมพ์ครั้งที่ 3. นนทบุรี :
 สุโขทัยธรรมราชา, 2538.
- _____ . ภาษาไทย 7 (วรรณคดีวิจารณ์สำหรับครู) หน่วยที่ 9-15 . พิมพ์ครั้งที่ 3. นนทบุรี : สุโขทัย
 ธรรมราชา, 2538.
- สิทธา พิณีภูวคณ และ นิตยา กาญจนะวรรณ .ความรู้ทั่วไปทางวรรณกรรมไทย .กรุงเทพมหานคร :
 ดวงกมล, 2520.
- ศุวนีย์ มกราพันธ์. แง่คิดจากวรรณคดีและวรรณกรรม. กรุงเทพมหานคร : แพร์พิทยา, 2525.

หนังสือต่างประเทศ

Headley, Robert K. Cambodian-English Dictionary. Washington : The Catholic University of America Press, 1977.

Huffman, Franklin E, and Im Proum. English-Khmer Dictionary. New Haven and London : Yale University Press, 1977.

หนังสือภาษาเขมร

ส .บุปผา .กุหลาบ สุบิน(กุชฎาบ สุบิธ).พนมเปญ : สมาคมนักเขียนเขมร, 2002.

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ภาคผนวก
มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

กุหลาบสุบิน

บทนำ

(1)เมฆโปร่งงาม พระอาทิตย์ได้ส่องแสงบนแผ่นดินในความร้อนพอเหมาะ ณ เวลาสิบโมงเช้า ตามทางพระสงฆ์รูปหนึ่งพร้อมด้วยลูกศิษย์กำลังเดินบิณฑบาต มาถึงป่าละเมาะแห่งหนึ่ง ท่านและลูกศิษย์ได้ยินเสียงร้องไห้ เสียงนี้ ได้ดึงดูดการเดินของท่านและลูกศิษย์ให้หยุดอยู่ ณ ที่แห่งหนึ่ง พยายามฟังเพื่อหาที่มาของเสียง ตาท่านมองหา แต่ไม่เห็นอะไร นอกจากกิ่งไม้และต้นไม้เล็กๆ ที่ขึ้นตามทุ่ง แล้วเสียงร้องไห้ก็เปลี่ยนเป็นเงียบเสียงไป ไม่เห็นมีเหตุแปลกอะไร ท่านและลูกศิษย์ก็เดินต่อไปข้างหน้าอีก

เพิ่งก้าวไปได้สองสามก้าว เสียงร้องไห้ก็ดังขึ้นมาอีกครั้ง คราวนี้ ท่านตั้งใจฟังเพื่อหาที่มาของเสียงร้องไห้ แล้วตรงเข้าไปหีบกิ่งไม้ กิ่งหนึ่งใกล้ๆ นั้น โดยมีลูกศิษย์เดินประชิดตามข้างหลัง

เมื่อไปถึง ทั้งครูทั้งศิษย์ได้เห็นสิ่งหนึ่ง ถูกห่อและวางไว้ใกล้ๆ กับโคนต้นไม้ต้นหนึ่ง ในห่อที่วางไว้นั้นมีทารกคนหนึ่งกำลัง (2)แผดเสียงร้องไห้ เมื่อเห็นมีคนเดินมาใกล้ตัว ทารกก็หยุดร้องไห้ แล้วจ้องมองมาที่คนทั้งสองไม่วางตาด้วยสีหน้าราวกับจะขอให้ช่วยสงเคราะห์ชีวิตตน ท่านบอกให้ลูกศิษย์ยกทารกนี้ขึ้น สำนวญดูหน้าตาเนื้อตัว เป็นเด็กผู้ชายมีอายุประมาณสามสี่เดือน ทารกถูกเขยยกขึ้นมาอุ้มอย่างนี้ก็หัวเราะให้คนอุ้ม นึกถึงความฝันเมื่อวันก่อน ท่านก็กล่าวกับตัวเองว่า “สิ่งนี้แหละ ที่อาตมาได้ฝันเห็น”

1

วันแห่งความสำเร็จ เดือนมหาโชค ปีมีโชค

(3)วันนี้ ณ วิทยาลัยเทคโนโลยีกัมพูชา (อดีตโรงเรียนสอนเทคโนโลยีชั้นสูง มิตรภาพกัมพูชา-ไซเวียด) มีความอึกทึก บรรยากาศซึ่งบานกว่าทุกครั้ง ด้วยนักศึกษาจำนวนหนึ่งได้จบการศึกษาและรับปริญญาบัตรด้านวิศวกรรมหลังจากได้ศึกษามาเป็นระยะเวลาประมาณสี่หรือห้าปีตามความสามารถของแต่ละคน ตอนนี้นำนักศึกษากำลังออกจากศาลาพิธี พวกเขาเดินสนทนากันประกอบด้วยใบหน้ายิ้มแย้มเบิกบานสดใส ในมือเขาแต่ละคนได้ถือปริญญาบัตรหนึ่งใบที่เป็นหลักฐานยืนยันถึงความสำเร็จของพวกเขา

ที่สนามโรงเรียน มีผู้คนมากมายบ้างเป็นบิดามารดาผู้ปกครอง พี่น้องเพื่อนฝูง เข้ามาร่วมยินดีในพิธีรับปริญญาบัตรนี้ นักศึกษาหนุ่มคนหนึ่ง มีอายุประมาณสามสิบปี ร่างสูงโปร่ง ผิวคล้ำ ได้เดินออกจากห้องประชุมนักศึกษาที่ได้รับปริญญาบัตร มายืนอยู่ที่สนาม มองไปที่นักศึกษาร่วมรุ่นเดียวกันที่มีพี่น้องมา (4)รับผัดกับคนที่ไม่มีใครเข้ามาร่วมยินดี ยืนมองครุ่นหนึ่ง นักศึกษาหนุ่มของเราที่ก้าวเท้าออกจากสนามโรงเรียน ก้าวเดินช้าๆ มุ่งไปยังที่จอดรถยนต์ แล้วกระซอก รดขับไป

ยังที่พักรักษา
เดินทางมาถึงวัด นักศึกษาหนุ่มของเราเข้าไปหยุดอยู่หน้ากุฏิหลังหนึ่ง จอดรถได้กุฏิอย่างเรียบร้อยดีแล้วก็ขึ้นไปบนกุฏิ บนกุฏิ พระสงฆ์รูปหนึ่งมีอายุประมาณหกสิบพรรษาปลายๆ กำลังฉันอยู่ แต่สนทนาคำด้วยกับพระอาจารย์รูปหนึ่งที่นั่งใกล้ๆ นั้น เมื่อเห็นนักศึกษาหนุ่มเดินเข้ามา ท่านก็ได้กล่าว :

- อ้อ! กลับมาแล้วหรือ สุบิน

เมื่อได้ยินคำถามนี้ เราจึงรู้ว่านักศึกษาหนุ่มคนนี้ชื่อสุบิน ชื่อนี้เป็นชื่อที่พระสงฆ์รูปนี้ได้ตั้งให้เขา

สุบินตอบ : “ครับหลวงตา” พร้อมทั้งเดินเข้ามาในท่าเดินค้อมๆ ด้วยความเคารพ แล้วมานั่งพับเพียบกราบพระสงฆ์ที่เป็นผู้มีพระคุณเหนือตน ท่านกล่าวด้วยใบหน้ายิ้มแย้มพอใจ :

- สุบิน ดาสุขใจนัก การต่อสู้และความอดสาหะพยายามของเจ้า ได้สำเร็จสมความมุ่งมาดปรารถนา

- อะไรๆ ที่กระผมได้รับความเมตตาจนถึงวันนี้ ก็เนื่องจากการความช่วยเหลือเมตตาของหลวงตาด้วยเหมือนกัน นี่เป็นบุญคุณอันยิ่งใหญ่มหาศาลที่กระผมไม่อาจลืมได้เลย

- ไม่มีบุญคุณความดีอะไรหรอก ดาทำทุกอย่างไปตามที่ดาสามารถทำได้เท่านั้น

- ถึงอย่างไร....

- พอแล้ว ไม่ต้องพูดเรื่องนี้ ตอนนี้ เจ้าคิดเรียนต่ออีกหรืออย่างไร?

- (5) กระทบคืออยากหางานทำ
 - เออ! ตามแต่ใจเจ้าเถอะ ตาไม่บังคับเจ้าหรอก หางานทำก็ดีเหมือนกัน เจ้าก็สมควรแก่เวลาหาคู่แล้ว มีมองๆ ที่ไหนๆ แล้วหรือยัง ?
 - เรื่องแต่งงาน กระทบไม่ทันได้คิดถึงหรอกหลวงตา สำคัญคือต้องมึงงานทำก่อน พระสงฆ์ยิ้มพอใจกับคำตอบของสุบิน กล่าวตอบ :
 - มีความสำเร็จแน่ ตาดูเจ้าไม่ผิดหรอกสุบิน
- สุบินเป็นเด็กวัดคนหนึ่ง ในบรรดาเด็กวัดคนอื่นๆ ที่มีชีวิตอยู่และเติบโตรู้ประสาอยู่ในวัด ภายใต้การเลี้ยงดูและการอุปถัมภ์ทุกอย่างจากสำนักของพระสงฆ์รูปนี้

ตอนนี้ เราขอรำลึกถึงการดำเนินชีวิตของหนุ่มสุบินคนนี้ เพื่อให้มิตรนักอ่านรู้เกี่ยวกับประวัติของเขา ณ คืบหนึ่ง พระสงฆ์องค์นี้ได้ฝันเห็น ในการเดินบิณฑบาตด้วยกันกับลูกศิษย์ ได้พบเห็นสิ่งเล็กๆ สิ่งหนึ่งอยู่บนทางสว่างวาววับ ไล่กับแสงสว่างของกลางวัน ท่านก็ก้มไปหยิบขึ้นมาดู เป็นก้อนมณีเล็กนิดเดียวสีสว่างใสเหมือนเพชร ท่านได้มองดูทุกหนแห่ง เกรงมีใครสักคนที่ทำหล่นจะร้องเรียกให้มอบให้เจ้าของเขาคืบ แต่รอบๆ ไม่มีคนเลย ก็เอามาเก็บไว้

ตั้งแต่ได้ฝันเห็นมา ท่านได้แต่คิดในใจว่า นี่เป็นลางดีปรากฏให้พบกับอะไรอย่างหนึ่งเป็นแน่ เป็นจริงดังในความฝัน ณ วันหนึ่ง หลังจากไปบิณฑบาตด้วยกันกับลูกศิษย์ ในการเดินกลับมาวัด ตามทาง ท่านก็ได้ยินเสียงร้องไห้เหมือนที่ (6) ได้บอกไว้ในบทนำต้นเรื่องไปแล้ว

ตั้งแต่ครั้งนั้นมา ท่านก็ได้เลี้ยงดูอุ้มชูทารกนี้ และตั้งชื่อตามที่ฝันเห็น คือ เพชร สุบิน มีอุบาสกจำนวนหนึ่งได้มาทำบุญทำทานในวัด เห็นเด็กชายนี้น่ารักก็ขอเอาไปเลี้ยงทำเป็นลูก แต่ท่านไม่เห็นด้วย เพราะเริ่มตั้งแต่เก็บเอามาเลี้ยง ทารกนี้สุขสบายในการเลี้ยงดูไม่เจ็บป่วยอะไรเลย แล้วก็เป็นที่เด็กอารมณ์ดีหน้าระรื่น โปรยยิ้มให้เขาให้เราทั่วทุกคนกัน เป็นเหตุทำให้คนทั่วไปรักชอบใจมัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ท่านมีความคุ้นเคยกับทารกนี้ จึงตั้งใจไม่ขาดที่จะให้ไปอยู่กับคนขอ

ในระยะเวลาสามสิบปีในการดำเนินชีวิต เขาได้รับการสั่งสอนอบรม ฝึกหัด ตักเตือนจากท่านสมเ้าเสมอ ครบทุกเวลา ด้วยเหตุนี้แล้วทำให้สุบินเป็นเด็กมีคุณธรรมจริยธรรมดีงาม มีใจอดทนพยายามต่อสู้ในการศึกษาและการทำงานทุกอย่างจนกระทั่งได้รับความสำเร็จในการดำเนินชีวิตของตน ท่านได้แต่สอน ฝึกหัดให้สุบินรู้จักรักษาดิบ้านเกิด รู้จักดีชั่ว ประพฤติดี มีคุณธรรม รู้จักช่วยคนยากจนและคนอ่อนแอ รู้จักอยู่รอดด้วยการต่อสู้กับชีวิต อุตสาหพยายามและรักการทำงาน ชีวิตคือการต่อสู้ มีแต่การต่อสู้และอดทนพยายามเท่านั้นจึงจะสามารถสำเร็จทุกงานได้

สุบินต้องจดจำอยู่เสมอในคำสอนเหล่านี้ แล้วเคารพและปฏิบัติตามทุกเวลา ในเวลาว่างจากชั่วโมงเรียน เขาได้แบ่งเวลาทำงานอื่นๆ ทำเสมอ พอได้รายได้บ้างสำหรับการใช้จ่ายส่วนตัว และช่วยแบ่งเบาไปถึงการอุปถัมภ์จากท่านด้วย โดยปกติสุบินได้ไปทำงานที่อู่ซ่อมรถยนต์แห่งหนึ่ง ที่ตั้งอยู่ไม่ไกลจากวัดที่ตนอาศัยอยู่ (7)ไม่ว่าการงานนั้นลำบากหรือสบาย หนักเบาเล็กใหญ่อย่างไร เขาเต็มใจทำทั้งนั้น แล้วทำด้วยความเอาใจใส่อีกด้วย

การงานสอนคน นี้เป็นความจริง การงานอะไรอย่างหนึ่งที่เราทำอยู่เสมอทุกวันเป็นประจำ ทำให้เรามีความรู้ความเข้าใจ มีประสบการณ์และมีความชำนาญในการงานอย่างแน่นอน

ที่แรก สุบินแค่ไปดูพวกช่างทำเพียงเท่านั้น บางครั้งเขายังได้บอกพวกช่างคืนบ้างในเวลาที่พักเขา มีความผิดพลาด สับสนหรือหลงลืมในการถอดใส่เครื่องอะไหล่ผิดแต่ละครั้ง ทำให้เจ้าของอู่ซ่อมรถยนต์มีความชื่นชมและพอใจให้สุบินเข้าทำงานพร้อมทั้งได้เพิ่มรายได้แก่เขาอีกด้วย ความเฉลียวฉลาดบวกกับความชอบด้วย ทำให้สุบินเข้าใจเร็วและเรียนรู้เร็วในระยะเวลาอันสั้น

รถยนต์นักท่องเที่ยวนั้น ขับเข้ามาในบริเวณวัดตามช่องประตูมาหยุดอยู่หน้ากุฏิของสุบิน ชายหนุ่มสง่างามคนหนึ่งลงจากรถยนต์ เดินตรงไปยังบ้าน ไคกุฎี ในเวลาเดียวกันนั้น สุบินกำลังลงจากข้างบนกุฏิ เหลือบเห็นผู้มาหาหน้าใหม่ เขาร้องด้วยความยินดี :

- เอ ! สำนาง มาถึงตั้งแต่เมื่อไรนี้?

ชายหนุ่มชื่อสำนางยิ้มพร้อมทั้งตอบว่า :

- มาถึงเมื่อสักครู่นี้เอง

คนทั้งสองจับมือกันเป็นการถามสุขทุกข์ แล้วพากันเดินไปยังม้านั่งหินตัวหนึ่งใต้ต้นไทรหนุ่มสำนางเป็นเพื่อนสนิทกับสุบินที่เรียน(8)อยู่วิทยาลัยด้วยกัน เขาทั้งสองรักใคร่ผูกพันกันเหมือนพี่น้อง และช่วยเหลือกันไปมาอยู่เสมอในการเรียน จริงอยู่ที่สำนางมีชีวิตอยู่ในตระกูลคนรวย เป็นครอบครัวนักธุรกิจ แต่สำนางไม่เคยดูถูกดูแคลนสุบินที่เป็นเด็กเติบโตด้วยข้าววัดเลย

หลังจากเรียนจบมัธยมศึกษา เขาทั้งสองก็ได้เรียนแยกกัน โดยสุบินเลือกเอาสาขาเกษตรกรรมและเทคโนโลยี เป็นวิศวกรชำนาญด้านชนบทที่เป็นความตั้งใจของเขา ส่วนสำนางได้ออกไปเรียนวิชาแพทย์ในประเทศฝรั่งเศสตามความต้องการของพ่อแม่เขา อยู่ที่นั่น สำนางก็ได้เรียนสาขาเศรษฐศาสตร์เพิ่มเติมอีกด้วย แม้ว่าเขาทั้งสองเรียนวิทยาลัยต่างแยกไกลจากกันและเรียนสาขาวิชาเอกไม่เหมือนกัน แต่เขาได้ติดต่อกันอย่างสม่ำเสมอ จนกระทั่งได้เรียนจบทุกคน

วันนี้ สำนางมาเยี่ยมสุบิน หลังจากทั้งสองนั่งลงบนม้านั่งหิน สำนางก็เริ่มพูด :

- ฝากันขอโทษด้วย ที่ไม่ได้ไปยินดีกับนายในวันรับปริญญาบัตร

- ไม่เป็นไรหรอก
- นายไม่โกรธกันหรือ?
- ถ้ากลัวกัน โกรธ กระทบ...?
- ยังไง ! อยากให้กันเลี้ยงนายไซไหม?

สุบินไม่ตอบ เพียงแต่ยิ้มกริ่ม สำนางมองหน้าเพื่อนรักของตนแล้วพูดต่อ :

- ดีละ ! งั้นกันจะพานายไปเที่ยวตามชนบท
- ไปไหน?
- ไปเที่ยวเสียมเรียบ เดินควัดและไปเที่ยวพนมกุเลน
- (9)ดีเหมือนกัน เราจะซื้ออะไรไป?
- เอลีกู (เฮลิคอปเตอร์)
- เฮลิคอปเตอร์?

สุบินร้องด้วยความตกใจ สำนางยืนยัน :

- เหตุที่กันอยากเดินทางโดยเฮลิคอปเตอร์นี้ เพราะอยากให้นายได้ดูทิวทัศน์แปลกๆ จากบนอากาศ ที่นายไม่เคยเห็น ในอาทิตย์หน้ามีเฮลิคอปเตอร์ของกองทัพได้รับมอบหมายให้ไปเสียมเรียบ เราอาจขอเช่าร่วมเดินทางไปด้วยได้ เพราะกันมีพี่น้องทำงานอยู่ที่นั่น ฟังแล้ว สุบินเงิบเหมือนกำลังครุ่นคิด เห็นเพื่อนตนไม่พูดไม่จา สำนางถามซ้ำ :

- ทำไม ! ไม่ถูกใจหรือ?

สุบินคิดเล็กน้อย ตอบขึ้น :

- รอกันขออนุญาตจากหลวงตาก่อน
- เออ! ยังงั้นไปด้วยกัน

จบคำพูด ทั้งสองลุกจากม้านั่งหิน ขึ้นไปบนกุฏิไหว้พระสงฆ์แล้วก็บอกถึงจุดประสงค์ของพวกเขา ท่านฟังเสร็จ ท่านก็กล่าว :

- เออ! ถ้าเจ้าอยากไปก็ไปเถอะ

คนทั้งสองดีใจมาก หลังจากได้รับอนุญาตก็พูดขึ้นพร้อมกัน :

- ขอบพระคุณครับ หลวงตา

ท่านหลับตาแน่นิ่งครู่หนึ่ง แล้วกล่าวกับตนเอง : “คงจะถึงเวลาแล้ว” คำนี้ดูเหมือนซ่อน (10)ความลึกซึ้งที่ไม่สามารถเข้าใจได้ เมื่ออยากรู้ เราต้องเดินตามการดำเนินเรื่องต่อไปอีก จึงจะสามารถรู้ว่าจะมีอะไรเกิดขึ้นกับหนุ่มสุบิน

ถึงวันนัด ชายหนุ่มทั้งสองของเราได้มาพบกัน แล้วเดินทางไปทำอากาศยานโพธิจินตุงขึ้นเฮลิคอปเตอร์ของกองทัพเดินทางไปเสียมเรียบ นี่เป็นครั้งแรกแล้ว ที่สุบินได้รู้จักการเดินทางบนอากาศ

เฮลิคอปเตอร์ได้อุ่นเครื่องชั่วคราว เสร็จแล้วยกตัวช้าๆ ขึ้นไปบนอากาศบินมุ่งไปทิศเหนือ อยู่บนอากาศ ยานบินกำลังพุ่งไปข้างหน้า ในนั้นบรรดทุกคนสี่คน : สุบิน ลำฉาง และนักบินสองคน คือคนขับกับผู้ช่วยเรื่องเครื่องยนต์ นักบินทั้งสอง มีอายุประมาณสี่สิบปี เสียงเครื่องยนต์และใบพัด ก้องดังหึ่งๆ ทำให้ผู้โดยสารทั้งสองคุยกันไม่ค่อยได้ยิน สุบินมองจากบนอากาศ มองมาที่พื้นดิน ตามช่องกระจก ด้วยความรู้สึกตื่นเต้นเบิกบาน โดยเห็นถนนหนทางเล็กๆ บ้างยาวบ้างสั้นตัดกัน เหมือนเชือกพันกัน ยานยนต์กำลังแล่นบนถนนหนทางเหมือนฝูงมดกำลังคลาน บ้านเล็กๆ เหมือนก้อนอิฐ ทุ่งนาเล็กๆใหญ่ทั่วพื้นดินมีสีเขียวสดเรียงเรียบต่อดิๆ กัน รูปร่างเหมือนตารางสี่เหลี่ยม ทางน้ำไหลวกเวียนขึ้นลงเหมือนงูเลื้อย และมีสีขาวเหมือนเงิน ไหลรินสว่างกระจ่างระยิบระยับด้วยต้อง แสงสว่างของดวงอาทิตย์เบื้องบน ป่าเขาเล็กๆใหญ่มีสีน้ำเงินเข้ม ธรรมชาติที่สดใสแปลกใหม่นี้ ทำให้สุบินจ้องมองอย่างดื่มด่ำใจเพราะไม่เคยได้เห็นทัศนียภาพงดงามปราณีตแบบนี้เลย แต่จิตใจเขา ไม่เบิกบานอีก เมื่อเห็นเขตป่าและเขาบางแห่งกลายเป็นสีแดงเนื่องจากการตัดไม้ผิดกฎหมาย

กำลังดื่มด่ำใจ เสียงหนึ่งได้ดังขึ้นใกล้ๆ :

- (11) รู้สึกอย่างไรบ้าง?

สุบินหันไปมองเจ้าของเสียง เห็นลำฉางยืนยิ้มใกล้ๆ เขา เขาเงยหน้าขึ้นยิ้ม แล้วมองไปข้างบน เห็นก้อนเมฆกระจุกกระจายเต็มฟ้า ลอยตามลมเหมือนก้อนสำลี

- ดูพอได้แล้วอย่ายืนนานนัก ไม่เมื่อยขาหรือ?

ลำฉางพูดกับสุบิน แล้วดึงมือให้มานั่ง ชายคนที่เป็นผู้ช่วย(นักบิน)เรื่องเครื่องยนต์มองมาที่ทั้งสองพร้อมถาม :

- น้องทั้งสองไปเที่ยวนครวัดหรือ?

- ครับ

คนทั้งสองตอบพร้อมกัน ผู้ช่วยนักบินถามสุบิน :

- น้องเคยขึ้นเครื่องบินไหม?

สุบินตอบทั้งยิ้มๆ :

- นี่เป็นครั้งแรกครับ พี่

- เพราะอย่างนั้นนี่เอง ถึงได้ดูดดื่มใจกับทัศนียภาพนัก

ผู้ช่วยนักบินถามด้วยไมตรี :

- น้องทั้งสองชื่ออะไร?

ลำฉางตอบ :

- ผมชื่อลำฉาง และเพื่อนผมชื่อสุบิน

ผู้ช่วยนักบินมองมาที่ทั้งสอง แล้วตอบ :

- ผมชื่อสาธุ และนักบินคนขับเพื่อนผมนี้ชื่อสารัต

อยู่ในบรรยากาศเจียบสกัดครู่หนึ่ง นักบินผู้ขับยานบินเหล็กชื่อสารัตพูดขึ้น :

- พวกเรา อีกหน่อยจะมีลมฝนหนัก

ทุกคนมองไปที่(12)ท้องฟ้า เห็นเมฆดำจำนวนมากอยู่ข้างหน้า ไม่นานเท่าไร เมฆดำได้ปกคลุมซีกหนึ่งของท้องฟ้า นักบินได้บังคับยานเลี้ยวจากฝั่งเมฆดำ ทันใดนั้น ได้มีลมพัดอย่างแรง ทำให้ตัวยานโคลงเคลงและลอยไปตามแรงลม พร้อมกับนั้น ฝนก็เริ่มตกอย่างหนัก ทำให้ทั่วท้องฟ้ามืดสนิทมองหาทิศทางไม่เห็น

เฮลิคอปเตอร์ได้ลดเครื่องลงให้ระดับความสูงเป็นอย่างต่ำ เพื่อทำการลงจอดในกรณีฉุกเฉิน แต่ทว่า ด้วยเหตุที่ลมฝนหนักมากทำให้นักบินของเราลำบากในการหาทิศทางไป พร้อมกับลมฝน ฟ้าแลบและเสียงฟ้าคำรามดังลั่นได้สว่างวาบฟาดแสงจนดังสนั่นน่ากลัว อยู่ในสถานการณ์นี้ คนขับของเราพยายามหาพื้นที่เพื่อทำการลงจอด แต่ไม่สำเร็จ ทันใดนั้น ผู้ช่วย(นักบิน)เรื่องเครื่องยนต์ก็พูดขึ้น :

- เครื่องไม่ดีแล้ว ทุกคนระวัง!

สุบินและสำนางกำลังวิตก เมื่อได้ยินเสียงร้องนี้ ก็มองหน้ากันล่อกล่อก เห็นดังนี้ สาวุชร้องขึ้น :

- น้องทั้งสองมานี่

สาวุชเรียกเพื่อนเราทั้งสองมาใกล้ แล้วร้องบอก :

- ยืนอยู่ตรงนี้แหละ คอยผมบอกให้กระโดดค้อยกระโดด ได้ยินไหม?

เพื่อนเราทั้งสองหาคำพูดอะไรคำถามอะไรก็ไม่ออก ได้แต่มองหน้ากันด้วยอาการหวาดกลัว อยู่ในสถานการณ์ฉุกเฉินนี้ สุบินยังมีสติลุกขึ้นมา ไปเอาถุงเสื้อผ้าของตัวเองมาถือและยื่นกระเป๋าเดินทางให้สำนาง

เวลานี้ เฮลิคอปเตอร์กำลังทีมหัวลงทีละนิดๆ อยู่สูงประมาณสี่สิบเมตรจากพื้นดิน สาวุชก็ร้องขึ้น :

- (13)กระโดด!

คนทั้งสองก็กระโดดออกมาจากเฮลิคอปเตอร์ทีละคนๆ เสร็จแล้วตัวยานบินก็ทีมหัวลงตกไปในซอกเขาด้วยเสียงดังก้องป่า ถัดมาก็มีควันดำลอยขึ้นไปบนอากาศ

2

ดินแดนใหม่ ชีวิตใหม่

(14)บนบ้านหลังใหญ่พอสมควรหลังหนึ่ง สร้างสูงจากดิน มีหลังคามุงด้วยหญ้าแฝก เสาทำจากต้นสัก ผนังและไม้ระแนงขัดแตะทำจากไม้ไผ่ ชายหนุ่มคนหนึ่งกำลังนอนไม่เคลื่อนไหวอยู่บนเตียง ร่างกายเขามีบาดแผลอยู่ ชายหนุ่มคนนี้ คือสุบิน

ครู่หนึ่งผ่านไป สุบินได้ขยับตัวและเปล่งเสียงแหบห้าว :

- น้ำ...น้ำ...

ชายคนหนึ่งอายุประมาณห้าสิบปี ผิวสีน้ำตาล พุงออกมาจากห้องครัวข้างหลัง สีหน้าแกยินดีด้วยเห็นคนเจ็บได้รู้สึกตัวขึ้นมา

- น้ำ...

คนเจ็บส่งเสียงทิ้งหลังตา แก่ประคองคนเจ็บขึ้นให้ดื่มน้ำแล้วให้นอนลงไปอีกครั้ง แล้วนั่งข้างๆ นั้นด้วยความดีใจ สุบินลืมตาช้าๆ มองเห็นอะไรๆ อยู่รอบๆ ลีจางๆ เขาหลับตาไปกิน ครู่หนึ่ง เขาลืมตาขึ้นมาอีกครั้งหนึ่ง เห็นชายสูงวัยผู้หนึ่งยิ้มให้เขาก็เริ่ม(15)ถาม :

- ผมอยู่ที่ไหน?

- อยู่บ้านน้ำ

เขาอยากลุกขึ้นนั่ง แต่ลุกไม่ขึ้นด้วยรู้สึกเจ็บจุกทั่วร่างกาย เห็นดังนี้ ชายเจ้าของบ้านก็พูดขึ้น

- เอะ! อย่าลุก หลานมีบาดแผลต้องพักให้สบายก่อนจึงจะรีบหาย

สุบินผ่อนลมหายใจขึ้นเล็กน้อย แล้วถามต่อ :

- เหตุใดผมถึงได้มาอยู่ที่นี่?

- เห็นหลานประสบอุบัติเหตุ น้ำจึงพาหลานมาดูแล

- อุบัติเหตุ

- ใช่แล้ว หลานหมดสติไปได้หนึ่งวันหนึ่งคืนแล้ว

หยุดเล็กน้อย เจ้าของบ้านถามเขา :

- หลานมาจากไหน แล้วอย่างไรถึงได้ประสบอุบัติเหตุ?

ได้ยินคำถามของเจ้าของบ้านแล้ว สุบินหลับตานึกขึ้นมาอีกในเหตุการณ์สุดท้ายที่ได้เกิดขึ้น เขายังจำได้ว่า ตนได้กระโดดออกจากเฮลิคอปเตอร์พร้อมกับกับลำแสงและนักบินทั้งสอง เมื่อกระโดดลงมา ร่างได้ตกไปบนกิ่งไม้หลายครั้ง แล้วก็ไม่มีรับรู้อะไรทั้งนั้น

สุบินลืมตาขึ้น แล้วเล่าเรื่องการเดินทางของตนแก่เจ้าของบ้าน ส่วนเจ้าของบ้านก็ได้บอกถึงการที่พวกแกพาเขามาช่วยดูแลนี้ แกเล่าว่า : “พวกน้ำกลุ่มหนึ่งกำลังหาหายในป่าลึก เวลานั้นมี

ลมฝนหนักมาก ไม่สามารถหาหายต่อไปอีกได้ก็พากันกลับมาหมู่บ้านกิน ตามทาง พวกน้ำได้ยินเสียงระเบิดหนึ่งครั้งดังก้องป่า จากนั้นเห็นมีควันดำโขมง ด้วยความสงสัยและอยากรู้ ก็พากัน (16) ไปยังที่นั่น เมื่อไปใกล้ถึง พวกน้ำได้เห็นคนๆหนึ่งคนนอนสลบและมีบาดแผลเต็มตัว หลังจากได้พิจารณาผู้ประสพภัยเห็นว่ามีอาการหนักแต่สามารถช่วยเหลือได้ ทุกคนคิดว่าบางทีอาจมีผู้ประสพภัยคนอื่นอีก ก็พากันบุกหาดูใกล้ๆ นั้น ในที่สุด พวกน้ำหาพบทั้งหมดสี่คน เสร็จแล้วก็พากันช่วยเอามาหมู่บ้านเพื่อดูแล”

หลังจากได้รู้ว่า ชายเจ้าของบ้านเป็นผู้ช่วยเหลือชีวิตตน สุบินยกมือไหว้พร้อมกล่าวคำ พุด :

- ผมขอขอบคุณคุณน้ำ ที่ได้ช่วยชีวิตผม

ชายเจ้าของบ้านยิ้ม แล้วตอบ :

- ไม่มีบุญคุณอะไรหรอก เห็นคนมีทุกข์น้ำก็ต้องช่วยอย่างนี้แหละ น้ำสบายใจนัก ที่หลานได้พ้นเคราะห์

สุบินนึกถึงสำนางและนักบินทั้งสอง ก็เปล่งเสียงถาม :

- แล้วอย่างนั้น...

เจ้าของบ้านรู้ว่าสุบินอยากถามเกี่ยวกับอะไร ก็ตอบตัดบท:

พท้าวที่ชายชื่อยศเป็นภริสาบวณวิษนักร์

- เพื่อนหลาน อีกสามคนไม่เป็นไรหรอก โขคดีแล้วที่หลานมีบาดแผลน้อยกว่าเขา

- งั้นพวกเขาอยู่ที่ไหน?

- พวกเขากำลังพักผ่อนรักษาอยู่บ้านชาวบ้านใกล้ๆ นี้ด้วย หลานอย่าห่วงอะไร

- ผมสามารถไปเยี่ยมพวกเขาได้ไหม?

- ตอนนี้ไม่ได้หรอก รอหลานดีขึ้นอีกนิดก่อนค่อยไป

ถ้อยคำเจ้าของบ้านเหมาะสมนัก เพราะตอนนี้ตัวสุบินเองมีบาดแผลเต็มตัวและไม่มีแรงไม่สามารถลุกได้ด้วย หากสามารถไปเยี่ยมเขาสักนิดจะได้มีขี้? เพียงแต่ในใจคิดกังวลถึงสุขทุกข์ของเพื่อนร่วมทาง(17)เขาก็พูดขึ้น :

- แต่ผม

ด้วยอยากให้คนเจ็บได้พักผ่อนและไม่อยากให้พูดอะไรต่อไปอีก เจ้าของบ้านก็พูดตัดบท :

- พอแล้ว พักผ่อนเถอะ น้ำจะไปเอน้ำข้าวต้มให้หลานกินให้รีบมีกำลัง

เพียงครู่เดียวเท่านั้น จานข้าวต้มและยาหนึ่งกระบายได้มาอยู่ตรงหน้าสุบิน แยกประคองเขาอย่างทะนุถนอม ให้นั่งชดน้ำข้าวต้มแล้วดื่มยา สุบินกระหายด้วยหิวด้วย ชดน้ำข้าวต้มหมดจากจานและทนดื่มยาที่มีรสขมจนกระทั่งหมดจากกระบาย เห็นสุบินอดทนดื่มยาอย่างนี้ แก่ก็ประคองให้เขานอนอีกครั้งด้วยสีหน้าเป็นมิตรพร้อมด้วยพูด :

- หลานพักผ่อนเอาแรงเถอะ น้ำมีงานออกไปข้างนอกสักประเดี๋ย

เนื่องจากมีบาดแผลและอ่อนแรง สุบินก็เคลิ้มหลับไป

สองวันผ่านไป ภายใต้การดูแลของเจ้าของบ้าน อาการของสุบินก็ได้ค่อยยังชั่ว เขามีแรงขึ้นกว่าแต่ก่อน และความเจ็บปวดก็ทุเลาลงมาก สามารถลุกขึ้นนั่งและเดินได้ ภายในระยะเวลาสองวันนี้ ทุกเวลาที่สุบินตื่นรู้สึกตัว เขาได้แต่ถามถึงสุขทุกข์ของเพื่อนคน แต่ชายเจ้าของบ้านได้แต่แนะนำให้เขาคอดทนดูแลตัวเองก่อน พร้อมทั้งจัดหาอาหารและยาแก่เขาทุกมือ สุบินรู้สึกซาบซึ้งมาก ต่อการเอาใจใส่ของเจ้าของบ้านแก่เขา แม้จะไม่รู้จักกันก็ตาม ยิ่งกว่านั้นอีก ก็มีชาวบ้านจำนวนมากมาถามสุขทุกข์และแสดงความสงสารรักใคร่แก่เขาอีกด้วย การแสดงกิริยาแบบนี้ ทำให้(18)ให้เขามีความซาบซึ้งและจดจำไว้เป็นนิมิต ไม่อาจลืมได้เลย หลังจากเขาได้ซด น้ำข้าวต้ม และคัมภีร์สำเร็จแล้ว เจ้าของบ้านก็เริ่มถาม :

- บอกหน่อยซิ หลานชื่ออะไร?
- ผมชื่อ สุบิน
- ชื่อนี้แปลกนัก ชื่อนี้
- ชื่อนี้ หลวงตาเป็นคนตั้งให้ผม

ถัดมา สุบินก็เล่าประวัติของตนบอกแก่ชายเจ้าของบ้านจนกระทั่งจบ ฟังแล้ว แก่มีความเลื่อมใสอย่างมากต่อชีวิตต่อสู้อของเขา ก็พูดขึ้นด้วยใจนิมิต :

- คนดีจะได้พบแต่โชคดีเป็นแน่ เหมือนตอนนี่แหละ อันตลบันดาลไว้เหมือนเป็นวาสนาที่หลานได้พบกับน้ำค้ำยบังเอิญ

ชายเจ้าของบ้านหยุดเล็กน้อย แล้วพูดต่อ :

- ความจริง น้ำก็เป็นชาวบ้านได้ ด้วยเหมือนกัน เรื่องของน้ำก็ไม่ผิดจากเรื่องของหลานเท่าไรหรอก

พร้อมกันนี้ ชายเจ้าของบ้านก็ได้เล่าเรื่องของตนดังต่อไปนี้ : “เมื่อก่อนครอบครัวน้ำเป็นครอบครัวยากจน เมื่ออายุสิบแปดปี น้ำได้รับราชการทหาร แล้วได้มาเฝ้าป้องกันปราสาทพระวิหารต่อสู้กับการรุกรานของพวกไทย แต่ด้วยกำลังทัพเราน้อยมาก ไม่สามารถชนะพวกไทยที่มารุกรานก็ถูกพวกมันโจมตีให้ทัพเรานี้กระจัดกระจายกันหมด ตัวน้ำมีบาดแผลแล้วก็หลงทางในป่า ขาดข้าวขาดน้ำตลอดหลายวันจนสลบไม่รู้สึกรู้ตัว หลังจากนั้นมา น้ำได้ถูกชาวบ้านช่วยเหลือให้รอดมีชีวิตขึ้นมาใหม่อีกครั้งและได้มีชีวิตอยู่ในหมู่บ้าน(19)แถบนี้เป็นการชั่วคราว ทีแรก น้ำไม่รู้จักรำเนินชีวิตอยู่ในแถบนี้เลย แต่อยู่นานๆ ไปก็เคยชินเหมือนเขาเหมือนเรา อีกอย่างหนึ่ง น้ำได้ถูกใจรักใคร่ลูกสาวของคนหมู่บ้านนี้ หลังจากได้แต่งงาน น้ำก็ใช้ชีวิตอยู่ที่นี้จนกระทั่งถึงทุกวันนี้ มีระยะเวลากว่าสามสิบปีแล้ว”

ส่วนเรื่องปราสาทพระวิหารที่ได้ถูกพวกไทยแย่งชิงอยู่นั้น หลังจากนั้นมาก็ได้มาเป็นของเขมรเรากัน ภายใต้พระราชกรณียกิจอำนวยการของสมเด็จพระพ่อ คือพระบาทสมเด็จพระนโรดม สีหนุ

ได้ทำการฟ้องร้องตามแนวทางกฎหมายยังศาลโลกอยู่ในกรุงเฮก ประเทศฮอลแลนด์ ในวันที่ 15 เดือนมิถุนายน ปี ค.ศ. 1962 ศาลโลกก็ได้ให้ความยุติธรรม ตัดสินคดีให้เขมรเราชนะ โดยตัดสินให้ไทยมอบปราสาทพระวิหารให้เขมรเราคืน

ฟังแล้ว สุบินก็ถามแก :

- คุณน้ำ หมู่บ้านนี้ชื่ออะไร?
- หมู่บ้านนิมมิต คุ่มนิมมิต หมู่บ้านแจบ เขตพระวิหาร
- หมู่บ้านนิมมิต!

สุบินร้องขึ้น ชายเจ้าของบ้านก็เสริม :

- ใช่แล้ว น้ำเป็นหัวหน้าหมู่บ้านและเป็นหัวหน้าคุ่มที่นี่ น้ำชื่อเรื่อง

พูดแล้ว แกลุกเดินเข้าไปในห้องแล้วออกมาพร้อมถือกระเป๋าเดินทางใบหนึ่งและถุงใบหนึ่ง พร้อมทั้งพูดว่า :

- พวกน้ำได้พบของสิ่งนี้อยู่ตรงที่พบพวกหลาน แต่ไม่รู้ว่าเป็นของคนไหน น้ำจึงเอามาเก็บไว้ก่อน นี่แน่ะคูกูชิ อันไหนเป็นของหลาน

แกพูดด้วยยื่นเสื้อผ้าทั้งสองมาให้เขาด้วย สุบิน รับมาพร้อมทั้งกล่าวตอบ :

- (20) ครับ ถุงนี้เป็นของผม ส่วนกระเป๋าเดินทางนี้เป็นของสำนางเพื่อนผม

สุบินตรวจดู สิ่งของทั้งสองแล้ว เขามีใจนับถือน้ำเรื่องอย่างมากที่ได้ช่วยเก็บรักษาของเขาและเพื่อนเขาไว้อย่างดี เขาเอาเสื้อผ้าจากถุงของตนมาเปลี่ยน ด้วยเสื้อผ้าที่เขากำลังใส่มียอเประอะเปื้อนหลายแห่งและมีกลิ่นเหม็นด้วย เพราะสามวันผ่านมาแล้วไม่ได้เปลี่ยน หลังจากเปลี่ยนเสร็จแล้ว สุบินกล่าวกับน้ำหัวหน้าคุ่ม :

- คุณน้ำ ผมขอไปเยี่ยมเพื่อนผมตอนนี้ได้ไหม?

- ได้! หลาน

คนทั้งสองพากันเดินไปบ้านชาวบ้านอีกหลังหนึ่ง ที่ต้องผ่านบ้านสามหลัง จากบ้านที่เขาพักอยู่ เมื่อไปถึงประตูรั้ว ทันใดก็ได้ยินเสียงร้องไห้ด้วยเสียงคร่ำครวญด้วยดังจากในบ้าน ครั้นเมื่อได้ยินเสียงร้อง ใจสุบินกระวนกระวายอย่างมากเพราะเขารู้ซึ้งว่าเป็นเสียงสำนาง ปากประตูบ้าน สานั่งด้วยสีหน้าหม่นหมอง มีบาดแผลบนตัว โดยที่แขนข้างหนึ่งมีแผลไม้ไผ่ผูกห้อยกับคอด้วยผ้าผืนหนึ่ง สุบินร้องเรียกด้วยใจปวดร้าว :

- พี่สารัต!

สารัตกำลังนั่งเหมื่อนใจไม่อยู่กับตัว เมื่อได้ยินเสียงก็เงยขึ้นดู แล้วร้องขึ้นด้วยความดีใจ :

- น้องสุบิน!
- พี่ สำนางอยู่ไหน?
- อยู่ข้างใน

สุบินขึ้นไปบนบ้าน ภาพที่เขาได้เห็นก่อนใครทั้งหมด คือ สำนางกำลังนอนบนเสื่อกรรียงให้คร่ำครวญอย่างน่าสงสาร ร่างกาย(21)มีรอยบาดแผลหลายแห่ง โดยเฉพาะต้นขาข้างหนึ่ง บวมขึ้นอย่างน่ากลัวพันด้วยผ้าและเฟือกไม้ไผ่ คนนอนใกล้สำนางคือสาวรุช มีบาดแผลที่ร่างกาย และศิระยะ และชาวบ้านอีกสองคน คนหนึ่งคือเจ้าของบ้านกับอีกคนหนึ่งเป็นคนใกล้ชิดนั่งใกล้ๆ นั้น ครั้นเมื่อเห็นสุบิน สำนางร้องไห้เหมือนเด็กน้อย :

- ไอ้บีน ขากันหักแล้ว ซาดินี้กัณกลายเป็นคนพิการแล้ว ฮื่อ ... ฮื่อ ... ไอ้บีน ช่วยกันด้วยกัน ไม่อยากมีชีวิตอยู่หรือ ฮื่อ ... ฮื่อ ...

สุบินไปนั่งใกล้สำนาง ทั้งตกใจ สงสารหมดใจ อ้าปากพูดไม่ไหว เมื่อเห็นเพื่อนรักอยู่ในสภาพสาหัสแบบนี้ เขาพูดปลอบโยน :

- สำนาง นายทำใจให้สงบก่อนเถอะ ขานายไม่เป็นไรหรือ
- ไม่เป็นไร? คุณสิ บวมใหญ่อย่างนี้แล้วยังจะไม่เป็นไรอีก นายอยากให้เราพิการหรือ ยังไง?
- ไม่เป็นไรหรือ อีกหน่อยก็หายบวม แล้วไม่นานหรือ นายก็สามารถเดินได้เหมือนปกติขึ้นอีกครั้ง

- เดินได้เหมือนปกติยังงัย? ในเมื่อน้ำหัวหน้าคุ่มบอกว่ากระดูกต้นขากันหักแล้วนั้น?
- แต่แกมียาอาจช่วยรักษาขานายให้หายได้น่า

- กัน ไม่เชื่อหรืออก นายไม่ต้องมาพูดปลอบใจกัน ไอ้บีน
- นายไม่เชื่อกัน ก็ควรเชื่อน้ำหัวหน้าคุ่มบ้าง

น้ำเรื่องที่ได้นั่งการสนทนานี้ นานสักนิดมาแล้วนั้น ตอนนี้ก็กล่าวขึ้น :

- (22)ถูกแล้ว น้ำได้บอกหลานหลายครั้งแล้วว่า ขาหลานจะสามารถเดินได้เหมือนปกติอย่างแน่นอน ให้แต่หลานทำใจให้สงบทำอารมณ์ให้ดี พักผ่อนให้ได้มาก โดยเฉพาะทนดึ่มยา แต่หลานยังแต่ไม่ฟังคำพูดน้ำ

น้ำหัวหน้าคุ่มหยุดเล็กน้อย แล้วพูดรับรอง :

- บัดนี้ข้าขอสัญญาต่อหน้าคนที่อยู่ที่นี่ ถ้าขาหลานไม่ดีขึ้นน้ำจะหยุดเป็นหมอมเลย ที่นี้หลานพอใจหรือยัง?

ได้ยินคำพูดรับรองของน้ำหัวหน้าคุ่ม สำนางยังเฉยมองหน้าสุบิน เขาพยักหน้า ให้สำนางเป็นสัญญาณให้เขามีความเชื่อถือน้ำหัวหน้าคุ่ม สำนางรู้ว่าคำพูดตนเองไม่สุภาพต่อหน้าหัวหน้าคุ่ม ก็ยกมือไหว้พร้อมกล่าว :

- คุณน้ำให้ผมขอโทษ เนื่องมาจากผมมีความรู้สึกกลัวกังวลมากจนมีอาภัพกิริยาแบบนี้
- ไม่มีโทษผิดอะไรหรืออก น้ำสบายใจไปซะอีกที่เห็นพวกหลานได้สุขสบายแล้วพ้นจากเคราะห์ภัยครบๆ กัน

สุบินยกมือไหว้พร้อมกล่าว :

- ผมขอขอบคุณอีกครั้งที่คุณน้ำกับพี่น้องชาวบ้านทั้งหมด ที่ได้พยายามอย่างมากหมดกำลังกายใจช่วยเหลือพวกผม

- พอแล้วๆ น้ำได้พูดแล้วว่าการช่วยเหลือกันเป็นหน้าที่ของมนุษย์ทุกคนที่ต้องทำ

ถือโอกาสนี้ สุบินถามเกี่ยวกับปัญหาเรื่องของสำนาง :

- คุณน้ำ แล้วว่าสำนางต้องรักษาประมาณกี่เดือน?

- ประมาณ 4-5 เดือน

หยุดเล็กน้อย แล้วแกพูดต่อ :

- (23)น้ำเห็นว่า พวกหลานควรพากันพักผ่อนเถอะ เพราะบาดแผลไม่ทันหายดีเลย

- ครับ

คนทั้งสี่ตอบพร้อมกัน เมื่อได้พบกันเพื่อนเราทั้งสี่ได้แต่มองหน้ากันเท่านั้น ไม่มีคำพูดอะไรพูดถามกัน เพราะแต่ละคน ล้วนแต่ได้ประสบกับเหตุการณ์เลวร้ายเหมือนกัน ส่วนน้ำหัวหน้าคุ่มได้นั่งพูดคุยกันเกี่ยวกับการทำนาทำสวนกับพวกชาวบ้านครู่หนึ่ง จนกระทั่งกลางคนทั้งหมดกลับบ้าน สุบินก็ได้ลาเพื่อนทั้งสามและเจ้าของบ้าน แล้วออกมาค้ำน้ำเรื่องด้วย อยู่ตามทาง เขาสังเกตเห็นในหมู่บ้านมีความสงบเงียบก็ถามยังน้ำหัวหน้าคุ่มแล้วได้รู้ว่า ชาวบ้านเขาพากัน ไปถอนกล้าอยู่ที่นาและพักอยู่ที่นั่นเพราะนาอยู่ไกลจากหมู่บ้าน นานๆ เขามาหมู่บ้านครั้ง ส่วนนาใกล้หมู่บ้าน มีแต่พวกคนแก่ๆ เป็นคนทำและสวนที่อยู่ไม่ไกลเท่าไรจากหมู่บ้านก็มีแต่คนแก่ๆ ทำเหมือนกัน ตอนเช้า พวกคนแก่ๆ ออกไปทำสวนจนถึงค่ำกว่าพวกเขาจะกลับมาหมู่บ้านคืน

หนึ่งสัปดาห์ได้ผ่านพ้นไป บาดแผลของเพื่อนเราทั้งสี่ก็ได้ทุเลาเร็วกว่ากำหนดเว้นแต่สำนางคนเดียวเท่านั้นที่ต้องนอนเฉยๆ อยู่กับที่ เพื่อนเราทั้งสี่มาพบกันเสมอ โดยเฉพาะสุบินมาพบสำนางเสมอและพูดเรื่องนั้นเรื่องนี้ไม่ให้เพื่อนตนเบื่อ และปลอบใจเขาด้วย พวกเขาเฝ้ารอให้แต่สำนางรีบหายเพื่อจะกลับภูมิลำเนาคืน เพราะพวกเขาแต่ละคนคิดถึงครอบครัวพี่น้องและญาติมิตรเป็นอย่างมาก

ตั้งแต่สุบินสามารถเดินได้ เขาไม่ให้น้ำเรื่องผู้เป็นเจ้าของบ้านมาดูแลเขาเหมือนเมื่อก่อนอีก แลมทั้งช่วยงานแก่ด้วย แม้ว่าแกจะห้ามเขาไม่ให้ทำก็ตาม เขามีความละเอียดอ่อนที่นอนรอ (24)แต่กินแล้วให้เขามารับใช้ตนอีก อีกอย่างหนึ่งอยู่ว่างๆ อย่างนี้เขาเบื่อนัก ส่วนน้ำหัวหน้าหมู่บ้านเองก็ไม่ค่อยมีเวลาว่างอยู่บ้านเหมือนกัน เพราะทั้งงานของหมู่บ้าน งานของคุ่ม งานรักษาด้วย แล้วบางวันแกไม่ได้มากินข้าวที่บ้านด้วย ดังนั้น เมื่อแกไม่อยู่ สุบินเป็นผู้ทำอาหารและเมื่อว่างก็ทำความสะอาดลานบ้าน ถางหญ้า ปลูกผักอื่นๆ มี : ฟัก, สะเดา, บวบ, พริก, มะเขือ, ใบตะไคร้ เป็นต้น เห็นสุบินเป็นคนขยัน น้ำเรื่องมีความชื่นชมและพอใจอย่างมาก

วันหนึ่ง น้ำเรื่องเตรียมตัวออกไปข้างนอก แกเห็นสุบินนั่งสงบเงียบอยู่ลำพังก็พูดขึ้น :

- ยังไงหลาน เบื่อใช้ไหม?
- ครับ
- ยังงั้น มา ไปสวนกับน้ำ

สุบินยิ้ม แล้วเดินตามน้ำเรื่องไปสวน สวนนี้มีระยะทางประมาณกว่าหนึ่งกิโลเมตรจากหมู่บ้าน อยู่ตามทาง ฟุ้งงกได้ต้อนรับชายหนุ่มเมืองกรุงของเราด้วยเสียงร้องที่แหลม ดันไม้เล็กใหญ่จำนวนมากขึ้นสองข้างถนนที่เป็นทรพยากรป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ของเขตนี้นี้ ดูเหมือนกำลังยื่นทำการต้อนรับต่อการเดินทางของสุบิน น้ำเรื่องได้บอกเขาเกี่ยวกับชื่อต้นไม้จำนวนหนึ่งที่ขึ้นตามทางเช่น เป็น ต้นตาล, สุกกรม, ผดึก, สระเพา

ครู่หนึ่ง คนทั้งสองมาถึงสวนที่ตั้งอยู่บนดินคอนด้วย ดินราบด้วย ใกล้เคียงปากคลอง เมื่อเดินเข้าไปในสวน น้ำเรื่องพูดกับสุบิน :

- สวนนี้มีขนาดประมาณกว่าสองเฮกตาร์ เป็นสวนรวมของหมู่บ้าน ผลิตผล(25)ที่ได้มา เขาแจกไปตามผลงานของครอบครัวแต่ละครอบครัวที่ได้เข้าร่วม และครอบครัวที่ยากไร้อ่อนแอด้วยเหมือนกัน เช่น ครอบครัวแม่ม่าย ครอบครัวคนชราพิการ เป็นต้น นี่คือการช่วยเหลือบรรเทาทุกข์กันของพี่น้องเรา การช่วยเหลือนี้จะดูไปตามเงื่อนไขที่ชัดเจน

สุบินฟังน้ำหัวหน้าหมู่บ้านแล้วด้วย สำรวจดูทิวทัศน์ของสวนไปด้วย เขาเห็นต้นไม้เล็กใหญ่จำนวนมากกระจัดกระจายตรงนั้นหนึ่งต้น ตรงนี้หนึ่งต้น ที่ชาวบ้านตัดลง แล้ววาง เพื่อทำสวน บางต้นมีขนาดใหญ่ถึงสองคนโอบ ทำให้เขามีความเสียดายต้นไม้เหล่านี้ ที่ถูกโค่นล้มทิ้งไม่ได้เอามาใช้เป็นประโยชน์อะไรนอกจากเผาถางเพื่อเอาดินมาทำสวนเพียงเท่านั้น อยู่ตามเนินหรือดินดอนมีปลูก : ฝ้าย, งา, ยาสูบ, มะเขือ, ถั่วเขียว, พริก, ฟัก, บวบ, ข้าวโพด, มันเทศ ... พี่ชพวคนี่ไม่ได้มีมากหรอก แล้วปลูกตามพื้นที่เช่น มันเทศมีปลูกอยู่ใกล้ๆ คลอง อยู่ตามดินลุ่ม มีปลูกข้าวโพดบ้าง และข้าวที่ชาวบ้านปลูกอย่างเป็นระเบียบ

มาถึงกลางสวน มีกระท่อมหนึ่งหลังสร้างบนเนิน มีหญิงสูงวัยสองคนกำลังทำอาหาร เมื่อเห็นหัวหน้าหมู่บ้านและเขามาถึง พวกแกยิ้มอย่างเป็นมิตรถามถึงสุขทุกข์ ถัดมา คนทั้งสองก็ลงไปเข้าร่วมปลูกข้าวด้วยกันกับชาวบ้าน ที่มีกันประมาณยี่สิบคน กำลังเร่งมือเร่งไม้ปลูกข้าวไล่ตามกัน โดยพวกหนึ่งเป็นผู้ปักดำ อีกพวกหนึ่งเป็นผู้หยอดเมล็ดข้าวเปลือก

เมื่อไปถึง ชาวบ้านพากันต้อนรับสุบิน น้ำคนหนึ่งยื่นไม้ด้ามหนึ่งยาวประมาณกว่าสองเมตรมาให้เขา คือเป็นไม้เล็กๆ หนึ่งด้าม ใช้สำหรับดำนา ที่ข้างโคนไม้ได้เหลาให้แหลมเล็กน้อย เมื่อตำลงไปดิน ทำให้มีรอยหลุมสำหรับให้คนหยอดเมล็ดข้าวเปลือกเข้าไป(26)แล้วกลับดินไปคืนด้วยภาชนะใส่ข้าวสาร ชาวบ้านได้แสดงให้เขาทำตามพวกแกตามขั้นตอนการดำนา สุบินถือไม้เล็กๆ พยายามเจาะดิน ส่วนคนหยอดก็พยายามหยอดเมล็ดข้าวเปลือกอย่างเร่งมือทำให้เขาเจาะไม่ทันคนหยอดเลย เพราะเขาเป็นมือใหม่ไม่เร็วเหมือนชาวบ้าน แต่สุบินยังทนทั้งเหนื่อยไม่ปรินปากไม่

กล้าพูดอะไรเลย แม้ว่ามือทั้งสองข้างบวมพองขึ้นก็ตาม การทำงานได้ทำต่อไปและพักเป็นครั้งๆ ถึงเที่ยงตรงจึงพากันหยุดพักกินข้าว ถัดจากกินเสร็จ พักประเดี๋ยวหนึ่งก็ลงทำงานต่อจนถึงเวลาเย็น จึงพากันหยุดพักเตรียมเก็บข้าวของกลับมาหมู่บ้านคืน

ในตอนเช้า น้ำเรื่องได้จัดยาสำหรับรักษาเท้าของสำนาง เมื่อเสร็จหมดแล้วแกก็เรียกสุบินที่กำลังถางหญ้าอยู่หน้าบ้านให้ไปด้วย

อยู่บนเสื่ออก สำนางนอนยกมือข้างหนึ่งวางบนหน้าผาก ตามองเพดานบ้าน ร่างกายเขาผอมมาก คนนั่งข้างๆ คือสาวธและสารัต เมื่อเห็นน้ำหัวหน้าคุ่มและสุบิน สำนางพูดทั้งน้ำตาคลอ :

- ไอ้บีน มันอยากไปบ้าน มันไม่สามารถอยู่ที่นี้ต่อไปได้อีกหรอก นายคูสิ มันเหลือแต่หนังกับกระดูก

สุบินพูดปลอบ :

- นายอดทนอีกนิดเถอะ ให้แต่นายหายเราก็สามารถไปได้แล้ว
- นายไม่เห็นหรือ ก็วันแล้วขายังไม่สามารถขยับได้อีก แล้วถึงวันไหนมันก็จะเดินได้นั้น?

สุบินแจกแจงเหตุผล :

- นายเป็นหมอแล้ว เคยรู้แล้วว่าความรักยานี้นานเท่าไรนั้น? อย่างไรก็ตามนายคิดถึงคุณน้ำเรื่อง ที่อดทนหมดกำลังทั้งกายใจ(27) ไม่ใช่แค่ช่วยเหลือชีวิตพวกเราเท่านั้นหรอก แถมทั้งช่วยรักษาโดยไม่เห็นดเหน้อยอีกด้วย ดังนั้น นายอย่าทำให้แกผิดหวังเลย ให้เวลาแกรักษาได้สะดวกด้วย มันขอร้องนายครั้งหนึ่งเถอะ ได้ไหม?

ถูกขอร้องจริงๆ สำนางเงิบ ส่วนน้ำเรื่องยิ้มพอใจกับคำพูดสุบิน คือเป็นการถูกต้อง เพราะการรักษากระดูกหักแบบนี้วิชาแพทย์แผนปัจจุบัน ก็ต้องการเวลานานเหมือนกัน แล้ววิธีการรักษาก็มีความซับซ้อนกว่าการรักษาด้วยยาแผนโบราณเขมรด้วย

น้ำหัวหน้าคุ่มได้ถอดเสื้อไม้ไผ่และผ้าพันแผลออกจากต้นขาสำนาง แล้วแกะเอาขาเก่าออก ตอนนี้ ต้นขาสำนางดูเหมือนจะยังไม่ทันหาย แต่เหมือนบวมน้อยลงกว่าแต่ก่อน ถัดจากเอาขาเก่าออกแล้ว แกก็ใส่ยาใหม่แทนที่ แล้วพันผ้าและผูกเสื้อไม้ไผ่ไปคืน เหมือนเดิม

เมื่อเสร็จหมดแล้ว สำนางก็ถามด้วยความอยากรู้ :

- อีกกี่วันขาผมจึงจะเดินได้ คุณน้ำ?

น้ำเรื่องยิ้มถามกลับไปคืน :

- คำถามนี้ หลานถามน้ำก็ครั้งแล้ว?
- เพียงเพราะผม....

แกพูดตัดบทคำพูดสำนางทั้งรอยยิ้ม :

- นารู้แล้วว่าพวกหลานใจร้อน อยากกลับบ้านคืนเร็วๆ ให้แต่ตอนไหนพวกหลานไปเถอะ น้ำไม่หน่วงเหนี่ยวไว้หรอก อีกอย่างหนึ่ง ตอนนี้เป็นฤดูฝนเดินทางลำบาก ถ้าไปทั้งอย่างนี้ชาหลานจะมีปัญหาตั้งแต่หนัก น้ำจึงขอให้พวกหลานอยู่พักก่อนรักษาที่นี่ก่อน พวกหลานเข้าใจคำพูดน้ำไหม?

ทุกคนเงียบ เพราะคำพูดน้ำหัวหน้าหมู่บ้านมีความถูกต้อง (28) มีใจซื่อตรง และมีความหวังดีต่อพวกเขาทุกคน สุบินพูดขึ้น :

- คุณน้ำ ให้พวกผมขอโทษ.....

- ไม่เป็นไรหรอก ให้แต่พวกหลานเข้าใจถึงจิตใจน้ำ ไปได้แล้ว ตอนนี พากันคุยเล่นไปเถอะ น้ำลาก่อนแล้ว เพราะมีงานต้องทำอีกมาก

พูดเสร็จ น้ำเรื่องก็ออกไป ส่วนเพื่อนเราทั้งสี่ได้นั่งคุยกันเรื่องนั้นเรื่องนี้ เพื่อนเราคุยกันเกี่ยวกับชาวบ้านที่อยู่ที่นี่ว่ามีจิตใจดี มีความสามัคคีและรู้จักช่วยงานกันน่ายกย่อง พูดถึงการกินอยู่สำนางบ่นว่ากินไม่ค่อยได้ ด้วยอยู่ที่นี้ไม่บริบูรณ์ด้วยผัก ปลา เนื้อ เหมือนอยู่ในเมือง เหตุนี้แหละร่างกายเขาจึงผอมกว่าคนอื่น ด้วยอยู่ในหมู่บ้านมีบ่อน้ำเพียงแห่งเดียว การใช้น้ำมีความขาดแคลนและไม่เหมือนสมัยครบครัน ชาวบ้านมักใช้น้ำคลองที่ไหลมาจากป่าเขา เป็นแหล่งน้ำที่ประกอบไปด้วยแร่ธาตุอื่นๆ ท้ายสุดคือเรื่องการถ่ายหนัก เพื่อนเราพูดไปหัวเราะไป เพราะเมื่อต้องการถ่ายแต่ละครั้ง ต้องเดิน ไปหาที่เงียบๆ มิดชิด และไกลจากหมู่บ้าน เสร็จหมดแล้วต้องหามาทำความสะอาดอีกก่อนจะลุก

ด้วยเรื่องเหล่านี้ สุบินมีความคิดหนึ่งคืออยากให้เพื่อนเราควรทำอะไรอย่างหนึ่งเป็นประโยชน์แก่ชาวบ้านเหมือนเป็นการช่วยทำความสะอาดชุมชน ปลุกผักสวนครัวอื่นๆ โดยเฉพาะการสร้างห้องน้ำอานามัย แม้ไม่มีครบทุกบ้านก็ต้องมีบ้างแหละ ทุกคนพอใจกับความคิดสุบิน สาธุกับสารัต ได้ตกลงว่าจะช่วยเขาในงานนี้ เป็นการตอบแทนชาวบ้านที่ได้ช่วยสงเคราะห์ชีวิตพวกเขาให้รอดพ้นจากความตาย ให้มีชีวิตใหม่รอดอยู่บนแผ่นดินใหม่นี้

(29)หนึ่งสัปดาห์ผ่านมา ห้องน้ำอานามัยสามแห่งได้สร้างแล้วเสร็จ แห่งหนึ่งอยู่ที่บ้านหัวน้ำคุ่ม แห่งหนึ่งอยู่บ้านสำนาง และอีกแห่งหนึ่งอยู่บ้านที่สาธุและสารัตพักอยู่ ถัดมา คนทั้งสองก็ต่อด้วยการทำความสะอาดชุมชนที่ตนเองใช้ชีวิตอยู่พร้อมทั้งปลุกพืชอื่นๆ เหมือนที่สุบินได้ทำผ่านมา ชาวบ้านมีความพอใจและยกย่องเพื่อนเรา ที่ทำให้บ้านเรือนพวกเขามีความสวยงามและมีพืชผักด้วย

3

พบโดยบังเอิญ

(30) น้ำเรื่องได้เตรียมออกไปหาเก็บยาอยู่ในป่า เอามาไว้รักษาชาวบ้านและเพื่อนเราทั้งสี่ สุนิบก็ได้ขอน้ำหัวหน้าหมู่บ้านไปด้วย แกก็เห็นด้วยพร้อมก็บอกให้เขาได้รู้จักป่าด้วย

คนทั้งสองพร้อมกับสุนัขหนึ่งตัว ออกจากหมู่บ้าน ไปถึงสถานที่หนึ่งมีต้นมะม่วงจำนวนมากและต้นมะพร้าวขึ้นตามความยาวของลำคลองแห่งหนึ่ง สุนิบเตรียมถามน้ำหัวหน้าคุ่ม แต่แกได้บอกเขาก่อนว่า : “ที่นี่เป็นหมู่บ้านเก่า ที่ชาวบ้านได้ผลกระทิงตั้งแต่ก่อนน้ำได้มาอาศัยอยู่ที่นี้ อีกในตอนที่เกิดมือหิวตกรโรคแต่ละครั้ง ชาวบ้านได้แต่คิดว่า นี่เป็นความโกรธของผีบรรพบุรุษเจ้าของน้ำเจ้าของดิน ที่โกรธชั่วเล่นกับเรื่องอะไรเรื่องหนึ่ง ดังนั้นจึงต้องย้ายที่อยู่จนได้ ถ้าไม่ทำอย่างนี้ต่อไป ต้องถูกผีบรรพบุรุษฆ่าตายเป็นแน่ นี่เป็นความเชื่อแต่ก่อน ตอนนี้ไม่มีเรื่องแบบนี้อีกหรอก”

เดินพ้นจากหมู่บ้านเก่า คนทั้งสองเดินต่อไปโดยเดินตัดทุ่งด้วยตัดป่าด้วยแล้วข้ามห้วยหนองด้วย สุนิบเดินดู(31)ทัศนียภาพสวยงามในเขตป่าเขาเนื้ออย่างคุ่มดำ จิตใจเบิกบาน ชายหนุ่มของเราผิวปากออกเป็นเพลงที่ไพเราะเหมือนอยากกล่อมธรรมชาติเหล่านี้ให้คงอยู่สดใสงดงามเป็นนิยได้ยินเสียงผิวปาก น้ำเรื่องทำสัญญาณให้หยุด แล้วสอนเขาเกี่ยวกับการเดินป่า คือไม่ต้องผิวปากเล่นหรือร้อง มันอาจจะมีการกัก เพราะเมื่อได้ยินเสียงนี้ ทุกตัวจะเลื้อยมาหาโดยคิดว่าเพื่อนมันเรียก สุนิบแสดงความขอบคุณต่อน้ำหัวหน้าคุ่มที่ได้ช่วยบอกเขาให้รู้เกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้เป็นข้อควรจำข้อหนึ่ง เพราะตนเองไม่เคยรู้เลย

อยู่ตามทาง น้ำหัวหน้าคุ่มได้บอกเกี่ยวกับชื่อต้นไม้ใหม่ๆ อื่นๆ อีก แก่สุนิบ ให้รู้จักเช่น : กเกาะ, เบง, นางนวน, ธนง, ครณง, ไม้สัก.....ที่ล้วนแต่เป็นไม้งามชนิดดี และต้นไม้ใหญ่ๆ บางต้นมีขนาดถึงสองสามคนโอบก็มี ส่วนต้นไม้ตาลและตรงจำนวนมาก ที่มีร่องรอยสีคำอยู่ประมาณหนึ่งเมตรจากโคนนั้น แกได้บอกว่าเป็นรอยที่ชาวบ้านเจาะเผาเอายางไปทำคบ ส่วนบางต้นล้มนอนเนื่องจากลมฝน และอีกบางต้นเนื่องจากเขาฟันล้มเอาผึ้ง เพราะผึ้งใหญ่ๆ มักทำรังบนต้นสูงๆ เพื่อให้ได้ผึ้งเขาจึงต้องฟันต้นไม้ นั่น บางแห่ง ต้นไม้ใหญ่ๆ มีรอยสีคำเกิดขึ้นจากควันไฟเผาและต้นเล็กๆ ต้องแห้งเหี่ยวตายด้วยการเผาป่าล่าสัตว์ ได้เห็นโดยตรงกับตาอยู่ในป่าดังนี้และได้ฟังคำพูดน้ำหัวหน้าคุ่ม ทำให้ชายหนุ่มของเราคิดไปว่าทรัพยากรป่าไม้ที่มีราคาเหล่านี้ ควรมีการเฝ้าและดูแลรักษา

อยู่ตรงที่ที่น้ำเรื่องเข้าไปหาดันยา แกได้แต่ตัดกิ่งไม้หรือทำอะไรอย่างหนึ่งให้จำได้ง่าย สะดวกในเวลาออกมาคืนไม่ให้หลงทาง แกได้(32)บอกสุนิบให้เรียนทำสิ่งช่วยจำด้วยเหมือนกัน ยาบางชนิดแก่ชุดเอาราก บ้างฟันเอาลำต้นหรือกิ่ง บ้างเอาแต่เปลือก แล้วแกก็บอกเกี่ยวกับชื่อต้นไม้ให้ สุนิบได้รู้จัก แต่เขาไม่สามารถจำและรู้จักได้ทั้งหมดหรอก สุนิบเข้าใจว่า : “อยู่ในป่า สมบูรณ์ไป

ด้วยต้นไม้จำนวนมากที่อาจเอามาทำเป็นยารักษาคนเจ็บได้หลายชนิด แต่ชาวบ้านเราไม่ค่อยได้เอาใจใส่ หากได้มีการวิจัยให้ได้อย่างถึถ้วนแล้วนั้น ยาแผนโบราณเขมรก็ไม่แพ้ยาแพทย์แผนปัจจุบันเท่าไรนัก เพราะโรคบางชนิด ยาแพทย์แผนปัจจุบันไม่สามารถรักษาได้ แต่ยาแผนโบราณเขมรกลับสามารถรักษาได้ไปอีก”

ใช้เวลาหลายชั่วโมง โดยมีสุบินช่วยด้วย คนทั้งสองหาได้ตัวยาลหลายชนิด เห็นว่าเพียงพอครบครันแล้ว นำเรื่องก็เสร็จ กลับมาหมู่บ้านคืน อยู่ไม่ไกลเท่าไรจากหมู่บ้าน สุบินได้ประทับใจในสถานที่หนึ่งที่มีเนินสูงตั้งสองขนาดสองข้าง ลำธารหนึ่งอยู่ส่วนข้างบน แล้วส่วนข้างล่างมีทุ่งใหญ่แห่งหนึ่ง มีสีน้ำเงินเข้ม ประกอบด้วยปุยธรรมชาติ เขยีนดูอย่างดื่มด่ำใจ แล้วความคิดหนึ่งก็ได้ผุดขึ้นมาโดยบังเอิญ : “ถ้าที่นี้กลายเป็นทุ่งนาอีกครั้งไม่รู้ว่าจะมีอะไรนะ เพราะส่วนข้างบนอาจทำเป็นอ่างเก็บน้ำสำหรับรดโปรยดินในทุ่งนาที่อยู่ข้างล่างได้หลายเฮกตาร์”

นำเรื่องเดินไปข้างหน้าไม่เห็นสุบิน ก็หันมาข้างหลัง เห็นเขากำลังยืนเพียงลำพัง แกเดินมาใกล้ถามด้วยความฉงน :

- สุบิน หลานกำลังยืนดูอะไรนี่?
- ที่นี้สวยงามนัก

สุบินพูดด้วยรอยยิ้ม ไม่ได้หันมาหาเจ้าของคำถามเลย นำเรื่องพูดขึ้น :

- (33) ที่สวยๆ อยู่ในตำบลนี้มีมากนัก หลานคงจะให้เห็น
- ทุ่งนี้ชื่ออะไร คุณน้า?
- ทุ่งนี้ชื่อ ทุ่งสระไม

แกหยุดเล็กน้อย ก็เรียกสุบิน :

- มาหลาน เดินอีกนิดก็จะถึงบ้านแล้ว

พูดเสร็จนำเรื่องเดินไป สุบินก็เดินตามหลังตั้งใจยังคิดเกี่ยวกับที่ดินที่เขาได้เห็นโดยบังเอิญนั้นจนกระทั่งถึงหมู่บ้าน โดยไม่รู้ตัว

ณ ตอนบ่ายหนึ่ง หลังจากปลูกพืชอยู่หลังบ้านได้จำนวนหนึ่งมา สุบินนั่งพักประเดี๋ยวหนึ่ง นำเรื่องเห็นเขานั่งสงบเงียบแต่คนเดียวก็เดินมาใกล้กล่าวว่า :

- เป็นไงหลาน เหนื่อยไหม?
- ครับ ไม่เป็นอะไรหรอก
- เออ! เดินเล่นบ้างไป ให้ใจได้ผ่อนคลาย เดินเล่นใกล้ๆ หมู่บ้านก็ได้
- ครับ

สุบินเหมือนมีความรู้สึกเบื่อบ้าง ด้วยเหมือนกัน ก็ตัดสินใจออกไปเดินดูบ้านชาวบ้านและภูมิประเทศรอบๆ สักครั้ง เพราะตั้งแต่มาอยู่หมู่บ้านนี้ เขาไม่เคยได้รู้จักภูมิประเทศที่นี่เลย

สุบินเดินตามความยาวหมู่บ้าน ที่มีลำห้วยอยู่สองข้างทาง บ้านชาวบ้านสร้างเป็นสองแถวมีเล็กมีใหญ่ ทำจากไม้กับไม้ไผ่เหมือนกันกับบ้านของน้ำห้วยน้ำคุ่มด้วย อยู่ในหมู่บ้านเห็นมีต้นมะพร้าว, มะม่วง, กัลย, มะละกอ, ตระแบก, และไม้ผลอีกจำนวนหนึ่ง พร้อมทั้งมีต้นตาล 5 ต้นด้วย (34)เมื่อได้เห็นต้นตาล สุบินก็นึกไปถึงแผ่นดินมาตุภูมิจากอดีตกาลที่ได้ผละทิ้งไป ต้นตาลไม้เพียงแต่มีขึ้นในเขตที่ลุ่มหรือก้นแอ่งอยู่เขตที่ราบสูงและที่อื่นๆ อีกก็มีด้วยเหมือนกัน ให้แต่ที่นั่นเป็นแผ่นดินของเขมร อยู่กลางหมู่บ้าน มีบ้านเล็กๆ หลังหนึ่งสร้างติดดิน มีสภาพทรุดโทรมเล็กน้อยไปแล้ว เขาเดินเข้าไปใกล้จนรู้ว่าเป็นที่ทำการของกลุ่ม ข้างในเห็นมีแต่โต๊ะตัวหนึ่งและเก้าอี้สองสามตัว

อยู่อยู่กับการดูที่อยู่และพืชของชาวบ้าน สุบินเดินถึงท้ายหมู่บ้าน โดยไม่รู้ตัว อยู่ที่นี่มีอาคารหลังหนึ่งใหญ่พอสมควรไม่มีผนัง และหลังคาทะลุหลายแห่ง มีแผ่นไม้หนึ่งแผ่นใหญ่ยึดผนังกับเสาเข้าไปทำทางจะเป็นโรงเรียน เดินไปอีกนิด เขาเห็นคลองแห่งหนึ่งมีน้ำใสไหลเอื่อยๆ เขาเดินข้ามคลอง แล้วเดินตามความยาวของคลองที่มีต้นไผ่จำนวนมากขึ้นเป็นกลุ่มๆ ใกล้ๆ กับปากคลองเสียงนกร้องได้ยินแหลมๆ จากยอดไม้

กำลังคิดงัดกับทัศนียภาพรอบตัว ทันใดนั้นเสียงหัวเราะได้ดังขึ้น ด้วยความสงสัย เขาเดินเข้าไปหาที่มาของเสียง สุบินชะเง้อมองที่ปากคลอง เห็นหญิงสาวสี่คน กำลังไล่หยอกกัน หัวเราะอย่างมีความสุขในน้ำโดยไม่ได้รู้ว่ามีคนคนหนึ่งกำลังแอบดูพวกนางเลย ในหมู่หญิงสาวทั้งสี่ สุบินคิดใจกว่าคนอื่นที่หญิงสาวคนหนึ่งที่อยู่ตรงกลาง มีใบหน้าสดสวยพร้อมทั้งยิ้มแฉ่งปริ ทำให้เขามองดูยิ้มตัวลึ้มหายใจ เขาคิดในใจว่า: “อยู่กลางป่าเขา โฉนมีหญิงสาวที่มีรูปสวยสดงดงามอย่างนี้หรือ ไม่ใช่เป็นเทพอัปสรลงมาจากเบื้องบนมาเล่นน้ำอยู่ในถิ่นกันดารเหมือนในตำนานเรื่องเล่า?”

กำลังพลอใจแอบดูความงามของหญิงสาวสวย ทันใดได้ยิน(35)เสียง “สี่ๆ” อยู่บนหัวเขาเงยหน้าดูข้างบน เห็นงูหนึ่งตัวกำลังจ้องมองและแลบลิ้นใส่เขา กลัวอย่างมากหาช่องทางไม่ทัน ก็วิ่งลงน้ำได้ยินดัง “โปรง” น้ำแตกกระจาย ทำให้หญิงสาวทั้งสี่ร้อง “โหย” ด้วยความตกใจผสมกับความกลัวพากันวิ่งขึ้นฝั่ง เหลือแต่หญิงสาวสวยน่ารักคนเดียวเองที่มีสติยังยืนอยู่ในน้ำ

สุบินพยายามไขว่คว้าลุกขึ้นทั้งตัวเปียกโคลน ยืนเผชิญหน้ากับหญิงสาวสวยน่ารัก เขาเอามือเช็ดน้ำออกจากใบหน้า มองดูหญิงสาวผู้เป็นที่รัก เห็นตานางทั้งคู่จ้องมองมาด้วยสีหน้าบึ้งตึงทำให้เขาหลบหน้าลงไม่กล้ามองนางต่อไปอีก พร้อมทั้งพูดขึ้นอย่างอึดอัดเอื่อย : .

- ขอ...ขอโทษ, ผม...ผมไม่มี เจตนาหรอก

หญิงสาวสวยไม่มีการเคลื่อนไหวอะไรเลย เพียงแต่มองหน้าสุบินด้วยหน้าบึ้งตึงพร้อมพูด :

- ชั่ว! ต่ำทรม!

เสร็จแล้วหญิงสาวเดินขึ้นบนฝั่งหาเพื่อนๆ ถัดนั้นมาหญิงสาวทั้งสี่ก็เดินออกจากที่เกิดเหตุ ทั้งพากันหัวเราะก๊ิก กิ่งให้ชายหนุ่มเรี่ยอยู่ในน้ำเพียงคนเดียวด้วยใจป่วน

สุบินเดินกลับหมู่บ้านคืนด้วยเนื้อตัวโชกน้ำ น้ำเรือกำลังออกจากหลังบ้าน เห็นเขาเดินเข้ามาก็ถามด้วยความแปลกใจ :

- เออ! หลานมาจากไหน ถึงได้เปียกโชกทั้งตัวอย่างนี้?
- ผม.....

ไม่รอให้สุบินบอกเหตุผล น้ำเรือก็ร้องเรียก :

- กุหลาบ! เออกุหลาบ ลูกเอาผ้าขาวม้ามาให้เขาเช็ดตัวด้วย
- (36)จ๋า

เสียงใสเสียงหนึ่งตอบออกมาจากห้องครัว ถัดนั้นมา หญิงสาวคนหนึ่งเดินออกมาถือผ้าขาวม้าผืนหนึ่งด้วย ครั้นเมื่อเห็นหญิงสาวถือผ้าขาวม้า ชายหนุ่มเราก็มหันหน้ายืนตรึงอยู่กับที่ ส่วนลูกสวาน้ำหัวหน้าคุ่มเมื่อเห็นเขาก็ทำหน้าบึ้งตึงยื่นผ้าขาวม้ามาให้ทั้งส่งเสียง “หึ!” แล้วเดินเข้าไปในห้องคืน เห็นลูกสวานไม่มีมารยาทต่อหน้าแขก น้ำเรือก็ร้องเรียก :

- หยุดก่อนกุหลาบ ลูก! กลับมาก่อน

กุหลาบหยุดเดิน แล้วกลับมาคืน ถามพ่อ :

- มีอะไรพ่อ?

น้ำเรือก็สั่งลูกสาว :

- ให้นำเขาทางนั้นไป

กุหลาบยืนแข็งเล็กน้อยแล้วยกมือขึ้นไหว้สุบินไหว้ตอบคืน น้ำเรือก็บอกลูกสาว

- เขาคนนี่ชื่อสุบิน ถ้าลูกว่างมาคุยเล่นกับเขาด้วย อย่าให้เขาเบื่อ
- จ๊ะ! พ่อ

ลูกสาวตอบทั้งสีหน้าไม่สบายใจ แล้วเดินเข้าไปในห้อง สุบินยืนเงียบไม่ได้ลืมความงามของนางเลย เขาคิดไม่ถึงว่าจะได้พบนางอีกครั้งหนึ่ง แล้วแถมยังเป็นลูกสวาน้ำหัวหน้าคุ่มอย่างนี้อีก สุบินเช็ดตัวเปลี่ยนเสื้อผ้าแล้วไปนั่งคนเดียวอย่างสงบเสงี่ยม

เมื่อข้าวเย็นมาถึง กุหลาบจัดเตรียมข้าวเสร็จก็เรียกพ่อนางให้มากินข้าว น้ำเรือก็ตอบกับลูกสาว เสร็จแล้วร้องเรียกสุบิน :

- (37)เออ! หลานสุบิน มากินข้าว

สุบินตอบ “ครับ” แล้วขึ้นไปบนบ้านด้วยก้นกับน้ำเรือก ไม่เห็นลูกสาวออกมากินข้าว กินน้ำ น้ำเรือก็ร้องเรียก :

- กุหลาบ ลูกไม่กินข้าวหรือ?
- จ๊ะ พ่อกินก่อนเถอะ ลูกไม่ทันหิวหรอก
- เออ! กินเถอะหลาน ทันแกงยังร้อนๆ

ตั้งแต่วันที่เกิดเรื่องมา สุบินไม่กล้ามองหน้ากุหลาบตรงๆ เลย บางครั้งแถมทั้งหลบหน้านางด้วย ส่วนกุหลาบเมื่อพบเขาแต่ละครั้งก็แสดงกิริยาด้วยใบหน้าบึ้งตึงและจ้องถลึงตาใส่เขาเป็นนิจ

เหมือนทุกครั้ง สุบินได้แต่ดูแลสำนาง เมื่อกลับมา อยู่ตามถนน เขาพบกับหญิงสาวทั้งสี่ที่อาบน้ำในคลอง ครั้นเมื่อเห็นเขาเดินมา พวกนางพากันมองแล้วพูดซุบซิบ เมื่อเขาเดินผ่านพวกนางพากันหัวเราะ แล้วหญิงสาวคนหนึ่งพูดขึ้นด้วยความชื่นชม :

- รูปร่างสง่าเหมือนกันนี่นา

หญิงสาวอีกคนพูดต่อตาม :

- ไซ้แล้ว หน้าตาเขาก็หล่อ

กุหลาบบ่นปาก พร้อมกับพูดว่า :

- สง่าแต่รูปร่าง หล่อแต่หน้า แต่ความคิดชั่ว

หญิงสาวอีกคนหนึ่งเตือนลูกสาวหัวหน้าคู้ม :

- เนอะ! อย่าไปว่าให้เขา ระวังกรรมสนองนะ กุหลาบ

กุหลาบตอบขึ้น :

- ไว้ชาติหน้าเถอะ

หญิงสาวคนหนึ่งพูด :

- (38)เออ! ฉันทจะคอยดูหรือก ไซ้มีัยพวกเรา?

หญิงสาวอีกคนพูดต่อ :

- ไซ้แล้ว ไซ้แล้ว

หญิงสาวคนหนึ่งถามกุหลาบ :

- เธอรู้ว่าเขาชื่ออะไรด้วยไหม?

กุหลาบตอบ :

- ฉันทได้ยินพ่อเรียกเขาว่า สุบิน

- สุบิน! ชื่ออะไรแปลกอย่างนี้?

รุ่งขึ้น สุบินไม่เห็นกุหลาบก็ถามน้ำเรื่อง แกก็ได้บอกว่า : “ลูกน้ำกลับไปนาแล้ว นานๆ เค้าจะมาหมู่บ้านที เพื่อเอาเสบียงอาหารไปให้คนที่อยู่บนอนคานาที่นั่น” เขาได้เบาใจนิดหน่อยเมื่อไม่ได้พบนาง แต่ดวงหน้าที่สวยงามน่ารักของหญิงสาวยังสถิตอยู่ในใจของเขาเป็นนิจ

หนึ่งสัปดาห์ต่อมา กุหลาบและเพื่อนนางได้กลับมาจากนาอีกครั้งทำให้เขามีใจกระวนกระวายเนื่องจากอาการกิริยาของกุหลาบยังเหมือนเดิม คือได้แต่มองถลึงตากับทำหน้าบึ้งตึงใส่เขา หลังจากกินข้าวเย็นเสร็จ สุบินถือโอกาสถามน้ำเรื่อง :

- คุณน้ำ นานัน้อยู่ที่ไหน?

น้ำเรื่องยิ้มมองหน้าสุบิน แล้วตอบ :

- โอ้! อยู่ไกลมาก ประมาณเจ็ดแปดกิโลเมตรจากหมู่บ้าน หลานอยากไปดำนากับเขาด้วย?

- ครับ?

น้ำเรื่องยิ้ม แล้วพูด :

- (39)อย่าไปเลยหลาน งานในนาไม่สบายเท่าไรหรอก อีกอย่างหนึ่งการดำนาที่ใกล้เสร็จหมดแล้ว

- ไม่เป็นไรหรอก ผมทำได้

น้ำเรื่องคิดเล็กน้อย ก็พูด :

- เออ! ถ้าหลานไปก็ดีเหมือนกันจะได้รู้จักเขารู้จักเราด้วย

- ขอบคุณครับ คุณน้ำ

วันรุ่งขึ้น หญิงสาวทั้งสี่ได้เตรียมตัวออกเดินทาง น้ำเรื่องบอกลูกสาวให้สุบินไปด้วยกัน และฝากให้ช่วยดูแลนางด้วย กุหลาบไม่ยอมให้ชายหนุ่มของเราไปหรอก แต่เนื่องจากพ่อฝากแล้วก็เถียงไม่ได้ ก่อนจะออกไป สุบินได้ไปบอกเพื่อนคนทั้งสามให้รู้

หญิงสาวทั้งสี่ทุนด้วย สะพาย กระเป๋าด้วย เดินทางอย่างแข็งขัน สุบิน สะพายห่อเสื้อผ้า เดินตามหลังซักช้าไม่ล้อยัน พวกนางทั้งสี่เดินไปคุยกันไป นานๆ ก็ได้ยินเสียงหัวเราะ พวกนางหัวเราะอย่างมีความสุข กุหลาบมีอายุประมาณสิบเจ็ดปี สูงประมาณหนึ่งเมตรครึ่ง ผิวคล้ำสวยสด ร่าเริงสวยงามและมีทำดีนนวนานคนชมมอง

ผ่านไปครู่หนึ่งใหญ่ๆ คนเดินทางทั้งห้าได้มาถึงที่ทำงานที่มีกระท่อมสี่ห้าหลัง สร้างบนดินสูงแห่งหนึ่งอยู่ใกล้คลอง ที่มีน้ำใสไหลอย่างลดเลี้ยว อยู่ใกล้ๆ กระท่อมมีเด็กสี่ห้าคนกำลังวิ่งเล่น

น้ำคนหนึ่งมีอายุประมาณสี่สิบปลายๆ กำลังทำอาหาร เมื่อเห็นมีคนเข้ามาใหม่มาถึงก็เดินมาใกล้กุหลาบพร้อมถามด้วยความอยากรู้ :

- คนนี้คือ....

- แยกพิเศษของพ่อ

(40)น้ำทำอาหารมองหนุ่มสุบินไม่วางตา แล้วพูด :

- โอ้! น้ำรู้แล้ว เออ! หน้าตาก็หล่อหมดจด รูปร่างก็สง่า ชื่ออะไรนะ?

สุบินตอบทั้งยิ้มๆ :

- ครับ ผมชื่อสุบิน

- เออ! ชื่อก็แปลก มาช่วยดำนาด้วย ไหม?

สุบินเตรียมตอบ แต่กุหลาบตอบแทน :

- มาเดินชมทัศนียภาพนะ น้ำรุ่ง

น้ำทำอาหารซื้อรุ่ง คำหนักสาวหัวน้ำคุ่ม :

- เออ! กุหลาบ พุดอะไรไม่รู้เรื่องเลย เด็กคนนี่

น้ำรุ่งหันมาที่สุบิน แล้วชี้ไปที่กระท่อมหลังหนึ่งอยู่หลังสุด พร้อมกับพูดว่า :

- เออ! หลาน เอาของไปไว้ที่กระท่อมนั่นเถอะ อีกประเดี๋ยวรอกินข้าวด้วยกัน

สุบินตอบ “ครับ” แล้วเอาห่อของตนไปไว้ในกระท่อมนั่นแล้วเดินกลับมาคืน ส่วนกุหลาบและเพื่อนนางหลังจากได้จัดเก็บข้าวของเสร็จแล้ว ก็พากันไปช่วยค่านาหาย (หน้า) ไป ส่วนสุบินไม่ได้อยู่เฉยๆ หรือ เขาได้ช่วยทำอาหารน้ำรุ่งด้วยเหมือนกัน เช้านี้ น้ำรุ่งแกลงแกลง (คือแกลงหน้าไม้ ใส่แป้งข้าวเจ้า) และน้ำพริกตำปุมะขาม

ครู่หนึ่ง มีชายผู้หนึ่งและเด็กผู้ชายสองคน มาถึงกระท่อม น้ำรุ่งก็เตรียมข้าวน้ำให้พวกเขา กิน หลังจากกินเสร็จ พวกเขาก็ออกไป สุบินถามน้ำรุ่งถึงคนทั้งสามจึงรู้ว่า พวกเขากินข้าวก่อนเพื่อออกไปเลี้ยงควาย

ถัดมา เขาได้คุยกันถึงเรื่องนั้นเรื่องนี้กับน้ำรุ่ง ตามคำพูดของน้ำรุ่ง เขาได้รู้ว่าการดำเนินก็เหมือนการเก็บเกี่ยว เขาทำ(41)แลกเปลี่ยนแรงกันคือช่วยกันไปมา ส่วนที่ดินแบ่งไปตามจำนวนคนในครอบครัว ส่วนการทำอาหารและการกินอยู่ก็รวมกันด้วย หมู่บ้านอื่น, ในคุ่มอื่น ก็ทำเหมือนกันนี้ด้วย เขาคิดว่า คนหมู่บ้านนี้มีความสามัคคีกัน รู้จักช่วยเหลือกันน่าชมเชย พลันก็มีเสียงเด็กร้องให้อยู่ข้างนอกกระท่อมคนหนึ่ง น้ำรุ่งถอนตัวจากการทำอาหาร วิ่งไปตรงที่ค่านาร่องตะโกนเรียกแม่เด็กให้มาให้เห็นลูก แล้วเดินกลับมาคืนทั้งเหนื่อยหอบ ประเดี๋ยวหนึ่งถัดมา เห็นน้ำคนหนึ่งเดินอย่างรวดเร็วตรงมาที่กระท่อมให้ลูกดูคนมกรูหนึ่งใหญ่ๆ แล้วจึงกลับไปค่านาอีก

ในเวลาเที่ยงตรง ผู้คนขึ้นจากค่านามีผู้ชายมีผู้หญิงมีเด็กมีคนแก่ประมาณยี่สิบคนปลาๆ ในจำนวนนั้น มีหนุ่มคนหนึ่ง ร่างเตี้ย แข็งแรง อ้วนถ้ำ อายุประมาณสิบเก้าปี หน้าดำสนิท สูงประมาณหนึ่งเมตรหกสิบเซนติเมตร เดินด้วยกันกับพรรคพวกของเขาสองคน มีอายุ สี่สิบ และความสูงพอๆ กัน มาถึงกระท่อมทำอาหาร ทุกคนมองมาที่สุบิน บ้างมาถามสุขทุกข์ เขาก็ยิ้มแยมและตอบตามความเหมาะสม

หนุ่มร่างเตี้ยเดินมาใกล้ ยิ้มให้สุบินแล้วพูด :

- พี่นี้หรือ ชื่อสุบิน?

สุบินยิ้ม ตอบ :

- ครับ
- ผมชื่อแดน พี่มาเดินเที่ยวหรือมาช่วยค่านา ?

ได้ยินคำพูดไม่ค่อยเหมาะสมของแดน สุบินก็ตอบสวนไป :

- ทั้งสองอย่าง

ในระหว่างที่คนทั้งสองกำลังคุยกัน ชาวบ้านก็ได้จัดเตรียมข้าวด้วย (42) เมื่อเสร็จหมดแล้ว น้ำรุ่งก็ร้องเรียกคนทั้งสอง :

- เออ! แคน หลานสุบิน มากินข้าว

คนทั้งสองเดินเข้าไปในวงข้าว ที่มีน้ำรุ่งและกุหลาบกำลังนั่งคอย ในเวลากินข้าว สุบินสังเกตเห็นนายแคนได้แต่ตักกับข้าวให้กุหลาบ ดูไปเหมือนมีความสนิทสนมกันมากกว่าคนอื่นๆ คนกินเสร็จก่อนต้องเอาจานไปล้างและเอาไว้ในตะกร้าจานด้วยตนเอง ส่วนคนกินทีหลังต้องล้างจานที่ยังเหลือ

หลังจากกินเสร็จ พวกชาวบ้านพักผ่อนครู่หนึ่งจึงพากันลงไปดำนาคือ ก่อนจะไปกับพวกเขา น้ำรุ่งได้บอกให้กุหลาบและนายแคนช่วยดูแลชายหนุ่มของเราด้วย ไปถึงนาที่มีรวงข้าว กระจัดกระจายชาวบ้านเริ่มกระจายกันลงดำนานายแคนและกุหลาบดำนาใกล้กัน ส่วนสุบินไม่ยอมอยู่ใกล้พวกเขาทั้งสองก็ไปดำนาใกล้ชาวบ้าน พวกแคนได้บอกเขาเกี่ยวกับขั้นตอนการดำนา พวกชาวบ้านดำนาไล่ตามกันเร็วมาก ซึ่งผิดกับเขาที่ดำนาไม่ได้เร็วเหมือนเขา แม้แต่เด็กเขาก็แพ้ด้วยแต่ครู่เดียวเท่านั้น พวกเขาได้ไปถึงคันทนาแล้วเริ่มแถวใหม่ต่อ ส่วนสุบินตอนที่ถึงคันทนานั้น พวกเขาดำนาได้สองแถวไปแล้ว

อยู่กลางทุ่งนา ได้แสงแดดร้อนแสบๆ ชาวนาเราทำงานด้วยความอดทนไม่ไ้อดครวญอะไรเลย ชายหนุ่มของเราร้อนเหงื่อแตกเต็มตัวก็ไม่กล้าหยุดและพูดจาอะไรเหมือนกัน กำลังแต่ก้มๆ เงยๆ ทันใดเสียงหัวเราะดังขึ้นอยู่ข้างหลัง เขาหันไปดูเห็นพวกเขา ทุกคนยืนบนคันทนา แล้วอยู่รอบตัวเขา ล้วนแต่กำลังดำนาที่พวกเขา ดำปิดทางเพราะเขา (สุบิน) มัวแต่ดำนาช้า สุบินหน้าแดงด้วยความอาย

ตะวันคล้อยเล็กน้อย พวกคนเลี้ยงควายได้ไล่ควายกลับมาคันทนา พวกคน(43) ไถคราด ก็จับควายเข้าเทียม เสร็จแล้วทำการไถหรือลงคราดนาที่เขาต้องทำ ไว้สำหรับดำนาในวันพรุ่งนี้ ตอนนีเขากลับจากดำนาไปลงคราดอีกครั้ง เขายังจับควายอย่างแข็งแรง ประกอบด้วยพลกำลังแข็งแรง ในจำนวนวัยรุ่นในคันทนา มีแต่นายแคนคนเดียวหรือคนที่กำลังกว่าใคร และแข็งแรงในการทำงาน ชาวบ้านก็รักใคร่ชอบใจ แต่เขาเป็นกินเยอะ ใจไม่และทำทางโมโหร้ายเล็กน้อย

ถัดจากดำนาจนสุดเขตนาเสร็จมา พวกเขาพากันไปถอนกล้าไว้สำหรับดำนาในวันพรุ่งนี้ อยู่ทุ่งกล้า พวกชาวบ้านได้บอกสุบินเกี่ยวกับขั้นตอนการถอนและขั้นตอนการฟาดกล้า เขาได้ทำตามโดยไม่ยากเลย กุหลาบและหญิงสาวสองคนซุบซิบกันแล้วหัวเราะ จากนั้นก็พากันฟาดกล้าหันมาทางสุบิน ทำให้น้ำกระเด็นมาโดนเขาตัวเปียกเหมือนใครสาคน้ำใส่ เสร็จแล้วพากันปิดปากหัวเราะ สุบินถูกพวกหญิงสาวล้อเลียน เขาอยู่เฉยไม่พูด ถอนกล้าได้แล้ว ก็ยกฟาดฉับๆ ไปทางกุหลาบครั้งหนึ่ง สาวสวยโกรธมากโพขึ้นมาหาเรื่อง แต่เห็นชายหนุ่มเรายังทำงานปกติ เหมือนไม่มี

เรื่องอะไรเกิดขึ้นและนี่คืออะไรได้อย่างหนึ่งก็อยู่เงียบไปกินได้ เพียงแต่ยื่นถลึงตา ส่วนสาว ๆ ที่เป็นเพื่อนนางพากันปิดปากหัวเราะ ทำให้หญิงสาวยิ่งแต่โกรธจนหน้าแดงและหุบยิ้ม อยู่คนเดียว

เมื่อตะวันเกือบลับ ทุกคนได้หยุดจากการงานกลับมากระท่อมลงน้ำคลอง ล้างเนื้อล้างตัว ซักเสื้อผ้า แล้วขึ้นมากระท่อมพักผ่อนกินข้าว ครั้นเมื่อกินข้าวเสร็จแล้วตะวันก็ตก ท้องฟ้าเปลี่ยนเป็นมืด ชาวบ้านพากันจุกคบบแล้วพากันพักผ่อนตามที่ของตน คนมีครอบครัวพักผ่อนกระท่อมที่อยู่ต่างหาก พวกหนุ่ม ๆ พักผ่อนรวมกันอยู่กระท่อมสุดท้าย ส่วนพวกหญิงสาวพักอยู่กระท่อมหลังหนึ่งใกล้โรงอาหาร

(44) อยู่ไกลจากกระท่อมเล็กน้อย คนสามคนกำลังกระซิบกระซาบกันได้ต้นจ๊อบก ก็นายแดนและพรรคพวกเขาสองคน พรรคพวกเขาทั้งสองกำลังขู่งให้นายแดนหึงเอากับสุบิน โดยพากันใส่ความว่าสุบินแอบรักกุหลาบ นายแดนก็มีอารมณ์ไม่ดีไปด้วยในตอนที่ได้ยินคำพูดของพรรคพวกแต่ละคนพูดถึงเรื่องนี้ แต่เขาทำเป็นไม่สนใจและไม่มีปัญหาอะไรเกิดขึ้น อีกอย่างหนึ่ง หากอยากหาเรื่องใครสักคนให้ถึงที่สุดต้องมีเรื่องอะไรอย่างหนึ่งทำเป็นข้ออ้าง อีกด้วย สาเหตุที่ทำให้พวกเขามีความคิดแบบนี้ด้วยเห็นสาว ๆ ในหมู่บ้านจำนวนหนึ่งมีความพอใจและได้แต่แอบมองที่สุบิน พวกเขากลัวว่าสาว ๆ เหล่านั้นจะมองเห็นคนใหม่ดีกว่า แล้วเลิกยุ่งกับพวกตน จึงหาวิธีปราบหรือกำจัดสุบินเพราะว่าหนุ่มกรุงคนนี้มีคุณสมบัติดีกว่าตน อีกทั้งสูงทั้งรูปร่างและการศึกษา นี้คือความคิดอิจฉาที่มักจะเกิดแก่คนจำนวนหนึ่ง ที่ตนเองไม่มีคุณสมบัติเท่าเทียมกับคนที่ตนพูดถึง โดยขาดการพิจารณาแต่ประโยชน์ส่วนตน

เข้ามืด พวกชาวบ้านลุกขึ้นเตรียมตัวลงนา เข้านี้ พวกเขายื่นจอบให้สุบิน แล้วบอกให้เขาขุดปรับคันนาและขุดปรับมุนาที่ไถคราดไม่ถึง งานถ้อยจอบนี้สบายกว่าคานาเมื่อวาน สุบินขุดปรับมุนาที่พวกเขา กำลังคานา ถัดมาจนกระทบคันนาและขุดปรับมุนาที่กำลังลงคราด การขุดปรับมุนาก็ไม่สะดวกเท่าไรนัก เพราะเป็นดินอยู่ใต้น้ำหากไม่รู้จักขุดน้ำจะกระเด็นมาเปื้อนตัว แต่มีเวลาอาจพักได้บ้าง

วันนี้ ท้องฟ้าเต็มไปด้วยเมฆดำ ไม่นานเท่าไร ฝนก็พรั่งพรูตกลงมาอย่างหนัก แต่ชาวบ้านเรายังทำงานต่อไม่มีหยุด พวกเขาทำ(45)งานอย่างขึ้นบานได้ฝนที่ตก ส่วนหนุ่มกรุงของเราเนื้อตัวหนาวสั่นแต่เขาพยายามอดทน เพราะเห็นชาวนาเราทั้งหมดยังทำงานเป็นปกติแม้มีลมฝนหรือร้อนหนาวอย่างไรก็ตาม

ตอนที่เที่ยงตรง ทุกคนขึ้นมากินข้าว พักผ่อนเล็กน้อยก็ลงไปทำต่ออีกเหมือนเมื่อวาน เช่นนี้ พวกชาวบ้านได้ขึ้นแต่วันหนึ่ง ด้วยหมดกล้า นาก็เหลือน้อย อีกอย่างหนึ่งตะวันก็ล้อยไปแล้วด้วย สุบินได้บอกน้ารุ่งและชาวบ้านให้ขึ้นไปก่อน โดยตนเองขอเดินดูนาสักหน่อย

เมื่อพวกชาวบ้านพากันขึ้นไปหมด สุบินแบกจอบเดินตามคันนาดูนาที่ค้ำ นาดำ ที่เพิ่งจะดำมีสีเขียวอ่อน ส่วนนาดำที่คานานแล้วมีสีเขียวแก่ ทักษณภาพท้องนาในเวลาตะวันใกล้ลับมีความ

สดสวยดูชวนมอง พร้อมด้วยเสียงกบเสียงนกหวานแหลมร้องฟังไปชวนให้คำนึง ด้วยได้เข้าร่วม และได้เห็นด้วยตนเองในการทำงานของชาวนา สุบินมีความชื่นชมต่อชาวบ้านที่มีการต่อสู้กับการ งานไม่คิดถึงความเหน็ดเหนื่อย เพราะเพื่อให้มีชีวิตอยู่รอด เขาเห็นว่า : “ชีวิตชาวนา เป็นชีวิตที่ สนุกสนาน อดทนต่อสู้กับงานไม่กลัวเหนื่อย แม้มฝนร้อนหนาวอย่างไร จะรับผลตามกำลังผลงาน ของตนไม่กตัญหรือหลอกลวงผู้ใด”

รุ่งเช้าวันถัดมา ชาวบ้าน ให้สุบิน ขึ้นมากินข้าวก่อนกับพวกเลี้ยงควาย เขาพอใจกับงานนี้ เพราะได้เดินดูภูมิประเทศและทัศนียภาพของแถบนี้ด้วย หลังจากกินข้าวเสร็จ พวกเลี้ยงควายทั้ง สามรวมทั้งสุบินได้ปล่อยควายออกจากคอกและเอาควายจากคนลงคราดไปผูกไว้ ฝูงควายได้เดิน ตรงไปที่เนินที่มีหญ้า โดยมีคนเลี้ยงควายเดินตามจาก(46)ข้างหลัง บางคราว ฝูงควายเดินหากินตาม เนินตามป่าละเมาะ แล้วคนเลี้ยงควายต้องล้อมจับพวกมันในตอนที่ควายเดินแตกฝูงไปไกล ไปถึง เนินแห่งหนึ่งที่ใหญ่ ที่มีหญ้าขึ้นโดยปะปนกับต้นไม้เล็กๆ สุบินมีความคิดเกี่ยวกับเนินนี้เพราะเมื่อเขา ตรวจสอบดูดินของเนินนี้เห็นว่า เป็นดินมีแร่ธาตุสามารถเพาะปลูกพืชอะไรสักอย่างหนึ่งได้ เขาได้ถาม คนเลี้ยงควายถึงชื่อของเนินแห่งนี้ เขา บอกว่าเนินนี้ชื่อเนิน กัมลาย (กลาย) เขาก็จดจำชื่อนี้ไว้

วันถัดมาอีก ชาวบ้านให้สุบินออกไปเลี้ยงควายอีก ครั้งนี้ พวกคนเลี้ยงควายได้พาควาย ไปกินหญ้าที่อื่น จูงมาถึงที่แห่งหนึ่ง เขาได้คิดใจยังคิดในที่นั้น โดยดินที่นั่นสามารถปลูกพืชได้ เหมือนกัน ที่แห่งนี้มีชื่อว่า ทุ่งดี ที่เขาได้รู้ตามที่เด็กเลี้ยงควายบอก

หลังจากกินข้าวเย็นและพักผ่อนครู่หนึ่งใหญ่ๆ พวกชาวบ้านพากันเตรียมครกเพื่อตำข้าว พวกเขาตำโดยใช้สากสองอัน บ้างก็สากสามอันถึงสี่อันก็มี ได้ยินเสียงตึกตึกๆ ฟังไปเพราะไปอีก อย่าง เขา (สุบิน) ชื่นชมชาวบ้านที่ตำเป็นจังหวะกันดีมาก ถ้าไม่อย่างนั้นเขาคงจะปวดหัวเพราะเสียง สากตำกันเป็นแน่ สุบินได้เข้าไปตำกับน้ำรุงสองคน เพราะเขาไม่สามารถตำแบบพวกเขา (ชาวบ้าน) ได้เลย

ในระยะเวลาอันสั้น ที่สุบินได้เข้าร่วมการตำด้วยกันกับพี่น้องชาวบ้าน พวกเขา ได้แต่ ถามไถ่ชายหนุ่มของเราถึงเรื่องนั้นเรื่องนี้อย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เกี่ยวกับอะไรๆ ในกรุง แล้วฟัง เขาอย่างสนใจ เพราะพวกเขาไม่เคยได้รู้จักเมืองกรุง

นับตั้งแต่พรรคพวกตนได้พากันขยับมา นายแดนเริ่มแอบ(47)สังเกตสุบินเป็นนิจ แต่ไม่ เห็นเหมือนคำพูดทั้งหมดเลย ตรงกันข้ามไปอีก มีแต่พวกสาวๆ ต่างมาคุยเล่นกับสุบิน แต่นายแดนก็ กังวลเหมือนคำพูดพรรคพวกตน เขาก็เกิดมีความคิดเหมือนพรรคพวกตนเล็กน้อยในแต่ละครั้ง จนกระทั่งเกิดความอิจฉาในเวลาข้างหน้าในการดำเนินเรื่อง

4

เพราะรัก

(48)ภายใต้ความอดสาหัสของชาวบ้าน นากว่าสิบแปลง ได้ค้าเสร็จหมด เหลือแค่สามสี่แปลงเท่านั้น ชาวบ้านก็ตัดสินใจถอนกำลังจำนวนหนึ่งกลับมาหมู่บ้านคืน เหลือไว้แค่จำนวนเล็กน้อยที่อยู่ค้าให้เสร็จ หลังจากการค้าไปได้เสร็จสิ้น มีเพียงสองหรือสามครอบครัวเท่านั้นที่อยู่เฝ้าดูแลนาและเลี้ยงควาย หลังจากกินข้าวเที่ยงเสร็จแล้ว คนที่จะต้องกลับมาหมู่บ้านได้จัดเตรียมข้าวของของแต่ละคน แล้วก็ออกเดินทางพร้อมๆ กัน ในนั้นมีน้ำรุ่งกับสุบินด้วยเหมือนกัน ส่วนกุหลาบ นางรอให้เสร็จงานหมดก่อน จะตามมาทีหลัง

อยู่ตามทางที่กำลังเดิน คนทั้งสอง พุดคุยกันอย่างสนิทสนม ตามระยะที่พุดคุย สุบินเพิ่งได้รู้ว่านายแดนกับกุหลาบเป็นคู่รักที่พ่อแม่ของทั้งสองฝ่ายได้สัญญาแก่กัน ชาวใหม่นี้ ทำให้ชายหนุ่มเราผิดหวังอย่างมาก แต่เขาพยายามเก็บความรู้สึก ในเวลาเดียวกันนั่นเอง เขาก็ได้รู้เรื่องราวของน้ำรุ่งและน้ำเรืองที่แกล ได้บอกเล่า : “ตอนที่เรื่องได้มาหมู่บ้านนี้แรกๆ น้ำกับแม่ของกุหลาบเป็นผู้ดูแลรักษาโรคให้แก่ น้ำและพี่เรืองมีความสนิทสนมกันกว่าแม่ของกุหลาบ แต่ด้วย(49)ความต้องการสนองคุณผู้ที่ได้ช่วยสงเคราะห์ชีวิตตนเอง พี่เรืองก็หันไปรักแม่ของกุหลาบที่มีพ่อเป็นหมอยา ในตอนที่กุหลาบอายุได้ 2 ขวบ แม่นางก็ตายด้วยความเจ็บป่วย น้ำก็ช่วยรับฝึคชอบในครอบครัวแกลพร้อมทั้งดูแลกุหลาบไว้เหมือนลูก ภายหลังจาก น้ำกับพี่เรืองเตรียมที่จะแต่งงาน แต่กุหลาบไม่เห็นพร้อมที่จะให้พ่อตนมีเมียใหม่โดยเห็นว่าเป็นการทรยศต่อแม่ตน ด้วยความรักลูก พี่เรืองก็พอใจเป็นพ่อม่ายตลอดมา ทำให้ความปรารถนาของพวกเขาถูกขัดขวาง แต่น้ำยังรักและคบหาพี่เรืองอยู่เป็นนิจ ไม่เคยมีใจถือโกรธหรืออิจฉาริษยาอะไรเลย ทั้งตอนแม่ของกุหลาบยังมีชีวิตอยู่ก็เหมือนกับในตอนนี้อย่างเหมือนกัน” สุบินแอบยกย่องน้ำรุ่ง ที่มีจิตใจซื่อตรงขาวสะอาดกล้าพูดเรื่องจริงของตน บอกเขาโดยไม่มีปิดบัง เขาคิดว่า ถ้าเขาสามารถทำอะไรอย่างหนึ่งได้ในเรื่องนี้ เขาจะช่วยแกทันที

เดินด้วยคุยด้วย คนทั้งสองก็ได้มาถึงชายหมู่บ้านที่มีคลองแห่งหนึ่งอยู่ติดถนน อยู่ที่นี่แล้ว ทำให้สุบินนึกถึงเรื่องที่วังดกคลอง นึกไปถึงหญิงสาวน่ารัก เขาอดหัวเราะตนเองไม่ได้ที่ได้พบกับเรื่องบังเอิญแบบนี้ แต่เมื่อนึกถึงคำพูดของน้ำรุ่ง เขามีสีหน้าเศร้าหมองครุ่นหนึ่ง เพราะหญิงสาวที่ตนกำลังแอบรักกลายเป็นว่ามีคู่ประจำใจเสียแล้ว บังเอิญน้ำรุ่งหันมาเห็นสีหน้าเศร้าสร้อยของชายหนุ่มเราพอดี แกลก็ถาม เขาก็บอกถึงเรื่องเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นและอากัปกิริยาของกุหลาบที่มีต่อตนเอง หลังจากได้ฟังแล้ว น้ำรุ่งเริ่มสังเกตดูถึงกิริยาอาการของกุหลาบ แกลบอกไม่ให้เขากังวลโดยสัญญาว่าจะช่วยในเรื่องนี้ ไม่ให้กุหลาบเข้าใจเขาผิดอีกต่อไป

(50)มาถึงหมู่บ้าน ชาวบ้านแยกย้ายกันไปตามที่อยู่ของตน น้ำรุ่งได้เรียกสุบินให้เข้าไปเล่นในบ้านแก ตามมารยาท เขาก็ได้เข้าไปนั่งเล่นประเดี๋ยวนั่งจึงลาเกม่าบ้าน ครั้นเมื่อเดินเข้าไปถึงหน้าบ้าน น้ำรุ่งก็เอ่ยถามสุบิน :

- โอ้! กลับมาแล้วหรือหลาน เป็นยังไงบ้าง สบายดีมั๊ย?

สุบินตอบยิ้มๆ :

- ไม่เป็นอะไรหรอกครับคุณน้ำ

แกดูหน้าเขาแล้วหัวเราะ เอ่ยด้วยความรักใคร่ :

- หน้าคำหมดแล้วยังว่าไม่เป็นอะไรอีก เออ! พักผ่อนซักหน่อยไป ท่าทางจะเหนื่อยแล้ว

- ครับ

สุบินตอบแล้วก็เอาข้าวของของตน ไปเก็บ แล้วมานั่งคุยกันเล่นด้วยกันกับแกจนถึงเวลาข้าวเย็น

ห้าวันต่อมา งานดำนาก็ได้เสร็จสิ้น พวกผู้ดำก็กลับมาหมู่บ้านกิน เวลาเดียวกันกับเพื่อนของเรากำลังกินข้าว โปดต้มมันต้มที่เจ้าของบ้านได้รับแจกจากการทำงานรวม ลำฉางเหลือบเห็นก็ร้องลั่น :

- โอ๊ย! สวยนัก ไอบินคุณนั่น!

ทุกคนมองไปข้างนอกบ้าน เห็นหญิงสาวกลุ่มหนึ่งกำลังเดินบนทาง ในจำนวนนั้นมีคนหนึ่งสวยงามกว่าใคร ทั้งสาวผู้ซึ่งสาวที่ชื่นชมว่าหญิงสาวคนนั้นสวยงามจริงๆ มีแต่สุบินที่อยู่เงียบๆ เมื่อพวกสาวๆ เดินผ่านไป ลำฉางหันมาถามสุบินด้วยความอยากรู้ :

- (51)ไอบิน ลูกหลานใครนายรู้หรือเปล่า?

สุบินตอบด้วยสีหน้าราบเรียบ :

- ลูกสาวคุณน้ำหัวหน้ากุ่ม ชื่อกุลหลาบ

- ว่าไงนะ! น้ำเรื่องมีลูกสาวสวยอย่างนี้ด้วย? ตั้งนานแล้วทำไมนายไม่บอกกัน?

ลำฉางเอ่ยด้วยความตกใจและในทำนองเหมือนกล่าวหา สุบินยืนยัน :

- กันก็ได้อู๊! ไม่นานเท่าไรเหมือนกัน แต่นางมีคู่หมั้นแล้ว

- พุทโธ! คู่หมั้นยังไ?

- พ่อแม่ของทั้งสองฝ่ายได้สัญญากัน

ไได้ยินคำนี้ ลำฉางเอ่ยทั้งหมดหวังด้วยทั้งจำด้วย :

- จบแล้วถ้าอย่างนั้น หมดหวังแล้วชาตินี้ เหตุใดน้องถึงได้เป็นของเขา ทำไมถึงไม่ใช่ของพี่ ไอบินช่วยกันคิดด้วย

สุบินไม่ยอมไได้ยินคำพูดของลำฉางต่อไปอีก ก็เดินออกไปด้วยใบหน้าเศร้าหมอง เพื่อนเราทั้ง 3 มองหน้ากันด้วยความงุนงง เพราะไม่ได้รู้เรื่องจริงของเขา

หลังจากการดำเนินา ชาวบ้านก็มีเวลาว่างระยะหนึ่ง บางคนทำนั่นบางคนทำนี่ไปตามภารกิจ
ของตนแต่ละคน เช่น หาหว่าย, หาเถาวัลย์, หาปลา, เดินพามาล่าสัตว์หรือเดินยงนกในป่า ล

หนึ่งเดือนครึ่งกว่าๆ ผ่านมา บาดแผลที่ศีรษะของสาธุและบาดแผลที่มือของสารัตก็ได้ดี
(52)ขึ้นแล้ว แต่สำนางเพียงแต่สามารถเดินได้เล็กๆ โดยมีไม้เท้าช่วยพยุง ไม่นานเท่าไร วันทำบุญ
ได้มาถึง ชาวบ้านพากันเตรียมข้าว แกง ขนมนมเนย เอาไปวัดถวายพระสงฆ์ เพื่ออุทิศกุศลต่อ
บรรพบุรุษที่ตายไป หลังจากเตรียมเสร็จแล้ว น้ำเรือ ลูกสาว และน้ำรุ่ง นายแดนร่วมกับเพื่อนเรา
ทั้งสามคน เว้นแต่สำนางที่ไม่สามารถเดินไกลได้ พากันเดินไปวัดประสิทธิ์ เป็นวัดเพียงแห่งเดียว
ของคุ้มที่ตั้งอยู่ในหมู่บ้านโชคชัย ไกลประมาณกว่าสองกิโลเมตรจากหมู่บ้านนิมิต

เมื่อ ไปถึง สุบินสังเกตเห็นที่วัดนี้ตั้งอยู่ชายหมู่บ้านใกล้คลองเป็นสถานที่เงียบสงบแห่ง
หนึ่งชวนให้ประทับใจ ในตอนที่ได้เห็นวัด เขาก็นึกไปถึงสถานที่ที่เคยใช้ชีวิตอยู่ นึกไปถึงพระสงฆ์
ที่เป็นผู้มีพระคุณต่อตนเอง เวลาที่ไม่รู้ว่าท่านมีสุขทุกข์อย่างไร วัดนี้ไม่มีรั้ว มีแต่ไม้ป่าและไม่ผล
ขึ้นปะปนกันในที่ของวัด มีกุฏิเล็กๆ สามสี่หลัง มีศาลาฉันหลังเล็กหลังหนึ่ง และพระวิหารก็เล็ก
เหมือนกัน ล้วนแต่ทำจากไม้ทั้งหมด แล้วมีสภาพทรุดโทรมไปบ้างแล้ว ในวัดนี้ มีพระสงฆ์เพียงสี่
ห้ารูปเท่านั้น วันนี้มีคนอลหม่านเพราะเป็นวันทำบุญ ถ้าวินธรรมคามีสภาพเงียบสงัด แท้จริงเป็น
เพียงเขตชนบทห่างไกล แต่ประชาชนที่มีชีวิตอยู่บนแผ่นดินนี้ได้ยึดมั่นในการเคารพปฏิบัติต่อ
พระพุทธศาสนาเป็นนิจ โดยมีวัดอารามที่มีอายุกาลนับสิบปีเป็นหลักฐานยืนยัน

ทุกคนเข้าไปในพระวิหาร เอาจิ้งห้นไปประเคนพระเจ้าอริการที่ยังคงรอรับอุบาสกที่มา
ทำบุญ ท่านมีอายุประมาณแปดสิบกว่าปีแล้ว แต่ร่างกายท่านเหมือนยังแข็งแรงอยู่เลย หลังจากพระ
เจ้าอริการสวดมนตร์อุทิศกุศลเสร็จ น้ำเรือบอกให้เด็กๆ (53)เอาข้าวเอาแกงไปจัดบาตรที่ศาลาฉัน
ส่วนแกยงนั่งใกล้ท่านสนทนากัน จัดบาตรแล้ว ทุกคนก็มานั่งพับเพียบใกล้น้ำเรือ พระเจ้าอริการ
จ้องมองเพื่อนเราทั้ง 3 แล้วเอ่ยว่า :

- เออ! โยมทั้งสามคนนี้เป็นคนมาจากเมืองกรุง ใช่ไหม?

เพื่อนเราทั้ง 3 ตอบพร้อมกัน :

- ครับหลวงตา
- โยมคนไหนชื่อสุบิน?

ได้ยินพระเจ้าอริการถามชื่อคน สุบินตอบขึ้น :

- กระผมครับหลวงตา

ท่านจ้องมองสุบินไม่วางตาแล้วกล่าวว่า :

- ออ! หน้าตาเป็นคนมีธรรมะ มีบุญวาสนาดี เนื้อคู่ที่อยู่ไม่ไกล วันหน้าคุ้มนิมิตจะได้
รุ่งเรืองเป็นแน่ แล้ววัดอาตมาก็จะได้โยมเป็นผู้ช่วยก่อสร้างขึ้นมาอีกครั้งด้วย

ทุกคนได้ยินคำกล่าวของพระสงฆ์ดังนั้นก็พากันยิ้ม ยกเว้นแต่นายแดนคนเดียวเท่านั้นที่มี
ใบหน้าเรียบเฉย น้ำเรื่องกล่าว :

- ถ้าจริงดังคำพระคุณเจ้าแน่ กระผมจะสบายใจนัก
- จริง ไม่ผิด โยมคอยสังเกตดูเถอะ

กล่าวแล้ว ท่านก็หันมาทางนายแดน :

- ออ! แคน แล้วเรื่องตัวเองนั้นเป็นอย่างไรแล้ว?

นายแดนยิ้มแย้ม ตอบ :

- เร็วๆ นี้แหละหลวงตา ผมรอแต่น้องกุหลาบเท่านั้นครับ

พระเจ้าอธิการอยู่เงียบประเดี๋ยว แล้วก็กล่าวกับตัวเอง

- กรรมวาสนาของคนเราแต่ละคน ขึ้นอยู่กับพรหมลิขิตเป็นผู้(54)กำหนด แม้อยากได้ก็
ไม่ได้ แม้จะขัดขวางก็ไม่ได้ มีแต่ปล่อยให้ไปตามการเดินทางของกาลเวลาเพียงเท่านั้น

คำกล่าวของสงฆ์ประโยคนี้ ประกอบด้วยความหมายอันลึกซึ้งซึ่งยากที่จะเข้าใจได้ มีแต่ตาม
ทิศทางดำเนินเรื่องต่อไปภายหน้าหรือ จึงอาจเข้าใจถึงความหมายเหล่านี้

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

เช้าวันหนึ่ง น้ำเรื่องเตรียมออกไปหายา แต่มีชาวบ้านคนหนึ่งมาตามแกลให้ไปช่วยคุณ
เจ็บอยู่หมู่บ้านสำเร็จเป็นการด่วน แกลก็งดไม่ไปหายา น้ำเรื่องก็ให้ลูกสาวไปหายาแทนแกล และให้
สุบินไปด้วยกันด้วย

ก่อนจะออกไป น้ำเรื่องได้ขอร้องให้สุบินช่วยดูลูกสาวแกลด้วย ได้ยินคำนี้หญิงสาวเม้ม
ปาก หลังจากน้ำเรื่องออกไปคนทั้งสองก็เตรียมตัวออกเดินทางโดยกุหลาบได้สะพายถุงๆ หนึ่งและ
ถือมีด ส่วนสุบินสะพายถุงและขวดใส่น้ำพร้อมทั้งแบกจอบอันหนึ่งด้วย

อยู่ตามทาง สุบินเดินข้างหลังกุหลาบห่างๆ กำลังเดิน พลันสาวสวยนี่ก็อะไรได้อย่างหนึ่ง
ก็เดินอย่างรวดเร็วทำให้สุบินเดินตามเกือบไม่ทัน เดินได้ไกลสักหน่อย นางหันไปข้างหลังเห็นเขาเดิน
ด้วยวิ่งด้วย หญิงสาวยิ้มแล้วเดินไปซ่อนอยู่ที่โคนไม้ต้นหนึ่ง สุบินเดินทั้งเหนื่อยหอบ เมื่อมองไป
ข้างหน้า พลันไม่เห็นเงาของกุหลาบ เขาร้องเรียกหลายครั้งแต่ไม่ได้ยินเสียงตอบ เขาเริ่มกลัว ทันใด
นั้นกุหลาบก็ปรากฏตัวอยู่ข้างหลังเขา สุบินหันมาเห็นสาวสวยยืนยิ้มใกล้ๆ ตัว เขาถอนหายใจ
บรรเทาความวิตกพร้อมกล่าว :

- (55)กุหลาบ ทำไมถึง....

กุหลาบพูดตัดบท

- ทำไมพี่เดินช้าอย่างนี้?
- อย่าเดินเร็วนัก พี่เดินไม่ทันหรอก

หญิงสาวหัวเราะ พูดอย่างกล่าวหา :

- ตายแล้ว ทำไม ไม่บอกก่อน คุณอะเหงื่อแตกเต็มตัวแล้ว

สุบินรู้ว่า กุหลาบทำอย่างนี้คืออยากล้อเขาเล่น เขาตอบกลับไปคืน :

- พี่ไม่เป็นไรหรอก กลัวแต่ทำลูกเขาหายไม่รู้จะได้อะไรส่งคืน เพราะแกขอร้องให้ช่วยคุณด้วย ถ้าหากหายจริงๆ มีแต่ขอน้ำเรื่องทำตัวเป็นลูกแทนแต่เท่านั้น ไซ้ไหมกุหลาบ?

ถูกเขาตอกกลับด้วยคำตำหนิ สาวสวยจึงเงยบ ้ยมปาก แล้วเดินไป สุบินเดินดูประเดี๋ยวหนึ่ง ก็เดินตามหลัง

กุหลาบเดินเข้าไปในป่าดูต้นไม้ที่สามารถทำเป็นยา ในตอนที่กำลังเดินหา หญิงสาวได้พบเถาไม้เถาหนึ่ง ก็ทำสัญญาขอให้สุบินขุด ขุดครู่หนึ่ง เขาเขี่ยเอาจากในดินได้สองสามหัว แล้วยื่นให้สาวสวย สุบินประหลาดใจกับหัวยากี่เอ่ยม :

- กุหลาบ หัวยาอะไรใหญ่งามอย่างนี้

ได้ยื่นคำพูดสุบิน หญิงสาวยกมือปิดปากหัวเราะก๊ากพร้อมเอ่ยมวาจา :

- หัวยาอะไร นี้หัวมันป่านะ

ได้ยื่นว่าเป็นหัวมันป่า สุบินอายุกุหลาบอย่างมาก หุบปากไม่กล้าพูดต่อไปอีก ส่วนหญิงสาวนั้นก็ถึงคำถามของสุบิน นางอดหัวเราะไม่ได้ หัวเราะไม่หยุด ทำให้สุบินอายุ(56)แสนอายุ

หนึ่งครู่ใหญ่ๆ คนทั้งสองหายไปได้มากพอสมควร ในขณะที่กำลังเดินหาต่อไปอีก ทันใดนั้นกุหลาบเหลือบเห็นลูกกระต่ายสีขาวคู่หนึ่งน่ารัก กำลังกระโดดโลดเต้น ก็เดินย่องๆ เตรียมตะครุบจับเอามาเลี้ยง แต่สุบินจับมือขวางไว้ หญิงสาวหันมา เขาสำหน้าเป็นสัญญาบอกต่อกุหลาบไม่ให้จับ สาวสวยไม่ฟังเดินเบาๆ แต่ลูกกระต่ายเหมือนรู้ว่ามีคนคุกคามตน ก็วิ่งอย่างรวดเร็วไปข้างหน้า กุหลาบวิ่งไล่ตาม พร้อมทั้งร้องบอกสุบิน :

- พี่ช่วยจับ มันวิ่งไปทางนั้นแล้ว!

สุบินยังเฉย มองลูกสาวหัวหน้าคุ่มไล่จับกระต่าย เห็นดังนี้ สาวสวยร้องขึ้น :

- พี่! ม้วยืนทำอะไร ทำไมไม่ช่วยจับ?

สุบินก็ทำเป็นไล่ตาม ด้วยจุดประสงค์คือให้ลูกกระต่ายวิ่งไปไกลๆ พบเหตุอันตราย สัตว์ทั้งสองก็แยกกันวิ่งตามทิศตรงข้ามกัน ทำให้คนทั้งสองยิ่งแต่ฉลาดกันไกลไปด้วย ลูกกระต่ายฉลาดนัก วิ่งๆ หยุดๆ กุหลาบวิ่งไล่ตามไปไกลแต่ไม่สามารถจับได้เลย หญิงสาวเหนื่อยด้วยโมโหด้วย นั่งเอาแรงประเดี๋ยว แต่เมื่อคิดถึงสุบิน สาวสวยก็ลุกขึ้นร้องตะโกน :

- พี่! พี่สุบิน! พี่อยู่ที่ไหน!

เงียบ ไม่มีเสียงตอบ กุหลาบเริ่มมีความกระวนกระวายกลัวเขาพบกับเหตุร้ายอื่นๆ เพราะไม่รู้จักป่า ส่วนสุบิน เห็นลูกกระต่ายไปไกลแล้ว เขายืนพักทั้งเหนื่อยหอบ แต่ในใจยินดีด้วยได้ช่วยสัตว์ป่าให้พ้นจากความต้องการ(57)ของมนุษย์ เขากลับมาคืน แต่จำป่าไม่ได้ก็เดินเดาะๆ พร้อมทั้งร้องเรียก :

- กุหลาบ! ได้ยินพี่เรียกไหม! ถ้าได้ยินขอให้ตอบ!

ในตอนนั้น ท้องฟ้ามีเมฆดำคราดาย ไม่นานเท่าไรฝนก็พร่างพรมอย่างหนัก พร้อมด้วยลมพัดกระหน่ำเหมือนพายุ ทำให้ลูกสาวน้ำหัวหน้าลุ่มยิ่งแตกแล้วหนักขึ้น คิดในใจ : “ผิดมาจากฉันถึงได้เป็นอย่างนี้! พี่สุบิน พี่อย่าเป็นอะไรเลยนะ! ถ้าพี่เป็นอะไรไป พ่อต้องโทษฉันตายแน่” ตอนนี้ไม่รู้จะทำอย่างไรก็ร้องให้ :

- พี่สุบิน! พี่ได้ยินฉันเรียกไหม! ทำไมไม่ออกมา!

ถัดกันนั้น เสียงอ่อนๆ เสียงหนึ่งได้ดังขึ้นด้วย :

- กุหลาบ! กุหลาบอยู่ที่ไหน!

ได้ยินเสียงนี้ สาวสวยรู้สึกเบิกบานยินดีอีกครั้ง ตอบทันที :

- จำ! ฉันอยู่ที่นี้! พี่สุบินใช่ไหม?

ถนัดเมื่อได้พบกัน คนทั้งสองก็โผล่มาจับมือกันเปรียบเหมือนเพื่อนรักที่พลัดพรากกันหลายปี มองหน้ากัน แล้วหญิงสาวดึงมือออก พุดขึ้นอย่างกระดากอวย :

- พี่ไปถึงไหน ฉันอุตส่าห์เดินหา! รู้ไหมว่าฉัน.....

- ห่วงพี่ ใช่ไหม?

สุบินพุดด้วยเสียงเบาๆ และอ่อนโยน หญิงสาวทำหน้าที่ตั้งตองตอบชี้แจง :

- ใครว่า? ฉันแค่.....

ชายหนุ่มเราหัวเราะ แล้วถามต่อ :

- (58)ถ้าอย่างนั้น เหตุใดกุหลาบถึงได้ร้องให้?

ตอนนี้ สาวสวยมีใบหน้าขวยเขิน พยายามพุดยืนยัน :

- ฉันโกรธพี่ที่เดินไม่รู้ทิศทางต่างหาก

- ขอโทษ เพราะพี่คนเดียวนำความทุกข์มาให้กุหลาบจนกระทั่งร้องให้ ยังกังขามใช่ไหม?

รู้ว่าเขาเหน็บแนมให้ตนเอง หญิงสาวจ้องเขาทั้งเงินอายพุดขึ้น :

- ฉันหยุดพุดกับพี่แล้ว

จบคำพุด สาวสวยเดินไปทั้งแอบยิ้มผสมกับความอาย สุบินยืนดูประเดี๋ยวก แล้วก็ไปตามคนทั้งสองเดินได้ฝนที่ยังตก หาทงออกจากป่า ไปถึงคลองเล็กๆ แห่งหนึ่ง กุหลาบลงไม้ได้ระวังเท้าก็ลื่นลงไป ในคลองร้อง “โอย!” พลั้งเสียง สุบินเห็นกุหลาบประสบเหตุ โผล่ไปด้วยแต่ช่วยไม่ทัน เขายกนางขึ้นอย่างทะนุถนอม ตรวจดูเท้าแล้วเอ่ยว่า :

- ทนหน่อยนะ พี่จะอุ้ม
- ว่าไงนะ!
- พี่จะอุ้มกุหลาบไปบ้าน
- ไม่!
- แต่ทำกุหลาบเคล็ดแล้ว ไม่สามารถเดินได้หรอกนะ!

กุหลาบยังอวดดี พยายามลุกขึ้นเดินไปข้างหน้าทั้งเจ็บปวด ได้สามสี่ก้าวก็ล้ม สุบินไม่สามารถยื่นคุดต่อไปได้อีกก็ถลาไปยกขึ้น แล้วจับมือนางไว้บนไหล่อุ้มเดินไปทั้งฝนโดยเดินช้าๆ เพราะฟ้ามืดไม่สามารถมองเห็นชัดได้เลย เดินไปข้างหน้า ไม่มีทิศทางใดเป็นเครื่องหมายให้สังเกตได้ พวกเขาทั้งสองได้พบถ้ำใหญ่แห่งหนึ่ง กุหลาบก็บอกให้(59)ชายหนุ่มเราหยุดพักอยู่ที่นี่ก่อน หากยังเดินไปอีกอาจจะยิ่งแต่ไกลเป็นแน่

น้ำเรื่องอยู่บ้าน เฝ้ารอดูทางลูกสาวและสุบินอย่างตั้งใจเป็นพักๆ เมื่อเห็นมีลมฝนหนักอย่างนี้อีกยิ่งแต่ทำให้แฉะกักังวลมากขึ้น แก่เฝ้ารองนกระทั่งตอนกลางคืนยังไม่เห็น แล้วฝนก็ยังพรingsพรมมาไม่ทันหยุดอีกก็บอกกับชาวบ้านให้ช่วยเดินหา ในจำนวนนั้นมีนายแดน สาวุช และสารัตด้วย นายแดนมีใจตื่นตระหนกอย่างมาก เมื่อรู้ว่ามิสุบินไปด้วยกันด้วยนั้น ยิ่งแต่โกรธและโทษน้ำเรื่องที่ปล่อยให้ลูกสาวไปด้วยกันกับคนที่ไม่รู้จักประวัติ แต่น้ำเรื่องอดทนสะกดใจไม่ตอบโต้ต่อนายแดนเลย ชาวบ้านประมาณว่าสิบคน บ้างถือคบบ้างถือตะเกียง โคม พวกกันเดินบุกหาในป่า ร่องตะ โคนเรียกชื่อคนทั้งสอง

อยู่ในถ้ำ สุบินกับกุหลาบร่างเปียกโชก แต่ละคนหนาวสั่น สุบินเดินเก็บเศษไม้ในถ้ำได้จำนวนหนึ่ง แล้ววางกองรวมกับขยะเป็นกองๆ หนึ่ง แล้วเขาเอาขุดปุยออกจากถุงที่สะพาย แกะฝาออกจากขวด เทลงไปในกอง แล้วเอาหินหนึ่งก้อนมาเคาะกับเหล็กแท่งหนึ่ง ให้ออกเป็นประกายไฟประกายไฟตกไปข้างบนก่อให้เกิดเป็นถ่านร้อน ถัดมา เขาเป่าถ่านให้ไหม้ขึ้น กุหลาบได้ติดตามดูการกระทำของสุบินไม่วางตา ในใจแอบชื่นชมหนุ่มกรุงคนนี้ ที่รู้วิธีจุดไฟเหมือน(60)ชาวบ้านด้วย

เมื่อไฟติด ชายหนุ่มเราเอาผ้าขนหนูมาคล้องกับไฟจนใกล้แห้ง แล้วยื่นให้กุหลาบเช็ดตัว เขาเตรียมถอดเสื้อตนเอามาอังอีก แต่อยู่ต่อหน้ากุหลาบเขามีความอึดอัดเหลือ หึงสาวเข้าใจความประสงค์ของเขา ก็พุดขึ้น

- พี่อยากจะทำอะไรก็ทำเถอะ

พูดเสร็จ หญิงสาวหันหน้าไปผนังถ้ำ สุบินถอดเสื้อเอามาตากกับไฟจนใกล้แห้งจึงเอามาใส่ เสร็จธุระจนแล้ว สุบินพูดขึ้น :

- เสร็จแล้ว

พูดจบ เขาเดินออกนั่งตรงปากถ้ำ เปิดโอกาสให้กุหลาบทำธุระของนางสักที อยู่ข้างนอกถ้ำ สุบินนั่งใจลอยไปไกล สักครู่ใหญ่ๆ ครู่หนึ่งผ่านพ้นไป เสียงกุหลาบร้องเรียกจากในถ้ำ :

- พี่! พี่สุบิน!

- จ๊ะ!

- พี่เข้ามานี่

สุบินเข้าไป ตรงกับเวลาที่กุหลาบกำลังเชี่ยห้วมันออกจากกองไฟแล้วยืนมาให้ เขาเข้ามาพร้อมกับกล่าว :

- ขอบใจ

เสร็จแล้วนั่งลง ปอกเปลือกออก เสร็จแล้วกัดเอากๆ ด้วยความหิวพร้อมกับพูดแบบขำๆ :

- เเคราะห์ดีแล้วมีห้วยาช่วยให้อึดท้อง ไม่ยังงั้นท้องคงร้องแน่

(61)หญิงสาวอดหัวเราะไม่ได้ :

- ถ้ายังงั้น กินให้มากเถอะ

กุหลาบกัด มันกินช้าๆ คิดไปถึงพ่อ หญิงสาวพูดทั้งใบหน้าเศร้าหมอง :

- ตอนนี้ ไม่รู้พ่อจะห้วงกังวลอย่างไร ถ้าฉันไม่ตามจับกระต่ายก็ไม่มีเรื่องอย่างนี้เกิดขึ้น

หรือก ให้ฉันขอโทษ นี่เป็นความผิดของฉัน

สุบินพูดขึ้น ยืนยันและรับรอง :

- ไม่มีใครผิดหรือก อย่าโทษตัวเองเลย

- พรุ่งนี้เมื่อพบพ่อ แก่ต้องโทษฉันแน่

ไม่อยากจะสาวสวยมีความกังวล เขาตอบขึ้นมาในเชิงรับผิดชอบ

- กุหลาบบอกกล่าวสาเหตุมาจากพี่ ให้แก่โทษพี่เถอะ

กุหลาบจ้องมองหน้าสุบิน ตาต่อตาประทะกันได้เกิดเป็นกระแสรุนแรงอย่างหนึ่ง ภายใตแสงสว่างจากกองไฟ สุบินจ้องมองหน้ากุหลาบไม่วางตา เพิ่งตอนนี้แหละ ที่เขามีโอกาสมองดวงหน้าสวยงามจับใจของกุหลาบ นางมีผมยาวหยักเป็นคลื่นดำเหมือนถ่านดิน ดวงหน้ารูปไข่ คิ้วเล็กดำสนิทโค้งเหมือนคันศร แก้วตาดำเหมือนนิลกลม จมูกเล็กแหลม ริมฝีปากสีดอกบัว เต็มไปด้วยมนต์เสน่ห์ แก้มทั้งสองเต็มอิมเปล่งปลั่งงามเหมือนพระจันทร์ เวลายิ้มแต่ละครั้งปรากฏลักยิ้มทั้งสองข้าง ส่วนกุหลาบ เมื่อมองตรงแก้วตากมใสของสุบิน หญิงสาวเหมือนมีความรู้สึกแปลกๆ บอกไม่ถูก ไม่สามารถจ้องมองต่อไปได้อีก คนทั้งสองต่างก็ก้มหน้า

บรรยากาศสงบเงียบไประยะเวลาหนึ่งผ่านไป ทั้งสุบิน(62)ทั้งกุหลาบเงยหน้าขึ้นเริ่มพร้อมกัน :

- เออ!
- พี่พูดก่อนเถอะ
- กุหลาบพูดก่อนเถอะ
- ให้นั่งขอโทษ ที่ฉันได้เข้าใจพี่ผิด
- เข้าใจผิดเรื่องอะไร?
- เรื่องที่ฉันได้ทำต่อพี่ที่ผ่านมา ตอนที่อยู่ในคลองนั้น

ได้ยินคำนี้ สุบินเข้าใจว่าบางทีน้ำรุ่งได้บอกต่อนางแล้ว ตอนนี้นี่สาวสวยจึงนึกถึงเรื่องนี้ขึ้นมาได้อีก เขาตอบขึ้น :

- เรื่องนั้นพี่ลืมไปหมดแล้ว

หญิงสาวถามย้ำ :

- พี่ไม่ถือโกรธฉันหรือ?
- พี่ไม่รู้จักโกรธใคร โดยไม่ได้พิจารณาเหตุผลหรือ ความจริงพี่ก็มีความผิดเหมือนกัน
- แต่พี่ไม่มีเจตนาหรืออะไรไหม?

สุบินพยักหน้า หญิงสาวยืนยัน :

- ถ้ายังงั้น ไม่ใช่ความผิดหรือ

ชายหนุ่มมองหน้าสาวสวย พูดทั้งยิ้มๆ :

- ตอนนี้ หยุดคิดถึงเรื่องนี้อีกต่อไป ตั้งแต่ตอนนี้ต่อไป ขอให้กุหลาบอย่าข้องถึงตาใส่พี่ พี่ก็ตั้งใจมากพอแล้ว

กุหลาบเบิกตาโต ถาม :

- ฉันทนุ้แ่ยมกเลยหรือ?

เขาตอบไปกินอย่างอ่อนโยน :

- (63)ไม่หรือ เพียงแต่ร้ายไปหน่อยเท่านั้น เวลากุหลาบโกรธหรือข้องถึงตาใส่พี่แต่ละครั้งๆ ยิ่งแต่สวยขึ้น

- พี่อย่าล้อฉันทนุ้

กุหลาบพูดด้วยใบหน้าแดงเหมือนดอกไม้กำลังบาน สุบินอุทานขึ้น :

- พุทโธ! ไม่กล้าหรือ พี่พูดนี้คือความจริง

เงียบเล็กน้อย หญิงสาวพูด :

- ฉันทนุ้ร้ายเฉพาะกับคนชั่วเท่านั้น
- สำหรับผู้หญิง ร้ายสักหน่อยก็ดีเหมือนกัน พี่ชอบ

หญิงสาวจึงถลึงตาใส่สุบิน แต่ครั้งนี้ผสมกับรอยยิ้ม ไม่เหมือนครั้งก่อนที่มีหน้ามึงทิ้ง
สุบินจึงมองดวงหน้าสาวสวยทั้งเปล่งเสียงโดยไม่รู้ตัว :

- งามมาก

พี่ว่าอย่างไร?

- โอ! ไม่หрок ไม่มีอะไรหрок

กุหลาบพูดขึ้น :

- พ่อได้บอกฉันหมดแล้ว ถึงเรื่องของพี่ ชีวิตที่ลำบากมาก คนคืออย่างพี่ เทวดาจะช่วย
ดูแลรักษาอย่างแน่นอน

- ขอให้เหมือนคำกุหลาบเถอะ

พูดจบ สุบินก็นึกถึงเรื่องน่ารุงทันใจ เห็นโอกาสดี เขาก็ถามยังกุหลาบในเชิงเสียบเคียง
และอธิบายเหตุผล :

- กุหลาบ พี่ขอลาเรื่องหนึ่งได้ไหม?

- เรื่องอะไรหรือพี่?

- (64)กุหลาบรักพ่อไหม?

- ถ้า พ่อของตัวเองไม่รัก จะไปรักใครที่ไหนอีก

- สงสารแก่ไหม?

- ถ้า สงสาร ตอนฉันลงนาหรือไม่อยู่ แกอยู่แต่คนเดียวเอง ทำอาหารเอง งานหมู่บ้านงาน
คุ้มด้วย เดินรักษาชาวบ้านด้วย

- ถ้ายังงั้น ทำไมไม่หาใครสักคนมาช่วยแบ่งเบาภาระแก่บ้าง?

- เออ.....

- กุหลาบได้แต่รู้จักรักและสงสารเท่านั้น แต่ไม่ได้เข้าใจถึงส่วนลึกของจิตใจและ
ความรู้สึกของแก่หрок เพราะรักและสงสารลูก แกได้ละทิ้งอะไรทุกอย่าง พอใจเป็นพ่อม่ายมาเป็น
ระยะเวลากว่าสิบปี แต่ลูกกลับห้ามไม่ให้แกได้สมความปรารถนาของแก่บ้าง ทำอย่างนี้ เหมือนทำ
บาปต่อใจแก่ ทำให้เกิดความรู้สึกผิดหวังในชีวิตแก่ ไม่มีความสุขในชีวิตนั้นปลายอย่างนั้น อีก
อย่างหนึ่ง ถ้าวิญญาณแม่ของกุหลาบได้รู้ว่าลูกสาวแกมีใจคับแคบอย่างนี้ ภายหน้าคงไม่สบายใจ
และไม่สงบเลย

- ฉัน

- พี่ไม่โทษกุหลาบหрок ตอนนั้นยังเด็กไม่ทันรู้จักคิด แต่ตอนนี้กุหลาบโตรู้เรื่องแล้ว
รู้จักถูกผิดดีชั่ว อะไรที่ควรทำ อะไรที่ไม่ควรทำ ดังนี้ กุหลาบควรพิจารณาอีกครั้ง แล้วก็ต้องรู้ว่าทำ
อย่างไรเพื่อให้ชีวิตพ่อตนมีความสุข

สาวสวยฟังการอธิบายของชายหนุ่มเราอย่างเงียบสงบ หญิงสาวก็นำมองดูกองไฟ เหมือนกำลังคิดถึงเรื่องที่ผ่านมา เพื่อให้บรรยากาศกลับมาสภาพเดิมอีกครั้ง สุบินก็เปลี่ยน (65)คำถาม :

- บาดแผลกุหลาบเป็นอย่างไรแล้ว?

หญิงสาวเงยหน้าขึ้นตอบ

- ยังเจ็บอยู่เลย
- ถ้ายังงั้นกุหลาบพักผ่อนเถอะ พี่จะออกไปข้างนอก

พูดจบ สุบินออกไปปากกล้า อยู่ข้างนอก ท้องฟ้ามีเมฆปกคลุม ฝนหยุดแล้ว แต่ลมยังพัดเดี่ยวแรงเดี่ยวเบา ชายหนุ่มเรานั่งปล่อยใจคิด คิดถึงการดำเนินชีวิตของตนอยู่ในกรุงกับชีวิตคนที่อยู่ที่นี้ อยู่ในกรุง เต็มไปด้วยการหลอกลวง แข่งขันกันมีชีวิตรอด การคบหาที่มีการจำกัดชนชั้น แต่ทุกคนคิดถึงแต่ผลประโยชน์ส่วนตน ภายในครอบครัวและพรรคพวก ผิดจากชนบทที่มีความซื่อตรง มีความสามัคคี รู้จักรักใคร่และช่วยเหลือกัน รู้จักแบ่งกันรอด ทำงานและรับผลตามกำลังงานของตน ไม่หลอกลวงผู้อื่น จริงอยู่ที่อยู่ในกรุงมีอะไรๆ ทุกแบบทุกอย่าง แต่อะไรที่ชนบทมี ในกรุงกลับไม่มีไปอีก เพราะมองเห็นอะไรๆ สอดคล้องกับความคิดที่ตนมี ทำให้เขามีความพอใจและชวนให้อยากมีชีวิตอยู่ที่นี้ เขาเห็นว่า “ที่ไหนก็ตาม เราก็อยู่ได้เหมือนกัน ให้แต่ที่นั่นสามารถเสริมสร้างความสุขต่อเรา แม้จะไม่ใช่แผ่นดินเกิดก็ตาม แต่ถ้าใช้ชีวิตอยู่นานๆ ไปจะมีความเคยชิน เหมือนแผ่นดินเกิดเป็นแน่” สุบินคิด คิดจนกระทั่งหลับทั้งยังนั่ง

ตั้งแต่เมื่อคืนจนถึงรุ่งสาง ชาวบ้านเราพากันเดินหาเพื่อน(66)เราทั้งสองแต่ไม่พบอะไรเลย แต่ละคนหมดกำลังและหอบเหนื่อยอย่างมาก แต่พวกเขายังต่อสู้พยายามหาต่อไปอีก

อยู่ในป่า ท้องฟ้ายังไม่ทันสว่างแจ้งเลย ด้วยยังมีฝืนหมอกและน้ำค้างหยด ตีอกๆ บนใบไม้ สุบินรู้สึกตัวตื่นขึ้นเห็นร่างคนห่มคลุมด้วยผ้าขาวม้าหนึ่งผืน เขาสงสัยว่า : “เหตุใดมีผ้าขาวม้าผืนนี้มาอยู่บนตัวไปได้?” เขาหันไปในถ้ำตรงกับตอนที่กุหลาบเดินเกาะผนังถ้ำออกมาทั้งที่เดินเซๆ หญิงสาวพูดขึ้นด้วยเสียงสดชื่น :

- ฉันเห็นข้างนอกลมแรง ฉันจึงห่มผ้าให้พี่
- จ๊ะ ขอบใจ

สุบินพูดตั้งใจปั้นปูน ยื่นผ้าขาวม้าให้กุหลาบคืน แล้วถาม :

- เท้ากุหลาบยังเจ็บอยู่ไหม?

หญิงสาวพยักหน้าแทนคำตอบ สุบินถามต่อ :

- สามารถเดินได้ไหม?

หญิงสาวเงิบ มีสีหน้าสลดมองมายังสุบิน เขารู้ว่านางยังไม่สามารถเดิน ได้ก็พูดขึ้น :

- คอยที่อ้อม

พูดจบ เขาเข้าไปในถ้ำเก็บรวบรวมยา เมื่อออกมาอีกครั้ง เขาทำสัญญาให้กุหลาบเกาะบนหลังเขา แล้วอ้อม (แบก) ออกไป กุหลาบมีสีหน้าเอียงอาย เพราะนี่เป็นครั้งแรกแล้วที่พบกับเหตุการณ์แบบนี้

สุบินสะพายถุงยาทั้งสองด้วยบรรทุกุหลาบบนหลังด้วย พยายามเดินตัดหน้า (ผ่าน) ต้นไม้เล็กๆ ที่เปียกน้ำค้างและฝนหมอกค้นหาทางออกตามทิศที่กุหลาบ(67)ชี้บอก กำลังเดินไปข้างหน้า ทันใดนั้นก็ได้ยินแว่วๆ เป็นเสียงตะโกนเรียกชื่อคนทั้งสอง สุบินและกุหลาบดีใจมาก ร้องตอบ (ขาน) พร้อมกัน :

- ผม, ฉัน อยู่ที่นี่!

สุบินพยายามเดินตัดไปหาที่มาของเสียงตะโกน เสียงดังได้ยินยิ่งใกล้ ไม่นานเท่าไรทั้งสองฝ่ายก็สามารถมองเห็น ครั้นเมื่อเหลือบเห็นกุหลาบอยู่บนหลังสุบิน นายแดนพุ่งมาอย่างรวดเร็ว ขยับคอเสื้อทั้งที่ไม่ได้ถามอะไรก่อนเลย สุบินไม่ได้เตรียมตัวไว้ก่อนก็ถูกกำปั้นหนึ่งของนายแดนล้มไปบนดิน ถุงที่สะพายตกจากไหล่กระจายเต็มดิน กุหลาบควบคุมการทรงตัวไม่ได้ก็ล้มไปบนดินร้อง “โอย!” ใจไม่แน่ใจ นายแดนโผล่ไปจับข้อมือสุบินขึ้นพยายามจะแถมอีกหนึ่งกำปั้น แต่มีสาวพุ่งมาจับมือไว้ พร้อมกันนี้ น้ำเรื่องถลามาขลุกลืนแล้วร้องห้าม :

- แคนหยุด!

นายแดนทิ้งมือลงมองหน้ากุหลาบ หญิงสาวแสดงสีหน้าไม่พอใจ ร้องกับนายแดน :

- ทำไมพี่แดนทำอย่างนี้?

- แค่นี้ยังไม่พอไปด้วย

- พี่เป็นคนไม่มีเหตุผล

- ไม่มีเหตุผล? แล้วเมื่อไหร่คืออะไร?

- พี่อย่าเข้าใจผิด เขา.....

กุหลาบอยากอธิบายความจริง แต่นายแดนพูดตัดบท :

- พี่ไม่ฟัง น้องอย่าพูดปกป้องไอ้คนถือโอกาสคนนี้ไปเลย

- ฉันหยุดพูดกับพี่แล้ว

- พี่...

(68) ไม่อยากเห็นเหตุการณ์นี้ต่อไปอีก น้ำเรื่องก็พูดขึ้นทำลายความเคลือบแคลง :

- พอแล้วๆ หยุดเถียงกันเถอะ

นายแดนเดินมาหากุหลาบเพื่อถามสุขทุกข์ แต่นางหันหน้าหนี น้ำเรื่องเดินไปใกล้สุบินพร้อมกล่าว :

- หลานไม่เป็นไรหรือ?

เขายกมือลูบรอยช้ำบนแก้ม แล้วตอบขึ้น :

- ครับ ผมไม่เป็นไรหรอก แต่เท้ากุหลาบมีแผล

ได้ยินคำพูดสุบิน ทั้งนายแดนทั้งน้ำเรื่องและคนอื่นอีกมองหน้ากุหลาบ นายแดนถาม

หญิงคนรัก :

- เท้าน้องเป็นอะไร?

หญิงสาวหันหน้าหนี ไม่ตอบคำถามของนายแดน สุบินตอบแทน :

- เท้าขวาเคล็ด ไม่สามารถเดินได้หรอก

ครั้งเมื่อได้ยินว่าเท้าขวากุหลาบเคล็ด นายแดนหันมามองสุบิน เตรียมคำถาม แต่น้ำ

เรื่องเอ่ยถามลูกสาว :

- ทำไมลูกเดินไม่ระวังอย่างนั้น?

- ฉันทัน.....

- เป็นอุบัติเหตุไม่ได้เจตนาหรอก คุณน้ำ

สุบินพูดขึ้น น้ำเรื่องก็สั่งขังนายแดน :

- แดน ไปตัดกิ่งไม้มา

นายแดนไม่ถึงถึงมือไม้ท่อนหนึ่งยาวประมาณสามเมตร ถัดมาเอาเปลมาผูกบนท่อนไม้ทั้ง(69)สองข้าง แล้วให้กุหลาบขึ้นขี่ หามมาห่มบ้าน ไปตามทาง น้ำเรื่องได้ถามสุบินถึงเหตุการณ์ของคนทั้งสอง เขาเล่าไปตามเรื่อง แต่ปิดบังเรื่องไล่จับกระต่ายเพราะกลัวน้ำเรื่องดูถูก

มาถึงบ้าน น้ำเรื่องเตรียมยามาปิดให้เท้าลูกสาว และทายายาให้สุบิน เสร็จหมดแล้ว น้ำเรื่องก็ออกไปข้างนอกกับสุบิน อยู่แต่กุหลาบและนายแดนแค่สองคน หญิงสาวนอนบนเสื่อสีหน้าบึ้งตึงตาจ้องดูแผลไม่ยุ่งกับนายแดนที่นั่งข้างๆ เลย อยู่ในบรรยากาศเงียบสงัด นายแดนพูดขึ้น :

- น้องกุหลาบ ให้พี่ขอโทษ ที่พี่ได้เข้าใจผิด

กุหลาบอยู่เฉยไม่ต่อปาก ตายังแต่มองดูแผล นายแดนพูดซ้ำ :

- พี่ขอโทษน้องแล้ว ทำไมไม่พูดกับพี่สักคำอย่างนี้ ตอนนี้ ให้พี่ทำอะไร น้องจึงจะ

หายโกรธ? น้องได้ยินไหมว่าพี่ขอโทษ พี่.....

เมื่อหน่ายกับคำพูดนายแดนมาก สาวสวยลุกขึ้นนั่ง แล้วพูดตัดบท :

- ไม่ใช่ให้มาขอโทษฉันหรอก คือขอโทษพี่สุบินนะ พี่ได้ยินหรือยัง?

- ไม่! เรื่องอะไรพี่จะไปขอโทษไอ้กาฝากนั้น?

- พี่อย่าเรียกเขาอย่างนั้นอีกนะ เขาเป็นคนดีไม่เหมือนพี่คิดหรอก

- น้องถือหางเขา?

โกรธที่นายแดนไม่ยอมรับรู้ความผิด หญิงสาวร้องขึ้น :

- พี่แดน! ถ้าพี่ยังท้ออย่างนี้ ไม่มีพี่ไม่มีน้องอีกหรือตั้งแต่วันนี้ไป

คำพูดตัดขาดของกุหลาบ ทำให้นายแดนต้องยินยอมเต็มใจเห็นพร้อมทั้งที่โกรธ :

- (70) ได้ๆ พี่ยอมเชื่อตามน้องแล้ว
- ยอมอย่างไร?
- คือหยุดเรียกเขาแบบนี้ไปอีกแล้ว
- ไม่ทันหมดหรือ พี่ต้องขอโทษเขา
- ได้ๆ พี่เชื่อตามน้องทั้งหมดให้แต่น้องสบายใจ อะไรที่พี่ทำนี้ เพราะพี่รักน้อง พี่กลัว....

กุหลาบสะกดคำพูด :

- วันหลัง พี่อยากทำอะไรต้องพิจารณาก่อน พี่อย่ากังวลอะไร น้องยังเป็นของพี่อยู่เสมอ

ได้ยินคำนี้ นายแดนสบายใจนัก จับมือกุหลาบมาหอมเบาๆ แล้วเตรียมหอมแก้มอ้อม

เหมือนดวงจันทร์ของกุหลาบอีก แต้นางจึงมือออกและหันหน้าหนี :

- อย่าทำอย่างนี้ ระวังมีคนเห็น
- ไม่มีใครเห็นหรือ ให้พี่....

นายแดนไม่ทันจบคำพูดของตน ทันใดเสียงลากเท้าเสียงหนึ่งชนกับก้อนหินดังขึ้น เขา

หันมาเห็นสุบินยังยืนอยู่หน้าบ้าน ทำให้นายแดนที่กำลังมีใบหน้าเบิกบานเปลี่ยนเป็นหน้าเรียบเฉย โดยทันที ส่วนกุหลาบก็แก้มแดงด้วยความอาย สุบินไม่มีความประสงค์จะรบกวนคู่มือนั้นหรือ แต่เขาได้เข้ามาเห็นโดยบังเอิญ ตอนก้าวเท้าออกไปคืนก็ชนกับก้อนหินจนจะล้ม พอดีนายแดนหันมาเห็น สุบินก็หยุดอยู่เฉยๆ กับที่ พุดขึ้น :

- ขอโทษ พี่ไม่ได้ตั้งใจหรือ

นายแดนกำลังโกรธพอดีด้วย พุดทั้งที่โกรธ :

- (71) ไอ้คนจิงไร ไอ้คนก่อกวน ไอ้.....
- พี่แดน!

กุหลาบร้องขัดจังหวะคำพูดนายแดน เพราะนางไม่พอใจและได้ยินคำพูดที่ไม่เหมาะสมเหล่านี้ทั้งหมด ถัดมา หญิงสาวพยายามทำใจให้เป็นปกติขึ้นมาใหม่ แล้วพูดคำพูดอ่อนโยนกับนายแดน :

- พี่แดน พอ กลับไปบ้านได้แล้ว ไว้พรุ่งนี้ค่อยมาคูน้องอีกนะ
- พี่....
- พี่อย่าลืมคำพูดนะ

หญิงสาวพูดตัดบทพร้อมทั้งทำสัญญาณให้นายแดน รู้ว่ากุหลาบอยากให้ตนขอโทษสุบิน เขาจึงลงมาจากบนบ้าน โดยไม่ลากุหลาบสักคำ เมื่อเดินถึงข้างสุบิน เขาพูดทั้งหน้าบึ้ง :

- ขอโทษ

พูดจบ นายแดนเดินออกมาด้วยความโกรธในใจ เห็นกริยาของนายแดน หญิงสาวมีสีหน้าเศร้าหมองและหมัดกำลังใจ เพราะนายแดนเพิ่งคุยกับนางเอง แต่ไม่แก้พฤติกรรมเลย สุบินขึ้นมานั่งบนบ้าน มองเห็นกุหลาบมีหน้าเศร้า เขาก็ถามไปลอบ :

- เท้ากุหลาบยังเจ็บไหม?

หญิงสาวเงยหน้าขึ้น พยายามยิ้มตอบ :

- จ้า ทุเลาแล้ว

หยุดครู่หนึ่ง หญิงสาวพูดต่อ :

- ขอพี่ยกโทษให้พี่แดนด้วย

- จ๊ะ พี่ไม่ถืออะไรหรอก

- (72)ขอบคุณพี่ เห็นกริยาของพี่แดนทำกับพี่อย่างนี้ฉันลำบากใจนัก

ไม่อยากจะให้กุหลาบคิดเรื่องนายแดนกับคนต่อไปอีก สุบินพูดขึ้น :

- หยุดกังวลเรื่องเหล่านี้เถอะ กุหลาบพักผ่อนเถอะเพื่อให้รับหาย

- กุหลาบมองหน้าสุบิน เขายิ้มและแสดงสายตาอ่อนโยนต่อสาวสวย พร้อมด้วยวาจา

อ่อนหวาน :

- นอนเถอะ

- จ๊ะ

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

กุหลาบยิ้มตอบ แล้วเอนตัวบนเสื่อ จากนั้นหลับตา ทั้งที่ใจยังคิดจนหลับ

หลายวันผ่านไป น้ำเรื่องได้มาพบสุบินด้วยใบหน้าสดใสพร้อมกล่าว :

- ขอขอบคุณมาก หลานสุบิน

- ขอขอบคุณเรื่องอะไรคุณน้า?

- ลูกสาวน้าเห็นพร้อมแล้ว

- เห็นพร้อม!

สุบินเอ่ยด้วยความงุนงง ถัดมา เขาปลันนึกถึงเรื่องนี้ก็ยิ้มตอบ :

- ดีใจด้วยนะครับคุณน้า

- (73)หลานน้าเก่งนัก สามารถทำให้ลูกสาวน้าเปลี่ยนใจ

- ไม่ใช่ผมหรอก มาจากกุหลาบมีความคิดเหมาะสมถูกต้อง

- หลานอย่าอ้อมตนมาก ถึงอย่างไรน้าก็ขอบคุณหลานด้วย

วันถัดมา น้ำรุ่งก็ได้มาแสดงความขอบคุณต่อชายหนุ่มเราด้วย แยกบอกเขาว่า : “คุณกลายเป็นคนพูดเรื่องราวทั้งหมดนี้ แล้วก็ทำตัวเป็นแม่สื่อ ให้พ่อตัวเอง” ไม่นานเท่าไร พิธีหมั้นหมายระหว่างน้ำเรื่องและน้ำรุ่งก็ได้จัดเตรียมขึ้น แล้วการเตรียมงานมงคลจะจัดขึ้นในเดือนหกปีหน้า

ตลอดเวลา ตอนที่น้ำหัวหน้าคู้กับสุบินไม่อยู่บ้าน กุหลาบได้แต่นั่งเย็บปักอย่างสงบเงียบ และลึกลับ เมื่อมีใครสักคนมาถึง สาวสวยก็รีบจัดเก็บไว้ทันที

ครั้งหนึ่ง น้ำเรื่องได้ขึ้นมาบนบ้านเห็นลูกสาวมีกิริยาเหมือนรีบร้อนอะไรอย่างหนึ่งก็ถาม :

- กุหลาบ ลูกกำลังทำอะไรนี่?

- จำ ไม่มีอะไรหรอกพ่อ

ตอบเสร็จ หญิงสาวเดินเข้าห้องอย่างรวดเร็ว โดยมีกรรมวุ่นห่ออะไรห่อหนึ่งไปด้วย น้ำเรื่องได้แต่สังเกตเห็นว่า เวลาแกลมแต่ละครั้ง นางได้แต่ตอบปฏิเสธเสมอ

วันหนึ่ง เมื่อกุหลาบไม่อยู่บ้าน ด้วยความอยากรู้ความจริง แยกเข้าไปในห้องลูกสาวตรวจดู ด้วยกลัวว่ามีอะไรแปลก แยกได้รื้อข้าวของนางก็เห็นม้วนผ้า 1 ห่อ ที่แยกเห็นลูกสาวถือทุกครั้งเสมอๆ แยกคลี่ม้วนผ้าที่นั่นออกดูเห็นเสื้อตัวหนึ่ง กางเกงตัวหนึ่งที่เย็บไม่ทันเสร็จ ตอนแรก แยกคิดว่าลูกสาว แยกกำลังเย็บเสื้อผ้าใหม่ให้พ่อตน แต่พิจารณานานๆ (74) ไป ความยาวของเสื้อผ้าและแขนเสื้อยาวกว่าตัวและมือแยกไปอีก แยกสงสัยนักกว่าลูกสาวแยกตัดเย็บให้ใคร? แยกคิดว่า ถ้าเย็บให้นายเคนยั้งแต่ไม่เหมาะไปอีก ดังนั้นมีแต่เย็บให้... ความคิดหนึ่งก็ถามลูกสาวให้รู้เรื่อง แต่กลัวลูกมีความอาย ดังนี้แยกก็ไว้คอยดูก่อน ถ้าเหมือนความคิดของแยกหรือไม่? คิดถึงตรงนี้ แยกยิ้มด้วยความดีใจ ต่อมา แยกก็ม้วนผ้าที่เก็บไว้ที่เดิมคืน

ตั้งแต่สุบินได้พบโดยบังเอิญ ณ สถานที่ที่ตนได้เห็นมา ใจของเขาได้แต่คิดอยากเอาที่ตรงนั้นและที่ตนได้เรียนหลักสูตรสากลมาทำการพัฒนาพื้นที่เหล่านี้ให้เป็นอ่างเก็บน้ำ ทุ่งน่านับร้อย เฮกตาร์จะเป็นสวนพืชเศรษฐกิจ สุบินคิดว่า งานที่ตนทำนี้ ช่วยให้ชาวบ้านมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และอยากแสดงความสามารถของตนเอง

การพัฒนาชนบท เป็นแผนการหนึ่งในนโยบายพัฒนาประเทศ เป็นพระราชดำริของ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร ที่พระองค์ได้นำพสกนิกรเบิกประกอบด้วยดอกผลดงคามยิ่ง สำเร็จมาแล้วในสมัยสังคม ราษฎร์นิยม เช่นการพัฒนาทางหลวงแผ่นดินและถนนสู่ชนบทใกล้ไกล สร้างโรงพยาบาลสำหรับรักษาประชาชนทุกเขตชั้นชน สร้างโรงเรียนสำหรับการเล่าเรียนของบุตรหลานของพระองค์ สร้างวัดวาอารามสำหรับปฏิบัติและคำจูนพระพุทธศาสนา สร้างที่อยู่อาศัยช่วยเหลือแก่ครอบครัวยากจน และครอบครัวที่สมควรใจดำรงชีวิตอยู่ในเขตชนบท พร้อมทั้งยกทำนบ ทำอ่างเก็บน้ำ ขุดคลอง สำหรับเขตกิจกรรม และขุดสระ บ่อน้ำ ช่วยบรรเทาความขาดแคลนน้ำแก่ประชาชน

(75)สิ่งที่สุบินกำลังคิดถึงคือโครงการพัฒนาของตน ซึ่งได้เดินตามแนวทางของกษัตริย์ พระองค์นี้ เพื่อทำงานใหญ่นี้ให้สำเร็จ จำเป็นต้องมีการสนับสนุนจากชาวบ้านเป็นพิเศษในเรื่อง

งบประมาณ แล้วหนุ่มสุบินมีวิธีการอย่างไรเพื่อโน้มน้าวให้เขา มีความเชื่อมั่นในโครงการใหญ่นี้ได้? แล้วเขาสามารถทำได้สำเร็จหรือไม่?

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

5

โครงการพัฒนาและการก่อสร้าง

(76)จากวันหนึ่งไปยังวันหนึ่ง จิตใจสุบินยังเวียนวนคิดถึงแต่โครงการพัฒนาของตนเป็นนิจ เขาเห็นว่า ไม่ต้องคิดให้ให้ลำบากแต่คนเดียวต่อไปอีกแล้ว ควรบอกเพื่อนๆ และนำหัวหน้าคุ้มเพื่อพิจารณาความเห็นและอภิปรายกัน หากผิดถูกหรือไม่สำเร็จอย่างไรจะได้โล่งในใจ สุบินได้บรรยายทุกทิศทางที่เขาได้เห็น ออกความคิดเห็นและชี้แจงเกี่ยวกับโครงการของตนแก่เพื่อนทั้งสาม ฟังจบ สำนางพูดขึ้นก่อนใคร :

- ไอ้บีน นายอยากตั้งตัวเป็นราชาอยู่ที่นี้หรือ?
- ไม่ใช่อยากเป็นราชาหรอก อยากช่วยพัฒนาตำบลนี้ ช่วยชาวบ้านให้มีคุณภาพชีวิตดียิ่งขึ้น
- แต่โครงการที่นายพูดมานี้มันใหญ่มาก นายเพียงคนเดียวทำได้ด้วยหรือ?
- ไม่ใช่กันเพียงคนเดียวเองหรอก

สุบินพูดทั้งยิ้มๆ พร้อมทั้งมองหน้าเพื่อนทั้งสาม สำนาง(77)เข้าใจคำพูดเพื่อนตน ก็ตอบขึ้นว่า :

แต่กันไม่เล่นด้วยกับนายหรอก พี่สาวและพี่สารถก็ไม่เข้าร่วมด้วยเหมือนกัน ไซ้มีพี่?

สาวขออกความเห็น :

- พี่เห็นว่าความคิดของน้อง ดีแล้ว แต่พี่เกรงว่าไม่สามารถทำได้

สารถเสริม :

- น้องต้องคิดและพิจารณาขึ้นอีกครั้งหนึ่ง

สุบินตอบทั้งยิ้มๆ :

- ผมได้คิด และคาดว่าสามารถทำได้ ถ้าพี่ทั้งสองและนาย เข้าร่วม พร้อมทั้งชาวบ้านด้วยเหมือนกัน เพื่อนทั้งสามอยู่เงียบๆ เหมือนกำลังคิด ท่ามกลางความเงียบ สุบินพูดต่อเป็นการเตือนความจำ :

- เราทุกคนมีชีวิตรอดขึ้นมาอีกก็เพราะคนหมู่บ้านนี้ ดังนั้นเราควรพากันทำอะไรอย่างหนึ่งช่วยพวกแกกันเป็นการรู้คุณและตอบแทน อีกอย่างหนึ่งได้ช่วยแบ่งเบางาน ของรัฐบาลอีกด้วย ในการพัฒนาดินแดนยากไร้ที่ห่างไกลนี้ ผมได้แต่คิดว่า : “ในหนึ่งชีวิตของตน คนเราแต่ละคนหากสามารถทำได้ ควรทำอะไรอย่างหนึ่งให้มีประโยชน์ต่อสังคมในชาติ”

ฟังจบ แต่ละคนพิจารณาคำพูดของสุบิน คนเราแต่ละคนเกิดมา ในชีวิตหนึ่งของตน จำเป็นต้องทำงานเพื่อตนเองและครอบครัว นอกจากนี้ ถ้าสามารถทำได้ ก็ควรทำอะไรอย่างหนึ่ง

เพื่อประโยชน์ต่อสังคมด้วยเหมือนกัน ไว้เป็นผลงานหรือมรดกสำหรับแสดงต่อลูกหลานรุ่นหลัง ให้พวกเขาได้เห็น ได้รู้และควรเอาเป็นเยี่ยงอย่าง

(78)เจียบไปครู่หนึ่ง สำนางตอบขึ้น :

- ถ้าอย่างนั้น นายหาเมียอยู่ที่นี้ซะทีเดียวเถอะ ส่วนกันไม่ได้อยู่ที่นี้ทั้งชีวิตหรือ
- ไม่ใช่ทั้งชีวิตหรือ เป็นแค่ระยะเวลาหนึ่งเท่านั้น

สาวธถามย้า :

- แล้วยานทำอะไร?
- อย่างนานห้าปี

ได้ยินแต่ห้าปี เพื่อนสุบินทั้งสามร้องพร้อมกัน :

- ห้าปี?

สำนางถาม :

- ไอ้บีน ห้าปีนานนัก ลดหน่อยได้ไหม ไอ้มาร์ค?

สุบินพูดปลอบ :

- ถ้าเราพยายามอย่างหนักทุกคน อาจเหลือแค่สามปี

เจียบไปครู่หนึ่ง สำนางเหมือนเห็นด้วยกับ โครงการของเพื่อนตน เขาถามย้า :

- นายได้พูดเรื่องนี้กับน้ำหัวหน้าคุ้มแล้วหรือยัง?
- ยังหรือ ก็น่าจะบอกแก่ หลังจากที่เรารู้ได้เห็นพ้องกันแล้ว

สาวธถามเพิ่มเติม :

- ถ้าพวกเขาไม่เห็นด้วยกับโครงการของน้อง แล้วยังคิดอย่างไร?
- ผมเชื่อมั่นว่า พวกเขาต้องสนับสนุนอย่างแน่นอน

สาวธถามขึ้น :

- แต่ สมมุติว่า พวกเขาไม่เห็นด้วยไปอีกล่ะ?
- ผมมีวิธีของผม

(79)สุบินตอบยี้มๆ ส่วนคนทั้งสามจ้องมองหน้าเขา หลังจากได้อภิปรายกันและได้รับการสนับสนุนจากเพื่อนร่วมทางแล้ว สุบินเฝ้ารอโอกาสดีที่จะบอกเรื่องนี้กับน้ำหัวหน้าคุ้ม น้ำเรื่องได้ออกไปดูชาวบ้านที่ป่วยตั้งแต่เช้าจนกระทั่งถึงบ่ายจึงกลับมาคืน ด้วยสีหน้าแสดงความเหน็ดเหนื่อย

สุบินเอาน้ำส่งให้แกดื่ม เห็น โอกาสดีก็บอกเกี่ยวกับ โครงการของตนกับน้ำหัวหน้าคุ้ม แต่ ตนต้องการความรู้จำนวนหนึ่งเพิ่มเติมอีก ก็เริ่มคำถามขึ้น :

- เป็นอย่างไรแล้วคุณน้ำ คนป่วย?
- โอ! ขยันป่วยนัก (ป่วยหนัก)

- พวกเขา มักป่วยเป็นอะไรครับ?
 - บ่อยที่สุดคือท้องร่วง ท้องบวม ท้องอืด แล้วนอกจากนั้นก็มีไข้ตัวร้อนและไข้มาลาเรีย
- เสียบไปประเดี๋ยว เขาถามต่อ :
- คุ่มนี้มีหมู่บ้านกับประชาชนเท่าไรครับ?
 - มีหมู่บ้านห้าหมู่บ้าน คือ หมู่บ้านนิมิต หมู่บ้านบาน หมู่บ้านสำเร็จ หมู่บ้านตวล (ตะตวล) และหมู่บ้านโชคชัย มีประชาชนทั้งหมดกว่าหนึ่งพันคน คิดเป็นครัวเรือน มีสองร้อยห้าสิบเอ็ดครัวเรือน
 - ที่นามีเท่าไรครับ?
 - ทั้งหมดมีกว่าร้อยเฮกตาร์ ที่นาเหล่านี้แบ่งส่วนไปตามจำนวนสมาชิกครอบครัว แล้วหมู่บ้านแต่ละหมู่บ้านบ้างก็มีที่นาส่วนรวมของครอบครัว บ้างก็มีที่นาส่วนตัวอีกด้วย
 - คุณน้ำ แล้วชาวบ้านหาปลาและเนื้อด้วยวิธีไหนครับ?
 - (80)เหมือนที่หลานรู้หมดแล้ว การกินอยู่ของคุ่มเรามีความขาดแคลน เวลาขาดแคลนอาหารแต่ละครั้ง เราพากันออกไปยิงสัตว์ป่ามาทำอาหาร ในเดือนห้า ชาวบ้านพากันเดินหาปลาตามบ่อโคลน และไปที่ไกลๆ โดยใช้ส้อมแล้วทาบิชด้วยเปลือกไม้ ผลไม้ป่า หัวและเถาวัลย์ป่า เป็นต้น ส่วนผักก็มักมีแต่ผักป่าด้วย เช่น เห็ด, ถั่ว, หน่อไม้, ต้นจามจุรี, ผักตบชวา, ผักหวาน เป็นต้น
- พุดจวบ น้ำเรื่องเหมือนข้อใจอะไรอย่างหนึ่ง เกมองหน้าสุบินพร้อมถาม :
- หลานมีอะไรหรือ ถึงได้ถามน้ำหลายเรื่องอย่างนี้?

สุบินยิ้มแล้วตอบ :

- ผมมีความคิดอย่างหนึ่ง แต่ไม่รู้ว่าคุณน้ำเห็นด้วยหรือเปล่า?
 - หลานพุดมาซิ
- สุบินก็ได้เอาความคิดและโครงการของตนบอกต่อน้ำหัวหน้าคุ่ม หลังจากได้ฟังอย่างเอาใจใส่ น้ำเรื่องตั้งใจมาก ด้วยเวลานี้สุบินมีความคิดดีและสมัครใจช่วยเหลือต่อหมู่บ้านและคุ่มของแก แกพุดขึ้นด้วยความยินดี :
- ดีมากหลาน น้ำยินดีมากที่หลานมีความคิดแบบนี้ น้ำขอต้อนรับและสนับสนุนหลานเป็นนิจ แล้วหลานคิดจัดการตอนไหน?
- แต่ผมยังกลัว ไม่รู้ชาวบ้านทุกคนเขามีความคิดเหมือนคุณน้ำด้วยหรือเปล่า?
 - โอ! อย่างกังวลหลาน พวกเขา มีแต่สนับสนุนและยินดีเป็นแน่ ให้แต่หลานอยากเริ่มทำตอนไหนน้ำจะจัดการทันที
 - ขอบคุณครับ คุณน้ำ

น้ำหัวหน้าคุ่มยิ้ม ดบไหล่เขาและพุดขึ้น :

- น้ำเองหรือที่ต้องขอบคุณหลานแทนชาวบ้านทุกคนนั้น แล้วหลานคิดทำ(81)ตอนไหน?

- ผมคิดว่าควรอภิปรายร่วมกับน้ำหัวหน้าหมู่บ้านทั้งหมด ก่อน เพื่อฟังความคิดเห็นและพาพวกแกลงไปพิจารณาจุดถึงสถานที่ที่ต้องเตรียมการให้ชัดเจน แล้วยินยอมพร้อมใจกับโครงการของผมหรือไม่

น้ำเรื่องพอใจกับความคิดประชาธิปไตยของสุบินมาก แยกตอบทันใจ :

- ดี! น้ำจะเรียกหัวหน้าหมู่บ้านและสมาชิกคุ้มมาประชุมทันที

ไม่ต้องรอนาน น้ำเรื่องได้ส่งจดหมายเชิญสมาชิกคุ้มและหัวหน้าหมู่บ้านมาทำการประชุมทันที ในการประชุมนี้ สุบินเป็นผู้นำในการอธิบายและชี้แจงเกี่ยวกับพัฒนา เช่น การปรับปรุงการปกครองของรัฐบาลและการจัดการกำหนดกฎเกณฑ์จำนวนหนึ่ง ป้องกันสิ่งแวดล้อม ตั้งสมาคมคนชราพิการ ยูวชนสัมพันธ์ สหกรณ์และกองทุนสหกรณ์ จัดการการศึกษาอบรม อนามัย สุขาภิบาล โครงการยกทำนบ ทำอ่างเก็บน้ำ การบุกรุก และการขยายที่นาและสวนพืชเศรษฐกิจ สุบินก็ได้ชี้แจงแก่องค์กรประชุมด้วยเหมือนกันถึงโครงการในอนาคตของตน และเตรียมจัดการ ให้มีไฟฟ้าใช้ด้วยพลังงานแสงอาทิตย์ เพราะเขาสังเกตเห็นว่า เขตนี้มีแสงอาทิตย์เพียงพอสำหรับผลิตออกเป็นพลังงานแสงอาทิตย์ได้

หลังจากได้ฟังการบรรยายของสุบิน องค์กรประชุมมีความพอใจอย่างมากกับความคิดของเขา ถัดจากการประชุม คณะกรรมการคุ้มร่วมกับเพื่อนทั้งสามได้พากันเดินไปตามทุ่งสระไม เพื่อพิจารณาภูมิประเทศบริเวณนั้นที่อยู่ในโครงการจะต้องทำอ่างเก็บน้ำและถางเป็นที่นา ในการลงไปพิจารณาอย่างละเอียด นี้ พวกเขาได้พบว่ามีคลองแห่งหนึ่ง(82)ใช้ประโยชน์ ได้ดีโดยไม่ต้องขุดคลองใหม่ แม้ว่าคลองนี้มีสภาพคลเคลี้ยวไปหน่อยก็ตาม วันถัดมาอีก พวกเขาลงไปพิจารณาเนินกัมลาย ในหมู่บ้านได้สำหรับปลูกฝ้าย ทุ่งในหมู่บ้านใช้สำหรับปลูกมะม่วงหิมพานต์ และอีกพื้นที่หนึ่งที่เนินในหมู่บ้านเป็นเนินสำหรับปลูกกาแฟ พื้นที่ทั้งหมดที่พวกเขาลงไปพิจารณาล้วนแต่เหมาะสมกับโครงการพัฒนาของสุบิน

หลังจากได้พิจารณาเสร็จหมดแล้ว องค์กรประชุมอีกองค์กรประชุมหนึ่งก็ได้ถูกจัดตั้งขึ้นเพื่ออภิปรายกัน เตรียมดำเนินการ และแจกแจงแผนงาน องค์กรประชุมอยากให้ปฏิบัติงานเหล่านี้ค่อยๆ ค่อยเป็นค่อยไป แต่สุบินเสนอขอให้มีการประชุมชาวบ้านทั้งหมดก่อน ตามแบบประชาธิปไตย เพื่อให้ประชาชนออกความเห็นส่วนตัวว่าสนับสนุนหรือคัดค้าน อีกอย่างหนึ่ง เพื่อแสดงความซื่อสัตย์ไม่ปิดบังและมีความโปร่งใส ก่อนจะทำการประชุมเขาได้ขอให้หัวหน้าหมู่บ้านทุกหมู่บ้านทำการกระจายข่าวเรื่องงานทั้งหมดนี้ต่อลูกบ้านของตนก่อน เพื่อแจ้งให้พวกเขาได้รู้และเอาไปพิจารณาแล้วก็เป็นการค่อยๆ สืบหาความคิดของประชาชน ด้วยว่าจะมีปฏิกิริยาอย่างไร **ไม่ควรทำ**

อะไรๆ ตามแต่ฝึกขึ้นได้ โดยไม่ได้ทำการศึกษาให้ลึกซึ้ง และไม่ได้ทำการบอกกล่าวหรือตอบสนอง ความคิดของประชาชนของรัฐก่อน เพื่อให้พวกเขาสมัครใจเข้าร่วม

ทุกคนมีความชื่นชมสรรเสริญต่อสุบิน ที่มีความคิดฉลาดหลักแหลม ถ้าหากคิดไม่ถึงว่า เพื่อนคนมีความชำนาญทั้งการคิดทั้งการพูด เพราะเมื่อก่อนเขา เป็นคนไม่ค่อยพูดเหมือนตอนนี้ หรือก ส่วนน้ำเรื่องได้แต่คิดว่า ถ้าได้คนอย่างสุบินมาอยู่ทำงานในหมู่บ้านและคุ้มนี้ตลอดไป ไม่รู้ว่า แกจะสุขใจแค่ไหน เพราะเมื่อมองเห็น(83)ความฉลาดหลักแหลมของสุบิน น้ำเรื่องก็เสนอต่อองค์ ประชุม ขอให้เขา เป็นหัวหน้าคุ้มแทนแก ทุกคนมีความพอใจและเห็นด้วย แต่เขาปฏิเสธไม่ขอรับ โดยขอแค่เป็นผู้ช่วยให้ความคิดเห็นต่อหมู่บ้าน และคุ้มเพียงเท่านั้น

หลังจากได้ข้อตกลงร่วมกันมาแล้ว การกระจายข่าวเกี่ยวกับการประชุมก็ได้มีขึ้น ตาม หัวหน้าแต่ละหมู่บ้าน จากปากต่อปาก จากคนหนึ่งสู่คนหนึ่ง ทว่าทั้งหมู่บ้านทั้งคุ้ม พวกเขาพากันพูดคุยกันเกี่ยวกับปัญหาเหล่านี้ ส่วนมากพอใจและเห็นด้วย บางคนก็ยังลังเล ในส่วนของการ กระจายข่าวนี้ ทำให้นายแดนได้แต่มองเห็นความแตกต่างกันระหว่างตนกับสุบิน แล้วความคิดหัวน วิตก ก็เกิดขึ้น พวกเขาพากันเดินยุยงพวกเขาชาวบ้านไม่ให้เห็นด้วยกับโครงการนี้ โดยพูดว่าพวกเขากรุงทั้งสี่คนนี้เป็นพวกกาฝาก ไม่มีประวัติชัดเจนนัก ไม่ควรไว้ใจเลย งานที่พวกเขาทำนี้ เพื่อหลอกลวงเอาข้าวกินและยึดเวลาดำรงชีวิตอยู่ที่นั่นต่อไปอีกแต่เพียงเท่านั้น แผนการของนายแดน ที่อยากให้โครงการของสุบินล้ม ไม่ค่อยได้ผลเลย ด้วยพวกเขาไม่กล้าทำอย่างเปิดเผยได้แต่กระซิบบ กระจายตามบ้านจำนวนหนึ่งที่เขาเชื่อมั่นว่าสามารถจุดประกายสนับสนุนข้างตน แต่ส่วนใหญ่เขาเห็นว่าดีสำหรับหมู่บ้านและคุ้มทั้งหมด แม้จะมีบางปัญหาที่เขาไม่เห็นพ้องก็ตาม ส่วนกุหลาบก็ไม่เห็น ด้วย พร้อมทั้งขอให้นายแดนอย่ามีความคิดแบบนี้อีกด้วย มีจำนวนเพียงเล็กน้อยเท่านั้นที่เชื่อตาม คำพูดพวคนายแดน เห็นแผนการของตนไม่ได้รับความสำเร็จ พวกเขาคิดว่าจะขึ้นไปคัดค้านในวัน ประชุมข้างหน้านี้

ถัดจากหลังวันประชุมมา สุบินได้พยายามเตรียมงาน โครงการทั้งวันทั้งคืน ไม่มีเวลา พักผ่อนเลย นอกจากนี้ เขาได้อธิบายแก่น้ำหัวหน้าคุ้มและสำนางเกี่ยวกับสาระสำคัญและการใช้ ถ้อยคำที่ต้องขึ้นไปอธิบายในวันประชุม ส่วนน้ำเรื่องเป็นหัวหน้าคุ้ม มีปัญหาลำบากจำนวนหนึ่งที่ แกเห็นว่าไม่สามารถทำได้ก็มาอภิปรายกับสุบิน โดยเชื่อมั่นว่าหนุ่มชาวกรุงคนนี้มีความคิดฉลาด หลักแหลมสามารถช่วยแกได้ ปัญหาเหล่านี้ มี : การตัดไม้ เพื่อแผ้วถางทำไร่ ยิงสัตว์ เสาป่าล่าสัตว์ และเดินเบือปลา เพราะเป็นความเคยชินของชาวบ้านในตำบลนี้ตั้งแต่นานมาแล้ว ไม่สามารถห้าม ปรามได้เลย

เฉพาะปัญหาเหล่านี้ สุบินได้อธิบายแก่น้ำหัวหน้าคุ้มว่า : “ในการเรียกบุคคลว่าอาชญากร แผ่นดิน ต้องมีข้อบังคับ มีกฎหมายเคร่งครัดยึดความยุติธรรมความจริง กล้าทำและกล้าตัดสินทุก งาน ไม่ควร มีการช่วยเหลือหรือสนับสนุนพรรคพวก กฎคือกฎ ไม่ลังเลกลัวนี้กลัวนั้นเลย กล้าทำ

กล้ารับผิดชอบ อย่าดีแต่ว่า แต่ทำไม่เป็นหรือทำได้แต่ตอนแรกๆ เหมือนไฟไหม้ฟาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องไม่ใช้อำนาจหน้าที่ของตนโดยผิดกฎหมาย ที่จะก้าวไปสู่อำนาจเผด็จการ” ผู้นำที่ดีมีแต่เฉพาะความรู้ไม่พอหรอก ต้องมีความไหวพริบในการบริหารงาน มีความซื่อตรงและมีสติสัมปชัญญะด้วยเหมือนกัน

นอกจากนี้ สุบินได้อธิบายแนะนำน้ำหัวหน้าคุ้มให้มีวิธีรู้จักหารายได้และจัดการจำหน่ายด้วยตัวเอง มีกลุ่มสหกรณ์เป็นรากฐาน อะไรๆ ทั้งหมดที่สุบินกำลังได้จัดการช่วยเหลือแก่น้ำหัวหน้าคุ้มร่วมกับโครงการพัฒนาของตนสำหรับหมู่บ้านและคุ้ม เป็นประพันธ์สวัสดิภาพ คุ้มอย่างหนึ่งที่เขาเชื่อมั่นว่าจะทำให้คุ้มนิมิตมีความเจริญรุ่งเรือง ชาวบ้านจะมีคุณภาพชีวิตดีขึ้น หากผู้ประกอบการพัฒนาได้ตามสัญญานี้ ประพันธ์สวัสดิภาพคุ้ม (สัญญาการปกครองตัวเองของคุ้ม) เป็นแบบแผนการปกครอง(85)ตนเองโดยอิสระ นอกเหนือหน้าที่ของรัฐบาล เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในหมู่บ้านและคุ้มของตนเองให้มีความเจริญเติบโต พร้อมทั้งมีวิธีรู้จักแสวงหารายได้และรู้จักจัดการจำหน่ายด้วยตนเอง

วันประชุมได้มาถึง อยู่หน้าที่ทำคุ้ม มีชาวบ้านประมาณร้อยกว่าคนมาจากหมู่บ้านทั้งห้า ในนั้นมีกุหลาบ นายแดน และพรรคพวกเขาด้วย นอกจากชาวบ้าน มีน้ำหัวหน้าคุ้ม สมาชิกคุ้มหัวหน้าหมู่บ้านทั้งห้าและเพื่อนเราทั้งสี่ สมาชิกคุ้มคนหนึ่งได้ขึ้นเปิดการประชุม โดยได้อ่านระเบียบวาระการประชุม มี :

1. รายงานเกี่ยวกับการงานของหมู่บ้านและคุ้มที่ผ่านมา
2. พิจารณางานใหม่เพื่อการบริหารจัดการ การจัดระเบียบและกฎหมายใหม่ของหมู่บ้าน
3. ปัญหาอนามัยและคุณภาพชีวิตของประชาชน
4. การยกทำนบ ทำอ่างเก็บน้ำ ขยายที่นาและการปลูกพืชเศรษฐกิจ
5. ปัญหาอื่นๆ และมติดอกประชุม
6. ความร่วมมือและการตัดสินใจ
7. ปิดดงค์ประชุม

หลังจากสมาชิกคุ้มขึ้นมาประกาศเรื่องวาระการประชุมเสร็จแล้ว ผู้ช่วยคุ้มคนหนึ่งขึ้นมาอ่านรายงานเกี่ยวกับงานของหมู่บ้านและคุ้มที่ผ่านมา ถัดมาน้ำหัวหน้าคุ้มได้ขึ้นมาพูดเกี่ยวกับงานใหม่ของหมู่บ้านและคุ้มที่มีดังต่อไปนี้ :

- ตามการประชุมอภิปรายของคณะกรรมการคุ้ม คุ้มได้ตัดสินใจให้มีกรม 10 หลัง กรม 50 หลัง อยู่ตามหมู่บ้านแต่ละแห่ง สาเหตุที่ให้(86)มีกรมเหล่านี้ เพื่อเสริมงานของรัฐบาลให้ดีขึ้น ไปอีกในการบริหารหมู่บ้านและคุ้มให้มีระเบียบที่ดี สะดวกในการทำงาน การเผยแพร่และการให้ข้อมูล

ข่าวสารอื่นๆ ให้ทันสถานการณ์ พร้อมกันนี้ คຸ້ມได้ตัดสินใจเปลี่ยนชื่อจากคณะกรรมการคຸ້ມไปเป็น กรมปรึกษาภิบาลคຸ້ມ การเปลี่ยนชื่อนี้ ทำไปตามความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วของสังคม มีความหมายว่า สมาชิกคຸ້ມทั้งหมดร่วมกันอภิปรายและบริหารจัดการงานของหมู่บ้านและคຸ້ມร่วมกัน อยู่ในกรมนี้อีกมีผู้หญิงเข้าร่วมทำงานด้วย สมาชิกทุกคนต้องทำการเลือกสรรด้วยการลงคะแนนภายในห้าปีต่อครั้ง ไม่ใช่แต่งตั้งขึ้นโดยใครคนใดคนหนึ่งหรือกลุ่มพรรคใดพรรคหนึ่งนั้นเลย นำหัวหน้าคຸ້ມหยุดเล็กน้อย แล้วบรรยายต่อ :

- เราจะตั้งสมาคมคนชราพิการ เพื่อช่วยเหลือพวกแก่ที่ไม่มีที่พึ่งและจัดหางานที่เหมาะสมแก่พวกแก่ ตั้งสมาพันธ์เยาวชนเพื่อเป็นกำลังสำคัญเต็มอัตรา เพื่อช่วยงานอื่นๆ ของหมู่บ้านและคຸ້ມ ตั้งสหกรณ์สำหรับช่วยป้องกันผลประโยชน์ของพี่น้องไม่ให้พ่อค้ามาค้ำคองราคา ผลผลิตเกษตร การจัดตั้งให้มีสหกรณ์นี้ขึ้นมา เพื่อที่เราจะเดินตามพระราชดำริและแนวทางการบริหารที่ดีของสมเด็จพระพ่อของเรา ที่พระองค์ได้ตั้งขึ้นในสมัยสังคมาภยธรรม มีชื่อว่า “ราชสหกรณ์” ในวันข้างหน้า เราจะตั้งให้มีสหกรณ์เงินทุนสำหรับให้พี่น้องเราืมเงินไปทำทุนประกอบอาชีพอื่นๆ สมาคมกัศิ สมาพันธ์กัศิ สหกรณ์กัศิ พ่อแม่พี่น้องทั้งหมดสามารถมีสิทธิเข้าหรือไม่เข้าเป็นสมาชิกก็ได้ ตามความสมัครใจไม่มีการ(87)บังคับเลย

นำหัวหน้าคຸ້ມผ่อนคลายเล็กน้อย แล้วพูดต่อ :

- จัดการการศึกษาของลูกหลานเราขึ้นมาอีก ซ่อมโรงเรียนขึ้นมาอีก มีชั่วโมงเรียนเหมาะสม ไม่เหมือนที่ผ่านๆ มา ลูกหลานเราทั้งหมดจำต้องเข้าเรียนให้ได้ครบถ้วนทุกคน และอย่างน้อยก็ต้องเรียนให้ได้อย่างน้อยชั้น ป. 6 ด้วย คนเรียนเก่งและอยากเรียนต่ออีกแต่ครอบครัวไม่มีความสามารถ คຸ້ມจะช่วยให้เรียนต่อได้ จัดให้มีสถานเลี้ยงเด็ก (บ้านเมตตา) เพื่อให้พ่อแม่พี่น้องทำงานได้สะดวกไม่ยุ่งยากกับเรื่องลูก เพราะมีแม่ๆ แก่ๆ เป็นคนช่วยดูแลแล้ว อีกอย่างหนึ่งตามหมู่บ้านจะจัดให้มีห้องอ่านหนังสือสำหรับพี่น้องที่ไม่รู้หนังสือ ต้องเรียนให้รู้จักอ่านจักเขียนทุกๆ คน พุดมาถึงห้องอ่านหนังสือ องค์ประชุมพากันฮือฮา เจียบเสียงแล้ว นำหัวหน้าคຸ້ມพูดต่อ :

- กระบวนการเพื่อผู้ไม่รู้หนังสือนี้ ก็เป็นพระราชดำริของสมเด็จพระพ่อของเราด้วย ที่พระองค์ได้ริเริ่มกระบวนการนี้ขึ้นในทศวรรษที่ 60 นับแต่นั้นต่อไป ห้ามตัดไม้ ถางป่า เพราะการตัดไม้เป็นการทำลายสิ่งแวดล้อม

ได้ยินเรื่องข้อความตอนนี้ เสียงฮือดังขึ้น นำหัวหน้าคຸ້ມพูดต่อ :

- เราสามารถทำได้กับสวนเก่าๆ ของเราขึ้นไป แต่กฎหมายห้ามแต่ เขตที่มีต้นไม้ใหญ่ๆ ส่วนเขตที่มีทุ่งนาและเขตที่มีป่าละเมาะเล็กๆ เราสามารถตัดได้ สวนมีสองประเภท หนึ่งคือ สวนสวนรวมที่เรามีทุกวันนี้ กับอีกหนึ่งคือ สวนส่วนตัวที่ครอบครัวแต่ละครอบครัวมีสิทธิสามารถทำได้ พร้อมกันนี้ ห้ามตัดไม้เอาฝิ่ง ห้ามเผาป่าล่า(88)สัตว์และยิงสัตว์ป่า ห้ามเดินเบือปลา ถ้าใครละเมิดต้องรับโทษตามกฎหมาย

เสียงกระซิบกระซาบดังขึ้น เมื่อได้ยินข้อห้ามนี้ เสียงเล็กน้อย น้ำหัวหน้าคุ่มพูดต่อ :

- จัดตั้งที่ทำการอนามัย ของคุ่มและมีหมอตตามหมู่บ้าน เรื่องสำคัญอีกเรื่องหนึ่งคือ เราต้องมีน้ำบาดาลใช้และมีสุขอนามัยตามบ้านสำหรับขับถ่าย เฉพาะปัญหาบ่อน้ำและสุขา ผมขอมอบให้หลานสาวนางเป็นผู้อธิบายแก่พ่อแม่พี่น้อง ถึงมูลเหตุที่เราทุกคนต้องมีบ่อน้ำและควรมีสุขา

น้ำหัวหน้าคุ่มพูดจบก็นั่งลง สำนักลุกยืนขึ้นพุงตัวด้วยไม้เท้า ก่อนจะพูดเขาหันไปมองสุบิน สุบินทำสัญชาตญาณให้เขากล้าขึ้น สำนักก็เริ่มบรรยายดังต่อไปนี้

- ที่ผ่านมานี้หมู่บ้านเราและคุ่มมักจะมีโรคท้องร่วง ท้องบวม เท้าบวม ซ้ำๆ ซากๆ มีโรคไข้ตัวร้อน มาลาเรีย และ ไข้เลือดออก พ่อแม่พี่น้องรูปร่างใหม่โรคล่านี้เกิดมาจากอะไร? โรคท้องร่วงและท้องบวมเกิดมาจากเราขาดอนามัย เช่นการถ่ายหนักตามทุ่งทุกครั้ง ปล่อยหมูให้เดินคุ้ยเหยี่ยทุกที่ ดื่มน้ำห้วยหนองไม่ได้ต้ม น้ำห้วยที่ไหลมาจากป่าเขา มีแร่ธาตุสกปรกปนเปื้อนทุกชนิดนี้เป็นสาเหตุใหญ่ๆ ที่ทำให้เราท้องร่วง ส่วนโรคเท้าบวมเกิดมาจากเราขาดน้ำตาล ส่วนโรคมาลาเรีย ไข้เลือดออก เกิดจากเราไม่ทำความสะอาดบ้านเรือน บริเวณบ้านรกที่มีขยะมีโคลน เป็นเหตุทำให้เกิดมีลูกน้ำ ลูกน้ำเกิดจากขุยมะพร้าวขี้ไก่ขี้วัวขี้ควายเสีย อีกอย่างหนึ่ง ผมสังเกตเห็นที่พี่น้องเรานอนไม่มีมุ้ง แม้ว่ามุ้งไฟอยู่ใต้ถุนบ้าน แต่ไม่ดี(89)ไปกว่ามีมุ้งเลย แล้วการก่อไฟนี้ ทำให้มีควัน ทำให้มีสุขภาพไม่ดี นี่เป็นสาเหตุที่ทำให้มีโรคล่านี้

สำนักสอนลมหายใจเล็กน้อย แล้วพูดต่อ :

- ดังนี้แล้ว ผมขอวิงวอนให้พี่น้องสร้างสุขาสำหรับขับถ่าย แม้ไม่มีทุกบ้านอาจเป็นบ้านสองสามหลังมีสุขาแห่งเดียวก็ยังดี บ้านเรือนต้องให้สะอาด อย่าให้มีขยะที่เป็นโคลน ต้องขุดหลุมหนึ่งหลุมสำหรับเทขยะ ขอย้ำทิ้งไม่รู้ที่ เลี้ยงหมูต้องมีคอก ขี้วัวขี้ควายต้องโกยใส่ในหลุมไว้ทำปุ๋ยใส่ना เราควรรอนอนในมุ้งเพื่อป้องกันยุง ส่วนการใช้น้ำ เราต้องมีบ่อน้ำให้ได้มาก เพราะในเดือนแล้งเรามีการขาดแคลนน้ำ แล้วขอให้ดื่มน้ำต้มถ้าทำได้ ดังที่น้ำหัวหน้าคุ่มพูดจบมาแล้วเกี่ยวกับการทำให้เสียสิ่งแวดล้อม ผมขออธิบายคำนี้ให้พ่อแม่พี่น้องได้เข้าใจว่าสิ่งแวดล้อมคืออะไร? สิ่งแวดล้อมคืออะไร? ทั้งหมดที่อยู่รอบตัวเรา ทั้งสิ่งมีชีวิตและไม่มีชีวิตก็ดี มีรูปหรือไม่มีรูป เช่นเป็นธรรมชาติ น้ำ ดิน ลม อากาศ ป่าไม้ ล ดั่งนี้ การทำลายสิ่งแวดล้อม คือการทำให้เสียหาย รบกวนต่อการดำรงชีวิตอยู่ของเรา ต่อสัตว์ ต่ออะไรๆ อื่นๆ อีก อะไรๆ ที่ผมได้บรรยายมานี้ พี่น้องสามารถทำได้ไหม? ถ้าเราทำได้ ผมหวังว่าพี่น้องเราจะมีสุขภาพดีทุกๆ คน เหมือนคำเขาว่า “ป้องกันดีกว่ารักษา” เฉพาะการขุดน้ำบาดาล ฝ่ายกรมปรึกษาภิบาลคุ่มมีโครงการเรียบร้อยแล้ว ขอพี่น้องอย่ากังวล

สำนักหยุดเล็กน้อยมองยังพี่น้องชาวบ้าน แล้วพูดต่อ :

- ตั้งแต่นี้ต่อไป เราจะจัดให้มีหมอตตามหมู่บ้านและมี(90)ที่ทำการอนามัยของคุ่ม เราใช้ยาแผนปัจจุบันด้วยและใช้ยาแผนโบราณเขมรเราด้วย ขึ้นอยู่กับสภาพและความเป็นไปได้ที่เรา

สามารถหาได้ ถือเป็นโอกาสดี ผมขอกล่าวขอบคุณต่อน้ำหัวหน้าคุ่มและพี่น้องชาวบ้านทั้งหมด ที่ได้พยายามหมดกำลังกายใจช่วยรักษาพวกผมทั้งสี่คน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง น้ำได้รักษาขาผมให้หาย สามารถเดินได้ ดังที่พี่น้องได้เห็นแล้ว สิ่งที่ผมได้บรรยาย ก็จบแต่เท่านั้น ขอขอบคุณ

พูดจบ ลำฉางนั่งลง สุบินยกมือข้างหนึ่งแสดงให้เห็นเป็นสัญญาณว่าเขาพูดได้ดี ถัดมา น้ำหัวหน้าคุ่มลุกขึ้นประกาศ :

- ต่อไปนี้ หลานสุบินจะแจ้งต่อพ่อแม่พี่น้องเกี่ยวกับงานสำคัญๆ จำนวนหนึ่ง สำหรับหมู่บ้านและคุ่มเรา

สุบินลุกขึ้นทำความเคารพต่อองค์ประชุมเหมือนคนก่อนๆ แต่การบรรยายของเขาได้ตั้งเป็นคำถามให้พี่น้องชาวบ้านตอบกลับคืน เขาถามด้วยคำถามต่อไปนี้ :

- พ่อแม่พี่น้องทุกคนอยากได้ข้าวเยอะไหม?

เสียงชาวบ้านในองค์ประชุมตอบขึ้นพร้อมกัน :

- อยากได้

เขาถามต่อ :

- อยากได้ปลาได้เนื้อ กินทุกวันไหม?

- อยากได้

- อยากมีชีวิตสบายดี มีบ้านใหม่อยู่ มีไฟฟ้าใช้ มีมอเตอร์ไซค์ขี่ไปไกลๆ มีวิทยุฟังและโทรทัศน์ดูครบทุกบ้านไหม?

- อยาก

- (91)ถ้าอยากได้ เราทุกคนต้องรวมกำลังกายกำลังใจเป็นหนึ่งเดียวกันทำตามคำแนะนำของคุณน้ำหัวหน้าคุ่มหมู่บ้าน และช่วยให้การอนุเคราะห์แก่หมู่บ้านและคุ่มเรา เช่น ข้าวเปลือก เป็นต้น เพื่อเป็นทุนพัฒนา คำว่า “พัฒนา” นี้ มีความหมายว่า การทำอะไรๆ ให้มีความเจริญก้าวหน้า ให้ดียิ่งขึ้น

สุบินหยุดเล็กน้อย แล้วพูดต่อ :

- คุณน้ำหัวหน้าคุ่ม น้ำหัวหน้าคุ่มหมู่บ้านและพวกผม ได้อภิปรายกันจัดเตรียมโครงการหนึ่งเพื่อพัฒนาหมู่บ้านและคุ่มของพ่อแม่พี่น้อง โครงการที่พวกเราจัดเตรียมนั้น คือเราจะยกทำนบทำอ่างเก็บน้ำแห่งหนึ่งที่ทุ่งสระไผ่และแควถางนาที่ทุ่งใต้ทำนบ หากเรามีอ่างเก็บน้ำเราสามารถทำนาได้สองครั้งในหนึ่งปี ไม่เพียงแต่สามารถทำนาได้เท่านั้น แถมยังมีน้ำใช้สำหรับงานอื่นๆ มีปลาสำหรับกิน มีบัวและผักบุ้งทำเป็นผัก ดังคำเขาว่า “มีน้ำมีปลา” เราไม่ต้องเดินหาปลาในที่ไกลๆ เหมือนเมื่อก่อนอีกแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเอียงปลาทำให้เสียหายต่อสิ่งแวดล้อมด้วย ทำนบนี้มีขนาดใหญ่ เราไม่สามารถทำแค่หนึ่งปีหรือแต่ที่เดียวได้หรอก ในโครงการของเรามีระยะเวลาห้าปี จากปีที่หนึ่งถึงปีที่สี่เป็นระยะเวลาที่เราต้องยกทำนบ แล้วปีสุดท้ายเป็นการดูแลและซ่อมแซม

สุบินมองไปยังพี่น้องชาวบ้านประเดี๋ยวนึง แล้วพูดต่อ :

- ที่เนินกัมลาในหมู่บ้านบาน เราสามารถปลูกฝ้ายได้หลายร้อยเฮกตาร์ พ่อแม่พี่น้องได้รู้แล้วว่า ฝ้ายอาจนำมาทอเป็นผ้าขาวม้า ผ้าห่ม เสื้อผ้าสำหรับใช้ตามต้องการของเรา หากเราปลูกได้เยอะ เราจะขายได้เงินแถมอีกด้วย ที่ดินในทุ่งที่อยู่ในหมู่บ้านสำเร็จ ผมคิดว่าที่ดินนี้สามารถปลูกมะม่วงหิมพานต์ขาย เนื้อมันอาจนำมาคองเพื่อ(92)กินและเป็นอาหารสำหรับวัวควาย มะม่วงหิมพานต์นี้ ปลูกแค่สามปีก็จะได้ผลแล้ว พร้อมกันนี้เราจะปลูกกาแฟที่เนินเขาในหมู่บ้านด้วยเหมือนกัน การปลูกกาแฟก็มีความสำคัญอย่างหนึ่งที่อาจทำการส่งออกไปขายที่ประเทศนอก พี่ชทั้งหลายนี้ เป็นพืชเศรษฐกิจของหมู่บ้านแต่ละหมู่บ้าน และเป็นส่วนรวมของกลุ่มของเราทุกคน นี่เป็นลักษณะเฉพาะของหมู่บ้านแต่ละหมู่บ้าน ในการร่วมกันเพาะปลูกพืชแต่ละชนิดตามแนวทาง “หนึ่งหมู่บ้านหนึ่งผลิตผล” ที่เป็นยุทธวิธีหนึ่งช่วยให้ผู้เข้าร่วม แต่ละคน รู้จักเป็นเจ้าของงานงานนั้น มีความสามัคคีและรู้จักช่วยกัน เพิ่มความสามารถและความรู้เฉพาะทาง เท่าเทียมกันในการรับผลกำไรตามกำลังการผลิตที่ตนได้ทำ

สุบินผ่อนลมหายใจเล็กน้อย แล้วพูดต่อ :

- พ่อแม่พี่น้องได้รู้แล้วว่า โรคบวมเกิดมาจากขาดน้ำตาล ดังนั้นเราควรพากันปลูกอ้อยเอาน้ำตาล ที่ดินที่สามารถปลูกอ้อยได้อยู่ทุ่งพิด ใกล้กับฐานทำนบพื้นที่ของหมู่บ้านโชคชัย เหตุที่เราเอาพื้นที่นั้นทำเป็นไร่อ้อยเพราะการปลูกอ้อยต้องการน้ำ แล้วที่นั้นอยู่ใกล้แหล่งน้ำที่เราเตรียมทำอ่างเก็บน้ำ

สุบินหยุดเล็กน้อย แล้วต่อความ :

- อะไรๆ ที่ผมได้บรรยายมานี้ เป็นสิ่งที่พ่อแม่พี่น้องอยากได้ดังที่ผมได้ถามคำถามจบมาแล้ว หากเราได้พัฒนาแผนของเราสำเร็จ เราจะมีกินมิใช่ครบครัน มีเสื้อผ้าสวมใส่เต็มที่ เสริมแล้วเราจะขายผลผลิตเกษตรของเรา ได้เงินมาสร้างบ้านใหม่ ซื้อเครื่องใช้อื่นๆ ซื้อรถไถสำหรับไถนา ซื้อเครื่องกำเนิดไฟฟ้าสำหรับให้แสงสว่างหมู่บ้านเรา ซื้อเครื่องนวดข้าว เครื่องสีข้าว ล แต่เพื่อให้ทำโครงการเหล่านี้จนเสร็จได้รับความ(93)สำเร็จ จำเป็นต้องอาศัยกำลังของพ่อแม่พี่น้องทั้งหมดเข้าร่วม ถ้ามีแต่โครงการของหมู่บ้านและกลุ่ม ขาดการสนับสนุนจากพ่อแม่พี่น้องก็ไม่สามารถรับอะไรได้ทั้งหมด ผมขอจบตรงนี้ แล้วขอพ่อแม่พี่น้องเอาความคิดเหล่านี้ไปคิดพิจารณาดูเถอะขอขอบคุณ

หลังจากสุบินได้จบเรื่องของตน น้ำหัวหน้าคุ่มขึ้นชี้แจงเพิ่ม :

- ผมเป็นตัวแทนให้กรมปรึกษาภิบาลคุ่ม ขอสนับสนุนตลอดทั้งโครงการนี้ เราทุกคนได้รู้แล้วว่า ตำบลเรามีความขาดความเจริญ ตอนนี้นับเป็นโชคดีของเราแล้วที่ได้หลานๆ ชาวกรุงสมัครใจช่วยทำการพัฒนาพื้นที่เรา ดังนี้แล้วเราเป็นเจ้าของตำบลไม่ยินดีหรืออย่างไร? หากประชาชนของรัฐเรามีความรู้ยิ่งมากยิ่งขึ้น เศรษฐกิจชาตินั้นก็จะเจริญเติบโต วัฒนธรรมชาติรุ่งเรือง สังคม

ชาติก้าวหน้า ประเทศชาติเข้มแข็ง นานาประเทศไม่กล้าดูถูก โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศข้างเคียง ถูกต้องแล้ว เราต้องช่วยอนุเคราะห์ข้าวเปลือกต่อคัม ทำเป็นทุนสำหรับการพัฒนา แต่ไม่เกินความสามารถของพี่น้องหรือ ที่สำคัญคือให้แต่พ่อแม่พี่น้องมีความไว้ใจ และมีความเชื่อมั่น ว่าเราต้องประสบความสำเร็จอย่างแน่นอน ผมขอเรียนชี้แจงว่า ข้าวเปลือกที่พ่อแม่พี่น้องอนุเคราะห์ต่อคัม และกำลัง ที่ได้เข้าร่วม คัมจะคิดทดไว้ส่งคืนตอนที่โครงการเราได้เสร็จและรับผล

นำหัวหน้าคัมจ้องมองยังชาวบ้านในองค์ประชุม แล้วพูดต่อ :

- ถัดไปนี้ หากพ่อแม่พี่น้องท่านใดมีความคิดเห็นอะไร ขอให้ขึ้นมาแสดงความเห็น แล้วทางกรมปรึกษาภิบาลคัมเราจะตอบให้กระจ่าง

จบคำพูดนำหัวหน้าคัม องค์ประชุมทั้งหมดมีเสียงกระซิบกระซาบกันแต่(94)ไม่มีใครสักคนขึ้นมาเสนอความคิดเห็นอะไรเลย นายแดนที่มีแผนการเตรียมจะทำการคัดค้านในองค์ประชุมตอนนี้มีการลังเล โดยไม่เห็นมีคนอื่นเขาขึ้นมาต่อว่า แต่เพื่อไม่ให้อาย คำพูดตัวเอง เขาก็ลุกขึ้นอย่างสง่า คนในองค์ประชุมจ้องมองเขาทุกคน นายแดนเริ่มพูด :

- ผมขอคัดค้านกับปัญหาจำนวนหนึ่ง แล้วก็มีพี่น้องเราบางคนไม่เห็นพ้องด้วย คือการไม่ให้พี่น้องเราตัดไม้ เเดินเบือปลา เเดินยิงและเผาป่าล่าสัตว์ นี่เป็นความเคยชินของพี่น้องเรา ไม่สามารถห้ามได้หรือ หากอะไรก็ไม่ให้ แล้วพี่น้องเราได้อะไรกิน? ผมขอถาม ไซ้ใหม่พ่อแม่พี่น้อง?

- ไซ้แล้วๆ

เสียงชาวบ้านราวสิบคนร้องตามพร้อมๆ กัน ทำให้นายแดนยิ้มเพราะเห็นมีคนสนับสนุนตนด้วย นำหัวหน้าคัมเตรียมลุกขึ้นมาตอบปัญหานี้ แต่สุบินบอกให้แกอยู่เฉย เขาขึ้นตอบแทน โดยเริ่มขึ้น :

- ขอขอบคุณน้องแดนที่ได้ยกปัญหานี้ขึ้นมา ผมขอเรียนว่า การตัดไม้ ยิงสัตว์ป่า เผาป่า และเบือปลา ล้วนแต่เป็นเรื่องที่กฎหมายได้ห้าม นี่เป็นกฎหมายทั่วทั้งประเทศและเป็นกฎหมายระหว่างชาติด้วย ไม่ใช่มีแต่ในหมู่บ้านและคัมเราหรือ เพราะการกระทำเหล่านี้เป็นการทำลายทรัพยากรธรรมชาติของประเทศและพื้นดิน ป่าไม้เสียหาย สัตว์หมดจากป่า และปลาสูญพันธุ์ ไม่แต่เท่านั้น ยังทำให้เสียหายอย่างหนักต่อสิ่งแวดล้อมอีกด้วย ผมขอยกตัวอย่างหนึ่งมายืนยัน : ป่าไม้เป็นเครื่องกีดกันการโจมตีของลมฝนและเป็นที่อยู่ของสัตว์ การทำลายป่าไม้ทำให้(95)อากาศมีความแปรปรวน แผ่นดินร้อนขึ้น เกิดมีปรากฏการณ์อื่นๆ ก่อให้เกิดมีน้ำท่วม มีลมพายุ ไม่มีสัตว์ในป่า

สุบินหยุดเล็กน้อย แล้วพูดต่อ :

- ในตอนที่แผ่นดินร้อนขึ้น ทุกคนทั้งสัตว์ต้องลำบากในการดำรงชีวิตอยู่อย่างแน่นอน ความแห้งแล้งจะเกิดขึ้น แล้วการเพาะปลูกก็มีปัญหา การทำลายสัตว์ป่าจนหมด ทำให้ลูกหลานเรารุ่นหลังๆ ไม่เคยรู้จัก ไม่เคยได้เห็นสัตว์เหล่านี้ ส่วนการเบือปลา นั้น ไม่เพียงแต่ทำให้สูญพันธุ์ปลา

เท่านั้นหรือ แกรมทั้งยังอันตรายต่อสัตว์อื่นๆ อีกด้วย แล้วคนก็อาจรับเคราะห์ด้วยเหมือนกัน เพราะในเวลาที่มีฝนตก น้ำที่มีสารพิษจะไหลไปตามหนองน้ำ ตอนเรตักน้ำในหนองเอามาดื่มหรือใช้ ทำให้มีโรคอื่นๆ เช่น ท้องร่วง ท้องบวม เป็นต้น นี่เป็นบางสาเหตุของปัญหาทั้งสามข้อข้างบนนี้ อันเนื่องจากการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ เราจึงมีโครงการที่จะเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์ ผมเห็นว่าไม่จำเป็นต้องตัดไม้แล้ววางไร่นาจนดินมีปุ๋ยธรรมชาติหรือ ดินธรรมดาที่สามารถปลูกได้ให้แต่เรารู้จักปรับปรุง ส่วนการยิงสัตว์ และการเบียดปลา เราทดแทนด้วยการเลี้ยงสัตว์ให้ได้มากร่วมกับปลาที่มีอยู่ในอ่างเก็บน้ำด้วย ตอนนั้นการกินอยู่ของเราจะไม่มีกรขาดแคลนอีกเลย

สุบินพูดจบ พลันนายแดนก็ลุกขึ้นอีกครั้งหนึ่ง :

- ผมขอถาม หากอยากพัฒนาหมู่บ้านและคุ้มเรา เหตุใดจึงจำเป็นต้องต้องการข้าวเปลือกกับกำลังของคนหมู่บ้านเรา ทำไมจึงไม่ขอให้ทางการเขามาช่วย?

สุบินยิ้ม ตอบขึ้น :

- ขอขอบคุณน้องแดน ที่มีความคิดดีๆ และมีข้อสงสัยที่แตกต่างในการประชุมสำคัญนี้ ผมขอตอบพ่อแม่พี่น้องอีกครั้งว่า หากรูปจำลองปู้ตา(96) ที่มีแต่หินหรือดินหนึ่งก้อนตั้งอยู่กลางทุ่งแล้วมีผู้ใดบ้างจุดธูปบูชา? อย่างน้อยก็ต้องมีสถานที่สำรวม มีกฎ เหมาะสม จึงจะมีเขาเข้าไปจุดธูปบูชาเอาของถวายไปถวายตามพิธี ก่อนจะอยากให้เราช่วย เราก็คงทำอะไรสักอย่างหนึ่งให้ปรากฏออกมาเป็นรูปร่างขึ้นเพื่อให้เขามองเห็นว่าเราได้อุตสาหพยายามช่วยตนเองไปก่อนแล้วนั้น เขาจึงจะช่วยให้เราได้ หากเรายังนอนเฉยไม่ได้ทำอะไรเลย แล้วรู้จักแต่ร้องเรียกให้เขามาช่วย แล้วมีใครเขามีใจอยากช่วยเรานั้น? แม้ในธรรมคำสอนของพระก็ได้บอกว่า “อิตตahi อิต โนนาโถ” แปลว่า “ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน” มีความหมายว่า “เราต้องช่วยตัวเราก่อน ก่อนจะอยากให้คนอื่นมาช่วยเรา” ดังนั้น ขอพ่อแม่พี่น้องร่วมมือกันเพื่อหมู่บ้านและคุ้มของเรา

สุบินหยุด ถอนหายใจเล็กน้อย มองไปยังชาวบ้านในองค์ประชุม แต่ละคนยังเงิบฟังการบรรยายของเขาอย่างเอาใจใส่ ในจำนวนนั้น เขาเห็นกุหลาบยิ้มมองมายังตน ทำให้ชายหนุ่มเรามีกำลังใจขึ้นสองเท่า ก็พูดต่อ :

- บัดนี้ ขอพ่อแม่พี่น้องทำการเปรียบเทียบถึงปัญหาทั้งสามข้อข้างบนและสิ่งที่ผมได้พูดไปข้างล่าง แล้วควรเลือกเอาข้อหนึ่งข้อไหนที่ดีกว่า?

องค์ประชุมเปลี่ยนจากเงิบไปเป็นมีเสียงฮือฮาอีกครั้ง ถัดมา สุบินก็พูดขึ้นเป็นคำถาม :

- พ่อแม่พี่น้องเสร็จแล้วหรือยัง แล้วเลือกเอาข้อไหน? หากเลือกเอาการตัดไม้ การยิงสัตว์ การเบียดปลา ว่าดี ขอให้ตบมือ

องค์ประชุมทั้งหมดเงิบไม่มีเสียง สุบินเบิกบานในใจ เขา(97)ถามต่อ :

- ยังงั้น ถ้าเห็นด้วยตามโครงการของผม ขอให้ตบมือ

เสียงตบมือดังขึ้น กรมศึกษาธิการกลุ่มและเพื่อนเราทั้งสี่ยิ้มเบิกบานด้วยได้รับการสนับสนุนจากองค์ประชุม ส่วนนายแคนสงบปาก เขาโกรธอย่างมาก จ้องมองพรรคพวกเขาทั้งสองที่ไม่ได้ช่วยตบมือยังตบมือสนับสนุนโครงการของสุบินอีก เห็นนายแคนจ้องหน้าตน พรรคพวกทั้งสองก็หยุดตบมือ ถัดมา องค์ประชุมได้ร่วมมือกันและตัดสินใจพยายามให้โครงการพัฒนานี้ได้เสร็จสิ้นด้วยความสำเร็จ เมื่อองค์ประชุมปิด ชาวบ้านก็ได้แยกย้ายกันกลับไปตามที่อยู่ของตน กรมศึกษาธิการกลุ่มและเพื่อนเราทั้งสามได้พากันจับมือสุบิน ยินดีกับความสำเร็จของเขา โดยเฉพาะอย่างยิ่งทำการอธิบายตอนท้ายสุดนี้ได้ดีที่สุด แต่สุบินไม่มีโอ้อวดตนเองหรือก โดยพูดว่า การประสบความสำเร็จนี้ มาจากการที่โครงการได้ทำการศึกษาวิจัยมาก่อนและพี่น้องได้เห็นชัดเกี่ยวกับผลประโยชน์ในโครงการ พร้อมทั้งมีความสามัคคีคืออีกด้วย

ถัดมาอีก กรมศึกษาธิการกลุ่มและเพื่อนเราทั้งสี่ ได้อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันเกี่ยวกับงานพัฒนา เช่นการเตรียมการงานของหมู่บ้านและกลุ่มเป็นภาระของกรมศึกษาธิการกลุ่มสุบินเพียงแต่เป็นผู้เสริมความเห็นเรื่องการก่อสร้างและการแผ้วถางไร่แก่ชาวบ้าน เขาเพียงแต่ช่วยอธิบายแนะนำตามทิศทางที่พิจารณาแล้วเท่านั้น สาธุและสารัตเป็นผู้จัดเตรียมสอนเทคโนโลยีอื่นๆ สำเนาที่ไม่สามารถทำงานหนักได้ เป็นผู้สอนการประทับตราบัญชี เครื่องหมายอื่นๆ และแผนกพยาบาล นักรูช่วยสอนแผนกเย็บปักแก่ผู้หญิงในกลุ่ม ส่วนตัวสุบินเองเตรียมแผนการยกทำนบ (98) หลังจากทำงานเสร็จแล้ว ทุกคนก็เตรียมจัดการงานไปตามหน้าที่ของแต่ละคน ทำทีละน้อยก่อนรอการเก็บเกี่ยวเสร็จ จึงเริ่มดำเนินการทั่วทั้งกลุ่มแต่ทีเดียว กำลังแรงงานจำนวนหนึ่งได้ไปเลี้ยวไม้ในสวนเพื่อเอาไม้กระดานและเสามาทำที่ทำการกลุ่ม, โรงเรียน, ที่ทำการแพทย์ และกระดานแม่พิมพ์ สำหรับทำประตูน้ำ อีกจำนวนหนึ่ง ตัดไม้ไฟ ด้้นไม้เล็กๆ ดึงหวายสำหรับใช้ในการก่อสร้างและปรับปรุงงานอื่นๆ อีก พร้อมกันนี้ กำลัง หนึ่งกรม ได้เตรียมทำเตาเผาสำหรับเผาเอากระเบื้องและอิฐ สาธุ สารัต สำเนา และนักรูก็เริ่มเตรียมการสอนด้วย โดยรับเยาวชนในหมู่บ้านแห่งหนึ่ง สองคน มาเพิ่มไปตามสาขาวิชาของแต่ละคน พร้อมกันนี้ ห้องอ่านหนังสือตอนค่ำอยู่ตามหมู่บ้านทั้งห้าก็เริ่มขึ้นด้วย โดยคนรู้สอนคนไม่รู้

โครงการได้รับการสนับสนุน สมควรแล้วที่สุบินยินดีชื่นบาน แต่เขาหันมามีสีหน้าเศร้าหมองไปอีก ความเศร้าหมองนี้เป็นปัญหางบประมาณ เพื่อทำอะไรอย่างหนึ่งจำเป็นต้องมีทุน แม้จะน้อยหรือมากก็ตาม แต่ตอนนี้ เขามีแต่โครงการและทุนสนับสนุนเป็นข้าวเปลือกพร้อมทั้งกำลังจากพี่น้องในกลุ่ม เหล่านี้เป็นส่วนเล็กน้อยไม่อาจใช้ได้ครบครันในโครงการใหญ่นี้ได้เลย เหตุนี้แล้วเขาเกิดความเกรงกลัวและวิตกกังวลว่าโครงการจะพังเพราะการขาดแคลนงบประมาณนี้เอง

ความเศร้าหมองของสุบิน ไม่สามารถบดบังจากสายตาเพื่อนเราทั้งสามได้เลย หลังจากได้รู้ว่า สุบินมีความกังวลกับปัญหางบประมาณสำหรับโครงการพัฒนาของตน ทั้งสำเนา ทั้งสาธุ และสารัต ได้(99)สมัครใจเอาทรัพย์สินเล็กน้อยของตน มี สร้อยคอ สร้อยข้อมือ แหวน และเงิน

จำนวนหนึ่งให้แก่สุบินไว้ใช้งาน ส่วนครอบครัวน้ำเรืองและน้ำรุ่ง ก็ได้สมัครใจบริจาคสิ่งของที่พวกเขา มี เช่น เครื่องทอง เครื่องเงิน เล็กๆ น้อยๆ รวมกับผลผลิตข้าวเปลือกปีนี้ทั้งหมดให้แก่สุบินไว้จัดแจงตามสมควร

ตามความคิดของสุบิน ทรัพย์สินทั้งหมดข้างบนรวมกับข้าวเปลือกที่ได้รับการอนุเคราะห์จากชาวบ้านทั้งห้าหมู่บ้าน เห็นว่าสามารถดำเนินการได้เป็นส่วนใหญ่ในการซื้อปูนซีเมนต์และเหล็กสำหรับทำประตูน้ำทั้งสาม ตอนนี้อย่างนี้ ความกลัวและกังวลของตนได้รับการช่วยเหลือจากเพื่อนทั้งสาม น้ำหัวหน้าคุ่มและชาวบ้านทั้งห้าหมู่บ้าน ทำให้สุบินมีสีหน้าสดใสขึ้นอีกครั้ง และมีกำลังใจในการจัดการโครงการพัฒนาของตน

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

6

ทรัพย์สินโชคกลาง

(100)สุบินมีงานรีบเร่งอย่างมาก ตอนกลางวันเดินสำรวจทุ่งนาทั้งหมด ตอนกลางคืนนั่งคิดเตรียมงานที่ต้องทำและควรทำสำหรับการก่อสร้างที่ทำการคຸ້ມ โรงเรียน ที่ทำการอนามัย และงานอีกมากมาย ทำให้ร่างกายเขาผอมกว่าแต่ก่อนมาก ถึงแม้ว่าเขาไม่ได้ออกกำลังกายเหมือนคนอื่นก็จริง แต่การเดินไปมาขึ้นลง ทุกๆ ที่เพื่อตรวจงาน และการใช้สมองมีความเหน็ดเหนื่อยกว่าการใช้กำลังอีก น้ำเรื่องได้สังเกตเห็นถึงงานของเขาด้วย แกรจึงให้ลูกสาวช่วยซักและเย็บปะเสื้อผ้าให้สุบิน และไม่让他ทำงานบ้านอีกเลย

คราหนึ่ง สุบินเตรียมเอาเสื้อผ้าจากถุงของตนมาเปลี่ยน ก็เห็นเสื้อผ้าใหม่หนึ่งชุดในถุงของตน อยู่บนชุดนั้น มีกระดาษหนึ่งแผ่นเขียนว่า : “ให้พี่สุบิน” สุบินดีใจหน้าบาน ด้วยได้กุหลาบจัดส่งเสื้อผ้าใหม่ให้แก่ตน น้ำเรื่องสบายใจนัก ที่ลูกสาวแกลได้เย็บเสื้อผ้า(101)ให้สุบินเหมือนความคิดของแกล ตามคำแนะนำของน้ำเรื่อง น้ำเรื่องก็ได้ตัดเย็บเสื้อผ้าให้เพื่อนเราทั้งสามคนคนละชุด

หลังจากเดินตรวจงาน น้ำเรื่องและสุบิน ได้กลับบ้าน เมื่อเข้าไปถึงในบ้าน เห็นกุหลาบกำลังนั่งปะเสื้อ แกลถามขึ้น ด้วยความอยากรู้ :

- เออ! ลูกสาว วันนี้ไม่ไปเรียนหรือ?
- จ้า ลูก....

น้ำเรื่องแปลกใจ :

- ยังไงแล้วลูกคนนี้ เพิ่งแต่เรียนได้ไม่กี่ครั้งไม่ทันไรก็ขี้เกียจซะแล้ว
- ลูกไม่ขี้เกียจหรอก แต่ลูก....
- มีเรื่องอะไร บอกพ่อมาซิ?
- ลูกไม่อยากเรียนกับพี่สำนางหรอก

คนทั้งสองได้ยินคำพูดกุหลาบแล้วมีความสงสัย สุบินถามขึ้น :

- ทำไม กุหลาบ?

หญิงสาวตอบอย่างกระดากอาย :

- ฉันอยากเรียนกับพี่
- ยังไงลูกคนนี้ พ่อเหมือนจะไม่เข้าใจ เรียนอยู่ดีๆ อยากเปลี่ยนครู

น้ำเรื่องพูดทั้งอดหัวเราะไม่ได้ แล้วสายหน้า สุบินถามต่อ :

- คุณครูสำนาง เขาคุไซไหม?
- ไม่คุหรอก

- ถ้าอย่างนั้น บอกสาเหตุมาซิ?
- แค่นั้นอยากเรียนกับพี่
- พี่ไม่ได้เป็นหมอ ไม่สามารถสอนได้หรอก ถ้าสำนางได้ทำอะไรผิด (102)บอกพี่มาสิ

พี่จะแนะนำเขา

- ไม่มีหรอก แค่อ่านอักษรฝรั่ง เรื่องอะไรถึงว่าพี่สอนไม่ได้?
- เรียนอักษรฝรั่งจริงอยู่ แต่อีกหน่อยอักษรเหล่านี้มีความเกี่ยวข้องกับชื่อยาแผนปัจจุบัน

ดังนั้นเป็นหน้าที่เฉพาะของสำนางที่จะสามารถสอนได้

- ตอนนี้พี่สอนอักษรฝรั่งฉันก่อน รอเรียนหมอค่อยคิดอีกที
- ไม่ได้หรอก ต้องเรียนกับครูคนเดียวจึงจะได้
- ฉันไม่ไปหรอก ฉันอยากเรียนกับพี่
- ตอนนี้ กุหลาบไปเรียนเถอะ แล้วตอนไหนไม่เข้าใจหรือไม่รู้เรื่องค่อยมาถามพี่ อย่างนี้

ดีไหม? หญิงสาวยังเงิบ น้ำเรื่องตอบขึ้น :

- แต่หลานก็มีงานยุ่งด้วยนา มีเวลาตอนไหนมาสอนลูกสาวน้ำอีกนั้น
- ไม่เป็นไรหรอกคุณน้ำ ผมสามารถแบ่งเวลาได้

เขาหันไปทางกุหลาบ แล้วเกลี้ยกล่อม :

- ไปๆ นะ กุหลาบ พี่จะช่วยให้กุหลาบเรียนเก่งกว่าใคร

หญิงสาวเบิกบานขึ้นมาอีก :

- จริงนะ สัญญาละ!
- จริง! พี่สัญญา ตอนนี้ไปเรียนเถอะ
- จ๊ะ

กุหลาบหยุดการปะผ้า ลูกไปเตรียมหนังสือแล้วเดินออกไป น้ำเรื่องพูดขึ้นทั้งอดหัวเราะไม่ได้ :

- หลานเก่งจริง ลูกคนนี่เชื่อฟังคนอื่นกว่าเชื่อฟังพ่อตัวเองเสียอีก (103)ฟังคำพูดน้ำเรื่อง

จบ สุบินหัวเราะน้อยๆ ไม่ตอบอะไรเลย

ครั้งหนึ่ง สุบินได้พบสำนาง เขาก็ถามถึงเรื่องกุหลาบ :

- แน่! สำนาง นายทำอะไรกุหลาบ เธอถึงได้ไม่อยากไปเรียนกับนาย?

สำนางหัวเราะ ตอบขึ้น :

- โอ้! ก้นแค่นี้เธอล่ะ ไม่มีอะไรจริงจัง

- นายคิดว่าผู้หญิงล้วนแต่สามารถเหยียดทุกคนอย่างนั้นหรือ? ก็นขอร้องนายอย่าทำแบบนี้่อีกได้ไหม?

สำนางจ้องมองหน้าสุบิน :

- ก็นรู้แล้ว ว่านาย....
- นายอย่าพูดเหลวไหล เธอมีคู่มั่นแล้ว
- มีคู่มั่น เราก็สามารถ....
- พอแล้ว หยุดพูดเรื่องนี้่อีก

สำนางเข้าใจเพื่อนสนิทของตน ก็เจ็บ แต่เมื่อเห็นเสื้อสุบินเขาก็ถาม :

- แน่ะ! เสื้อนายใครเย็บให้ ตะเข็บเรียบสวยนัก
- กุหลาบ
- นายมีโชคนักแหว! ไอบิน

รุ่งขึ้น สำนางออกไปสอน ใ้เสื้อสองชั้น เสื้อยืดแขนสั้นข้างในและเสื้อขาดข้างนอก ในเวลาสอนลูกศิษย์ สำนางทำเป็นยกมือสูงๆ เพื่อให้ลูกศิษย์ เห็นรอยขาด แน่นนอน ไม่นานเท่าไร (104)ลูกศิษย์คนหนึ่งร้องบอก :

- คุณครู เสื้อคุณครูขาดแล้ว
- ตรงไหน?

- นั่น! อยู่ตรงไหล่

ด้วยเหตุที่ตนเองมีเสื้อสองชั้น สำนางถอดเสื้อนอกออกมา มองเห็นมีรอยขาดตรงไหล่จริง แล้วก็ทำเป็นบ่น :

- เสื้อขาดไม่มีใครปะให้

ลูกศิษย์สาวคนหนึ่งตอบขึ้น :

- คุณครูเอาไว้ให้ฉันปะให้

สำนางได้ยินแต่ทำเป็นไม่ได้ยิน ถือเสื้อเดินไปหากุหลาบ :

- กุหลาบช่วยปะเสื้อให้พี่ได้ไหม?

กุหลาบเอาเสื้อมาดู ถามด้วยความสงสัย :

- เสื้อนี้เหมือนว่ามีใครฉีกให้มันขาด

สำนางเถียงทันที :

- เปล่า! เปล่า มันขาดจริงๆ นะ กุหลาบช่วยปะให้สักนิดได้ไหม?
- นั่น....
- ตะเข็บกุหลาบเย็บได้สวย พี่ชอบ
- นั่น....

กุหลาบตอบด้วยความอึดใจ ลูกศิษย์สาวอีกคนหนึ่งตอบขึ้น :

- คุณครู ไว้ให้ฉันปะให้ ตะเข็บฉันก็สวยเหมือนกัน

พูดด้วยเอาเสียจากสำนางด้วย ทำให้หนุ่มหล่อของเราไม่ทันระวังตัว ยืนพูดไม่ออก ความจริง เสื้อตัวนี้สำนางทำให้ขาดด้วยอยากให้กุหลาบปะให้ เขาจึงไล่ถึงสองชั้น (105)แต่แผนการนี้ไม่สำเร็จกลายเป็นผิดหวังไปอีก

สุบินไม่ลืมคำสัญญาหรอก เขามักแบ่งเวลาสอนอักษรฝรั่งแก่กุหลาบ ด้วยความหัวไวของเธอ ทำให้หญิงสาวรู้เร็วจำเร็วในระยะเวลาอันสั้น ไม่แต่เท่านั้นแถมยังทำให้คนทั้งสองยิ่งแต่สนิทสนมกันอีกด้วย

ชาวบ้านห้าคน ได้ออกไปหาหาวยสำหรับใช้ในการก่อสร้าง ในจำนวนนั้นมีนายแดนและสุบินด้วย พวกเขาได้เดินทางในป่าละเมาะแห่งใหม่แห่งหนึ่ง เพราะที่เก่าที่เขาเคยไปนั้นไม่ค่อยมีหาวยเยอะเท่าไร ด้วยครั้งก่อนๆ เขาได้มาคั้งไปหลายครั้งแล้ว ในป่าละเมาะ ต้นไม้ส่วนมากสูงตรงชะลูดขึ้นไปข้างบนแล้วแสงแดดก็ไม่ค่อยส่องไปถึง ทำให้ที่นั่นมีความเย็น เป็นที่อยู่อาศัยอย่างสบายของสัตว์ป่า ต้นหาวยมักขึ้นตามต้นไม้เหล่านั้นที่ทำให้ บางต้นมีความยาวไปถึงกว่าสิบหรือยี่สิบเมตรไปโน่น คนที่มาใหม่เราไม่ชำนาญในการตัดและดึงหรือ ได้แต่ช่วยลอกเปลือกและตัดเป็นท่อนๆ เพียงเท่านั้น ต้นที่ยาวเขาตัดเป็นสองเป็นสามท่อน นายแดนที่ไม่ถูกกันกับสุบิน ได้แต่พูดเหน็บแนมให้สุบิน แต่เขาไม่ได้ใส่ใจกับคำพูดนั้นเลย มีหาวยยาวต้นหนึ่งที่ชาวบ้านสองสามคนดึงไม่ขาดเลย นายแดนก็เข้าไปดึงแต่คนเดียวเอง กำลังนายแดนมากนัก ดึงจนต้นหาวยหลุดและตกแต่ใกล้ๆ กันนั้น กิ่งไม้ตายกิ่งหนึ่งก็ตกลงมาพร้อมพุ่ม(106)ตรงมายังนายแดน สุบินเห็นดังนั้นก็ร้องขึ้น : “แดนระวัง!” แล้วโผไปผลักนายแดนออก คนทั้งสองก็ล้มไปบนดิน กิ่งไม้ก็ตกได้ยินเสียง “เกรียง!” ข้างคนทั้งสอง ถ้าไม่มีสุบินเห็นทันนั้น นายแดนคงจะหัวแตกหรือเจ็บหนักเพราะกิ่งไม้นั้นเป็นแก่น นายแดนลุกขึ้นเดินทำเฉย แม้คำขอบคุณก็ไม่มี แลมทั้งยังไม่ช่วยยกสุบินอีกด้วย คนอื่นไม่พอใจนายแดนทุกคน

ตลอดหนึ่งวัน พวกเขาหาหาวยได้พอสมควรแล้ว ในตอนเที่ยงตรง พวกเขาพักกินข้าวแล้วหาต่ออีกถึงตะวันตกล้อยเล็กน้อย จึงตะโกนเรียกกันกลับมาหมู่บ้านคืน พวกเขาออกจากป่าใหญ่แล้วเดินตัดทุ่งแห่งหนึ่ง สุบินเหลือบมองที่ไกลๆ เห็นมีอะไรอย่างหนึ่งสะท้อนแสงกับแสงอาทิตย์ส่องแสงแวววับ เขายกมือชี้ ร้องบอกผู้ร่วมทาง :

- โน่น ดูอะไรนั่น!

ทุกคนมองไปตามทิศที่เขาชี้ บางคนว่าเหมือนเป็นต้นไม้ บางคนว่าเหมือนเป็นสิ่งนั้น มีแต่ นายแดนหรือที่ไม่ว่าสนใจมอง พูดขึ้น :

- ไม่มีอะไรหรอก มาเราไปต่ออีก รีบกลับบ้าน

สุบินให้ความเห็น :

- เราพากันไปดูใกล้ๆ สักหน่อยไหม? อาจพบบ้านและข้าวของที่เรอาจเอามาใช้งานได้ นายแดนเปล่งเสียงพูด ทั้งไม่พอใจ :

- ไม่มีข้าวของอะไรหรอก รู้มากนัก พวกเราไปข้างหน้าอีก

พูดจบ นายแดนเดินไป คนอื่นก็เดินตามไป ปลอบให้สุบินขึ้นมองอย่างไม่อาจตัดใจ มาถึงหมู่บ้าน สุบินก็บอกแก่(107)นำหัวหน้าคุ้มถึงสิ่งที่ตนได้เห็น และเขาอยากไปดูให้ชัด อาจมีอะไรเป็นประโยชน์ นำหัวหน้าคุ้มก็เห็นด้วยแล้ว ได้เรียกชาวบ้านคนหนึ่งมาถามถึงที่แห่งนั้น

รุ่งขึ้น นำหัวหน้าคุ้ม สุบิน สาวุชและสารัตพร้อมทั้งชาวบ้านสองคน ได้ออกเดินทางไปทางนั้น พวกเขาไปถึงสถานที่เมื่อวาน สุบินชี้บอกนำหัวหน้าคุ้ม :

- โน่น! คุณน้ำ ต้องเป็นหลังคาบ้านแน่ๆ หรือไม่ใช่?

นำหัวหน้าคุ้มมองปราดหนึ่ง พูดขึ้น เห็นด้วยกับสุบิน :

- เออ! เหมือนเป็นหลังคาบ้านจริงๆ

ถัดมา พวกเขาพากันเดินไปหาแหล่งที่อยู่อาศัยนั้นด้วยความลำบาก เพราะล้วนแต่มีหญ้าสูงๆ และต้นไม้เล็กๆ ดังนี้ ต้อง ไกล ใช้เวลานานกว่าจะถึง เมื่อไปถึง พวกเขาจึงเห็นว่าของที่สวยงามแววับนั้นเป็นหลังคาบ้านจริงๆ มองภูมิประเทศที่นี้เหมือนเป็นป้อมที่ถูกเขาละทิ้งมานานมาแล้ว เพราะยังเหลือเสากรอบประตูและรั้วแตกหัก แล้วบริเวณข้างในมีหญ้าขึ้นรก ด้วยอยากรู้ว่าข้างในมีอะไรบ้าง สุบินเดินเข้าไป นำหัวหน้าคุ้มร้องห้าม :

- หลานสุบิน อย่าเพิ่งก่อน
- ไม่ใช่ไรหรอกคุณน้ำ

สุบินพูดจบก็แหวกหญ้าเปิดทางเดินเข้าไป คนอื่นก็เดินตามหลังเข้าไปด้วย ทุกคนพากันเดินทั่วบริเวณ แล้วได้พบเห็นข้าวของอื่นๆ มากมายที่ส่วนมากถูกสนิมกิน เช่น รถยนต์เก่าคันหนึ่งที่ยังเหลือแต่โครง รถไถเล็กใหญ่สี่ล้อ เครื่องกำเนิดไฟฟ้าหนึ่งเครื่อง ไดนาโม มอเตอร์ ถังน้ำมันสี่ห้าถังยังมีน้ำมันเหลืออยู่(108)บ้าง เหล็กแบบต่างๆ ทุกประเภทจำนวนมาก เครื่องมือซ่อมแซม หนึ่งหีบใหญ่ ยางล้อรถเก่าใหม่จำนวนหนึ่ง สายไฟหลอดไฟและข้าวของอื่นๆ อีกมากมาย ทุกคนมีความพอใจกับข้าวของเหล่านี้ แล้วตัดสินใจว่าต้องพากันขนเอามาในหมู่บ้านเพื่อใช้งานอื่นๆ ไปตามอะไรที่สามารถใช้ได้ ถัดมา พวกเขาก็ออกจากที่นั้นกลับมาหมู่บ้านคืน

ทันทีที่มาถึงหมู่บ้าน นำหัวหน้าคุ้มได้จัดให้คนในหมู่บ้านต่างๆ เอารถบรรทุกสองล้อและแรงงาน มาทำการขนย้ายข้าวของที่ได้พบเห็นโดยบังเอิญนั้น

รุ่งขึ้น รถหลายเครื่องและแรงงานคนจำนวนหนึ่งพากันเดินทางไปยังที่นั้น พวกเขาทำงานเป็นกลุ่ม บ้างรื้อเอาสังกะสีและฝากระดาน บ้างหามเครื่อง อื่นๆ ใสรถ บ้างพากันถอดจัด

เครื่องใหญ่ๆ ให้เป็นส่วนๆ สะดวกในการใส่รถ งานนี้ได้ปฏิบัติไปหลายวันจึงเสร็จเรียบร้อย ข้าวของที่ขนย้ายมา จำนวนหนึ่งเก็บไว้ในโรงช่างและอีกจำนวนหนึ่งเก็บไว้หน้าที่ทำการคุ้ม

ตั้งแต่ได้ข้าวของมา ทุกๆ วัน สุบิน ได้แต่พิจารณาข้าวของเหล่านี้ด้วยกันกับเพื่อนเขาทั้งสามแล้วอภิปรายกันถึงสิ่งของแต่ละชิ้น ว่ามันจะมีประโยชน์เอามาทำอะไรได้บ้าง เพื่อนเราได้มองเห็นว่า สิ่งของจำนวนมากล้วนแต่มีประโยชน์สำหรับใช้ในโครงการของสุบิน

ถัดมา เพื่อนเราทั้งสาม : สุบิน สารัตและสาธุชเริ่มซ่อมแซมเครื่องกำเนิดไฟฟ้าเครื่องหนึ่ง โดยถอดเครื่อง ทั้งหมดออกมาล้างจนสะอาดแล้วเริ่มประกอบขึ้นคืน การถอดเอามาทำความสะอาดมีความลำบากเล็กน้อยเพราะไม่มีเครื่องมือครบครัน แล้วเครื่อง ก็เก่า แต่พวกเขาพยายาม (109)ดัดแปลงตามวิธีที่สามารถทำได้

ห้าวันถัดมา เครื่องกำเนิดไฟฟ้าก็ได้จัดการเสร็จเรียบร้อย พวกเขาเริ่มทดลองเปิดไฟ ดู แต่ไม่ทำงานเลย พวกเขาทั้งสามก็พิจารณาขึ้นอีกครั้งแต่หาไม่พบสาเหตุ หมดวิชิ สาธุชและสารัตถอยไปพัก เหลือแต่สุบินยังนั่งพิจารณาต่อไปอีกเพราะเขายังติดใจ และสงสัยอย่างมาก โดยบังเอิญ เมื่อเขาล้วงไปโดนสายไฟ เห็นมีรอยขาด พิจารณาอีกครั้งหนึ่งก็เห็นสายนั้นขาดข้างใน เขาร้องร้องด้วยสีหน้ายิ้มแย้ม : “เห็นแล้วๆ” สาธุชและสารัตโหมมาดูเห็นเหมือนสุบินด้วย พวกเขาทั้งสองหัวเราะแล้วพากันตบหัวชายหนุ่มเรา และพูดขึ้นพร้อมกัน “เก่งจริง! สุบิน” หลังจากเปลี่ยนสายแล้ว พวกเขาทดลองเปิดไฟ คู่อีกครั้ง ตอนนี้เครื่องก็ทำงาน เสียงเครื่องดังแผ่วๆ ไปถึงหมู่บ้าน ชาวบ้านได้ตกใจพากันมาดูทั้งเด็กทั้งแก่ ถัดมา พวกเขา ก็เริ่มต่อสายใส่หลอดไฟแล้วไขลาน หลอดไฟก็สว่างเต็มโรงช่าง คนดูทั้งหมดพากันตบมือโห่ร้องเกรียวกราวขึ้นด้วยความยินดี

เพื่อเอาใจประชาชนในคุ้ม กรมปรึกษาภิบาลคุ้มและเพื่อนเราทั้งสี่ได้เห็นพ้องกันว่า เครื่องกำเนิดไฟฟ้าเครื่องนี้ เป็นทรัพย์สินส่วนรวมของคุ้มและสำหรับใช้บรรจุกระแสไฟ เพื่อให้พี่น้องในคุ้มทั้งหมดมีไฟฟ้าใช้ โดยแบ่งวันบรรจุสำหรับหมู่บ้านแต่ละแห่ง และเอาแต่น้ำมันเท่านั้น สหกรณ์หมู่บ้าน ได้รวบรวมเงินตามครอบครัวที่ต้องการใช้ไฟฟ้าไปซื้อกระแสไฟ หลอดไฟและสายเอามาจัดการบรรจุไฟให้ การซื้อรวมกันตามสหกรณ์ต่างหาก มีความซักซ้าสักหน่อย แต่มีราคาถูกกว่าการซื้อตรงจากราคาที่พ่อค้าขาย เพราะสหกรณ์ไม่มีเอากำไรอะไรเลย

(110)ถัดมา เขาก็เริ่มซ่อมแซมเครื่องรถไถอีกสี่เครื่องถัดไป โดยมีเยาวชนในหมู่บ้านแห่งหนึ่งสองคนมาเข้าร่วมเรียนทำการซ่อมแซม สาธุชและสารัตเป็นผู้สอนแก่เยาวชนเหล่านี้ปฏิบัติจริงแสดงอยู่ในสถานที่แต่ที่เดียว โดยแทรกบางทฤษฎีเท่านั้นไปตามขีดความรู้ของพวกเขา ที่แรก เขาเอาเครื่องรถไถเครื่องหนึ่งมาแสดง โดยถอดเครื่องออกทีเดียวซ้าๆ บอกชื่อเครื่อง เหล่านั้นและหน้าที่ของมัน พร้อมทั้งอธิบายถึงการดูแล การล้างทำความสะอาด เสร็จแล้วประกอบเข้ากันขึ้นคืน ถัดมาให้ศิษย์ทั้งหมดร่วมกันถอดเครื่องแต่ละเครื่องออก พร้อมทั้งถามให้ศิษย์ตอบชื่อเครื่องเหล่านี้และหน้าที่ของมัน เสร็จแล้วให้ประกอบเข้ากันคืน ในตอนประกอบเข้ากันนั้น สาธุชและสารัตเอาใจใส่

ตามการซ่อมแซมของศิษย์อย่างถี่ถ้วน เพราะถ้าประกอบผิดอาจทำให้เสียหายทั้งเครื่องนั้นและเครื่องต่อไปหรืออาจเสียถึงเครื่องยนต์ทั้งหมดด้วยเหมือนกัน

เป็นทรัพย์สิน โศคลาภอย่างหนึ่ง ที่ได้พบ โดยบังเอิญ ทรัพย์สินเหล่านี้ได้เอามาทำเป็นทุนเพิ่มเติมสำหรับใช้ในโครงการพัฒนาของสุบิน เป็นลาภผลอย่างหนึ่งทำให้คุ่มนิมิตเปลี่ยนรูปโฉมใหม่ในกาลข้างหน้า

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

นิมิตเปลี่ยนโฉมใหม่

(111) ในโรงช่าง เพื่อนเราทั้งสี่กำลังนั่งอภิปรายและคิดตัดแปลงทำสิ่งนี้สิ่งนั้นไปตามประเภทและลักษณะของเครื่องแต่ละเครื่อง กุหลาบและหญิงสาวอีกคนหนึ่งยกภาคเดินมา วางตาลงแล้วหญิงสาวกล่าวอย่างขี้มยิ้ม :

- พี่ กินข้าวมาแล้ว

ครั้นเมื่อได้ยินกุหลาบเรียกให้กินข้าวมาแล้ว สำนางโผเข้าไปก่อนใคร เอามะพร้าว, กล้วย, ข้าวมาแล้ว ออกจากตาลแล้วถือข้าวมากินเอากินเอาแต่ที่เดียว โดยร้องว่าหิวแทบขาดใจ ทำให้เพื่อนเราทั้งสามยิ้มเจื่อนๆ ด้วยอายุหญิงสาวทั้งสองแทนสำนาง หญิงสาวทั้งสองปิดปากหัวเราะ ถัดมาทุกคนได้กินข้าวร่วมกับกล้วยและมะพร้าวอย่างเอร็ดอร่อย การมีข้าวมาเป็นสัญญาณบอกว่า ข้าวในนาเริ่มสุกทีละน้อย แล้วฤดูเก็บเกี่ยวก็ใกล้เข้ามาถึงด้วย

เพื่อนเราทั้งสามรวมกับลูกศิษย์ได้เอารถไฟเครื่องหนึ่งมาประกอบกับอุปกรณ์อื่นๆ มีล้อและเหล็กต่างๆ ตัดแปลงเป็นรถไฟสำหรับไถดิน เสร็จแล้วทำการทดลองไถในนาใกล้ๆ หมู่บ้านได้สำเร็จด้วยดี กรมปรึกษาภิบาลได้ตัดสินใจว่า รถไถดินนี้จะเอาไปใช้ในนา(112)แล้ววงใหม่ทั้งหมด

ตามความคิดริเริ่มของสุบิน สาวุชและสารีตร่วมกับลูกศิษย์ได้จัดการประกอบเครื่องอุปกรณ์อื่นๆ เข้ากับมอเตอร์ เกิดเป็นที่ทอผ้าด้วยเครื่องจักรกลเครื่องหนึ่ง ทำให้แม่แก่ๆ ในสมาคมสะดวกสบายอย่างมากโดยได้ช่วยผ่อนแรงพวกแก่ในการทอผ้า เพราะที่ทอผ้าอันใหม่นี้มีความรวดเร็วกว่าที่ทอผ้าด้วยมือถึงสิบเท่า

ฤดูเก็บเกี่ยวได้มาถึง ชาวบ้านได้หยุดจากการงานอื่นๆ แรงงานทั้งหมดได้ไปยังถิ่นฐานของแต่ละคน ภายใต้อสงแควร้อนแห้ง ผู้เก็บเกี่ยวทั้งหมดทำงานอย่างรวดเร็ว เกือบข้าวด้วยร้องเพลงด้วยอย่างมีความสุขกับผลผลิตที่เขาอุตสาหะทำในระยะเวลาหนึ่งปีผ่านไปนี้ ทุ่งนาทั่วไปมีสีเหลืองสุก มองจากที่ไกลๆ เหมือนปูด้วยพรมสีทองผืนใหญ่ผืนหนึ่งปูบนดิน เพื่อนเราทั้งสี่ไม่มีความฉันทในการเกี่ยวข้าว ได้แต่อยู่ข้างหลังชาวบ้านเป็นประจำ โดยเฉพาะสำนางได้แต่พิมพ์กับแสงแดด ส่วนเพื่อนเราทั้งสามได้แต่เตือนให้เขามีความอดทนและสอนให้เขาได้รู้จักเกี่ยวกับงานของชานา ที่ไม่มีความง่ายดายกว่าจะได้รับผลผลิตเช่นตอนนี้นี้

หนึ่งเดือนเต็มได้ผ่านพ้นไป ด้วยการร่วมแรงสามัคคี ช่วยกันไปมา การเก็บเกี่ยวก็ได้เสร็จสิ้น การนวดข้าวก็ทำลำดับต่อไป ครอบครัวที่มีข้าวน้อยเขาก็ทำการนวดเอง ครอบครัวที่มีข้าวมากเขาทำการนวดโดยวัวควาย เพื่อนเราทั้งสี่ก็ได้เข้าร่วม(113)งานนวดข้าวกับเหยียบข้าว ด้วย โดยไปช่วยทางนี้ทีหนึ่งไปช่วยทางนั้นทีหนึ่งจนกระทั่งเสร็จหมด ถึงแม้จะมีการหอบเหนื่อยบ้างก็ตามแต่ก็มีอารมณ์เบิกบาน เพราะเป็นงานใหม่อย่างหนึ่งที่พวกเขากรุงเราได้รู้จัก ถัดมา การรวบรวมผลผลิตทำไปตามครอบครัวแต่ละครอบครัว ขนใส่ยุ้งของแต่ละครอบครัว

ด้วยแต่ละคนดูดีมีใจซื่อสัตย์กับการทำงานร่วมกับชาวบ้าน เพื่อนทั้งสามก็ล้มหมอนถึงความคิดอยากกลับกรุงคืน อีกอย่างหนึ่งคำพูดของสุบินก็เป็นตัวช่วยให้พวกเขาเห็นว่า ควรที่จะอยู่ที่นี้ระยะหนึ่งเพื่อทำอะไรๆ ให้มีประโยชน์ต่อชาวบ้านและประเทศชาติ

เพื่อเตรียมเครื่องมือเครื่องใช้สำหรับการก่อสร้างประตูน้ำ เพื่อนเราและกรมปรึกษาภิบาลคุ่มได้ประชุมกัน แล้วตัดสินใจให้สาวุชและสารัตร์ร่วมกับชาวบ้านเดินทางโดยรถไปที่รวมเขตซื้อปูนซีเมนต์และเหล็ก

ห้าวันถัดมา พวกเขาได้กลับมาคืน กรมปรึกษาภิบาลคุ่มและเพื่อนเราทั้งสี่ก็พิจารณากันเกี่ยวกับโครงการพัฒนาของสุบินและการจัดสรรแรงงาน แรงงานทั่วหมู่บ้านใช้ในการยกทำนบอ่างเก็บน้ำแรงงานเก่าๆ ว่างไร้ตามแผนงานของหมู่บ้านแต่ละแห่ง แรงงานอีกส่วนหนึ่งพากันเตรียมซ่อมแซมที่ทำกราคุ่มให้ใหม่ขึ้นอีกครั้ง ตามแบบแปลนที่สุบินได้เขียนขึ้น โดยใช้กระดานไม้ไผ่และไม้เล็กๆ ที่ได้เตรียมไว้ พร้อมทั้งสังกะสีและกระดานที่รวบรวมได้มา หลังจากสร้างที่ทำกราคุ่มพวกเขาจะเริ่มสร้างโรงเรียนหนึ่งหลังสำหรับเด็กเรียนในตอนกลางวัน และตอนกลางคืนสำหรับห้องอ่านหนังสือของคนแก่ และสร้างที่ทำกรอนามัยของคุ่มสำหรับพักรักษา

พร้อมกันนี้ งานเจาะน้ำบาดาลก็ได้เริ่มต้นขึ้น อยู่ที่หน้ากองเหล็ก เพื่อนเรากำลังพิจารณาเหล็กที่สามารถเอามาทำเป็น(114)อุปกรณ์เจาะบาดาล เสร็จแล้วการดำเนินการเจาะบาดาลก็ได้จัดเตรียมขึ้นที่พื้นที่แห่งหนึ่งหน้าที่ทำกราคุ่ม โดยมีเพื่อนเราและชาวบ้านเข้าร่วม การเจาะบาดาลนี้ทำขึ้นโดยแรงคนร่วมกับเครื่องจักรรถไถเชื่อมกับเครื่องสูบ ตอนแรก เขาเอาหัวเครื่องเจาะเชื่อมกับท่อเหล็กแล้วใช้แรงคนเจาะลงไปในดินให้ได้ลึกพอสมควร แล้วจึงใช้เครื่องสูบอัด น้ำเข้าท่อเหล็กข้างบนช่วยให้เจาะได้สะดวก น้ำก็ซึมออกมากับดินข้างๆ ท่อ เมื่อเจาะใกล้หมดท่อ เขาต่อท่อแล้วเจาะเพิ่มต่อไปอีก น้ำก็ยังแต่เข้า ดินก็ยังแต่ผุดขึ้นต่อๆ มา เริ่มจากดินธรรมดา ดินอิฐ ดินปนกรวด ทราย หยาบจนถึงทรายละเอียดจึงได้หยุด ถัดมา ถอนท่อเหล็กออก เอาหัวกรองเซาะน้ำ เชื่อมกับท่อต่อๆ กัน ใส่เข้าไปแทน เสร็จแล้วเตรียมเครื่องสูบจากข้างบน แล้วกระทุ้งดินให้แน่นและเทพูนซีเมนต์รอบๆ เสร็จหมดแล้ว ทุกคนก็ทดลองสูบดู น้ำก็ออกตามก๊อก ใสเหมือนแก้วแถมยังไม่มียาก ชาวบ้านทุกคนดีใจอย่างมาก

หลังจากได้รับความสำเร็จมา การเจาะน้ำบาดาลก็ได้เตรียมทำต่อไปตามหมู่บ้านอีกสี่แห่ง แต่ด้วยความขาดแคลนอุปกรณ์สำหรับทำบาดาลมีท่อเหล็กเป็นต้น กรมปรัษาภิบาลคุ้มและเพื่อนเราก็ตัดสินใจให้ในหมู่บ้านหนึ่งมีที่สูบน้ำบาดาลแห่งหนึ่งใช้แก้ขัดไปก่อน เมื่อมีความเป็นไปได้แล้วจะทำเพิ่มเติมอีก

อยู่ในพื้นที่ของโครงการ แรงงานประมาณกว่าสองร้อยคนจำแนกออกเป็นกว่ายี่สิบกลุ่ม ที่ส่วนใหญ่ล้วนแต่เป็นแรงงานเยาวชนและวัยกลางคน มีทั้งชายและหญิง พากันหาบดินไปตามแผนงานของโครงการและไปตามแรงงานกลุ่มแต่ละกลุ่ม ส่วนนายแดนและพรรคพวกทั้งสองไม่เพียงแต่ไม่ได้(115)เข้าร่วมในงานนั้นหรือ แดมยังเดินไปเดินมาในพื้นที่ของโครงการและยื่นไขว้แขนมองเขาทำงาน พร้อมทั้งพ่นคำพูดเยาะเย้ยคนที่ทำงานอีกด้วย

รถยนต์คันใหญ่หลายคันได้มาถึงคุ้มนิมิต เป็นรถยนต์ขนข้าวของพ่อค้าเข้ามาซื้อข้าวในหมู่บ้านและคุ้มนี้ พ่อค้าได้เดินซื้อข้าวจากชาวบ้าน แต่พวกเขาบ้าน ได้ตอบว่า ข้าวของตนได้ขายให้สหกรณ์หมู่บ้านหมดแล้ว ถ้าอยากได้ข้าวก็ไปซื้อจากสหกรณ์หมู่บ้านเถอะ สหกรณ์หมู่บ้านได้ขายข้าวให้พ่อค้าในกำหนดราคาของสหกรณ์ แม้พวกเขาขอให้ลดราคาบ้างก็ไม่ได้ พ่อค้ามีความตกอกตกใจอย่างมากกับราคานี้ เพราะที่ผ่านมา พวกเขาซื้อจากชาวบ้านในราคาเท่านั้นเท่านั้นตามแต่ตัวพวกเขาเองกำหนด พ่อค้าได้ไปติดต่อกับคุ้มให้ช่วยแทรกแซงราคาโดยสัญญาจะให้ค่าตอบแทนแก่หัวหน้าคุ้ม แต่หัวหน้าคุ้มไม่สามารถช่วยอะไรได้ทั้งหมดแล้วขอให้พ่อค้าซื้อตามราคาสหกรณ์ตอนแรก พวกเขามีความลังเล แต่เขาได้มาแล้วถ้ากลับไปรถยนต์เปล่าๆ ทำให้ยิ่งแต่ขาดทุนหนัก ดังนั้น พ่อค้าต้องข่มใจซื้อ หลังจากกระซิบกระซาบกันมาแล้ว พ่อค้าก็ตกลงตามราคา สหกรณ์โดยจะชั่งน้ำหนักด้วยตนเอง แต่สหกรณ์ขอใช้เครื่องชั่งของสหกรณ์ การยัดเอาน้ำหนักของเครื่องของสหกรณ์นั้น ทำให้พ่อค้าไม่พอใจเลย แต่ในที่สุดพอใจเอาน้ำหนักตามสหกรณ์ เพราะพวกเขาไม่มีทางเลือกเลย

พวกพ่อค้ามีความสงสัยถึงสาเหตุที่คุ้มนี้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วแบบนี้ หลังจากได้สอบถามชาวบ้าน พวกเขาจึงรู้(116)ว่า นี่เป็นนโยบายการปกครองใหม่ของคุ้ม โดยมีคนจากเมืองกรุงช่วยแนะนำ พวกเขามีความวิตก ว่าต่อไปวันหลังจะไม่สามารถมาซื้อผลผลิตของที่นี่ในราคาอย่างถูกเหมือนเหมือนเมื่อก่อนได้อีก

การปรากฏของรถยนต์เหล่านี้ได้ทำให้สำนาง สาธุ และสารัต นึกไปถึงครอบครัวและความต้องการของพวกคนที่อยากกลับไปกรุงคืน เพื่อนทั้งสามได้ชุมนุมกัน แล้วได้ตัดสินใจว่าต้องกลับกรุงคืนอย่างเด็ดขาด เพราะอยู่ที่นี้หลายเดือนมาแล้ว คิดถึงครอบครัวอย่างมาก ไม่สามารถ

เขาพยายามรวบรวมจิตใจให้คิดว่า ให้แต่มีความต่อสู้และความพยายาม อะไรๆ คงได้สำเร็จเหมือนที่ตนเคยได้ข้ามผ่านพ้นมา

รุ่งขึ้นตอนเช้ามีค รยยนต์ขนข้าวเตรียมออกเดินทาง ชาวบ้านจำนวนหนึ่งพร้อมทั้งหัวหน้าคุ้ม กุหลาบและสุบินยืนใกล้รถยนต์รอส่งเพื่อนทั้งสามเดินทาง

ลำฉางพูดอย่างเสียใจ :

- ไอ้บิน อะไรที่กัน ได้สัญญา กันจะช่วย นายอย่างกังวลไปเลย
- ขอบคุณ

ถัดมา ลำฉางหันมาขอรื้อเรื่องราวและกุหลาบ :

- คุณน้ำ ช่วยดูสุบินด้วย
- กุหลาบ พี่ขอฝากสุบินกับกุหลาบด้วย
- จ๊ะ

- ลาแล้ว ลาทุกคน

คนทั้งสามขึ้นบนรถยนต์ ทุกคนยกมือลากัน เหลือแต่สุบิน รถยนต์ก็ขับออกไป สุบิน

ร้องบอกลำฉาง :

- แน่ะ! อย่าลืมบอกหลวงตาของกันด้วย ว่ากันสุขสบายดี

ลำฉางตอบกลับ :

- เออ! กันจะบอกให้

รถยนต์ออกไปพ้น ทุกคนก็แยกย้ายกัน เหลือแต่สุบิน หัวหน้าคุ้มและกุหลาบยืนดูรถยนต์จนไร้เงา รถยนต์

(119) น้ำเรื่องยกมือจับไหล่สุบิน พร้อมพูด :

- พวกเขาไปหมดแล้ว มา หลาน กลับบ้าน
- คุณน้ำกับกุหลาบไปก่อนเถอะ ผมขอเดินประเดี้ยวเพื่อทำใจ
- ถ้าอย่างนั้น กุหลาบ มา ลูก
- จ๊ะ

ที่ปากคลองใกล้หมู่บ้าน สุบินนั่ง โดดเดี่ยวแต่คนเดียวเอง สีหน้าเศร้าหมอง มือข้างหนึ่งเท้าคาง หลับตาครั้งหนึ่ง ลืมตาครั้งหนึ่ง เหมือนกับกำลัง พยายามลืม เรื่องทางโลกนี้ให้หมดสิ้นจากใจ กำลังตกอยู่ในความเศร้าหมอง ทันใดได้ยินเสียงฝีเท้าเดินเข้ามา เขาเงยขึ้นเบิกตาโต มองไปยังผู้ยืนอยู่ตรงหน้าด้วยความยินดีแล้วร้องขึ้นด้วยความดีใจ :

- ลำฉาง!

ใช่แล้ว คนที่ยืนอยู่ตรงหน้าสุบินคือลำฉาง สาวุชและสารัต ลำฉางร้องตอบ :

- ไอ้บิน!

คนทั้งสองโผเข้ากอดกันเหมือนคนไม่ได้พบกันมานานปี เขามองหน้ากัน ยิ้มให้กัน ถัดมา สุบินจับมือสาวุชและสารัต แล้วเริ่มถามด้วยความฉงน :

- ทำไมนาย...

ตำนางตอบยิ้มๆ :

- กัน ได้ตัดสินใจใหม่ว่าจะอยู่ที่นี้อีกระยะหนึ่ง

สาวุชเสริม :

- ตำนางเขาสงสารน้อง แล้วพวกพี่ก็ตัดใจไม่ได้ด้วยเหมือนกัน

(120)สุบินถาม :

- แล้วเรื่อง...

สารัตยืนยัน :

- พวกเราได้เขียนจดหมายคนละฉบับฝากคนขับรถไปแล้ว

- อย่างนั้น ผมดีใจนัก ที่ทุกคนได้กลับมาคืน

ตำนางตี สุบินด้วยมือข้างหนึ่ง ด้วยความรัก :

- เพราะนายนา ไอ้บิน

สุบินหัวเราะ ถามกลับ (ย่น) ไปคืน :

- เพราะกัน หรือเพราะน้อง?

ตำนางตอบอายุๆ :

- เรื่องน้องเอาไว้ให้นายเถอะ

ทุกคนหัวเราะเอิ๊กอ๊าก แล้วพากันเดินเข้าหมู่บ้าน เมื่อเห็นคนทั้งสี่ ครอบครัวน้ำเรือและชาวบ้านเบิกบานยินดีขึ้นมาอีก ส่วนนายแดนและพรรคพวก หลังจากรู้ว่าคนทั้งสามกลับมาคืน พวกเขาโกรธมาก

เมื่อเข้าปีใหม่ได้มาถึง ที่หมู่บ้านต่างๆ หนุ่มสาวและเด็กๆ พากันเล่นเกมเฉลิมฉลอง อย่างสนุกสนานขึ้นบาน มี : โยนสะบ้า, โยนลูกช่วง, มอญซ่อนผ้า, เกมส่ศัดจจอง, ชักเย่อ, เกมส่ปีดตา ตีหม้อ, เล่นตากระโดด, และร้าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีการเล่นประจำเขตคือ เกมดันสาก การเล่นประจำปีเหล่านี้เขาเล่นตั้งแต่หนึ่งเดือนก่อนเข้าปีนี้ แต่ปีนี้ตามหมู่บ้านไม่ค่อยมีความคึกคักหรอก ด้วยแรงงานจำนวนหนึ่งกำลังติดงานยกทำนบ จนกระทั่งถึงสี่ห้า(121)วันก่อนเข้าปีใหม่ พวกเขาจึงหยุดพักจากงานนั้น

ทุกบ้านได้จัดเตรียมเครื่องสักการะต้อนรับเทศกาลปีใหม่ พวกเขาชวนเดินเล่นจากบ้านหนึ่งไปบ้านหนึ่ง จากหมู่บ้านหนึ่งไปหมู่บ้านหนึ่งคอยดักหากัน พบเพื่อนฝูง เดินละเล่นพักผ่อนและถามสุขทุกข์กัน พวกเขาสวมเสื้อผ้าใหม่หลากสี ส่วนชาวกรุงทั้งสี่ก็ได้สวมเสื้อผ้าใหม่ที่น่ายุ่ได้ให้มายังตน ส่วนสุบินสวมเสื้อผ้าที่เย็บด้วยมือของกุหลาบโดยตรง

ในเช้าวันที่ 1 ชาวบ้านพากันไปวัด เอาอาหาร ไปประเคนพระสงฆ์ อุทิศกุศลแก่บุพการีและผู้มีพระคุณ ในตอนค่ำ หลังจากกินข้าวเย็นเสร็จ เสียงกลองร้องได้ดังขึ้น ณ ที่ลานหน้าที่ทำการคุ้ม พวกเขาบรรเลงจากเพลงหนึ่งสู่เพลงหนึ่ง บางเพลงมีเสียงขับร้อง บางเพลงมีแต่เสียงกลองดินเพียงเท่านั้น แล้วเพลงก็มีแต่ รำวง, รำกบัจ, สาละวัน, รำลาว และเพลงประจำถิ่น

น้ำเรื่องเห็นสุบินนั่งคิดถึงแต่เรื่องงาน แก่ก็พูดขึ้น :

- แน่! หลาน ไปเล่น กับเขาบ้างเถอะ อย่าคิดถึงแต่งานมาก ไม่ดีหรอก
- ไม่เป็นไรหรอก คุณน้ำ
- ไปๆ ไปดูก็ได้เหมือนกัน จะได้โล่งหน้าโล่งตาด้วย
- รอให้เสร็จงานหมดก่อน คุณน้ำ

ครู่หนึ่ง สำนางก็มาชวนสุบิน :

- มา! ไอบิน ไปรำเล่นกับเขา อย่ามัวแต่คิดมาก
- นายไปเถอะ ไม่เห็นกันคิดงานหรือ?
- งานอะไร เดินให้สวมองโล่งคิ่ก่อนแล้วมาทำงานคืนก็ได้เหมือนกัน พี่สาวุชและพี่สารัดให้กันมาเรียกนายไปที่รำ มา

พูดจบ สำนางจับมือสุบินลากไป ในวงรำ เขา(122)เห็นคนมากมายกำลังเดินดูคนรำ มีทั้งแก่ทั้งเด็ก สาวุชและสารัดเหลือบมาเห็นสุบินก็พูด :

- มาสุบิน เข้ามารำเล่นกับเขา

สุบินไม่ตอบ ได้แต่หัวเราะน้อยๆ พวกเขาเมื่อเหลือบเห็นเขา พวกนางสะกิดบอกกันแล้วเดินมาหาสุบิน ต้อนรับและถามสุขทุกข์ กุหลาบกำลังยืนด้วยกับนายแดน เหลือบเห็นสุบินก็มาต้อนรับด้วย นายแดนโกรธมากแต่ไม่กล้าพูดอะไร เพลงเริ่มบรรเลงเพลงใหม่ หนุ่มๆ สามสี่คนเดินมาเชิญสาว ๆ ที่กำลังยืนด้วยกับกับสุบินขึ้นมารำ แต่สาว ๆ ทั้งหมดได้ปฏิเสธ ทำให้หนุ่มเหล่านั้นโกรธแล้วเดินออกไป ส่วนนายแดนก็มาเรียกกุหลาบขึ้นรำด้วย แต่นางขอพักเพราะรำมาหลายเพลงแล้ว นายแดนโกรธมากจึงมองสุบิน แล้วเดินออกไปเรียกสาวอื่นขึ้นรำ สาวทั้งหมดขอให้สุบินขึ้นรำกับตน เขาก็ตกลงเข้ารำรวมทั้งเพื่อนเราทั้งสามด้วยเหมือนกัน เมื่อเพลงจบ ทุกคนก็กลับมาที่เดิมคืน อีกเพลงหนึ่งเริ่มขึ้น พวกเขา ก็เรียกสุบินขึ้นรำอีก แต่เขาขอให้พวกนางรำกับคนอื่นไม่ให้ใครอิจฉา พวกนางก็ตกลง สำนางสะกิดสุบินให้เรียกกุหลาบขึ้นรำ แต่เขาสายหน้าไม่กล้า สำนางเตือนสุบินหลายครั้ง เขาจึงตัดใจพูด :

- กุหลาบ
- จำ
- รำกับพี่สักเพลงได้ไหม?

หญิงสาวยิ้มพยักหน้า กุหลาบอยากเรียกสุบินขึ้นรำด้วยเหมือนกัน แต่ตนเองเป็นผู้หญิงมีความอายมาก ตอนนี้สาวสวยเบิกบานในใจที่(123)สุบินได้เรียกนางขึ้นรำ

เมื่อทั้งสองเข้ารำในวง เพื่อนเราทั้งสามพากันตบมือกราว นายแดน โกรธขึ้นมาจริงๆ ลำปางสุขใจนักที่ได้หักหน้า นายแดน เพราะตั้งแต่เริ่มรำมา กุหลาบไม่เคยรำกับใครอื่นเลย ด้วยนายแดนขัดขวางตลอด แล้วหนุ่มอื่นก็ไม่กล้าเรียกกุหลาบขึ้นรำด้วย ด้วยเกรงกลัวนายแดนทุกคน เพลงได้จบ คนรำก็กลับมาที่เดิมคืน พวกเพื่อนเราชื่นชมคนทั้งสอง ว่ารำได้สวยและเหมาะสมกันด้วย นายแดนเดินไปกระซิบกับคนตีกลอง ประเดี๋ยวหนึ่ง คนตีกลองก็บรรเลงเพลงประจำถิ่น นายแดนยืนยิ้มหวังไว้ในใจว่า กุหลาบจะไม่ปฏิเสธการเชิญของตนเลย เพราะเขาเห็นว่า ไอ้หนุ่มเมืองกรุงคนนี้ไม่รู้จักรำจังหวะนี้หรอก เขาก็เดินไปเรียกกุหลาบขึ้นรำ แต่สาวสวยปฏิเสธอีก นางมองยังสุบิน :

- พี่รู้จักรำเพลงประจำถิ่นไหม?

ชายหนุ่มเราสายหน้า

- ยั้งนั่น คอยฉันจะสอนพี่
- พี่...

ลำปางพูดซ้ำ :

- รำไปไ้อ์บีน ไม่ต้องกลัวไม่ต้องอายอะไร มีกุหลาบสอนแล้ว

สุบินมองหน้ากุหลาบ หญิงสาวยิ้ม พูดอย่างอ่อนหวาน :

- ไม่เป็นไรหรอก คอยทำตามฉันไปนะ!

สุบินพยักหน้า ในวงรำ มีแต่กุหลาบและสุบินเท่านั้นที่ขึ้นรำ เขารำด้วย พยายามมองการเคลื่อนไหวของร่างกุหลาบและจังหวะรำของกุหลาบด้วย จังหวะนี้ คู่รำจับมือกันกระโดดตามจังหวะเพลง รำเหมือนคนเดิน เดี่ยวไต่บัน(124)สะพาน เดี่ยวเดินบนไฟ โดยเคลื่อนไหวร่างกายไปทางซ้ายทีหนึ่งไปทางขวาทีหนึ่งเหมือนกลัวล้มและเดินกระโดดๆ เหมือนกลัวเหยียบไฟ ทำให้สุบินรำตามลำบาก คนดูก็หัวเราะกรีน นายแดนขำกว่าใคร ด้วยเห็นเพื่อนเราไม่สามารถรำจังหวะนี้ได้ ถัดจากรำได้มาหนึ่งรอบ สุบินก็จับจังหวะรำนี้ได้ เขาก็รำได้ดีขึ้นอีก คนดูพากันตบมือกราว นายแดนโกรธมากถึงขนาดสะกิดเพื่อนเดินออกไปจากวงรำหายไปไม่เห็นเงา การเดินของนายแดนไม่พ้นจากสายตาลำปางเลย

เพลงประจำถิ่นได้จบ คนทั้งสองก็กลับมาที่คืน ลำปางพูดขึ้น :

- ไ้อ์บีน นายเก่งจริงๆ !
- รู้จักแต่รำๆ ไปหรอก

เพลงต่อมาอีกก็เริ่มขึ้น สำนางทำสัญญาแก่สุบินว่าตนอยากรำกับกุหลาบ ให้สุบินช่วย
พูด

สุบินก็พูดกับกุหลาบ :

- กุหลาบ
- จำ

หญิงสาวตอบ ทั้งรอยยิ้ม เพราะเข้าใจว่าสุบินจะชวนตนขึ้นรำอีก

- สำนางอยากรำกับกุหลาบเพลงหนึ่ง ได้ไหม?

ได้ยินคำนี้ หญิงสาวมีสีหน้าเรียบเฉย สุบินถามย้ำ :

- กุหลาบ รำไปนะ?
- จ๊ะ

หญิงสาวตอบทั้งอึดใจในใจ สำนางสุขใจนักได้รำกับกุหลาบ ถัดจากสำนางได้รำ
จบ สุบินก็อยากไปบ้าน(125) แม้สำนางหรือกุหลาบอยากห้ามก็ไม่ได้ ด้วยไม่สามารถยับยั้งได้
สำนางก็ตกลง :

- นายอยากกลับก็กลับเถอะ แต่จะให้ดีให้พวกเราส่งนายไป เพราะกันสงสัยกลัวจะไม่

ปลอดภัยตามทาง

- ไม่เป็นไรหรอก นายอยู่ห่างให้มากเลย

- ไม่หรอก ต้องห่าง เดินให้มีสาม พูดให้มีสี่ นา

สุบินตกลงให้เพื่อนทั้งสามส่งไปบ้าน อยู่ตามทาง ไกลจากวงรำเล็กน้อย ชาวกรุงเราทั้งสี่
ได้เห็นเงาคนสามคนอยู่ข้างหน้า สำนางสะกิดเพื่อนให้ดูแล้วเดินต่อไป เป็นกลุ่มนายแดนที่ออก
จากวงรำกำลังรอกำจัดสุบิน แต่ด้วยเห็นฝ่ายเพื่อนเรามีเพื่อนมาก พวกเขาก็ไม่กล้าทำอะไร

วันที่ 3 เป็นวันเข้าปีใหม่วันสุดท้าย ชาวบ้านพากันละเล่นเฉลิมฉลอง สุบินกำลังอยู่บน
บ้าน ทันใดสำนางขึ้นมาดึงเขาพร้อมพูด :

- มา ไปด้วยกัน
- ไปไหน?
- ไปปราบไอ้แดนอะไรนั่น ไม่ให้มันจองหองนัก มันได้ปราบเขาทั่วหมู่บ้านไปแล้ว

แม้แต่พี่สาวและพี่สาวก็ पैมันเรียบร้อยแล้วด้วยเหมือนกัน

- พอเถอะ! ไม่อยากแพ้ชนะอะไร
- ไม่ได้หรอก มันทำให้พี่สาวและพี่สาวขายหน้า นายต้องสู้ศึกเอาเกียรติยศของเราคืน

มา

พูดแล้ว สำนางดึงมือสุบินเดินไป ณ สถานที่ละเล่น(126)เฉลิมฉลอง คนจำนวนมาก
กำลังยืนดูนายแดนสำแดงฤทธิ์ ที่กลางวง นายแดนกำลังนั่งยองๆ มือทั้งสองกำเสา คนอีกข้างหนึ่ง

จับตรงปลายสาก ตั้งใจสุดกำลังดันสากไปข้างหน้า ทำอย่างไรให้นายแคนล้ม แต่ไร้ประโยชน์เพราะทำอะไรนายแคนไม่ได้ จนกระทั่งหมดกำลังก็ขอยอมแพ้เดินออกแต่ทีเดียว

หลายปีมาแล้ว ไม่มีใครสักคนเคียวเอาชนะนายแคนได้เลย เหตุนี้แล้วทำให้นายแคนมีความโอ้อวดอย่างมาก เขาช่างทำยี่ดๆ มองไปยังฝูงชนที่อยู่รอบๆ พร้อมทั้งร้องขึ้น :

- ว่ายังงี้! มีใครกล้าขึ้นมาอีก?

เงิบสงัด เมื่อนายแคนเห็นสุบิน เขาร้องขึ้นอีกครั้งหนึ่ง :

- ล้วนมีแต่คนขี้ขลาดไม่ได้เรื่อง ได้แต่เดินหลอกลวงเขาเพื่ออยู่รอดเหมือนกาฝาก

ตอนแรก สุบินเพียงแต่อยากยืนดูเท่านั้น แต่ยากที่จะอดทนกับคำพูดเหน็บแนมและความจงหองของนายแคน เขานึกถึงกลอุบายอันหนึ่งก็กระซิบใส่หูสำนาง สำนางฟังแล้วพยักหน้า ตอนนั้นนายแคนร้องขึ้น :

- หากคนไหนอยากมาก ออกมาลองกำลังด้วยกัน ไม่มีใครกล้าหอก ไซ้ไหม?

เสียงหนึ่งร้องขึ้น :

- เรากล้า

ทุกคนหันไปมองหน้าเจ้าของเสียง สุบินเดินออกมา นายแคนทำหน้าที่แล้วหัวเราะ

เยาะเย้ย :

- กล้าหาญจริง แต่อีกประเดี๋ยวคงรู้กันหรือ

(127)สุบินเงิบ นายแคนนั่งยองๆ มือข้างหนึ่งกำด้ามสาก ตามปกติ เขากำสากด้วยมือทั้งสองแต่กับสุบินเขาใช้แต่มือข้างเดียว นี่เป็นการดูถูกอย่างชัดแจ้ง สุบินถือปลายสากข้างหนึ่งแล้วดันทั้งหมด ดูแต่ไม่สามารถทำอะไรนายแคนได้เลย นายแคนมองหน้าสุบิน หัวเราะเยาะเย้ย ในตอนที่นายแคนกำลังหัวเราะ สุบินขยิบตาให้สำนาง เห็นสัญญาณสุบิน สำนางก็ร้องขึ้น : กุหลาบ! มาดูด้วย? ครั้นแต่ได้ยินเขาเรียกชื่อกุหลาบ นายแคนก็หันมองหา ชั่วขณะนี้สุบินก็ดึงด้ามสากมาข้างหน้าเล็กน้อยแล้วดันไปอีกอย่างรวดเร็ว นายแคนไม่สามารถต้านทานได้ก็ล้มไปบนดิน เสียงคนดูก็โห่ร้องขึ้นพร้อมกับเสียงตบมือ

นายแคนโกรธด้วยอายด้วย ลูกขึ้นยืนทั้งตัวเปื้อนดิน จ้องมองสุบิน หน้าเกือบเป็นสีเลือดแล้วโผล่เข้ามา ทั้งร้องขึ้น :

- ไอ้ชั่ว (ไอ้ระยำ)! แกใช้กลโกง

นายแคนบิด ขยุ้ม คอเสื้อสุบิน เตรียมจะต่อย แต่เสียงหนึ่งร้องขึ้น :

- หยุดก่อน...

เจ้าของเสียงคือกุหลาบ หญิงสาวเดินเข้ามาพร้อมคำพูด :

- พี่แพ้เขาแล้ว ยังอยากหาต่อๆ เขาอีก?

- มันใช้กลอุบายเรียกชื่อน้อง พี่จึงแพ้

- พี่ไม่ระวังตัวเองต่างหาก ใครที่เป็นคนเรียกชื่อน้องนั้น?
- ไอ้คนนั้น

นายแดนชี้หน้าสำนาง กุหลาบตอบขึ้น :

- เขาเรียกเพราะเห็นน้องมาจริง มีอะไรผิด?
- (128)ถูกแล้วๆ

สำนางเริ่มพูด :

- สุนัขไม่ได้ใช้กลอุบายอะไรหรอก พี่น้องทุกคนก็เห็นกับตาเหมือนกันใช่ไหม?
- ใช่แล้วๆ แพ้เขาแล้วหาเรื่องต่อเขาอีก

เสียงดังขึ้นคนละคำๆ ทำให้นายแดนยิ่งแต่อาายเขามากขึ้น ยืนจ้องสุนัข เหมือน อยากกินเนื้อ กัดฟันและกำมือทั้งแพ้ ไม่พอใจ พรรคพวกเขาอีกสองคนก็ออกไปตามด้วย ความจริงสุนัขใช้กลอุบายให้สำนางร้องเรียกชื่อกุหลาบ เพื่อให้นายแดนขาดความระมัดระวัง แต่เป็นความบังเอิญที่ตอนนั้นกุหลาบก็มาคุยกับเขาด้วย สำนางก็ร้องเรียกแต่ที่เดียวไป ชาวสุนัขขณะนายแดนได้กระจายไปอย่างรวดเร็วทั่วหมู่บ้าน คุ่ม และหมู่บ้านอื่นๆ อีก

มหาวิทยาลัยศิลปากร *** สงวนลิขสิทธิ์

เดือนหก งานมงคลสมรสของน้ำเรื่องและน้ำรุ่งได้ย่างมาถึง ชาวบ้านพากันช่วยจัดเตรียมห้องจัดงาน และงานอื่นๆ ในงานมงคลสมรสนี้ กุหลาบและสุนัขเป็นคนเหนือกว่าใคร ส่วนสำนางปากเขาอยู่ตลอดตั้งแต่ตอนจัดเตรียมงานมา เพราะเขาเป็นคนเดินชิมอาหารคาวหวานทุกชนิดทั้งหมด

ในตอนกลางคืน พี่น้องชาวบ้านพากันร้องรำและเล่นเกมเฉลิมฉลอง เช้าวันรุ่งขึ้น มีพิธีแห่ลูกชายไปบ้านลูกสาว ถัดมามีพิธีตัดผม อวยพรคู่บ่าวสาว และนิมนต์พระสงฆ์สวดอวยพรชัยแก่คู่สามีภรรยาคู่ใหม่ ตอนเย็น แยกได้มาเพิ่มทีหลัง เข้าร่วมในพิธีโดยมีการจัดเตรียมอาหารเครื่อง (129)ดื่มและสุราต้อนรับแขก หลังจากรับประทานอาหารแล้ว คนที่อยู่หมู่บ้านไกลๆ ได้กลับไปกินเหลือแต่คนในหมู่บ้านที่อยู่ร่วมงานถึงกลางคืน เราสังเกตเห็นว่าชาวบ้านแถบนี้ส่วนใหญ่เป็นคนดื่มเก่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งนายแดนดื่มแล้วดื่มอีกอย่างเมามาย ต่อมาอย่างไม่ทันรู้ตัวนายแดนได้หายไปไม่เห็น แต่ปรากฏพรรคพวกเขาคนหนึ่งออกมากกระซิบบอกกุหลาบแล้วเดินออกไป กุหลาบเดินเพียงคนเดียวไปข้างหลังบ้านงาน ใกล้คลอง แล้วร้องเรียก :

- พี่แดน! พี่อยู่ที่ไหน?

เสียงไม่ได้ยินเสียงตอบ หญิงสาวร้องขึ้นอีกครั้งหนึ่ง :

- พี่แดน! พี่....

ขณะนั้น นายแคนออกมาจากหลังเนินแห่งหนึ่ง โหมากอดกุหลาบ มีอรัธแน่น หญิงสาวตกใจร้องขึ้น:

- พี่แคนปล่อย! พี่อย่าทำอย่างนี้! พี่มาแล้ว
- พี่ไม่ปล่อย ตอนนี้ห้องเป็นของพี่แล้ว

พูดจบ นายแคนหอมแก้มสาวสวยอย่างปลิววัน และมือทั้งสองก็เริ่มทำงานด้วย ส่วนกุหลาบพยายามหันหน้าหนีและดิ้นรนอย่างแรงแต่ไม่สามารถต่อสู้ได้เลย ตอนนั้น เสียงหนึ่งร้องขึ้น :

- ปล่อยกุหลาบเดี๋ยวนี้!

เจ้าของเสียงคือสุบิน เขาได้เห็นพรรคพวกนายแคนมากระชับกับกุหลาบ แล้วเห็นนางเดินออกไป เขามีความสงสัยก็เดินตาม แล้วก็พบเหตุการณ์นี้แต่ทีเดียวน ส่วนนายแคนทำพฤติกรรมนี้ก็เพราะได้ความคิดมาจากพรรคพวกของตนให้เขาจัดการกุหลาบ เมื่อได้สำเร็จ(130) อะไรๆ ก็จะกลายมาเป็นของตน

นายแคนใกล้จะได้สำเร็จสมประสงค์แล้ว ต้องตกใจกะทันหันกับเสียงสุบินเมื่อคืนนี้ เขาเหมือนสร้างมาเล็กน้อยถอนมือออกโดยอัตโนมัติ กุหลาบโผล่ออกมา วิ่งมาหาสุบินทั้งน้ำตา พร้อมกับนั้น ผู้คนก็มาถึงแล้วด้วย เห็นพ่อของตนและแม่คนใหม่ กุหลาบวิ่งไปกอดน้ำรุง น้ำรุงโกรธมาก

นัก ร้องขึ้น :

- แคน! ทำไม่ถึง...

น้ำรุงไม่ทันจบคำพูดของตน ก็ถูกน้ำเรื่องสะกิดให้หยุดพูด แล้วพาลูกสาวออกจากที่เกิดเหตุรวมทั้งแขกด้วยเหมือนกัน สุบินยื่นคูประเดี๋ยวแล้วจึงเดินออกไป ทิ้งให้นายแคนยืนโซเซแต่คนเดียวเองด้วยอาการเมา

หลังจากเหตุการณ์ได้เกิดขึ้น พ่อแม่นายแคนและผู้เกี่ยวข้องได้มาขอโทษต่อญาติของตนกับกุหลาบ โดยยกเอาความมาเป็นสาเหตุ เฉพาะเรื่องนี้ น้ำเรื่องอยู่เงียบๆ ในความหมายว่าไม่ยกยื่นมือในเรื่องของเด็กๆ โดยทั้งภาระนี้ให้ลูกสาวแก่เป็นคนตัดสินใจ ส่วนกุหลาบ ได้ปฏิเสธทุกเหตุผลและขอถอนหมั้นกับนายแคน

นับตั้งแต่มีเรื่องเกิดขึ้น กุหลาบได้แต่มีสีหน้าเศร้าหมอง ส่วนนายแคนก็หายหน้าและหลบหน้าเพราะการทำผิดของตนเอง แต่ก็ไม่สามารถหลบทั้งชีวิตได้หรอก อะไรที่ได้ทำผ่านมา พอคิดก็รู้สึกแต่รู้สึกผิดไปด้วย ด้วยอยากแก้ไขปัญหาให้ได้จบ นายแคนก็ได้ขอให้พรรคพวกคนเอาจดหมายฉบับหนึ่งไปให้สุบิน หลังจากได้อ่านจดหมายแล้ว สุบินก็ไปยังสถานที่ตามข้อความในจดหมาย เมื่อไปถึงเห็นนายแคนแต่คนเดียวยืนรออยู่ที่นั่นแล้วเรียบร้อย เพื่อ(131)ต่อสู้ ตายหรืออยู่กับสุบินเพื่อจบปัญหา สุบินนึกไม่ถึงเลยที่นายแคนตัดสินใจทำอย่างนี้ เพื่อนเราพูดกับนายแคนในทำนองเตือนสติ :

- แคน พี่....

ไม่ให้สุบินพูดอะไร นายเคนพูดตัดบท :

- ไม่ต้องพูดอะไรมากหรอก ตอนนี้มีคนหนึ่ง ต้องไม่มีคนหนึ่ง เข้ามา ยังยืนทำอะไรอีก
พูดแล้วนายเคนเดินไปหาสุบิน สุบินเดินถอยหลังพร้อมคำพูด :

- ฟังพี่พูดก่อน พี่....

ไม่ทันได้จบคำพูดของตน นายเคนโผล่เข้าต่อสุบินทั้งอ่อนเปลี้ย เตะด้วย ถีบด้วย ส่วน
สุบินไม่ได้ตีตอบโต้ไปหรอก ได้แต่ปิดป้องและหลบเท่านั้น กำป็นนายเคนแรงนัก ถ้าโดนอีกคงจะ
หนักเป็นแน่ แต่ด้วยสุบินเคยได้หัดเรียนเทควันโด จึงสามารถปิดป้องและหลบได้รวดเร็วพร้อมทั้ง
รู้จักเข้มแรงของกลุ่มต่อสู้ใช้อีกด้วย ทำให้นายเคนเสียหลัก ล้ม เป็นครวๆ เขาโกรธมากยิ่งขึ้นแต่ก็ยัง
ผลึก สุบินสะกดใจถอยจนถึงปากแหว เห็นโอกาสดี นายเคนกะโดดมาถีบสุบินด้วยวัตถุประสงค์ให้
เขาตกแหวตายแต่ทีเดียว แต่สุบินหลบอย่างรวดเร็วทำให้นายเคนเสียหลัก ร่างตกลงไปในซอกเขา ร้อง
เสียงหลง “อ้อ! ช่วยด้วย!”

เป็นโชคดี นายเคนคว้าได้กิ่งไม้ในซอกเขาตีคมือ แล้วร้องขึ้น :

- ช่วยด้วย! ช่วยผมด้วย! ผมยังไม่อยากตาย!

(132)สุบินมีบาดแผลที่หน้าด้วย มือเท้าด้วย ยืนถอนหายใจหอบเหนื่อย มองไปในซอก

เขาและฟังนายเคนร้องหาคนช่วย

นายเคนพยายามร้องจากในซอกเขา

- ช่วย-ผม-ด้วย! พี่-สุบิน! ผม-ขอ-ร้อง!

ตั้งใจไม่ได้ที่จะเห็น เขา ตายและไม่ช่วย สุบินโผล่ไปหาแถววัลย์มาโยนให้นายเคน โหน
ขึ้นมา ขึ้นมาถึงปากแหวนายเคนก็หมดแรง เขาของเรา ขึ้นมือให้นายเคนจับแล้วพยายามดึงขึ้น
สุบินยื่นดูประเดี๋ยว แล้วก้าวเท้าออกจากที่นั่น ทิ้งให้นายเคนนั่งหอบแต่ลำพัง ทั้งกำลังคิดถึง
เรื่องราวทั้งหมดที่ตนได้ทำผ่านมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกระทำครั้งสุดท้ายเมื่อคืน

สุบินกลับมาคืน ครั้นเข้ามาในรั้วบ้าน น้ำรุงร้องถาม :

- ตายแล้ว! หลานทำอะไรถึงได้มีแผลอย่างนี้?

- ผมเดินไม่ระวังก็ตกคลอง

- พุทโธ! เอ้ากุหลาบ ลูก เอายามาทาให้หลานด้วย

กุหลาบไปหลังบ้าน เมื่อได้ยินเสียงร้องของน้ำรุงก็โผล่มารีบหามาทา แล้วทาบน
บาดแผลหลังจากได้ล้างด้วยน้ำอุ่นผสมมะขามแล้ว หญิงสาวพยายามจ้องมองหน้าสุบินพร้อม
คำถาม :

- พี่จริงๆ เดินตกคลองจริงหรือ?

สุบินเงิบ ไม่สามารถตอบคำถามนี้ได้ ได้แต่พยักหน้า แต่สาวสวยไม่เชื่อหรอก ในใจคิด
ไปถึงเรื่องอื่น

ด้วยความตั้งใจทำงานทั้งกลางคืนทั้งกลางวัน ไม่ได้พักผ่อน แล้วยังมีแผลที่เกิดจากการต่อสู้กับนายแคนอีก ทำให้สุบินล้มป่วยเป็นไข้ไทฟอยด์ อยู่บนเตียง เขาอนตัวแข็ง(133)ห่มผ้า ตัวร้อน ทำให้หนาวสั่นเป็นครั้งคราว เมื่อกุหลาบกำลังไปบ้านเขา เสียงสั่นได้ดังขึ้น :

- หนาว...ฮือ...ฮือ ผมหนาว...หนาวนัก...ฮือ...ฮือ

กุหลาบโหมมา เห็นสุบินกำลังสั่นอยู่ในผ้าห่ม หญิงสาววิ่งไปเอาผ้ามาห่มให้เพิ่ม แต่ชายหนุ่มยังแต่ร้องคราง ทำให้สาวสวยหนักใจอย่างมาก ไหนจะน้ำเรื่อกกับน้ำรุงไม่อยู่ด้วย ไม่รู้จะทำอย่างไรก็เอนตัวลงนอนบนตัวสุบินพร้อมกับพูด :

- กอดฉันสิ พี่กอดฉันสิให้หายหนาว

หญิงสาวพูดแล้วก็กอดสุบินแนบชิด ครู่หนึ่งใหญ่ๆ อาการสั่นก็หายและร่างกายสุบินก็หยุดเคลื่อนไหวอีกด้วย ทันใดนั้นกุหลาบเปลี่ยนเป็นร้องขึ้นด้วยความกลัว :

- พี่! พี่เป็นอย่างไรนี่! พี่อย่าตายนะ?

หญิงสาวเปิดผ้าห่มขึ้นวางมือไว้ใกล้จมูกสุบินสำรวจลมหายใจ สุบินพูดขึ้นเบาๆ :

- พี่-ไม่-ทัน-ตาย-หรือ

เสียงสุบินทำให้กุหลาบได้เบาใจ เพราะเมื่อคืนนี้หญิงสาวคิดว่าเขา ไม่มีลมหายใจจึงมีความกลัว นึกถึงเหตุการณ์เมื่อคืนนี้ หญิงสาวอายุและโทษตนเองว่าไม่ควรมีความรู้สึกกลัวและคิดเหลวไหลอย่างนี้เลย ถัดมาหญิงสาวเข้าไปในห้องครัว เอายามาให้สุบิน นางยก เขาอย่างทะนุถนอมให้นั่งดื่มยา แล้ววาง ใ้หันอนไปคืนด้วยวาจานุ่มนวล :

- พี่นอนเถอะให้รีบหาย

- ขอบใจนะ

(134)สุบินตอบเสร็จก็หลับตา ส่วนกุหลาบยังนั่งข้างๆจ้องมองคนป่วยด้วยใจล่องลอย บอก 'ไม่ถูก'

ด้วยการดูแลรักษาอย่างเอาใจใส่ของสาวสวย สองวันต่อมา อาการป่วยของสุบินก็ได้ทุเลาขึ้นมาก แต่ยังไม่ทันมีเรี่ยวแรงสมบูรณ์เลย แม้เป็นอย่างนี้ก็ตาม เขา ยังแบ่งเวลามาทำงานต่อ

ตอนเย็น สุบินนั่งเฝ้ายามอยู่ที่คลองหลังบ้านตามลำพัง ทันใดนั้นก็มีมือคู่นึงได้มาปิดตาเขา รู้ทันทีว่าเป็นมือของกุหลาบ แต่เขาทำเป็นยกมือลูบ แล้วพูดขึ้น :

- ใครนะใจร้ายอย่างนี้ อยากให้พี่ตาบอดมองไม่เห็นหรืออย่างไร?

- ถ้าใจร้าย ป่านนี้ทิ้งให้ตายไปแล้ว ไม่จำเป็นต้องลำบาก ดูแลหรือ

จบคำพูด หญิงสาวปล่อยมือออก สุบินหันมาเห็นกุหลาบยิ้มให้ เขาพูดขึ้น :

- นึกว่าใคร ที่แท้คือหมอสาวนี่เอง

กุหลาบเดินมานั่งข้างสุบิน แล้วตอบขึ้น :

- ถ้ายังทรมาณทำงานทั้งป่วยไม่ฟังคำพูดหมอ ตอนเจ็บอีกครั้งจะไม่มีใครยุ่งอีกหรือ

ชายหนุ่มทำเป็นคร่ำครวญ พูดอย่างหมดหวัง :

- ทำไม่ถึงใจร้ายอย่างนี้ห่มอ หากเจ็บอีกครั้งพี่เห็นจะตายแน่แล้ว
- ไม่มีใครเขาปล่อยให้ตายหรือ
- เพราะอย่างนั้นถึงได้อุดส่าห้กอด กลัว...

ได้ยินคำพูดนี้ สาวสวยโกรธด้วย อดด้วย ทูบเขาอย่างโกรธ :

- เกลียดนักๆ ทำให้นั่นกลัว
- โอ๊ยๆ ช่วยด้วย! หมออยาก.....

(135)สุบิน ไม่ทันจบคำพูดตนเองเลย พลันเสียงพี่เฝ้าคู่หนึ่ง ได้ดังขึ้นข้างหลัง คนทั้งสองหันมาเห็นนายแดนยืนจ้องมองมาด้วยสีหน้าเศร้าสร้อย ครั้นเมื่อเห็นนายแดน กุหลาบลูกมายืนขวางหน้าสุบินด้วยคำพูดขอร้อง :

- พี่แดน อย่าทำอะไรเขานะ

นายแดนยืนเงิบครู่หนึ่ง แล้วพูดขึ้น :

- พี่มานี้ ไม่มีความคิดร้ายหรือ พี่มาขอโทษคนทั้งสองกับการกระทำความผิดที่ได้ทำผ่านมา ตั้งแต่วันนี้ต่อไปพี่จะพยายามแก้ตัวขึ้นอีกครั้ง

พูดจบ นายแดนเดินไปใกล้กุหลาบและสุบิน จับมือของคนทั้งสองวางทับกันแล้วพูดขึ้น :

- ผมขอมอบน้องกุหลาบให้พี่แล้ว วันหลังหากพี่กล้าทำร้ายนาง ผมจะไม่โอนอ่อน ให้พี่หรือ ผมลาแล้ว

จบคำพูด เขาเดินออกไป ทิ้งให้สุบินและกุหลาบยืนมองหน้ากันอย่างยินดีในใจ เห็นนายแดนได้แก้ตัวและเข้าใจในความจริง

อยู่บนสันต้านบ คนทำงานทั้งหมดได้ตกใจอย่างมากที่เห็นนายแดนและพรรคพวกถือไม้คานและกระบุงครบมือ เดินไปที่ประตูน้ำ ในที่นั้น เพื่อนทั้งสามกำลังแนะนำแรงงานจำนวนหนึ่งเตรียมกระดานแม่พิมพ์ และผสมปูนซีเมนต์ เพื่อเทพประตูน้ำ

นายแดนพูดกับสุบิน :

- ให้พวกผมเข้าร่วมยกต้านบด้วย

เมื่อได้ยินคำพูดนายแดน สุบินเดินมาจับมือคนทั้งสาม แล้วตอบทั้งยิ้มๆ :

- พี่ดีใจมาก ที่ได้น้องและเพื่อนมาช่วย

(136)ถัดมา นายแดนและพรรคพวกก็ได้ขุดดินด้วยกันกับพี่น้องในคุ้ม กำลังนายแดนแข็งแรงนัก เขาหาบดินโดยข้างหนึ่งมีกระบุงถึงสองหรือสามใส่ดินเต็มๆ การกระทำของนายแดนและพรรคพวกในตอนนี้นำให้ทุกคนจงใจอย่างมาก เพราะที่ผ่านมานายแดนและพรรคพวกได้แต่มีความคิดต่อต้านหรือเป็นปฏิปักษ์กับสุบินตลอด สาธุและสารัตถ์มองหน้าสุบินเหมือนอยากให้

เขาจัดความสงสัยและตอบในเรื่องนี้ แต่เขาไม่มีคำตอบอะไรทั้งนั้นได้แต่หัวเราะน้อยๆ เพราะมีแต่กุหลาบและสุบินเท่านั้นที่รู้เรื่องนี้

ได้แสงจันทร์ค่าคืนดึกสงัด เสียงเป่าใบไม้ที่ไพเราะได้ปลิวไปใส่กุหลาบที่กำลังนอนหลับให้ตื่นขึ้น ความอยากรู้จักเจ้าของเสียง ได้ทำให้หญิงสาวลุกขึ้นเดินไปหาที่มาของเสียงใบไม้ ที่หลังบ้านใกล้กอไผ่ สาวสวยเห็นสุบินนั่งคนเดียวกำลังเป่าใบไม้ให้แว่วเป็นบทเพลงฟังแล้วชวนให้จับใจเมื่อเป่าจบ เสียงอ่อนโยนดังขึ้น :

- นึกไม่ถึงว่าคนกรุงก็รู้จักเป่าใบไม้ได้ไพเราะอย่างนี้ด้วย

สุบินหันมาเห็นกุหลาบ เขายิ้มพร้อมถาม :

- กุหลาบไม่ทันนอนหรือ?

- เพราะที่ไพเราะมากจึงทำให้ฉันตื่น พี่รู้จักเป่า นานแล้วหรือ?

- จะ เป่าเป็นตั้งแต่เด็กนั่นแหละ กุหลาบอยากเป่าเป็นไหม เคียวพี่สอน?

- ไม่จะ ฉันอยากฟังพี่พูดเรื่องเมืองกรุงซักครั้ง เพราะไม่เคยได้รู้จัก
(137) เขาขยับไปอีกข้างแล้วพูดขึ้น :

- นั่งสิ พี่จะพูดให้ฟัง

สุบินก็เล่าเรื่องเมืองกรุงที่มีบ้านหินสูงๆ ภูเขาสนสวยๆ มีร้านขายของและตลาดเล็กใหญ่ขายของทุกอย่าง รถยนต์มอเตอร์ไซค์ทุกชนิด ถนนลาดยางตัดกันฉวัดเฉวียน ตอนกลางคืนบางถนนมีไฟฟ้าหลากสีสว่างไสว.....

กุหลาบไม่เคยได้รู้จักเมืองกรุง ฟังสุบินเล่าอย่างสนใจ ในตอนจบ สุบินถามสาวสวย :

- กุหลาบอยากรู้จักเมืองกรุงหรือ?

- เปล่า พ่อบอกฉันว่าหนุ่มชาวกรุงร้ายกาจนัก ไว้ใจไม่ได้หรอก

- ไม่ใช่ทั้งหมดนั่นหรอก อย่างนั้นกุหลาบนับรวมทั้งพี่ด้วย ใช่ไหม?

- เปล่า! พี่เป็นคนดี เมื่อไรพี่จะกลับไปบ้านคืน?

- พี่อยากอยู่ที่นี้

- ทำไมล่ะ? อยู่ที่นี้ไม่มีอะไรดีเหมือนที่กรุงนั่นหรอก

- พี่เบื่อหน่ายกับในกรุง

สุบินหยุดเล็กน้อย แล้วพูดต่อ :

- ที่นี่มีธรรมชาติ มีป่าเขาสดใสมืออากาศบริสุทธิ์ที่ในกรุงไม่มี แล้วชาวบ้านที่นี่มีความสามัคคี รู้จักช่วยเหลือกันไปมาน่าชื่นชม พี่จึงอยากอยู่ที่นี้

- ฉันสบายใจนัก แล้วพ่อแม่ก็ดีใจด้วย ถ้าแสร้งว่าเพื่ออยากใช้ชีวิตอยู่ที่นี้จริงๆ แต่กลัวว่าพี่ไม่สามารถอยู่ที่นี้ไปทั้งชีวิตหรอก

- พี่อยากอยู่ที่นี้ไปตลอดชีวิตจริงๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
- โดยเฉพาะอย่างยิ่งอะไรจะ?

(138) สุบินจ้องมองหน้ากุหลาบ ด้วยสายตาอ่อนโยนพร้อมด้วยกล่าววาจา :

- มีดอกไม้ดอกหนึ่งที่เป็นผู้ดึงหัวใจของพี่ให้ฝากตัวอยู่บนแผ่นดินนี้ แต่ไม่รู้ว่ากุหลาบจะเมตตาต่อพี่บ้างไหม?

ได้ยินคำพูดนี้ กุหลาบมองสุบินด้วยสายตาระง้างใส ไม่มีคำพูดใดตอบเลย ถือโอกาสนี้สุบินจับมือกุหลาบแน่นพร้อมด้วยกล่าววาจา :

- กุหลาบ พี่รักน้อง

ได้ยินคำนี้ หญิงสาวก้มหน้าลงพยายามถอนมือออก แต่สุบินจับมือนางแน่นไม่ให้ถอนได้

สาวสวยพูดเบาๆ :

- ปล่อยมือฉัน
- พี่ไม่ปล่อยหรอก ถ้าน้องไม่ตอบพี่คืน

หญิงสาวยังเงิบ สุบินต่อดำคำพูดอ่อนโยน :

- น้องตอบมา พี่กำลังรอคำตอบจากน้องแล้ว ถ้าน้องไม่ตอบ พักหน้าก็ได้

หญิงสาวยังเงิบเหมือนเดิมแล้วก็ไม่ทำตามที่บอกด้วย สุบินเสริม :

- ถ้าน้องไม่กล้าตอบ พี่จูบยืนยันคำตอบ ได้ไหม?

หญิงสาวยังเงิบ สุบินก็ก้มหอมแก้มกุหลาบหนึ่งฟอด กุหลาบปล่อยให้ชายหนุ่มหอม โดยไม่ต้องด้านอะไรเลยเป็นสัญญาณยืนยันถึงคำตอบ สุบินสุขใจนัก เขาหอมแก้มหญิงที่รักอีกหนึ่งฟอดแล้วปล่อยมือออก กุหลาบก็ลุกขึ้นเดินออกไปอย่างรวดเร็วจากที่นั่นด้วยความขวยเขิน แล้วขึ้นไปนอนอีกครั้งด้วยใจนึกถึงเหตุการณ์เมื่อคืนนี้ ทำให้สาวสวยหลับตาทั้งรอยยิ้มจนกระทั่ง(139)หลับ

ส่วนสุบิน หลังจากได้รับสัญญาณแล้ว เขายินดีเป็นที่สุด นั่งหลับตาด้วยความหวัง เหตุการณ์เหล่านี้ไม่ได้รอดพ้นจากตาของน้ำเรื่องหรือก แก่ทำเป็นนอนหลับแต่ในใจยินดีเบิกบานที่ความคิดของแกได้สำเร็จดังสมความปรารถนา

สำนางออกจากการสอน มาพบเพื่อนทั้งสามกำลังนั่งสนทนากันถึงงานอื่นๆ และกินผลไม้ที่ชาวบ้านเค็ดจากป่ามาฝาก ไม่รอให้ใครเรียก สำนางเค็ดผลไม้ที่นั่นกินอย่างอร่อย แล้วออกไป :

- ลูกหวานี่ เม็ดเล็กๆ หรือแค่หวาน ใต้ที่แล้ว

ได้ยื่นคำพูดของสำนาง สุบิน สาวุชและสารัตพากันหัวเราะ สงสัยที่เพื่อนคนหัวเราะสำนางพูดขึ้น :

- แน่ะ! มีอะไรตลกหรือถึงได้พากันหัวเราะ?

สุบินตอบหัวสำนาง พูดขึ้น :

- ไม่ใช่หัวหรืออก นี่ลูกล่าควน

สำนางอายตัวเองที่ไม่รู้จักลูกล่าควน แต่พยายามพูดกลบเกลื่อน :

- ลูกล่าควน? เออ! เหมือนลูกหวานี่มากเว้ย ได้มาจากไหน?

- พี่น้องคนหมู่บ้านเราเค็ดมาจากป่า

เพื่อนเราทั้งสี่คิดว่า ที่นี้เป็นเขตป่าเขาก็จริง แต่ก็สมบูรณด้วยผลไม้ป่าที่มีรสชาติอร่อย
ชวนกิน เช่น : ล่าควน, เปิงโร, ลี เมื่อน, เกญียว, กุย, เป็นต้น

(140)ฝนเริ่มตกตึ๋งๆ กัน เป็นสัญญาณบอกว่าฤดูฝนได้มาถึงแล้ว ชาวบ้านได้จัดเตรียม
เครื่องมือสำหรับการทำงานปีใหม่นี้ เพื่อนเราทั้งสี่ก็ผละจากงานของตน มาเข้าร่วมในการดำเนินกับ
ชาวบ้าน ที่ที่นาใหม่ได้ทำนบใหม่ที่ได้ไถเสร็จและกำลังไถต่อ ชาวนาเราได้ใช้รถไถเข้าช่วยสำหรับ
การไถ ที่มีความรวดเร็วว่าการไถปกติสาม-สี่เท่า ทำให้ทำงานได้เร็วและมีความสะดวกมากขึ้น
ด้วย ฤดูฝนปีนี้มีเปลี่ยนแปลงผิดจากปีที่แล้ว ด้วยมีคูร์คูใหม่คูหนึ่งได้ปรากฏขึ้น คือ สุบิน
และกุหลาบ ถึงแม้นายแดนได้ประพฤติไม่เหมาะสมต่อสุบินและกุหลาบก็ตาม คนทั้งสองยังลอบหา
นายแดนเช่นปกติ ส่วนนายแดนก็ไม่ปล่อยเวลาทิ้งให้เปล่าประโยชน์ด้วยเหมือนกัน เขาได้ผูก
สัมพันธ์ไมตรีกับหญิงสาวคนอื่นอีกในหมู่บ้านเรียบร้อยแล้ว อันเป็นการทำให้บรรยากาศดี
เหมือนปกติ ในฐานะใหม่นี้ พวกเขาคล่องแคล่วในการทำงานมาก ดำนาด้วยไถนาใหม่ด้วย หากยืนบน
สัน ทำนบ มองไปข้างล่างจะเห็นนาที่ได้ดำนาแล้วกับนาที่กำลังไถพร้อมทั้งทุ่งที่ยังไม่ได้ไถ มองไป
ยังไม่ทันสวยงามก็จริงอยู่แต่ก็ชวนมองด้วยเหมือนกัน ในวันข้างหน้าหากทุ่งทั้งหมดนี้กลายเป็นทุ่ง
นา ตอนนั้นทุ่งนี้จะมีคามสดสวยงดงามทุกฤดูกาลเป็นแน่ ตอนนี การกินอยู่ก็ดีขึ้นกว่าแต่ก่อน มี
ผัก, ปลา, เนื้อ อันเป็นผลผลิตที่ได้มาจากการริเริ่มของกรมปรึกษาภิบาลคุ้ม ให้เลี้ยงตามครอบครัว
และกลุ่มสหกรณ์หมู่บ้าน เช่น ผักมีปลูกตามสหกรณ์หมู่บ้านใกล้ทำนบ ข้างบนเป็นของคุ้ม แล้วมี
ปลาในอ่างเก็บน้ำ จับได้โดยการปล่อยน้ำจากอ่างหรือทอดแหและวางแห เนื้อหมูเนื้อไก่(141)ได้
โดยการเลี้ยงของสมาคมคนชราพิการ มีคอกเลี้ยงหมูและโรงเลี้ยงไก่ นอกจากนี้ ระบบระเบียบการ
ทำงานก็มีแบ่งแยกเป็นกลุ่มทำงาน โดยไม่มีความหนักใจ เพราะมีศูนย์สำหรับเลี้ยงเด็กๆ ในหมู่บ้าน
แต่ละแห่ง มีแม่แก่ๆ ในสมาคมเป็นคนปกครอง ส่วนทารกที่เอาติดตามตัวในการทำงานก็มีคนแก่ๆ
ตามดูแลให้ด้วย เด็กๆ ได้เข้าเรียนทุกๆ คน ไม่นิโรงเรียนไปเลี้ยงวัวควายเหมือนแต่ก่อนอีกแล้ว
แม้มีวันหยุดก็ตาม เพราะมีคนเลี้ยงควายแทน และมีครูไปสอนเป็นประจำ ไม่ว่าคนทำงานหรือออก
แรงแบบไหน ล้วนแต่ได้ผลกำไรทุกๆ คนไปตามงานที่เขาได้ทำ

ลืมนวันลืมนคืน ฤดูค่านาก็ได้จบสิ้น อยู่ตามฐานต่างๆ กำลังจำนวนหนึ่งได้ออนมายังหมู่บ้านของแต่ละคนคืน โดยแยกไปฐานที่อยู่ทุ่งสระไม มีจำนวนเล็กน้อยเท่านั้นที่ต้องกลับมาที่หมู่บ้านเพื่อทำงานอื่นๆ อีก ในจำนวนนั้นมีเพื่อนเราทั้งสี่คนและกุหลาบ โดยทิ้งให้นายแดนเป็นหัวหน้างานดูแลรับผิดชอบและอยู่ไถนาต่อ

หลังจากกลับมาหมู่บ้านคืน เพื่อนเราทั้งสี่ก็เริ่มงานใหม่ๆ อื่นๆ ของตนเองต่อไปอีก ตอนนั้นสุบินกำลังคิดพิจารณาที่จะเอารถไถเครื่องหนึ่งมาดัดแปลงทำเป็นเครื่องของรถยนต์โดยรวมเข้ากับโครงเหล็กรถยนต์ แม้จะมีสาวุชและสารัตเป็นผู้ช่วยออกความคิดเห็นร่วมกับลูกศิษย์ทั้งสิบคนที่เป็นแรงงาน แต่งานดัดแปลงนี้มีความยืดยานักเพราะขาดเครื่องขั้ดล้อรถกับเครื่องมืออื่นๆ ดังนี้เครื่องยนต์จำนวนหนึ่งใหญ่ๆ ล้วนแต่ดัดแปลงทั้งหมด แม้มีความขาดแคลนอย่างไร เพื่อนเราก็ตั้งใจทำด้วยความอุตสาหพยายามจนได้รับความสำเร็จ หนึ่งเดือนผ่านไป รถยนต์มีพวงมาลัยอยู่ตรงกลาง(142)คันหนึ่งก็ได้ปรากฏออกมาเป็นรูปร่างโดยดัดแปลงจากเครื่องยนต์ของรถไถ ท้องรถทำจากแผ่นกระดานไม่มีผนังและไม่มีหลังคา ได้ทดลองขับไปมาในหมู่บ้าน ชาวบ้านตกใจยินดีด้วยความดีใจและยกย่องนับถือ

อีกต่อๆ มา เครื่องยนต์ของรถไถอีกเครื่องหนึ่ง ผสมรวมกับอุปกรณ์อื่นๆ อีก ก็ได้เป็นเครื่องสี่ขาเครื่องหนึ่งขึ้น ไม่เพียงแต่สามารถใช้เป็นเครื่องสี่ขาเท่านั้นหรือ หากเขาถอดเครื่องสี่ขาออกแล้วต่อเข้ากับอุปกรณ์อื่นๆ พอใส่แทนที่ มันจะกลายเป็นเครื่องตัดไม้อันเล็กๆ หรือไม่ก็เป็นเครื่องปั้มน้ำหากเชื่อมต่อกับอุปกรณ์ปั้มน้ำ และเป็นเครื่องปั่นไฟหากเชื่อมต่อกับไดนาโม ท้ายที่สุดคือการแก้ไขดัดแปลงให้เป็นเครื่องเกี่ยวข้าวและเครื่องนวดข้าว ได้สำเร็จด้วยดี

ถึงแม้เครื่องจักรกลทั้งหมดจะเกิดขึ้นจากการดัดแปลง ไม่มีคุณภาพดีเหมือนของที่ออกมาจากโรงงานผลิต แต่ก็เป็นการแสดงให้เห็นถึงฝีมือและความคิดที่เฉลียวฉลาด ความเชี่ยวชาญของวิศวกรของชาติที่สามารถทำได้สำเร็จ แม้อยู่ในสถานการณ์ลำบากและมีความขาดแคลนอย่างไรก็ตาม

นับจากตอนนี้อย่างนี้ต่อไป พวกแก ไม่ต้องลำบากดำข้าวอีกแล้ว และในฤดูเก็บเกี่ยวข้างหน้านี้ พวกแกก็ได้รับความสะดวกสบายในการเกี่ยวเกี่ยวและนวดข้าวด้วย สำนางมองหน้าสุบินไม่วางตาเห็นเพื่อนรักของตนมองตนอย่างนี้ เขามีความสงสัยก็ถาม :

- แน่ละ! หน้ากันมีอะไร นายถึงได้มองกันอย่างนี้?

สำนางหัวเราะพร้อมด้วยคำพูด :

- เพราะกันสงสัยว่า นายเป็นพระเจ้าไปเลียน¹ กลับชาติหรืออย่างไร? ทำไมนายถึงเก่งทุกอย่าง ทำอะไรก็เป็น อย่างนี้?

(143)สุบินยิ้มตอบขึ้นว่า :

¹(๑)...นโปเลียน โบนาปาด เป็นกษัตริย์ประเทศฝรั่งเศส เสดยราชย์ตั้งแต่ปี ๑๘๐๔ ถึงปี ๑๘๑๕

- ไม่ใช่หรอก กันแค่เดินตามแนวพระราชดำรัสของพระเจ้าแผ่นดิน ที่ได้พูดว่า “ความยากจน ทำให้เราแก่กว่าวัย” ส่วนคำพูดของกันคือ “ความขาดแคลน นำมาซึ่งความเข้าใจ” มีความหมายว่า อะไรทุกๆ อย่างที่ทำได้สำเร็จนี้ ก็ด้วยเหตุที่เราอยากได้ในสิ่งที่เราต้องการเป็นสำคัญ จึงทำให้เรามีความคิด รู้จักคิดรู้จักเห็น คิดได้ มองเห็น เข้าใจ แล้วรู้จักใช้ความคิดนี้แก้ไขให้เกิดเป็นสิ่งที่เราต้องการ อีกอย่างหนึ่งต้องมีความตั้งใจอดทน และมีทรัพยากรธรรมชาติที่นี้เป็นตัวสนับสนุน ไม่ใช่มีความคิดแต่อย่างเดียวหรอก นายเข้าใจหรือยัง?

ลำฉางหัวเราะ ตบหัวเพื่อนรักของตนพร้อมด้วยวาจา :

- ไอ้บิน นายนี้เก่งจริง! กันขอนับถือนายแล้ว!

ทุกคนหัวเราะด้วยความชอบใจ

ด้วยแต่ละคนๆ ยุ่งกับการงาน ไม่ได้คิดถึงเวลา เวลาเก็บเกี่ยวรวบรวมผลผลิตก็ได้มาถึงงานเก็บเกี่ยวรวบรวมผลผลิตปีนี้ต้องจบสิ้นอย่างรวดเร็ว ด้วยเหตุที่มีเครื่องเกี่ยวข้าวและเครื่องนวดข้าวเป็นตัวช่วย เครื่องเกี่ยวข้าวและเครื่องนวดข้าวนี้ได้แล่นไปทุกหมู่บ้านทุกฐานในคุ้ม แล้วแล่นไปถึงหมู่บ้านข้างเคียงด้วย พร้อมกับรายได้ขั้นต่ำเพียงพอที่จะเป็นแหล่งรายรับแหล่งหนึ่งของคุ้ม แม้รวมของคุ้มที่อยู่ทุ่งสระไม่ คุ้มก็คิดค่าเกี่ยวและค่านวดด้วยเหมือนกัน ตามระยะที่กำหนดใน

บัญชีของสหกรณ์

งานเก็บเกี่ยวรวบรวมผลผลิตได้จบสิ้นไป ชาวบ้านได้พักผ่อนในระยะเวลาอันสั้น แล้วก็เริ่มงานยกทำนบสำหรับโครงการปีที่สองต่อ(144) โครงการในปีที่สองนี้ มีนายแดนเป็นหัวหน้าฐาน งานปีนี้พุ่งเร็วกว่าปีหนึ่ง ด้วยมีรถยนต์ดัดแปลงคันหนึ่งเป็นเครื่องช่วยในการขนดินไปเทที่ ทำนบ อีกอย่างหนึ่ง ผัก ปลา เนื้อ ก็สมบูรณ์กว่าปีก่อน การกินอยู่ก็พอเพียงพร้อมทั้งมีของหวานที่ได้จากอ้อยเลี้ยงคนงานในฐาน มีการมอบผ้าขาวม้าผืนหนึ่งให้แต่ละคนเป็นรางวัลเอาใจแรงงานที่ยกทำนบด้วย อันเป็นผลผลิตที่ได้มาจากฝ้ายในไร่ส่วนรวมและสวนพืชเศรษฐกิจ โดยผลิตออกมาจากที่ทอผ้ากึ่งอัตโนมัติและที่ทอผ้าด้วยมือของสมาคมคนชรา นอกจากผ้าขาวม้า มีมุ้งกับผ้าดิบที่สหกรณ์จะขายแก่ประชาชนในหมู่บ้านและคุ้มกับหมู่บ้านและคุ้มอื่นๆ อีก ในราคาถูก สิ่งเหล่านี้ ยังไม่มีคุณภาพดี แต่ราคาเหมาะสมสำหรับการใช้ของชาวเกษตรกร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “เขมรควรพากันใช้ของเขมร” เพื่อช่วยเอาใจศิลปินเขมรให้ยิ่งแต่พยายามผลิตให้มากและคัดสรรคุณภาพให้ดียิ่งขึ้น

วันหนึ่ง รถยนต์เดินป่าหนึ่งคัน ได้มาถึงคุ้มนิมิต ชายคนหนึ่งและหญิงคนหนึ่งลงจากรถยนต์ ถามชาวบ้าน ขอพบหัวหน้าคุ้มแล้วถามหาลำฉาง ลำฉางกำลังสอนลูกศิษย์ ได้ยินเสียงรถยนต์ด้วย แต่ไม่ได้สนใจ จนกระทั่งมีเด็กในหมู่บ้านไปตามใจตกใจ ครั้งเมื่อเห็นชายหญิงทั้งสอง ลำฉางวิ่งมากอดด้วยความคิดถึง ส่วนชายหญิงทั้งสองตอนแรกยืนงงเล็กน้อย แล้วจึงยิ้มดีใจขึ้นอีก

ครั้งด้วยได้พบ(145)ลูกชายที่รักคนเดียวของตน ตอนที่ท่านทั้งสองมีความตกใจในตอนแรก ก็เพราะสำนางตอนนี้มีเนื้อหนังอ้วนจ้ำม่ำ จึงมองไม่รู้จัก สำนางได้แนะนำพ่อแม่ของตนให้รู้จักน้ำเรื่องว่าเป็นหัวหน้าคุ้มและน้ำรุ่งเป็นครอบครัว น้ำเรื่องได้เชิญแขกขึ้นไปพักบนบ้าน

พ่อแม่ของสำนาง ได้กล่าวขอบคุณน้ำเรื่องกับชาวบ้านที่ได้ช่วยชีวิตลูกแก่ ช่วยรักษาลูกชายของตนพร้อมทั้งช่วยเหลือทุกอย่าง น้ำเรื่องได้ตอบอย่างสุภาพและได้สนทนากันเรื่องนี้เรื่องนั้นด้วยความห่วงใยและคิดถึงลูก พวกท่าน รีบร้อนอยากมาตั้งแต่ได้รับจดหมายลูกนี้แล้ว แต่ด้วยเนื้อความในจดหมายบอกว่าได้รับความสุขสบายไม่ให้เป็นห่วงและขอเวลาอีกหนึ่งปี พวกท่าน จึงอดทนรอจนกระทั่งถึงเวลานี้ยังไม่เห็นลูก ก็มาหาด้วยตัวเองเพื่อเอาลูกกลับไปคืน พ่อแม่สำนางมองมายังลูกไม่เห็นสร้อยคอสร้อยข้อมือและแหวนของลูก ท่าน ก็ถามหา สำนางก็เล่าเรื่องเหล่านี้และโครงการพัฒนาของสุบินบอกผู้มีพระคุณของตน พวกท่าน มีความพอใจและยินดีที่ลูกชายของแกรู้จักทำความดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งเห็นลูกมีการแต่งกายเป็นชวานา ท่านทั้งสอง หัวเราะด้วยความพอใจที่ลูกชายท่าน ได้มารู้จักชีวิตที่แท้จริงของชาวชนบท

ครู่หนึ่งต่อมา สุบินและกุหลาบพร้อมทั้งสาวุชและสารัตได้มาถึง สำนางก็ได้แนะนำพ่อแม่ตนให้รู้จักคนทั้งหมด ยกเว้นแต่สุบินที่พวกแก็ไม่รู้จักมาแล้ว พ่อแม่สำนาง เมื่อได้เห็นกุหลาบก็ชมเชยถึงความงามของนาง ชมน้ำเรื่องที่ได้ลูกสาวมีรูปสมบัติสวยงาม พร้อมทั้งอยากพูดเรื่องอื่นๆ อีก แต่สำนางสะกิดแม่ตนแล้วพูดเบาๆ แก็หัวเราะชอบใจ (146)ชื่นชมสุบินที่ได้กุหลาบเป็นคู่ชีวิต และช่วยยินดีกับลูกเรื่องที่รู้จักหาลูกเขยได้ดี ทำให้สุบินและกุหลาบอายหน้าแดง ส่วนน้ำเรื่องกับน้ำรุ่งยิ้มจนหุบปากไม่มีด

เพื่อแสดงความนับถือตามขนบธรรมเนียมประเพณีของชาติและหลีกเลี่ยงคำครหาอื่นๆ ตามความคิดดั้งเดิมของพ่อแม่สำนาง พิธีหมั้นหมายของสุบินและกุหลาบก็ได้จัดเตรียมขึ้น โดยมีพ่อแม่ของสำนางทำหน้าที่เป็นผู้ปกครองของฝ่ายชาย แม่ของสำนาง ได้ให้แหวนเพชรของตนหนึ่งวงแก่สุบิน ใส่ให้กุหลาบเป็นลูกสาว ส่วนน้ำเรื่องและน้ำรุ่งก็ได้ผูกข้อมือสุบินเป็นลูกชายด้วยบ้านหนึ่งหลังพร้อมที่ดินในหมู่บ้านเป็นของขวัญแก่คู่รักทั้งสอง ทุกคนได้ตัดสินใจเตรียมจัดงานมงคลสมรสของคนทั้งสองในเดือนหกปีนี้ แต่ในความคิดของสุบินยังไม่อยากแต่งงานตอนนี้หรอก ในเมื่อโครงการของตนยังไม่เสร็จสิ้นและประสบความสำเร็จ ส่วนกุหลาบก็มีความคิดเหมือนกันกับชายคนรักด้วย รับทราบความคิดของสุบิน ทุกคนก็ได้เห็นพ้องพร้อมทั้งสัญญาว่าจะมาร่วมงานมงคลนี้ ตอนที่ได้รับจดหมายเชิญ

ถัดมา การสนทนากันก็มีต่อไป น้ำรุ่งกับกุหลาบก็เร่งมือเร่งเท้าเตรียมข้าวเตรียมน้ำสำหรับแขก หลังจากกินข้าวแล้วและพักผ่อน ตะวันคล้อยเล็กน้อย น้ำเรื่องและเพื่อนเราทั้งสี่ได้พาพ่อแม่ของสำนางเดินดูที่ทำการคุ้ม, ที่ทำการอนามัย, โรงเรียน และน้ำบาดาลสะอาดในหมู่บ้าน แล้วเดินทางด้วยรถยนต์ไปดูงานฐานทุ่งสระไมและสวนพืชเศรษฐกิจทั้งสี่แห่ง

ในที่แต่ละแห่งที่ได้ไปถึง สุบินได้เล่าถึงงานต่างๆ กันไปตามฐานแต่ละฐาน เกี่ยวกับโครงการและเกี่ยวกับความคิดของคนในวันข้างหน้าบอกแก่พ่อแม่ของสำนาง ด้วยได้เห็นอย่างใกล้ชิดในงาน(147)เหล่านี้ พวกท่านมีความพอใจและยกย่องชมเชยต่อสุบินอย่างมากที่ได้อุตสาหพยายามและมีความคิดเฉลียวฉลาดเชี่ยวชาญ เต็มไปด้วยความคิดแท้ๆ แล้วได้สัญญาจะช่วยสุบินในการรับเอาผลผลิตทั้งหมดที่ทำได้และช่วยหาตลาดขายผลผลิตเกษตรเหล่านี้ให้เขาอีกด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งช่วยจัดหาพันธุ์ข้าว เมล็ดพันธุ์พืชและเครื่องมือเครื่องใช้อื่นๆ ที่ต้องการเช่นกัน กับคำสัญญาของสำนางเมื่อก่อนด้วย สุบินและน้ำหัวหน้าคุ่มในนามของประชาชนในคุ่มทั้งหมด มีใจยินดีและแสดงความขอบคุณต่อพ่อแม่ของสำนางสำหรับคำสัญญาและการช่วยเหลือนี้

ได้แสงไฟที่ใช้กระแสไฟฟ้า สำนางและพ่อแม่ของตนนั่งสนทนากันด้วยความคิดถึงส่วนสุบินได้จัดเตรียมเอกสารอื่นๆ เป็นจำนวนมากสำหรับให้สำนางเอาไปใช้งานในตอนต่อไปถึงเมืองกรุง และจดหมายหนึ่งฉบับฝากสำนางส่งไปถึงผู้มีพระคุณของตน รุ่งขึ้น สำนาง สาวุชและสารัตได้เตรียมออกเดินทาง โดยมีสุบิน ครอบครัวน้ำหัวหน้าคุ่มและชาวบ้านรอส่งเดินทาง การแยกกันและการลากันครั้งนี้ ทุกคนมีความสุขใจ ไม่เหมือนตอนก่อนนั้นหรอก พ่อแม่ของสำนางรวมกับเพื่อนสุบินทั้งสามคนได้ไหว้ลาพี่น้องชาวบ้านทั้งหมด

ก่อนออกเดินทาง สุบินได้เตือนสำนาง :

- อย่าลืม อย่าลืมเรื่องงานของกันหมดนะ
- นายอย่าห่วง กันจะพยายามช่วยนายให้ถึงที่สุด นายเชื่อใจกันเถอะ

รถยนต์ขับออกไป ทุกคนโบกมือลา สุบินร้องบอก :

- สำนาง! อย่าลืมเรื่องหลวงตาของกัน
- เออ! กันรู้แล้ว

รถยนต์ออกไปจนไร้เงา กุหลาบหันมาถามชายคนรัก :

- (148)พี่สำนางไปพ้นแล้ว ตอนนี้จะได้ใครสอนน้อง?
- พี่เอง
- จริงหรือ?
- อย่าเพิ่งดีใจมาก ครูพี่รู้สึกเหนื่อยนะ
- ทำไมถึงต้องครู?
- ต้องคุณนั่นแหละ ศิษย์จึงจะรีบฉลาด
- ครูคุณศิษย์ฉลาด หรือครูคุณศิษย์โง่?
- ศิษย์ฉลาดศิษย์โง่ครูจะปราบทั้งหมด โดยเฉพาะอย่างยิ่งศิษย์ที่รู้แล้วทำเป็นไม่รู้

รู้ว่าคำพูดของชายคนรักพูดถึงตน สาวสวยตอบขึ้นว่า :

- ฮี! ฉลาดพูดนัก

พูดเสร็จ กุหลาบแอบหยิกสุบิน โดยแรง สุบินร้อง “โอย!” น้ำเรืองและน้ำรุ่งหันมอง แล้วพากันหัวเราะ

จริงอยู่ที่เพื่อนร่วมงานทั้งสามไปพ้นแล้ว แต่งานทุกอย่างได้กระทำไปตามปกติ ทั้งในงานที่ฐานทำนบ ทั้งสวนพืชเศรษฐกิจทั้งสี่แห่ง และงานในหมู่บ้านและคุ้มจำนวนหนึ่ง เพราะระยะเวลาว่าหนึ่งปีมานี้ ตำนาง สาวธ และสารัต ได้ช่วยเหลือต่อการทำงานในโครงการของสุบินได้อย่างมาก ทำให้พวกเขาสามารถบริหารงานเหล่านี้ได้ทั้งหมดด้วยตนเอง แม้ความรู้ของพวกเขายังมีระดับต่ำก็ตาม

หนึ่งเดือนต่อมา รถยนต์หลายคันได้เข้ามาถึงคุ้มนิมิตบรรทุก(149)ด้วยพันธุ์ข้าวหลายต้น ปูนซีเมนต์และเหล็ก ถังน้ำมันบรรจุ 200 ลิตร กว่าสิบถัง พร้อมทั้งเมล็ดพันธุ์ฝ้าย มะม่วงหิมพานต์ กาแฟ อ้อยน้ำตาล เมล็ดผักหลายชนิด เกลือ โทรทัศน์สีห้าเครื่องและวิทยุหลายเครื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีมอเตอร์ไซค์เครื่องหนึ่งด้วย

หลังจากได้รับจดหมายสองฉบับ ฉบับหนึ่งเป็นของตำนาง อีกฉบับหนึ่งเป็นของพระสงฆ์ผู้มีพระคุณ จากผู้นำขบวนรถยนต์และหลังจากอ่านจบแล้ว สุบินและน้ำหัวหน้าคุ้มได้จัดแจงให้ชาวบ้านขนไปจัดวางเป็นระเบียบ ตามเนื้อความในจดหมาย โทรทัศน์สีห้าเครื่องต้องได้รับการแบ่งปันเป็นหนึ่งหมู่บ้านหนึ่งเครื่อง ที่พ่อแม่ของตำนางฝากมาเป็นของขวัญแก่พี่น้องชาวบ้าน เกลือและวิทยุแจกไปตามหมู่บ้านชายให้ประชาชนตามราคาสหกรณ์ ส่วนจดหมายที่พระสงฆ์ฝากมาแสดงความคิดถึง ถามสุขทุกข์ ขกย่องชมเชย ยินดี และอวยพรสุบินให้ประสบความสำเร็จ พร้อมทั้งส่งข่าวว่าจะมาร่วมงานมงคลสมรสของเขาด้วย

ถัดจากได้จัดการขนส่งเรียบร้อยแล้ว รถยนต์ทั้งหมดต้องบรรทุกข้าวเปลือกไปคืนพร้อมด้วยจดหมายของสุบินสองฉบับ ฉบับหนึ่งไปยังผู้มีพระคุณ และอีกฉบับหนึ่งกล่าวขอบคุณต่อพ่อแม่ของตำนางและตำนาง พร้อมทั้งร่างการคำนวณถึงราคาสินค้าทั้งหมดที่ได้ขนมาต้องชำระด้วยข้าวเปลือกที่ขนไปคืน และบัญชีสินค้าที่ต้องการจำนวนหนึ่งสำหรับวันหลัง

ถัดมา พุงเพาะพันธุ์ฝ้าย มะม่วงหิมพานต์ กาแฟ และอ้อย ได้ถูกจัดเตรียมขึ้นตามหมู่บ้านเตรียมปลูกไม้ สำหรับปลูกเพิ่มอีกในฤดูฝนข้างหน้า ส่วนปูนซีเมนต์และเหล็กได้อามาใช้เสริมก่อประตูน้ำทั้งสามแห่งเพิ่มเติม

เนื่องจากโครงการพัฒนาของสุบิน คุ้มนิมิตได้เริ่มเปลี่ยน(150)โฉมหน้าใหม่ทีละน้อย ๆ อย่างรวดเร็ว ในระยะเวลาอันสั้น จริงอยู่ที่แผนการของโครงการมีระยะเวลาห้าปี แต่ผลลัพธ์ที่ได้รับจากโครงการพัฒนามีความรวดเร็วเหนือความคาดหมายที่ได้วางแผนไว้ไปอีก ผลลัพธ์เหล่านี้

เป็นการแสดงให้เห็นถึงความสำเร็จที่เกิดออกมาจากความคิดและความเฉลียวฉลาดเชี่ยวชาญของ ปัญญาชนในชาติ รัชชาติและแผ่นดิน ได้พยายามฝ่าฟันความลำบากและความขาดแคลนทุกอย่าง ด้วยความตั้งใจของผู้บังคับการ ความคิดสร้างสรรค์ ร่วมด้วยแรงสามัคคีและความสมัครใจของ ประชาชนในคุ้ม พร้อมทั้งมีทรัพยากรธรรมชาติที่สมบูรณ์อย่างของดินแดนนี้ที่อำนวยประโยชน์

ได้ท้องฟ้าสีน้ำเงินเข้ม ที่มีเพียงแสงจันทร์ที่ให้ความสว่างนุ่มนวลแก่โลก และหมู่ดาวได้ ล้อแสงปริบๆ คู่รักคู่หนึ่งกำลังนั่งบนหลังท่านบ โต้ตอบกันด้วยถ้อยคำอ่อนหวาน สุบินนอนหนุน บนตักหญิงคนรักภายใต้การประเล้าประโลมด้วยมือนุ่มนึ่งของกุหลาบจนหลับ ทั้งฝันเห็น : “นิมิต ต์ได้รับความสำเร็จ สระไมกลายเป็นความจริง” อยู่บนดินแดนนี้ไปจนวันข้างหน้า

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

บทอาศวน

(151)มองเห็นคุ่มนิมิตมีความเจริญรุ่งเรือง โดยการปฏิบัติตามโครงการพัฒนาของสุบิน คุ่มจำนวนหนึ่งในตำบลได้มาเสนอขอให้สุบินช่วยจัดเตรียมโครงการพัฒนาหมู่บ้านและคุ่มของตน สุบินยินดีและเต็มใจจะช่วยทำงานนี้ ด้วยได้ลงไปสำรวจภูมิประเทศของคุ่มเหล่านี้ เพื่อเตรียมโครงการให้เหมาะสมตามภูมิประเทศและลักษณะของทรัพยากรธรรมชาติของพื้นที่เหล่านี้

มีองค์การเอกชนจำนวนหนึ่งและสถาบันของรัฐได้มายังคุ่มนิมิต ดูการพัฒนาของที่นี่ ตามสถานที่แต่ละแห่งที่ได้ไปถึง แยกทุกคนมีความพอใจและยกย่องชมเชยต่อชายหนุ่มของเราอย่างมากที่รู้จักจัดการ โครงการได้ดี และปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม ใกล้เคียงกันนี้ สุบินก็ได้ยกข้อเสนอขององค์การเอกชนและสถาบันของรัฐ ให้ช่วยเพิ่มเติมแก่โครงการของตนที่ยังมีความขาดแคลน เช่น น้ำบาดาล เครื่องมือเครื่องใช้ และเครื่องยนต์สำหรับงานฐานทำนบและไร(152)ส่วนบุคคล ทุกหน่วยงาน ช่วยพัฒนาแก่ประชาชนในคุ่ม

นอกจากนี้ สุบินก็ได้เสนอขอให้ช่วยต่อเติมโครงการใหม่ๆ อื่นๆ ของตนอีก ในวันข้างหน้า รวมทั้งโครงการสำหรับคุ่มอื่นๆ อีกด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สะพานและถนนลูกรังหนึ่งเส้นที่มีความยาวกว่าห้าสิบกิโลเมตร เชื่อมต่อจากศูนย์รวมของอำเภอไปยังศูนย์รวมของเขต ตัดตามหมู่บ้านและคุ่มจำนวนหนึ่ง เพื่อสะดวกต่อการเดินทางของประชาชนและการขนส่งผลผลิต ข้อเสนอเหล่านี้ ถูกองค์การเอกชนและสถาบันของรัฐรับเอาไปตามแผนกแต่ละแผนกของตน

ภายใต้การอุปถัมภ์คำจูนจากองค์การต่างๆร่วมกับสถาบันของรัฐ ได้ทำให้โครงการพัฒนาของสุบินได้เสร็จสิ้น ประสบความสำเร็จ เปลี่ยนแปลงเขตป่าเขาให้เป็นทุ่งนาและเรือกสวน พร้อมทั้งนำมาซึ่งชีวิตที่ดีขึ้นแก่ประชาชนที่ดำรงชีวิตอยู่บนแผ่นดินนี้

-จบบริบูรณ์-

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	นางสาวศุภธิดา แสงนาถ
ที่อยู่	69/121 บ้านสวนลตนา ซอยเฉลิมพระเกียรติ 28 ถนนสุขุมวิท 103 แขวงคอกไม้ เขตประเวศ 10250
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2541	สำเร็จการศึกษาปริญญาศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชา ภาษาอังกฤษ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร พระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม
พ.ศ. 2544	ศึกษาต่อระดับปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาเขมรศึกษา บัณฑิต วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
ประวัติการทำงาน	
พ.ศ. 2541-2544	มัคคุเทศก์ทั่วไป (ภาษาอังกฤษ) บริษัททรานเวล อีสต์ จำกัด
พ.ศ. 2546-2547	Product Executive, Thai AE Automation Co.,Ltd.
พ.ศ. 2547-ปัจจุบัน	Sales Executive, Rittal Ltd.